3

מדינת ישראל

משרדי הממשלה

סוג יחידה

משרד _____

ועדת השטחים המוחזקים +

ועדת חברון

וועדת גוש עציון

מדינת ישראל
ארכיון המדינה

שם תיק: ועדת השטחים המוחזקים + ועדת חברון וועדת גוש-עציון - (המשך מתיק מספר12)

מזהה פיזי א-314/13

מזהה פריט R0003sp3

כתובת: 3-312-1-3-2

תאריך הדפסה 15/12/2019

כתובת: 03-312-01-03-02

סודי

פרוטוקול

ישיבת ועדת השרים לעניין השטחים המוחזקים
י"א בתשרי תש"ל - 23.9.69

נכחו השרים: ג. מאיר - יו"ר, מ. בגין, ח. גבתי, מ. דיין,
ז. ורהפטיג, מ. קול, י.ש. שפירא, ז. שרף, א. ששון.

בעדרו השרים: א. אבן (בחו"ל), י. אלון, י. ברזילי, י. ספיר,
פ. ספיר, ח.מ. שפירא.

מ. ארבון	-	מזכיר הממשלה
י. ארבון	-	משרד האוצר
תא"ל ש. גזית	-	צה"ל
ש. הלל	-	משרד החוץ
י. הרצוג	-	המנהל הכללי, משרד ראש הממשלה
תא"ל י. ליאור	-	מזכיר צבאי לראש הממשלה
מ. ששון	-	משרד החוץ

סדר היום: שש/1. אספקת חשמל לעזה
שש/2. שאלה

./אספקת

בפרוטוקול זה 2 דפים.

ס ו ד י

שש/1. אספקת חשמל לעזה

תא"ל ש. גזית פותח.

בדיון משתתפים: השרים מ. בגין, ג. מאיר, א. ששון, מ. קול, ז. ורהפטיג, מ. דיין, י.ש. שפירא, מר ש. הלל ותא"ל ש. גזית.

מ ח ל י ט י ם :

א. לאשר חיבור העיר עזה לקו החשמל של חברת החשמל לישראל, מבלי להתנות זאת בהסכמת העיריה המקומית. לאור דיוני העצרת הכללית ייקבע העיתוי של הביצוע בתיאום עם משרד החוץ.

ב. לאשר אספקת חשמל של חברת החשמל לישראל בכל שטח רצועת עזה אם באמצעות העיריות ואם במישרין לצרכנים בודדים. פרטי הביצוע ייקבעו בין שרי הבטחון והפיתוח.

ג. לאשר חשמל של חברת החשמל לישראל לעירית חברון על-פי בקשתה.

ד. לאשר חיבור ביה"ס הממלכתי החקלאי כדורי בטול-כרם, לקו החשמל של חברת החשמל לישראל.

שש/2. ש א ל ה

השר מ. קול שואל בדבר ביצוע ההחלטה על סדרי בחינות הבגרות ברצועת עזה.

תא"ל ש. גזית משיב.

ה י ש י ב ה ב ב ע ל ת

העתק מס' 2 מתוך 4
18 עמודים

ס ו ד י

ט י ו ט א
סטינוגרמה

פ ר ו ט ו ק ו ל
ישיבת ועדת השרים לענין השטחים המוחזקים
י"א בתשרי תש"ל - 23.9.69

נכחו השרים: ג. מאיר - יו"ר,
מ. בגין,
ח. גבתי,
מ. דיין,
ז. ורהפטיג,
מ. קול,
י.ש. שפירא,
ז. שרף,
א. שטון.

נעדרו השרים: א. אבן (בחו"ל),
י. אלון,
י. ברזילי,
י. ספיר,
פ. ספיר,
ח.כ. שעירא.

מ. ארנון - מזכיר הממשלה
י. ארנון - משרד האוצר
תא"ל ש. גזית - צ.ה.ל.
ש. הלל - משרד החוץ
י. הרצוג - המנהל הכללי, משרד ראש הממשלה
תא"ל י. ליאור - מזכיר צבאי לראש הממשלה
מ. שטון - משרד החוץ

רשם - ר. מרון

סדר היום שט/1. אספקת חשמל לעזה 2
שט/2. ש א ל ה 17

שש/1 אספקת חשמל לעזה

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: אני פותחת את הישיבה.

תא"ל ש. גזית: אנו רוצים לפתוח הבוקר בנושא מחשמל.
הנושא למעשה אינו כל כך נושא החשמל אלא
יותר רצועת עזה בכלל.

לפני כשנתיים התחלנו להניח קו חשמל של מתח גבוה המחבר את העיר עזה לישראל. בשלב מסויים, על רקע של התנגדות העיריה המקומית, הקו הושלם אבל הוא לא התחבר לרשת העירונית, אלא חיברנו רק את המתקנים הצבאיים במקום, את המפקדה שלנו והמחנה הצבאי, ובכניסה לעיר - גם כמה מפעלים כלכליים, שני בתי האריזה ועוד משהו.

ההמלצה שלנו היום היא לגשת ולחבר בכפיה את רשת החשמל העירונית לקו המתח הגבוה. הנימוקים לכך הם גם ענייניים, אבל בעיקר פוליטיים במחוניים, מבחינת יחסי הגומלין שלנו עם העיר ועם הרצועה.

הנימוקים העניניים: ראשית: רשת החשמל בעיר מאד משובשת. יש לה תחנת גנרטורים אשר אינה עונה ואינה מסוגלת לספק את צרכי החשמל בעיר. הם קיבלו אמנם קצת חלקי חילוף אשר צריכים במשהו לשפר את הנושא, אבל זה איננו פתרון של ממש לבעיות החשמל של העיר. אבל כאמור, לא זאת הבעיה.

אנו מעוניינים בחיבור בעצם לשתי מטרות: האחת, הייתי קורא לזה - האספקט הפסיכולוגי. יש כל הזמן היסוסים ושמועות בעיר וברצועה שבעצם אנו עומדים לקום ולעזוב. צעד אשר הקל עליהם את הסברה הזאת היה פינוי נקודות המשטרה המקומיות. אותן פינינו כבר לפני כחודשיים, בין מחנות הפליטים. אין זה חשוב שמבחינתנו השיקול היה לגמרי אחר, אבל הסברה שרווחה אצלם היתה כי הנה אנו קמים ומפנים את הרצועה. צעד כזה וצעדים אחרים שאנו מציעים אותם, מבחינה פסיכולוגית, יכולים לבוא ולומר: כל מי

תא"ל ש. גזית:

שמשלה את עצמו כי הנה, ישראל תקום ותפנה את הרצועה - טעות בידו.

הגימוק השני הוא גימוק של אמצעי לחץ. היום כאשר מחבלים בקו החשמל שלנו - וכבר חיבלו בו - נפגעים מכך המחקנים של הממשל או אותם בתי האריזה הנמצאים במקום אבל העיר עצמה אינה נפגעת. על ידי חיבור החשמל ניתן ליצור מצב שכל חבלה בקו החשמל תהווה פגיעה בכל עזה העיר, וזה יצור דבר שיהיה להם קשה מאד לעמוד בו וגם כדי להזכיר להם שלפגוע בעמוד החשמל שלנו פירושו של דבר שיבוש כל אספקת החשמל לעיר כולה.

המומנט השלישי - לבוא ולהמחיש בפניהם שזהו השלטון, וכל דבר שהוא חושב שיש לעשותו הוא דרוש שייעשה - אנו גם עושים אותו, בין אם זה מוצא חן בעיניהם ובין אם איננו מוצא חן בעיניהם.

זה השלב הראשון - חשלב של חיבור העיר עזה לרשת החשמל. ואנו יודעים שזה בוודאי לא יעבור בשקט בשלב הראשון של הביצוע, אבל לאחר מכן אנו מניחים שהם ישלימו עם כך, או להיפך, זה יוכל לשמש בסיס להרחבת הנושא של מערכת החשמל ומתן שירותי חשמל גם למקומות אחרים. בעצם כבר היום יש לנו פניות של כמה איזורים בדרום הרצועה, המבקשים להתחבר לחשמל הישראלי, אלא ששם אנו עדין איננו מוכנים. אין לנו קו מוכן. ההשקעה בהנחת הקו היא יחסית גדולה. אם לא נצליח למצוא את התקציב הדרוש לכך, ספק אם נעמוד בכך. כאן כמעט שאין בעיה תקציבית. הקו הבסיסי קיים ואנו יכולים לבצע את הדבר. אם תינתן לכך הסכמה - קיימת בעיה נוספת והיא בעיה ארגונית לחברת החשמל שלנו.

חברת החשמל פועלת בישראל לפי העקרון שהיא איננה מספקת חשמל לגופים קבלניים, כלומר, לעיריות, אלא במישרין לצרכנים. קיימים אמנם יוצאים מן הכלל, לדוגמא, מחקני צה"ל ששם מספקים לכל מחנה צבאי את כל תצרוכת החשמל שלו, או כלההתיישבות העובדת. שם שי צרכן אחד, ולא כל חבר

מר' ש. כהן,

בעניין עיכוב פרסום, שכתב לנו עו"ד [illegible] בשם [illegible],

[illegible] מכתב זה [illegible] – [illegible] – [illegible] [illegible] [illegible]

תא"ל ש. גזית:

בקיבוץ הוא פרט, לצורך זה. בשטחים המוחזקים היום, במרבית המקומות, אספקת החשמל היא עירונית, והבסיס של אספקת החשמל לצרכן בעיר מהווה אחד ממקורות ההכנסה החשובים של מועצת העיר בכל מקום ומקום.

לצורך זה ההמלצה שלנו היא - ודבר זה תואם כבר עם משרד הפיתוח, המוכן לכך, אם כאן יתקבל הפתרון הזה - כי במקומות מסויימים בשטחים, כאשר נתחבר אליהם, ניתן יהיה לבצע את החיבור אל מועצת העיריה, כקבלן מרכזי, ואילו מכירת החשמל לעיר כולה תיעשה על ידי העיריה. במקרה זה יש לכך גם יתרון מעשי, שבכך אין חברת החשמל מקבלת עליה אחריות על כל רשת החשמל הפנימית בעיר אשר בהחלט איננה עומדת בסטנדרטים הישראליים, ואז אנו נכנסים לסיבוכים בלי סוף.

השר א. שרון: למועצת העיר יש זכיון?

תא"ל ש. גזית: הזכיון המקורי ברצועה הוא עדיין הזכיון בתקופת המנדט. חברת החשמל הפלשתינאית לא קיימת, והעיריה קיבלה זכיון מקומי לספק חשמל.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: מה יקרה לגנרטורים שלהם?

תא"ל ש. גזית: בית הגנרטורים שלהם ייסגר.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: זה רכושהעיריה?

תא"ל ש. גזית: כן.

<u>השר מ. קול:</u> אני תומך בהצעה, על דעת חברת החשמל.

היה לנו אתם ברור על כל הדברים הללו.

ההצעה שהוגשה מוסכמת גם על ידם. משום כך אני תומך בה.

למעשה הקונצסיה של חברת החשמל שלנו חלה גם על הרצועה, כי זה היה חלק של המנדט, ולכן הקונצסיה של חברת החשמל היתה חלה גם על השטח הזה.

אני מסכים לכך שנספק חשמל באמצעות העיריה. זה חידוש, כפי שנאמר, אבל יחד עם זאת, צריך ליצור את האפשרות - במקום שיהיה צורך בכך - למכור את החשמל ישירות ללקוחות. משום כך אני מציע שההחלטה תהיה לא רק לגבי עזה העיר, אלא לגבי הרצועה כולה, כדי שלא נצטרך לבוא לכאן עם כל מקרה ומקרה ולקבל החלטה. לדוגמא, אם מחר ירצו לקבל חשמל באיזה מחנה פליטים או במקום אחר, לא נצטרך לקבל כאן החלטה נוספת, אלא היום תתקבל כאן החלטה עקרונית, כי הממשלה מסכימה שחברת החשמל שלנו תוכל לספק חשמל לעזה העיר וגם למקומות אחרים ברצועה, הן על בסיס קולקטיבי והן על בסיס אינדבידואלי. כמו כן, אני מציע להחליט כי הממשלה מסמיכה את שר הבטחון ואת שר הפיתוח להחליט ביחס למקומות חדשים ברצועה - אם יהיו כאלה - ביחס לתנאים וביחס לעיתוי.

דיברתי על ענינים עם מר יעקב חושי והוא אמר לי שאין בעיות מסובכות. גם אני יודע שכל הדברים התבררו והתלבנו. קו המתח הגבוה הופסק כאשר הגיע לשערי העיר עזה. זוהי הצעתי.

<u>השר ז. ורהפטיג:</u> יש לי ספיקות. לכאורה, מה שונה עזה מירושלים? בירושלים היהודית, בכל זאת אנו נזהרים מלפגוע בזכיון החשמל של החלק המזרחי של ירושלים. הלכנו אפילו לקראת פשרות בקשר לשיכונים שאנו בונים, ואמרנו כי הם יוכלו לספק שם את החשמל בעצמם ולא דרך חברת החשמל שלנו. עד כדי כך אנו זהירים מלפגוע בזכיון הקיים כאן בירושלים. לעיריה יש גנרטורים ויש לה זכיון לספק חשמל. זה זכיון שהיא קיבלה מהשלטונות הקודמים.

השר ז. ורהפטיג:

מה זאת אומרת, להעביר זאת בכפיה? זאת אומרת, אם נרצה לספק לעיריה את החשמל ולהכניס אתה למשחק הזה, התוצאה תהיה שהעיריה לא תרצה לקבל בשום פנים ואופן את החשמל הזה. מה נעשה אם נעמוד בפני מצב שכזה? נחשיך את כל עזה. את הגנרטורים נחסל. לא ירצו לקבל חשמל - יהיה חושך בעזה. אם זה יהיה משחק פוליטי - אם הם יוכלו לומר שאינם רוצים לקבל את החשמל, גנרטורים כבר לא יהיו אצל להם, ואז לא יהיה כלל חשמל, ובמצב הפוליטי הקיים צריך לחשוש מפני אפשרות כזאת שלא יהיה חשמל בעזה - איננו יודע מה הועילו חכמים בתקנתם. מה יכול לקרות? נספק את החשמל לא לעיריה אלא ישירות למושבים. מה תהיה התוצאה? העיריה תעשה חרם על מנת שהתושבים לא יקבלו חשמל, ואז אנו חוזרים לתקופת הנרות, ולא יהיה חשמל. כדאי לחשוב עד הסוף בענין הזה.

אני מציע לחשוב האם לא כדאי ללכת בעזה בדרך של שתי רשתות חשמל - שהצבא יספק חשמל ברשת החשמל הזאת ואנו נשתדל להרחיב זאת ולספק חשמל לכל מי שרוצה. אם קיימת עיר קטנה או מחנה פליטים פה ושם אשר אפשר לעשות זאת שם - נעשה זאת. יש להשאיר להם את הגנרטורים, להציע לעיריה שתקנה חשמל שלנו. אם לא תרצה - תהיינה שתי רשתות חשמל. לאן שנוכל להגיע בחשמל שלנו - נגיע, אבל לאן שלא נוכל להגיע - יספק החשמל על ידי הגנרטורים. ממילא לא נכנס לקונפליקט אשר מי יודע עד כמה הוא יכול להתרחב. לכן, הצעתי היא לבחון האם אפשר לקיים שתי רשתות חשמל זו ליד זו.

<u>השר מ. דיין:</u> אנו בוהנים כבר שנתיים את הנושא, אדוני שר הדתות. השולחן הזה צריך מתי שהוא לתת לעצמו דין וחשבון, כי הגה הגענו לשנה השלישית ולא לשבועיים הראשונים, ולראות מה המציאות המתרקמת בשטחים - ולא בכל השטחים זאת אותה המציאות -

השר מ. דיין:

ולשאול את עצמנו: מה אנו רוצים? ללנסות להשיג את מה שאנו רוצים.
אנו רוצים שבעזה יהיה אור.

יותר מזה. אנו רוצים שבעזה לא ירו ביהודים.
ויותר מזה - אנו רוצים שכאשר ערבי מסויים רוצה לקבל חשמל יהודי שזה לא ייהפך לענין לאומי המלווה באיונים - כי השלטון שם הוא שלטון הפתח ולא של שר הדתות של מדינת ישראל. וזהו בדיוק המצב. ערבי איננו מעז לקבל חשמל יהודי שם כי ירו בו, יפוצצו את עמודי החשמל, כי רואים בזה ענין לאומי ואין הם מכירים לא במדינת ישראל ולא בשלטון הישראלי, ויש להם אסטקת חשמל עצמית. בבקשה, אתה רוצה לשתף פעולה עם יהודים - יפוצצו לך את בית האריזה ויפוצצו את עמודי המשמל. וזה התחיל לא עם בית האריזה של קרני, אלא עם בית האריזה של ראשיד שוע, הערבי.

הענין התחיל בכך שהבאנו את החשמל עד לשערי העיר עזה. אמרנו: מי שירצה יקבל חשמל, מי שלא ירצה לא יקבל. היו וישנם ערבים שרצו חשמל. אבל אז יירו בהם או יפוצצו את בית האריזה. וכך גם הורגים בחלחול את משתפי הפעולה.

/.

שר המשפטים בוודאי יעסיד את הדברים על דיוקם. יש להבחין בין זכיון לבין אספקה עירונית. בכל מקום יש אספקה עירונית. גם בגדה, באיזורים שאנו אומרים שיש זכיון לחברה, איננו שוללים את זכות העיר לספק חשמל. בסקרה זה אנו אומרים: עליה לא חל זכיון. כי כאשר עיר מסויימת קונה גנרטורים ומספקת חשמל - זה עדין איננו זכיון. לא כל מי שקונה גנרטור ומספק חשמל יש לו זכיון של חברה.

שנית, ביחס לגנרטורים, לא נסגור אותם. כדרכה של הממשלה, נעשה דין צדק: או שנקבל אותם, אנו שנשלם פיצויים, או שנפעיל אותם חלקית, או שנשלב אותם כתוך אספקת חשמל אחרת. במקום אחד - מהגנרטורים, במקום אחר - מקו המתח הגבוה. לא נפקח ולא נגזול את כספם, לא של העיריה ולא של משלמי המסים שם.

כפי ששמעתם מפי ת/א גזית, פנו מספר עיירות הרוצות חשמל שלנו. אין לי כל ספק, שאם אנו, הממשלה, לא נצליח לנהל זאת מעזה העיר, הרי ראש עיר קטנה, הרוצה בחשמל שלנו - כאשר נרצה לספק לו חשמל - יקבל כדור. לא יתנו לו את החשמל אלא יאמרו לו: אתה משתף פעולה עם היהודים.

כאשר תחיל העניין, עיריית עזה באה וביקשה רשות ליבא גנרטורים חדשים מאנגליה, כי הגנרטורים שלה נגמרו. אמרנו: זה עניין של חברת החשמל. אמרו: לא, זה עניין לאומי. אותו דבר היה ביחס לרופאים. ישבתי עם אנשים באמת נאורים, ישבתי עם רופא שעכשיו הגלנו אותו. פרס לעניין הלאומי הוא איש באור, שמאלני מאד, איש יוצא מן הכלל, נקי כפים וכן הלאה. עכשיו הוא בגלות בגלל הפעילות הלאומית שלו. והוא אמר לנו: אין לי שום ספק שיש לכם

רופאים יותר טובים. לנו אין רופאים לא מבחינת כמותית ולא מבחינה איכותית, והכל נכון, אבל אתם יהודים ואנו ערבים, ואנו איננו רוצים שממשלת ישראל תתן שירות רפואי בעזה, וטוב לנו שהפציאנטים שלנו יהיו בלי רופאים מאשר שיהיו קשורים עם שירותי הרפואה של מדינת ישראל. יש פה ענין לאומי עקרוני מסדרגה ראשונה מבחינתם. יש כאלה המוכנים ללכת אתנו בענין זה. אני לא חושב שהם עושים אתנו איזה חסד.

חברון סוכנה לקבל חשטל שלנו. גם רפיח וחאן-יוניס סוכנות לקבל חשטל שלנו. בעזה עצמה ישנם אנשים טובים, אבל הם לא יכולים לעמוד בלחץ ולא יוכלו לעמוד בו, אם ניתן להם את ה סמכות לשים ושו על הדבר הזה. וזה איננו מתחיל ואיננו נגמר בחשטל.

אחד הפרוייקטים שלנו, שנביא לכאן, ואני מקווה שנקבל עליו את האישור, הוא ענין החשטל במחנות הפליטים. אם נגיע למצב שנרצה לתת למחנות הפליטים, לכולם או לחלק מהם, צביון לא של מחנות פליטים אלא של אנשים חיים, אז אחד הדברים הוא להכניס לשם חשטל. לצורך זה יש לפנות כל שורה שניה של בתים, צריכים להביא לשם מים, לעשות ביוב ולהכניס חשטל. זה אחד הדברים שבעזרתם ניתן להפוך את מחנות הפליטים מסלאמס, כפי שהמצב שם היום, למקום שבני אדם חיים בו. אחד הדברים הקובעים זה אספקת החשטל. ואז נבוא ונאמר: מי שעובר את הסבורות או מחבל בחשטל - אנו נאחז באמצעים נגד המחבה הזה, כפי שצריכים לאחוז בהם נגד חבלה אחרת.

את הנסיון הזה לומר לציבור: מי שרצה - יקח חשטל ישראל, ומי שלא ירצה - לא יקח - את הנסיון הזה עשינו במשך

[illegible]

[illegible]

[illegible]

השבתים האחרונות, והיום הגענו למצב שכנושאים רבים וגם בנושא הזה, הענין הופך למלחמה לאומית ולא למלחמת חשמל. איננו יכולים לקוות ברצועת עזה כי אלה שרוצים לקבל את החשמל יוכלו מסם לקבלו, אם לא נתחיל בענין החשמל מן העיר עזה. כי בחאן יונים קובעת את הטון עזה. עזה קובעת את הטון שם ולכן אנו צריכים, בענין זה, לשבור את עזה. מה זה נקרא "לשבור"? אם יש ענין של בתי הספר, אנו אומרים: תרצו - תלמדו, לא תרצו - לא תלמדו. אבל אם יש ענין של חשמל, איננו יכולים לומר: תרצו - תקבלו חשמל של המדינה, לא תרצו - לא תקבלו חשמל של המדינה. לא כל אחד יכול לעשות חשמל של עצמו.

שר הדתות, אל תדאג, אם לא יסתפקו בנרות. יש להם מקררים, יש להם מדחסים, יש להם תעשיה, יש להם נגריות, ואת כל המכונות והמסמרות אי-אפשר להפעיל בנרות. זה סתם דיבורים. הם צריכים חשמל בריוק כפי שהם צריכים את המים. ואת המים אי-אפשר לקבל בנרות. זה לא יועיל להם.

אני לא רואה דרך יותר תרבותית של לחיסה שאשר בדרך הזאת, לבוא ולומר: אל תבלבלו את המוח, תפסיקו לשחק ולעשות "בלאק מיילינג" לעינינו, איננומקפחים אתכם. הם לא יכלו להשאר בלי מים ובלי כוח ויצטרכו לעשות זאת. ואז, פלוני אלמוני שפנה בבקשה לקבל חשמל, לא יפחד שיתנקמו בו, כי כאשר עזה העיר עושה זאת - גם לאחרים מותר לעשות זאת. אם נותנים לעזה לא לרצות - לא נוכל אחר כך לצפות לכך שאחרים יתקשרו אתנו. זה דבר חשוב מאד.

אני גם מחשיב את עצם הדבר שמי שיעשה חבלה בעמודי החשמל יפגע בעיר עצמה ועזה תשאר ללא אור. יש הרבה

דברים שבסידה והם משותפים הם יודעים שאם הם פוגעים בסתן הישראלי, הדבר הזה פוגע גם בעצמם. וקו החשבל הזה - אני רוצה שנגיע למצב שאם יפגעו בו אז גם הם יפגעו וישארו ללא אור, ולא רק המחנות שלנו ולא רק המרכזים שניתן להם חשבל, אלא גם האחרים. יהיה איזה עימות של אינטרסים גם בין האוכלוסיה הערבית נגד החבלנים בדברים הסטוריים האלה.

אני לכן מציע כי נקבל כאן אישור עקרוני. נבדוק היטב את ענין הגנרטורים ונעשה את הדבר הזה לא כסך פיל בחנות חרסינה, אבל שתהיה לנו סה שנקרא אופציה לחייב אותם מבחינה טכנית, לקשור אותם לקו החשבל שלנו, הנמצא כבר היום בשערי עזה, לחבר את העיר עזה כולה לרשת החשבל שלנו, וזאת על מנת שלא תהיה להם האשרות לומר שהם גם מקבלים כספים לרכישת גנרטורים אבל הם גם מקיימים חרם על מדינת ישראל, ומי שאיננו רוצה לקיים את החרם הזה - מתנקשים בו.

<u>השר א. שרון:</u> ביסי המנרס הבריסי היו שני זכיונות לחשבל. ה אחד, לארץ-ישראל כולה, והשני- לירושלים. כאשר אומרים "ארץ ישראל כולה" זה כולל גם את רצועת עזה. זה היה המצב אז. רצועת עזה נפלה בידי השלטון המצרי, אבל היא לא סופחה אל מצרים. היא נשארה במשך עשרים שנה כמשהו שהוא בידי המצרים, כפקדון, עד לפתרון השאלה. לא החוקים המצריים חלו שם, אלא נמשכו החוקים המנדטוריים עם כמה תיקונים לפי הצרכים, כפי שאנו עושים היום, נניח, בגדה המערבית. ישנם החוקים של ירדן ואילו הממשל הצבאי שלנו מכניס כמה חוקים וכמה צווים, לפי הצורך. פירוש הדבר שאין זכיון מיוחד לרצועת עזה, כפי שהדבר קיים לגבי

[illegible]

ירושלים. מה שקרה שם - נקבעת באופן אדמיניסטרטיבי שכל עיריה תביא לה גנרטורים ותמשיך לספק חשמל לתושבים הערביים. זהו המצב. אין המצב ברצועת עזה דומה למצב בירושלים, כאשר אנו נתקלים בחברה זרה שיש לה זכיון, והזכיון הזה עודנו בתוקף.

שנית, רצועת עזה לא סופחה - כמו הגדה המערבית - לסצרים.

שלישית, אני חושב שאנו צריכים לעשות את זה, והיינו צריכים לעשות זאת מיד אחרי מלחמת ששת הימים, אבל לא עשינו זאת. ת/א גזית אמר כי ההנחה שם היא שלא עשינו את הדבר הזה, כמו שלא עשינו כמה דברים אחרים, כי בכוונתנו לקום ולעזוב. הנחות אלה מעלות בזכרונם ובשיקולם של אנשי רצועת עזה את המחשבות כאילו אנו יושבים שם זמנית, בעוד שאנו חושבים שאיננו יושבים שם זמנית, כמו שאנו חושבים על ירושלים באופן סופי, כך אנו חושבים גם על רצועת עזה באופן סופי. ולכן, אני אומר, חייבים לעשות זאת, ולא לחכות עד לאיזה החלטה - והחלטה זאת לא תתקבל לא באומות המאוחדות ולא אצל כל גורם זר אחר - שרצועת עזה תהיה שלנו. אם החלטנו על כך, אנו צריכים להתחיל לנקוט באמצעים אשר יסייעו בידינו לבצע את ההחלטה.

רביעית, ברור שאם לא נתחיל בעיר עזה, יתר הקומות יפחדו לעשות זאת. לכן, אנו חייבים להתחיל מהעיר עזה. ראש העיר של עזה, עלאמי, הוא אחד הקיצוניים ביותר, אחד הלאומנים ביותר, אחד האנשים אשר בשום פנים ואופן אינו מוכן לשתף אתנו פעולה. הוא יפחד נגד זה. הוא יתפטר? - שיתפטר. ואז אנו נמנה אתו.

מה הוא יכול לעשות לנו? הוא יכול לסחוט שיתפטר. אם הוא יתפטר, אנו ננצל מספיק שם. הוא אינו מוכן לשתף את נו פעולה והוא עושה את כל הדברים וההסתה.

אני חושב שעלינו לאשר את ההצעה ולהתחיל לבצעה.

השר י.ש. שפירא: אני תומך בהצעה. יתר על כן, אני תומך בהצעה שבסידה האפשרית, כל הנקודות המבקשות חשפל מאתנו - אם זה רק ניתן מבחינה טכנית - יש לתת להם להתחבר לרשת החשמל שלנו. וכאשר אני תומך בהצעה, אינני מתייחס בביטול לכמה מהחששות שהביע אותם שר הדתות.

ביחס לשאלת הקונצסיה, כבר אמר שר המשטרה, כי בסקרה של ירושלים ישנה קונצסיה, ואם הם יבואו לבתי המשפט שלנו, לפי החוק הישראלי, לתבוע את זכותם - הם יקבלו אותה, מפני שזה תולדה של הקונצסיה של מנדטים ביחס לירושלים. ולכן המשלה איננה יכולה להתנהג כך, ואפילו בתי המשפט שלנו לא יאשרו את העסק הזה. ההפך הוא הסצב לגבי עזה. אין להם שום קונצסיות.

אינני חושב שזה ילך לנו חלק בעזה. אינני חושב שצריך לחכות לכך שראש העיר דווקה יתפטר. הוא יכול לא להתפטר. הוא יכול לעשות מרם, הוא יכול לעשות צרות, ואז צריכים להיות מוכנים לפזר את העידיה הזאת. אנו מכירים את הפסיכולוגיה של הערבים. הוא יכול גם להעסיד את המחרטה שלו ואת בית המלאכה שלו.

השר מ. דיין: א בל לא את הפרדסים.

השר י.ש. שפירא: אבל צריכים להיות סוכנים לכך. צריך לפזר את העיריה הזאת אם היא ספריעה. תהיה עיריה אחרת. אבל את העניין של החיבור לחשמל בעזה צריכים לעשות ללא כל דיוחי. יהיו צרות. מישהו ישב בחושך? - ישב בחושך. אנו לא מכריחים אותם לשבת בחושך, אנו נותנים להם חשמל, אנו נותנים להשקות את הפרדסים, אנו נותנים לו כל מה שהוא רוצה, אבל אם הוא רוצה דווקה לשבת בחושך? - בבקשה, ישב בחושך. יהיו גם כאלה.

סר ש. הלל: הערה קצרה. כוונתי לחשש של עיסות שהוזכר כאן על ידי תת אלוף גזית, על ידי שר הבטחון ואחרים. הייתי מסליץ שנעשה את כל ההכנות ואילו את הביצוע המעשי של אותו עיסות לא נעשה אלא לקראת סיום העצרת. אני חושב שזה סביר...

השר ס. דיין: כמה זמן זה?

סר ש. הלל: עד המחצית השניה של דצמבר. אם אפשר להסבע מהספקת אמתלה נוספת לעצרת, ואם באותו הזמן אפשר לעשות את כל עבודות ההכנה התלויות בנו - הייתי מאד מסליץ על כך שהפעולה כשלעצמה והעיסות כשלעצמו יבואו לאחר שהעצרת תהיה מאחורנו.

היו"ר רה"ס ג. מאיר: אני סבינה שאין התנגדות.

ת/א ש. גזית: בקשה טכנית. כיוון שיש בעיה דומה בחברון, ושם אין כל התנגדות, אני מציע להרחיב את ההצעה של שר הפיתוח לא רק על רצועת עזה אלא גם על הגדה: לספק חשמל אמבלוק לעיריות ברצועת עזה ובגדה.

היו"ר רה"ס ג. מאיר: בסקומות שם בקשים?

ת/א ש. גזית: כן.

היו"ר רה"ס ג. מאיר: אינני יודעת אם השר ורהפטיג מתנגד.

שר ז. ורהפטיג: אנני מבקש להביע התנגדות.

השר י.ש. שפירא: ביחס לחברון - דנו בעניין זה מזמן. בחברון היתה באמת בקשה של העיריה. שם יש לה גם בריך-דאון של אספקת החשמל. הם זקוקים לחשמל שלנו. הייתי אומר כי מקומות אחרים בגדה יובאו לכאן מזמן לזמן, עם כל העובדות, עם הבקשות, במידה שיש בקשות, או העדר הבקשות - מדוע יש העדר בקשות - ונדון בכל ענין לגופו. אני הייתי מסתפק בקבלת החלטה על רצועת עזה וגבולותיה ועל חברון. אם יהיה משהו שרש לחברון....

השר ם. דיין: נוסף על חברון העיר יש משהו גם בטול-כרם.

ת/א ש. גזית: הבעיה מצומצמת מאד. בטול-כרם נמצא בית ספר כדורי אשר הוא מוסד ממלכתי, בבעלות שלנו, פורמלית. כרגע ישנה בקשה קונקרטית שלנו לחבר אבסת הטסר כדורי לקו החשמל שלנו. הקו שלנו מגיע כמעט עד הקו הירוק. החיבור איננו לעיר כולה אלא רק למקום זה.

השר י.ש. שפירא: אז נחליט גם על טול-כרם.

היו"ר רה"ס ג. מאיר: אני מבינה שאין התנגדות ביחס לרצועת עזה. בקשת משרד החוץ נראית גם בעיני סבירה.

השר ם. דיין: אני מציע שנתאם זאת עם משרד החוץ. יכול להיות שיש שם ענין שיש בעל פרדס מסויים שירצה לקבל חשמל או לא ירצה. לא הכל מחוייב להיות מלווה בסקנדלים.

[illegible]:

[illegible]:

[illegible]:

[illegible]:

[illegible]:

[illegible]:

[illegible]:

[illegible]:

[illegible]:

[illegible]:

היו"ר רה"ם ג. מאיר: בנוגע לחברון, אם הם מבקשים - אין בעיה. בנוגע לבית הספר כדורי בטול-כרם - אני מבינה שאין התנגדות. בנוגע לסקוסות אחרים - יובאו הסקרים לכאן, מזמן לזמן, בצירוף הפרטים.

השר מ. קול: מה בנוגע להצעה שלי בדבר אפשרות של אספקת חשמל גם קולקטיבית וגם אינדבי דואלית? ובכלל הצורך במתן יפוי-כוח לשר הבטחון ולשר הפיתוח להחליט על הדברים האלה?

ה ח ל ט ה

א. לאשר חיבור העיר עזה לקו החשמל של חברת החשמל לישראל, מבלי להתנות זאת בהסכמת העיריה הסקוסית. לאור דיוני העצרת הכללית ייקבע העיתוי של הביצוע בתיאום עם משרד החוץ.

ב. לאשר אספקת חשמל של חברת החשמל לישראל בכל שטח רצועת עזה, אם באמצעות העיריות ואם במישרין לצרכנים בודדים. פרטי הביצוע ייקבעו בין שרי הבטחון והפיתוח.

ג. לאשר חשמל של חברת החשמל לישראל לעיריית חברון על-פי בקשתה.

ד. לאשר חיבור בית הספר המקלאי כדורי בטול-כרם, לקו החשמל של חברת החשמל לישראל.

סר ש. הלל: אני מבין שזאת ההלטה שאינני מתכוונים לפרסם אותה אלא לבצעה.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: ברור שלא יפרסמו החלטה כזאת. כל אחד מניח שתהיינה צרות. אומרים שבינתיים לא הולכים לעשות זאת. אנו לא נעשה זאת, אבל צרות נזמין לעצמנו.

שש/2 ש א ל ה

השר מ. קול: בשעתו הוחלט בוועדה הזאת להתיר לעזתים לנהל משא ומתן עם האוניברסיטה של קאהיר, ביחס לאפשרות הלימודים של בוגרי בתי הספר התיכוניים מעזה, באוניברסיטה של קאהיר. ההצעה נתקבלה לפי הצעת שר הבטחון. יש לי ספיקות בענין זה. הייתי רוצה לדעת מה היו תוצאות ההחלטה הזא..

תא"ל ש. גזית: המצב כרגע הוא שקיימנו את בחינת הבגרות. הבחינות הועברו על ידי משרד החוץ המצרי דרך אונסקו לרצועה. ודרך אגב, יש איזה כשלון ודווקא בבחינה בספרות, שנתנו בה שאלה מכשילה. הטענה של הבוחנים שזה לא הופיע בטקסט הלימודים, וכנראה שבסעיף הזה, אשר הוא הסעיף המכריע מבחינת המגמה ההומניסטית - שהיא המגמה הרווחת - יש חשש למפולת בתוצאות.

נבחנו 5,400 - 5,500 צעירים. התוצאות צריכות להתקבל מקאהיר בסביבות ה-29 - 28 לחודש זה. שנת הלימודים שם מתחילה ב-1 באוקטובר. הובטח כי גם אם התוצאות תגענה באיחור, כתוצאה מקבלת התוצאות באיחור, הם יתקבלו ללימודים באוניברסיטה של קאהיר. נעבד את הטכניקה איך הם יצאו - דרך הגשרים, דרך האויר, או כפי שישהצעה - דרך קנטרה. מספר היוצאים איננו ברור. אני מקווה שהוא יגיע לכמה אלפים.

השר מ. דיין: יש התמרמרות רבה בעזה על כך שהם טוענים שהמצרים בכוונה שמו שאלה בספרות ערבית על מנת להכביד עליהם להגיע לאוניברסיטה. שום טענה אין נגדנו בענין הזה,

xxxxx

השר מ. דיין:

אלא רק לגבי השאלה, מדוע הבוחנים שמו שאלה כזאת. אם הדבר יצא לפועל - זה דבר מורכב מאד. דרך אונסקו העבירו את הבחירות לכאן. אם ניפטר מכמה אלפי צעירים - יפה מאד.

<u>היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר:</u> בזאת סיימנו את הישיבה.

****

<u>הישיבה ננעלת</u>

מזכירות הממשלה

סודי

העתק מס. 30

פרוטוקול

ישיבת ועדת השרים לענין הסטטים המוחזקים
ז' באלול תשכ"ט – 21.8.69

נכחו השרים: ג. מאיר – יו"ר, י. אלון, מ. בגין, י. ברזילי (מאמצע סעיף 40), ח. גבתי, מ. דיין (עד אמצע סעיף 40), י. ספיר, פ. ספיר, מ. קול, ח.מ. שפירא, א. שרון (עד אמצע סעיף 40).

נעדרו השרים: א. אבן, ז. ורהפטיג (בחופשה), י.ש. שפירא (חולה), ז. שרף.

השר י. גלילי
מ. ארנון – מזכיר הממשלה
י. ארנון – משרד האוצר
תא"ל ש. גזית – משרד הבטחון
ש. הלל – משרד החוץ
תא"ל י. ליאור – מזכיר צבאי לראש הממשלה
פ. קופל – המפקח הכללי של המשטרה (מהתחלת סעיף ש/40)
מ. שרון – משרד החוץ

סדר היום: ש/40. השריפה במסגד אל-אקצה ביום ז' באלול תשכ"ט (21.8.69)

. / השריפה

בפרוטוקול זה 3 דפים.

סט/40. **ההתריפה במסגד אל-אקצה ביום ז' באלול תשכ"ט (21.8.69)**

המפקח הכללי של המשטרה פותח.

בדיון משתתפים: השרים ג. מאיר, מ. דיין, י. אלון, א. שרון, מ. בגין, ח.מ. ספירא, י. גלילי, ח. גבתי, פ. ספיר, מ. קול, י. ספיר, י. ברזילי וה"ה ש. הלל, מ. שרון ותא"ל ש. גזית.

מ ח ל י ט י ם :

א. להטיל על צה"ל את הטיפול במצב שנוצר כתוצאה מההתריפה במסגד אל-אקצה. משטרת ישראל תשתף פעולה עם כוחות צה"ל בביצוע משימותיהם.

ב. לפרסם הודעה בשם ראש הממשלה.

(נוסח ההודעה מ"ב - דף 3).

ה י ש י ב ה נ נ ע ל ת

הודעת ראש הממשלה מיום ז' באלול התש"ם (21.8.69)
בדבר הדליקה במסגד אל-אקצה

שמעתי מתוך תדהמה וצער כי הבוקר, בשעה 7.30, פרצה דליקה במסגד אל-אקצה.

מכבי האש שהוזעקו מיד, עושים הכל כדי לכבות את האש.

הושל עוצר באיזור, כדי למנוע כל הפרעה במאמצי-הכיבוי.

הממשלה תמנה ועדת-חקירה כדי לחקור בלא דיחוי ולגלות את הסיבה שגרמה לדליקה. מימצאי החקירה יפורסמו.

יושל על ועדת מהנדסים לעמוד על הנזק שנגרם ועל הנדרש לשיקום.

עם הגיע הידיעה - התכנסו שרי הממשלה. בשם ממשלת ישראל הנני מביעה צער עמוק על הדליקה שפרצה במקום הקדוש למוסלמים.

עותק מס' 2 מתוך 4

20 עמודים

ס י ו ע ה
סטינוגרמה

סודי ביותר

פ ר ו ט ו ק ו ל

ישיבת ועדת השרים לענין השמחים המוחזקים
ז' באלול תשכ"ט - 21.8.69

נכחו השרים: ג. מאיר - יו"ר,
י. אלון,
מ. בגין,
י. ברזילי (מאמצע סעיף 40),
ח. גבתי,
מ. דיין (עד אמצע סעיף 40),
י. ספיר,
פ. ספיר,
מ. קול,
ח.מ. שפירא,
א. שטון (עד אמצע סעיף 40),
י. גלילי.

נעדרו השרים: א. אבן,
ז. ורהפטיג,
י.ש. שפירא,
ז. שרף

מ. ארנון - מזכיר הממשלה
דר' י. ארנון - משרד האוצר
תא"ל ש. גזית - צה"ל
ש. הלל - משרד החוץ
תא"ל י. ליאור - מזכיר צבאי לראש הממשלה
פ. קופל - ממ"ל המשטרה (מהתחלת סעיף 40)
מ. שטון - משרד החוץ

רשמה - ל. צ'סנר

סדר היום: 40. השריפה במסגד אל-אקצה ביום ז' באלול תשכ"ט (21.8.69)

שם/40 <u>השריפה במסגד אל-אקצה ביום ז' באלול תשכ"ט (21.8.69)</u>

<u>היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר:</u> אני פותחת את הישיבה.
אולי נשמע פרטים על מה שקרה הבוקר במסגד אל-אקצה.

<u>השר מ. דיין:</u> אני מבקש למסור שנתתי הוראה להשיל עוצר בעיר העתיקה ולתת להכנס רק למכוניות שעוסקות בכיבוי השריפה, כדי למנוע הפגנות. אני חושב שדבר זה עלול להתרחב לדליקה לא רק של שריפה.

<u>המפכ"ל מ. קופל:</u> הבוקר בשעה 7:30 בערך פרצה דליקה במסגד אל-אקצה. הדליקה התפשטה מהר מאד ומכבי האש הוזעקו לשם, הם באו מיד עם סולמות וכל מה שצריך וניסו להשתלט על הדליקה. לפני כמה דקות מסרו לי שלהבות הן גדולות ורואים אותן בכל העיר.
תוך כדי כך הגיעו 2 שיחות טלפון אל אנשינו, האחת מהקונסול האמריקני והשניה מהקונסול הבריטי. הקונסול האמריקני סיפר שאיש אחד מהוואקף הציע את עצמו ואמר שהיהודים הכניסו פצצה וזו התוצאה.
אחר כך היו עוד ידיעות מהסוג הזה ובמקרה אחד השיך סברי אמר לעתונאי שהיה במקום: "כלב, השתלק". מנהל הוואקף, חסן מהטוב, שאל איש אחד שלנו: "האם עכשיו אתה מרוצה?". היו התשתחויות מסוג זה פה ושם.
לפני 5 דקות התחילו הערבים בעיר העתיקה למגור את החנויות, ויש שם התקהלות די גדולה.

המפכ"ל פ. קופל

עד כה לא הצליחו להשתלט על האש וישנה שם סערת רוחות גדולה.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: שמענו עכשיו שניתנה פקודה להטיל עוצר.

השר ס. דיין: אני נתתי הוראה ל-2 דברים: א. להטיל עוצר; ב. להכניס חיילים כדי לשמור על העוצר. העוצר אינו חל על מכוניות הכיבוי. איני יודע אם יש שם כרגע חיילים במקום.

יש דבר שני, בסמכות הרגיל הרשות הפורמאלית להטיל עוצר היא בידי שר הבטחון. באשר שמעתי על השריפה נתתי הוראה זו, אבל האחריות למה שמתרחש בירושלים ולשמירת הסדר, עד שזה לא מגיע להתפרעות, היא על המשטרה.

המפכ"ל פ. קופל: אנחנו ביקשנו עזרת הצבא.

השר ס. דיין: הצבא עומד לרשות המשטרה בכל עזרה, אבל אחר-כך יש שאלה מי יתן הוראות לאותה יחידת צבא מה לעשות. עד היום לא העברנו סמכויות מהמשטרה לצבא. אני אמרתי להכניס לשם חיילים ולהטיל עוצר, וכמובן שהחיילים עומדים לפקודת המשטרה. אבל אם הענין בירושלים ילך ויחמיר, יכול להיות שצריך יהיה לנקוט בצעדים דרסטיים, ואז צריך למסור את האחריות למפקד היחידה הצבאית ולהגיד שהצבא אחראי למה שמתרחש שם. ואז, עצם העובדה שמפריעים לצבא, יש לזה משמעות מיוחדת, אפשר גם לא לקבל זאת. אם לא רוצים להעמיד זאת כך, צריך לאמר שהמשטרה נושאת באחריות, הצבא מעמיד לרשותה את הכוחות שיש לו האמצעים פורמליים, כגון הטלת עוצר, כי על פקודה להטיל עוצר צריך לחתום המפקד הצבאי, ואז האחריות נשארת בידי המשטרה. על זה צריך להחליט.

סגן רה"מ י. אלון: האם יש לצבא או לחיל-האויר אפשרויות של כיבוי מן האויר ויכול לעזור?

השר מ. דיין: יש דברים שאני יודע שהשתמשו בהם כאשר בער הנפט בחיפה.

סגן רה"מ י. אלון: האם אפשר לעשות זאת גם כאן?

השר מ. דיין: שמעתי שהאש שם גדולה, אם זאת פרובוקציה, היא בודאי עלולה להתפשט ולהגיע לפינות שונות וצריך יהיה לשמור שלא יהיו חומרים מתלקחים וכו'.

אבל כרגע לדעתי צריך להיות ברור - וזה הדבר המיוחד והדחוף ביותר - אם זו המשטרה או הצבא ואז כמובן כל מה שיש לצבא נעמיד לרשות המשטרה. אם האחריות היא של הצבא, אני רוצה לנסוע מיד לירושלים - הרמטכ"ל נמצא בתעלה היום - ולהחליט במקום מה עושים. זה יכול להיות הענין החמור ביותר.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: אני מציעה שר הבטחון והמטכ"ל יעלו מיד לירושלים ויעשו מה שצריך.

השר מ. דיין: זה ענין של מתן הוראות. אני מוכן להעמיד את כל צה"ל לפקודתה של המשטרה, אבל צריך לקבוע מי האחראי.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: חשבתי שתחליטו במקום. אני חושבת שעכשיו אין לעמוד על דברים פורמליים.

זה אסון גדול.

המטכ"ל מ. קופל: איננני חושב שתהיה התנגדות להצעה זו.

השר מ. דיין: בינתיים המשטרה אחראית ואנו נעמיד לרשותה את כל הכוחות שצריך.

השר מ. בגין: לדעתי צריכה הממשלה במשך היום לפרסם הודעה על המאורע, שיש בו חומרה שאין לה שיעור. אני עכשיו איגני מביע נוסח לתוכן ההודעה, רק זאת אומר, הלילה לנו ליצור רושם שאנחנו נלך יד ביד עם המסיתים. יבוא רגע שנדון בנוסח ההודעה, ובה בודאי נצטרך להביע צער עמוק על כך שבמקום הזה נרצה טריפה.

לשם בירור סוגיות מסויימות אני מבקש להקור ולוודא האם יש במסגד זה שמירה של 24 שעות.

המפכ"ל פ. קופל: יש שמירה שלהם.

השר מ. בגין: בודאי שלהם, אבל אני מבקש לוודא אם יש שמירה כל הזמן.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: לנו יש שמירה שם?

המפכ"ל פ. קופל: יש שמירה מסויימת של נוטרים בסביבה.

השר מ. בגין: ויש שמירה פנימית של אנשי המקום.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: אנחנו מוכרחים להחליט מיד על מה שאמר כאן שר הבטחון. הוא מוכרח להיות עכשיו בירושלים והסמכות צריכה להיות קודם כל למנוע עוד אסון, ושלא תהיה התנגשות דמים בין יהודים ובין ערבים. זה שהטילו עוצר עדיין לא מבטיח שלא יצאו נגד העוצר. לגופו של דבר אני מתארך לעצמי שהם נרגשים, הסתה לא חסרה שם. אני חושבת שזה צריך להיות הדבר הראשון עליו עלינו להחליט - האם אנחנו מעבירים את הסמכות לצבא?

השר א. שרון: אפשר להעביר את הסמכות לצבא.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: בזה סיכמנו. אני מבקשת את שר הבטחון והמפכ"ל של המשטרה לעלות לירושלים.

השר מ. דיין: זה עלול להתפתח וההסתה עלולה לעבור לשכם, לעזה ולמקומות אחרים.

השר א. שרון: אני מבקש לנסוע לירושלים.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: כמובן.

(שר הבטחון, שר המשטרה והמפכ"ל עוזבים את הישיבה)

השר ח. מ. שפירא: מניין זה התחיל?

השר א. שרון: זה התחיל בתוך המסגד.

השר ח. מ. שפירא: זה אומר משהו.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: איננני חושבת שמישהו בכוונה יעשה דבר כזה.

השר ח. מ. שפירא: אני חשבתי שזה מקרה שני של הרייכסטאג בגרמניה.

השר מ. בגין: בהחלט יכול להיות.

סגן רה"מ י. אלון: אני מציע לשקול תוך חצי שעה לאור הידיעות שיגיעו, שמא יש צורך שראש-הממשלה תמנה ועדת חקירה בדרג גבוה. בזה אנחנו עוד לא קובעים את יחסינו לחשדות השונים, אבל אם תתמנה ועדה בדרג גבוה יש לזה חשיבות.

השר מ. בגין: אם נחליט על פרסום הודעה, הרי ענין מינוי ועדת חקירה יכול להיות אחד מסעיפי ההודעה.

השר פ. ספיר: אני מציע להמתין שעה.

השר י. גלילי: אני מציע שתצא הודעה בעוד 10 דקות כי הרגישות בעולם תהיה עצומה. יש חשיבות גדולה מאד בטרם משתרשות הערכות וחשדות, שתהיה הודעה שיהיו בה לפחות 3 אלמנטים: הבעת צער, נקיטת אמצעים ושתהיה חקירה. אינני יודע אם בהודעה הראשונה חייבים להודיע על ועדת חקירה אבל צריך להדגיש, שתיערך חקירה על-מנת להגיע למקור הפשע, ואני מחשיב שכבר בהודעה ראשונה ייאמר כי ממשלת ישראל תעשה הכל לשיקום המקום, מפני שאני משוכנע שההודעה הזאת תפרנס את החשר שאנחנו הולכים לבנות שם בית-מקדש. בדברים אלה יש סכנה גדולה כמו באש.

הצעתי שזו תהיה הודעה מטעם ראש-הממשלה כתגובה ראשונה בלתי אמצעית לתגובות שהגיעו אליה, והודעה זאת צריכה לצאת בהקדם האפשרי.

השר ח. גבתי: אני מציע לא להזכיר את המלה "פשע", כי אין בחתון שהיה פה פשע, אולי היה קצר.

השר פ. ספיר: יש בתוך זה כמה אלמנטים שאולי לגביהם צריך לצאת בהודעה ראשונה, אבל הייתי מחכה לזה - לא 10 דקות, אלא שעה. אינני מעלה על הדעת שזה קשור באיזה רשלנות או באיזה מעשה של יהודים. מצד שני אי-אפשר להגיד שום דבר ברור לאיזה כיוון מובילים זאת. נדמה לי שהזריזות עלולה להיות בעוכרינו בעוד שעה. נמתין שעה, אולי בכל זאת ישתלטו על השריפה. מה ההבדל אם נמסור הודעה בעוד 10 דקות או חצי שעה, אולי יהיה דבר יותר ברור בעוד חצי שעה או שעה? מוסב להמתין.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: אינני יודעת מה נדע בעוד חצי שעה או שעה, בכל אופן בהתחשב עם המקום הזה בו היתה השריפה, במידה שנזדרז להגיד איזה דבר, זה יהיה יותר טוב.

אם יש למישהו הצעה לוועדת חקירה טובה צריך לעשות זאת. במשך היום תצאנה הודעות יותר מפורטות, אבל נדמה לי שהתגובה מוכרחה להיות מיידית. יש כבר מברקים בכל העולם, איש אינו מחכה לשום דבר. חשוב שתהיה הודעה שלנו בעולם.

השר י. גלילי: עד שנחבר את xxxxxx נוסח ההודעה נקבל עוד פרטים.

מר ש. הלל: צריך להוסיף שעושים את כל המאמצים כדי להתגבר על זה. גם לזה מצפים.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: זה יקח חצי שעה עד שיהיה נוסח - צריך לגשת לזה מיד.

השר י. גלילי: קיבלתי ידיעה שעתונאי הערב עומדים לפרסם ידיעה שהערבים xxxxxxx מפריעים לכיבוי משום שהם טוענים שיש כאן פגיעה במקום קדוש, וכאילו הם חיבלו בברז המים. כך יפרסמו עתונאי הערב. (השר מ. בגין: זה נכון?) אינני יודע.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: אני מבקשת שמישהו יתעניין אצל העתונאים. על-ידי דבר כזה אנחנו עלולים להגדיל את ההרגשה שאנחנו מיד מתחילים להטיל חשד על הערבים.

תא"ל ש. גזית: הדיווח שקיבלנו, שהכבאים מופרעים על-ידי הקהל שמתקהל ברחוב. זה קורה וזה לגיטימי.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: זה קורה בכל שריפה.

השר י. ספיר: האם אנחנו מתכוונים שזו תהיה ועדת חקירה רק של יהודים?

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: לפי דעתי, לא. אם אפשר למצוא ערבי מירושלים שישתתף בזה, אני בעד זה.

השר י. ספיר: נוצרי או מוסלמי?

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: אני לא אמרתי אם זה נוצרי או מוסלמי. איזה ערבי שהוא, אם אפשר שזה יהיה מוסלמי, אולי מוטב מוסלמי.

השר מ. קול: אף ערבי לא ילך לזה.

השר מ. בגין: מותר להציע.

מר מ. שטרן: אנחנו צריכים להציע, אבל אני חושב שאף ערבי לא ילך לזה. נציע, אם יקבלו זאת - איננו יודע.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: אם אתה יודע שניים-שלושה ערבים שאפשר להציע להם זאת - רצוי לעשות זאת. אם נחליט מיד, כי אז יחד עם הידיעות שזורמות עכשיו לחוץ-לארץ, תצא עוד ידיעה שממשלת ישראל החליטה על הקמת ועדת חקירה, והציעה לערבים להשתתף בה. אם לא יסכימו - לא יסכימו. אינני רוצה שבכל העולם יהיו רק האשמות נגדנו, צריך שיהיה גם דבר על המאמצים.

השר ח. מ. שפירא: בקשר לנוסח ההודעה, נדמה לי שלא צריך להכניס את הפסקה שאנו נשקם את מסגד אל-אקצה, לא מפני שאני אומר שלא צריך לעשות זאת, אבל אם נצא בהכרזה כזאת זה כאילו אנו לוקחים את האשמה על עצמנו. אנחנו צריכים לדעת

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: אולי אחרי שיצליחו לכבות את השריפה, הייתי אומרת שהצד השני צריך להיות להמיל על מע"צ או על קבוצת מהנדסים לראות מה אפשר להציל, ואם אפשר להציל את המסגד, ואז אפשר יהיה להודיע שממשלת ישראל הטילה על ועדת מהנדסים לבדוק, והיא תשקם את הדבר. בזמן השריפה צריך לעשות את הצעד הראשון של כיבוי השריפה.

השר י. גלילי: אני מציעה שהשר בגין ואני נעסוק בניסוח ההודעה ונחזור עם הצעת נוסח.

שר מ. שטרן: אני מציע לשקול אם להכניס את המלה "לשקם", אולי מוטב להגיד שהנזקים ישוקמו, כי ברור שהציבור הערבי גם פה וגם בעולם תושש שזו הסתה ואנו רוצים להכנס לעניין. צריך לאמר שהנזקים ישוקמו.

השר מ. קול: מוכרחים לאמר משהו בענין השיקום, איך ומה, לא מחוייבים לאמר עכשיו. יש אכל הזמן שמועות שאנחנו רוצים להגיע שם לבניין בית-המקדש.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: אמרתי לשר בגין, איננו קושרת זאת, אבל למני איזה ימים היתה הפגנה של כמה עשרות נערים ליד המקום הזה.

השר מ. קול: לדעתי זה יהיה אלמנט של הרגעה כלפי העולם, ולא רק כלפי הערבים שאין שום כוונה מצד היהודים לעשות משהו במקום של המסגד.

תא"ל ש. גזית: זה גם אלמנט הרגעה כלפי היהודים.

<u>סעיף ש. מבוא:</u> מטרתו העיקרית לפרוש, בתורה, מהות ודרך פעולה של מוסד הנשיאות ולהסדיר את יחסי הגומלין בין הנשיא לבין הכנסת והממשלה. יחסי הגומלין הללו נובעים הן מהוראות החוק והן מהמנהג החוקתי.

<u>סעיף ר. הגדרה:</u> אין הגדרה מילולית בחוק, אך ניתן להסיק מהוראות החוק, הן מהמנהג החוקתי.

<u>סעיף ד. סמכויות:</u> ראה.

<u>סעיף ה. הערכה:</u> מיכה ראובן מתייחס לכך בהרחבה בפרק ו.

<u>סיכום ביניים מס' ב. סעיף:</u> אין ראיה מוחלטת לכך שהחוק יחול או לא יחול על נשיא, לפחות, מיוחד, אלא שיש להניח שהחוק יחול עליו.

<u>סעיף ו. הערכה:</u> זה פותח פתח לפרשנות, לא לדיבור או לא דיבור.

<u>סיכום ביניים מס' ג. סעיף</u> ראובן מיכה הצעה לשנות את הסעיף לשם הבהרה. הצעה זו נראית, לכאורה, מיותרת. אין לשנות את הסעיף. הוא מאפשר גמישות מסוימת. יש לשמור על הסעיף כפי שהוא. אין לשנות את הסעיף. הוא מאפשר גמישות מסוימת

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר:

בדיוק כך אפשר להגיד שהמוסלמים יגידו שבמסגרת השלטון המקומי אי-אפשר להקים זאת מחדש, כי היהודים עוד-פעם יהרסו אותו.

השר י. ספיר: אני עוד לא בטוח שלא יפריעו לנו לשקם את המסגד.

השר מ. בגין: צריך להגיד בהודעה שבשעה זו וזו פרצה דליקה והכבאים הוזעקו מיד לשבותה והושל מיד עוצר על-מנת שלא יפריעו בפעולות הכיבוי. אחר צריך לאמר בפשטות שהממשלה תמנה ועדה מיוחדת לחקור את סיבת הדליקה, ומימצאיה של ועדת החקירה יפורסמו. אני מציע לא להכניס את ענין שיתוף הערבים או לא, לא נאמר מה יהיה הרכב הוועדה, העיקר להגיד מראש שהמימצאים של הוועדה יפורסמו. הפיסקה האחרונה צריכה להיות שהממשלה מביעה צער עמוק על הדליקה שפרצה במקום קדוש למוסלמים. אלה שלושת האלמנטים העיקריים. אנחנו לא יכולים לעבד את עשתונותינו. זה קרה. מצד אחד עושים את הכל כדי לכבות את האש, מצד שני נחקור את הדבר, זה מקום קדוש.

באופן מחותי אני בהחלט בעד זה שנעזור בשיקום, אבל לדעתי אם היום נפרסם זאת, זה מוכרח ליצור רושם מראש של אפולוגטיקה על אשמה שלא היתה ולא נבראה. קריזין בועד שם. עוד איננו יודעים מה קרה. בלי ספק נצטרך אחרי הכיבוי לפרסם הודעה נוספת. אני מציע אלמנט זה לא להכניס. לאחר כיבוי הדליקה ולאחר החקירה נמסור הודעה כוללת, ויתכן שיהיה צורך אז למסור על שיקומו מחדש של המסגד. לא צריכה להיות אפולוגטיקה, אז המוסלמים יגידו: הנה, המסגד נהרס וכבר עכשיו אומרים שישקמו זאת. אני מציע לא להכניס זאת.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: אני חושבת שאפשר להגיד עוד דבר, שתהיה ועדת חקירה איך פרצה הדליקה, והממשלה פנתה למע"צ שתמנה ועדה כדי לבדוק את מידת הנזק ומה יש לעשות למען שיקום המסגד.

תא"ל ש. גזית: רק לא להכניס את משרד הדתות לענין.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: למשרד הדתות יש מהנדסים?

תא"ל ש. גזית: יש להם יחידה מהנדסים והם יכולים לשעון שזה מקום קדוש.

השר י. ברזילי: יש שני מבחנים במקרה זה: המבחן הראשון כלפי העולם המוסלמי, לבדוק איך קרה הדבר הזה, ולשם כך נמנה ועדת חקירה. המבחן השני הוא, או שאנחנו אומרים שמסגד ישוקם או שיוקם מחדש.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: הממשלה לא תשב כל היום. כלפי העולם צריך להגיד עכשיו מה קרה. על-כן הממשלה מודיעה שתהיה ועדת חקירה על טיבות השריפה, ומיד עם כיבוי השריפה תיגש ועדת מהנדסים לבדוק את מידת הנזק ומה יש לעשות. זה יהיה מובן, שאנחנו קודם כל מעוניינים לדעת איך זה קרה, ומבלי להכות לדעת מה אפשר לעשות. אינני יודעת מה עוד נצטרך להגיד במשך היום.

השר י. ספיר: העניין הזה הוא הרבה יותר חמור מכפי שהוא נראה ברגע הראשון. האם אין מקום שנציגי ישראל וכל הארצות יקבלו פרסים על-מנת שימסרו דין-וחשבון לממשלות הארצות שם הם יושבים?

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: בהחלט, בסוף היום נדע קצת יותר, קודם כל על הפעולות שנעשו לפני שהוטל העוצר. משרד החוץ יתן הוראה ואז השגרירים בכל הארצות ימסרו באופן רשמי שהממשלה תמנה ועדת חקירה לבדיקת טיבות השריפה וכן הטילה על ועדה לבדוק מה מידת הנזק ומה אפשר לעשות.

השר מ. קול: האם זה רק באל-אקצה או במסגד עומר?

תא"ל ש. גזית: הידעות שלנו אומרות שהשריפה התחילה באל-אקצה והתפשטה, יש קוצים מסביב שבוערים, אם השריפה הגיעה לכיפת הסלע או לא - אינני יודע.

השר ח. מ. שפירא: אני מציע שהממשלה תהיה בירושלים. מחר יום שישי. יכול להיות שנצטרך לקבל החלטות. אמנם מסרנו סמכות לצבא, אבל לדעתי בימים קשים אלה כדאי שהממשלה תהיה בירושלים.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: זה הדבר הכי משוב לעשות. האם מכבי האש באו מיד?

תא"ל ש. גזית: אינני יודע.

השר י. ספיר: אין הם בכלל יכולים להכנס לשם?

השר פ. ספיר: אני שמעתי שהם הגיעו מיד.

מר מ. שטרן: נדמה לי שבקשר עם ההודעה שתפורסם יש להתקשר עם כמה נכבדים ערביים ולמסור להם שנקים ועדת חקירה ושיהיה ברור שהמסגד ישוקם. צריך לשאול מה דעתם לגבי הוועדה.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: לא צריך לשאול מה דעתם, אלא להזמין אותם להשתתף בוועדה.

מר מ. שטרן: אבל לאמר שכל פעולות השיקום שתידרשנה מצידנו ייעשו. אני מצטער שעלי להקשות על השר בגין, אבל האוירה אצל הערבים היא כזאת שיש הרגשה ברורה אצלם כאילו אנחנו הולכים לנשל אותם בכל מיני דברים.

מר מ. שטון:

לי ברור שהתגובה הראשונה של המוסלמי תהיה שיש כאן קנוניה יהודית - ציונית. יש לזה השפעה בעולם הערבי. מה אין ברירה, אלא להבהיר בצורה הברורה ביותר, שהבנייין ישוקם, אחרת שנחנו במו ידינו נותנים יד לחיזוק החששות.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: אין בזה חילוקי דעות, אתה יכול לנסוע לירושלים ולדבר על כך עם ערבים שם.

מר מ. שטון: צריך להגיד זאת גם בהודעה הרשמית.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: אחרי שנגמור עם נוסח ההודעה, אני תושבת שצריך לדבר עם בארבור, אולי שר החוץ יגש אליו.

מר ש. הלל: בארבור איננו בארץ, מוסרים לי ששר החוץ בירושלים.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: יש מיוסה כח בשגרירות האמריקנית, צריך לדבר אתו.

מר ש. הלל: אין בעיות, ברגע שיהיה נוסח ההודעה נתקשר עם השגרירויות מה וגם נבקש מן השגרירים בחוץ-לארץ למסור את ההודעה שם.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: חרבר עם שר החוץ שיארגן זאת. בירושלים יושבות כמה שגרירויות אפריקניות שבהן יש גם מוסלמים.

השר מ. בגין: אני מציע שהודעה זו תימסר במישרין לכתבים.

השר י. ברזילי: צריך שגם הואתיקן מיד ידע על זה.

השר י. גלילי: אני מציע שההודעה הראשונה תהיה הודעה של ראש-הממשלה, אולי אחרי הישיבה אחר-הצהריים יהיה מקום להודעה נוספת (קורא טיוטת נוסח ההצעה).

היו"ר השר ג. מאיר: האם לא יותר טוב להגיד שמיד עם הגיע הידיעה התכנסו שרי הממשלה - לא כל הממשלה כאן - וראש הממשלה מוסרת את ההודעה בשם הממשלה.

השר י. ספיר: צריך להוסיף שמימצאי החקירה יפורסמו.

השר י. גלילי: נכון, דיברנו על זה. אקרא עוד פעם את נוסח ההודעה:

"שמעתי מתוך תדהמה וצער כי הבוקר, בשעה 7.30 פרצה דליקה במסגד אל-אקצה.

מכבי האש שהוזעקו מיד, עושים הכל כדי לכבות את האש.

הושל עוצר באזור, כדי למנוע כל הפרעה במאמצי-הכיבוי.

הממשלה תמנה ועדת-חקירה כדי לחקור בלא דיחוי ולגלות את הסיבה שגרמה לדליקה. מימצאי החקירה יפורסמו.

יושל על ועדת מהנדסים לעמוד על הנזק שנגרם ועל הנדרש לשיקום.

עם הגיע הידיעה - התכנסו שרי הממשלה. בשם ממשלת ישראל הנני מביעה צער עמוק על הדליקה שפרצה במקום הקדוש למוסלמים."

השר ח. מ. שפירא: אני מציע שהבעת הצער תהיה בהתחלה. ראשית כל העולם צריך לדעת שאנו מצטערים על כל העניין הזה.

לגבי המלים "על הנדרש לשיקום" זה כאילו אנו מתלישים מראש על השיקום.

השר מ. בגין: אני מסכים שזו הודעת ראש-הממשלה ובהתחלה היא צריכה להביע תדהמה וצער. אחר-כך צריך לאמר, לא שתיערך חקירה למקור האש - המלה "מקור" אינה במקום - אלא שתיערך חקירה של הסיבה אשר גרמה לדליקה.

היות וזו הודעה של ראש-הממשלה צריך לכתוב שבשם ממשלת ישראל מביעה ראש-הממשלה את צערה העמוק.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: נכון.

מר ש. הלל: צריך לאמר שהעוצר הוסר באזור מוגבל.

סגן רה"מ י. אלון: אולי כדאי לבקש מהנציגים שלנו בארצות המוסלמיות, כמו תורכיה ואיראן, להתקשר עם משרד החוץ שם ולתת הסבר משכנע.

מר מ. שפון: בהקשר זה אולי צריך לבקש ארצות א מסויימות להעביר הודעה למדינות הערביות.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: צריך לברוק במשך היום אם היתה שמירה בפנים הבית מצידם, ומה היתה השמירה שלנו.

תא"ל ש. גזית: לנו אין שום שמירה בתוך המסגדים, רק בשער.

מר ש. הלל: אני מבין שראש העיר, מדי קולק זימן מסיבת עתונאים לשעה 16:30. אולי כדאי להבטיח שיהיה תיאום אתו. מצד משרד החוץ תצא ההודעה שתתקבל כאן הבוקר, שעושים מאמצים לכיבוי הדליקה ותיערך חקירה. השאלה מי יעמוד בקשר ובתיאום עם ראש העיריה.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: אני חושבת שמשרד החוץ צריך לדאוג למיאום.

דר' י. ארנון: באיראן ובתורכיה צריכה להיות דאגה מיוחדת. אני מבין שעזרי איננו שם כרגע.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: איפה עזרי? אני יודעת שבן-חיים הגיע הבוקר ארצה.

מר ש. הלל: אני יודע שעזרי היה בחופשה בחו"ל באיזה מקום, אבל אם בן-חיים הגיע לארץ, אולי עזרי חזר לשם. אבל יש שם אנשים, גם נציגי המוסד מקיימים קשרים שם.

השר מ. קול: אם האש דועכת, אולי אין צורך בישיבת הממשלה אחר-הצהריים.

השר י. גלילי: כדאי לוודא בשעה 14:00 אם נחוצה ישיבה בשעה 16:30.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: אם לא תהיה סיבה מיוחדת לקיום הישיבה נודיע.

אני רוצה לדעת האם בדרך כלל לא הרשו לנו להכנס ולשמור שם.

תא"ל ש. גזית: המצב הוא שהיתה כניסה חפשית ליהודים ללא הגבלה למספרים. מבחינתנו קבענו לעצמנו הגבלות לפיהן xxx נקבעו השעות והימים בהם הביקורים ליהודים היו מותרים.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: האם שמירתנו היתה כללית יותר מפני שהם לא רצו או מפני שאנחנו לא החשבנו זאת כל כך?

תא"ל ש. גזית: זה לא היה לרוחם ועל-כן לא xxxxxx ניצלנו את האפשרות, אבל לא היתה התנגדות פורמאלית, והם לא אמרו שאסור להציב שם שמירה.

מר ש. הלל: זה היה כדי למנוע מתיחות, שהנה חיילים שלנו מסתובבים שם.

חשר מ. קול: אחרי מה שקרה אולי צריך לדון על שמירה משותפת, לא צריך להשאיר זאת רק בידיהם.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: עכשיו צריך אצלנו לשמור היטב על כל מיני מקומות, כמו הכנסת וכו'.

סגן רה"מ י. אלון: צריך גם לשמור במיוחד על הכותל.

תא"ל י. ליאור: בדיווח האחרון מוסרים שהאש דועכת, היו בעיות של מים, לא היו מספיק ברזים, אין הרגשה של מתיחות מיוחדת. המון אנשים מסתובבים בשטח וקשה לקבל דיווח מרוכז. ביקשתי שתוך שעה ידווחו לנו דברים ברורים יותר.

השר ח. מ. שפירא: אולי לא כדאי לפרסם את עניין העוצר.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: אם הטילו עוצר אז כל העתונאים ודאי מסרו על כך. שר הבטחון אמר שהוא נתן הוראה להסיל עוצר.

השר י. ספיר: אני מבין שבמסגד עומר לא קרה שום דבר.

מ ח ל י ט י ם:

א) להטיל על צה"ל את הטיפול במצב שנוצר כתוצאה מן השריפה במסגד אל-אקצה. משטרת ישראל תשתף פעולה עם כוחות צה"ל בביצוע משימותיהם.

ב) לפרסם הודעה בשם ראש הממשלה כלהלן:-

שמעתי מתוך תדהמה וצער כי הבוקר, בשעה 7:30, פרצה דליקה במסגד אל-אקצה.

מכבי האש שהוזעקו מיד, עשים הכל כדי לכבות את האש.

הוטל עוצר באזור, כדי למנוע כל הפרעה במאמצי הכיבוי.

הממשלה תמנה ועדת-חקירה כדי לחקור בלא דיחוי ולגלות את הסיבה שגרמה לדליקה. ממצאי החקירה יפורסמו.

יוטל על ועדת מהנדסים לעמוד על הנזק שנגרם ועל הנדרש לשיקום.

עם הגיע הידיעה - התכנסו שרי הממשלה. בשם ממשלת ישראל הנני מביעה צער עמוק על הדליקה שפרצה במקום הקדוש למוסלמים.

ה י ש י ב ה נ נ ע ל ה

מזכירות הממשלה

סודי
20 העתק מס.

פרוטוקול

ישיבת ועדת השרים לענין השטחים המוחזקים
כ"ג באב תשכ"ט – 7.8.69

נכחו השרים: י. ג. מאיר – יו"ר, י. אלון, י. ברזילי (עד אמצע סעיף שט/39), ח. גבתי, מ. דיין (מאמצע סעיף שט/38), י. ספיר, פ. ספיר, מ. קול (מאמצע סעיף שט/38), ח.מ. ספירא, ז. שרף (מאמצע סעיף שט/38), א. שמון.

נעדרו השרים: א. אבן (בחופשה), מ. בגין (חולה), ז. ורהפטיג, י.ש. ספירא (חולה).

מ. כרמל – שר התחבורה (בסעיף שט/38)
מ. ארנון – מזכיר הממשלה
א. אגמון – משרד האוצר
רס"ן א. בראון – לשכת שר הבטחון
תא"ל ש. גזית – משרד הבטחון
ש. הלל – משרד החוץ
תא"ל י. ליאור – לשכת ראש הממשלה

סדר היום: שט/38. קווי תחבורה משותפים בין השטחים המוחזקים וישראל
שט/39. המצב ברצועת עזה

. / קווי

בפרוטוקול זה 2 דפים.

סס/38. קווי תחבורה משותפים בין השטחים המוחזקים וישראל

תא"ל ס. גזית פותח.

בדיון משתתפים: השרים ג. מאיר, מ. כרמל, פ. ספיר, א. שטרן, ח.מ. שפירא, ח. גבתי, מ. דיין, י. ברזילי וי. ספיר.

מ ח ל י ט י ם :

א. לארגן את הובלת העובדים מהשטחים המוחזקים לישראל תוך שיתוף בין חברות תובלה ישראליות לבין חברות תובלה מקומיות, תוך התחשבות בשיקולי בטחון.

משרד התחבורה, בשיתוף עם משרד העבודה והממשל הצבאי, יבדוק את הסידורים המעשיים לשיתוף זה ולסידורי תיפעולו.

ב. לבדוק את האפשרויות להקמת קווי תחבורה אזרחיים בעורקים הראשיים בין השטחים המוחזקים לבין ישראל, בשיתוף בין חברות ישראליות וגורמים מקומיים.

בדיקה זו תיעשה על ידי משרד התחבורה בתיאום עם הממשל הצבאי ותוצאותיה תובאנה בהקדם לדיון בועדת השרים.

סס/39. והמצב ברצועת עזה

שר הבטחון פותח.

בדיון משתתפים: השרים ג. מאיר, ז. שרף, מ. קול, א. שטרן, י. ספיר, ח.מ. שפירא, מ. דיין, תא"ל ס. גזית ומר ס. הלל.

מ ח ל י ט י ם : הועדה רושמת לפניה את הודעת שר הבטחון בדבר הצעדים בהם הוא עומד לנקוט להגברת בטחונן של הפעולות הישראליות ברצועת עזה.

ה י ס י ב ה נ נ ע ל ת

לשאר חברי הממשלה

22.4.69

קוי תחבורה משותפים בין אזור יהודה ושומרון וישראל

(חומר רקע)

1. ב-29 לאוגוסט 1968 הובאה בפני ועדת המבכ "לים המצומצמת ע"י מפקדת אזור יהודה ושומרון הצעה לפתיחת קוי אוטובוסים משולבים ישראליים וערבים בין האזור ושטח ישראל. ועדת המבכ"לים החליטה על הקמת ועדת משנה, המורכבת משני נציגי משרד התחבורה, מנציג משרד הבטחון ונציג מפקדת האזור.

2. דיון בהמלצות ועדת המשנה קויים בועדת המבכ"לים ביום 12 לדצמבר 68, ולהלן החלטת הועדה בנדון : -

" לאור הגבלות שהוטלו לאחרונה על התנועה בין השטחים וישראל, והצרכים הגוברים והולכים בתנועת כח עבודה בין שני האזורים מאידך, סוכם :

(1) להחזיר את הנושא לועדת המשנה לעיון מחדש והבאת המלצות בפני הועדה.

(2) ההנחיה הכללית לועדת המשנה היא, שיש למצוא פתרון לבעיה בכיוון של הדדיות בהפעלת קוי אוטובוסים, כתחליף לתנועת הרבה מוגיות, כפי שהיה נהוג עד כה.

(3) השיקול הבטחוני, שהוא בכל מקרה יהווה שיקול מכריע, ידון בנפרד - לא במסגרת ועדת המשנה.

(4) לועדת המשנה יצורף נציג משרד העבודה. "

3. ב-24 בדצמבר 68 התקיים דיון אצל רוה"מ עם יו"ר ועדת המבכ"לים לשטחים, בו סוכם : -

" ראש הממשלה מחייב, עקרונית, הקמת חברות משותפות של חברות ישראליות עם חברות מיהודה ושומרון, במידה ואין התנגדות לגורמי הבטחון. אופן שיתוף הפעולה ייקבע ע"י ועדת המבכ"לים. "

4. לאור הדחיפות בנושא הסעת פועלים המועסקים בישראל, ולאור העובדה שועדת המשנה עדיין לא סיימה עבודתה, הוחלט ביום 23 ביגואר 69 בועדת המבכ"לים כלהלן : -

" המושלים הצבאיים במשותף עם משרד העבודה ומשרד התחבורה, יארגנו את הסעת הפועלים מהשטחים לישראל. ההסעה תבוצע הן ע"י חברות אוטובוסים ישראליות, והן ע"י חברות מהשטחים, תוך מגמה לשתף את החברות הישראליות והערביות באופן שווה בקוי ההסעה. "

5. ההחלטה המפורטת בסעיף 4 לעיל לא בוצעה הלכה למעשה.

6. ביום 6 לפברואר 69 במסר בדיון ועדת המבכ"לים ע"י יו"ר ועדת המשנה על הדיעות שהתגבשו בועדת המשנה. יחד עם זאת הודיע היו"ר, כי מאחר וישנה הנחיית שר התחבורה להעביר את הנושא לועדת השרים לשטחים המוחזקים, אך אין הוא רואה עצמו מוסמך למסור דין וחשבון מחייב של ועדת המשנה. יו"ר ועדת המבכ"לים הודיע שהוא יעביר את הנושא לועדת השרים. ועדת המבכ"לים החליטה לבקש מיו"ר להעביר לועדת השרים המלצה כלהלן : -

2./..

" ועדת המנכ"לים ממליצה לקבל את הדיעה אשר התגבשה בועדת המשנה בגדרון, שיש לקיים ארבעה קוים בין השטח וישראל (שכם - טול-כרם - נתניה, שכם - קלקיליה - כפר-סבא, ג'נין - עפולה, חברון - באר-שבע), ע"י חברה משותפת ערבית-ישראלית, שתוקם לצורך זה, או ע"י שותפות בין חברות תחבורה ישראליות ומקומיות. "

7. כיום מבצעת חברת אגד באזור יהודה ושומרון את הפעולות הבאות : -

א. קוי תחבורה

(1) ירושלים - עפולה דרך שכם.
(2) ירושלים - נצרת עילית דרך שכם.
(3) ירושלים - קרית-שמונה דרך שכם.
(4) ירושלים - באר-שבע דרך חברון.
(5) ירושלים - גוש-עציון.
(6) עזה - רמאללה.
(7) חאן-יונס - רמאללה.
(8) נתניה - מחנה-חורון.
(9) ירושלים - מחנה-אדוריים.
(10) ירושלים - מחנה-חורון.
(11) קוים למחנות בית-אל ומחנה- יעקוב.

ב. סיורים קבועים שונים.

8. הסעת פועלים מאזור יהודה ושומרון לישראל מתבצעת כדלקמן : -

א. מנפת ג'נין מבוצעות הסעות בעיקר על קו חדרה באמצעות :
(1) 2 אוטובוסים של חברת אגד.
(2) 2 משאיות (ישראליות).

ב. מנפת טול-כרם מבוצעות הסעות לכיוון נתניה, חדרה ורמת-גן, זאת באמצעות:
(1) 3-4 אוטובוסים של חברת אגד.
(2) כ-12 משאיות. (ישראליות).

ג. מנפת שכם מבוצעות הסעות לכיוון תל-אביב ונתניה באמצעות :
(1) 10 אוטובוסים של חברת אגד.
(2) 1 אוטובוס של חברה ערבית.

3./..

ד. מקליליה מבוצעות הסעות לכיוון רמת-גן ולשרון, זאת באמצעות :

(1) 3-4 אוטובוסים של חברת אגד.

(2) 3 משאיות (ישראליות).

ה. מגפת רמאללה מוסעים עובדים לרמלה באמצעות 2 אוטובוסים של חברת אגד.

9. באזור פועלות 331 חברות אוטובוסים ערביות, אשר לרשותן 417 אוטובוסים.

עותק מס' 2 מתוך 5

42 עמודים

סטינוגרמה

סדר ביום

פ ר ו ט ו ק ו ל

ועדת השרים לענין השטחים המוחזקים

כ"ג באב תשכ"ט - 7.8.69

נכחו השרים: ג. מאיר - יו"ר,
י. אלון,
י. ברזילי (עד אמצע סעיף שט/39),
ח. גבתי,
מ. דיין (מאמצע סעיף שט/38),
י. ספיר,
פ. ספיר,
מ. קול (מאמצע סעיף שט/38),
ח.מ. שפירא,
ז. שרף (מאמצע סעיף שט/38),
א. ששון.

נעדרו השרים: א. אבן (בחופשה),
מ. בגין (חולה),
ז. ורהפטיג,
י.ש. שפירא (חולה).

מ. כרמל - שר התחבורה (בסעיף שט/38)
מ. ארנון - מזכיר הממשלה
א. אגמון - משרד האוצר
רס"ן א. בראון - לשכת שר-הבטחון
תת-אלוף ש. גזית - משרד הבטחון
ש. הלל - משרד החוץ
תת-אלוף י. ליאור - מזכיר צבאי לראש-הממשלה

רשמה - ל. צ'סנר

סדר היום: שט/38. קווי תחבורה משותפים בין השטחים המוחזקים וישראל 2

שט/39. המצב ברצועת-עזה 19

שס/38. קווי תחבורה משותפים בין השטחים המוחזקים וישראל

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: אני פותחת את הישיבה.
נלך לפי סדר-היום ונתחיל בסעיף א'.

תת-אלוף ש. גזית: הנושא של קווי תחבורה משותפים הוא בעצם נושא שכבר עומד הרבה זמן על הפרק, אבל הבעיה החריפה בחודשים האחרונים לאור העובדה שגדל מאוד מספר הפועלים הערביים המועברים מדי יום מהשטחים לעבודה בישראל.
לבעיה זו יש שני אספקטים. מצד אחד ישנו הצד העקרוני של הצורך לווסת את ההובלה של אנשים בין השטחים ובין ישראל; מצד שני, המגמה היא למנוע במידת האפשר את החיסול של משק התחבורה הקיים בשטחים ולהתגבר על הנחשלות של המשק הזה בשטחים, באותן חברות התחבורה ואמצעי-הובלה אחרים שקיימים בשטח. הדברים שם היום מאוד לא מאורגנים, בניגוד למה שקיים אצלנו, כאשר יש כמה וכמה חברות-תובלה רק בשכם העיר עצמה, ויש למעלה מ-400 חברות אוטובוסים בסך-הכל, כאשר לפעמים חברת אוטובוסים יש לה אוטובוס אחד או שניים, והמכסימום זו חברה שיש לה עשרה אוטובוסים.
מבחינה זו ההמלצה שאנחנו ממליצים היא לחתור להכנסת משק התובלה הישראלי לתוך השטחים, אבל על-ידי יצירת קווים משותפים שיהיו מבוססים במידת האפשר על שותפות עם הערבים, אם לא על חלוקה ברורה ועומדת של דו-קיום באותו קו שמאפשר לאוטובוסים הישראלים-יהודיים לנוע גם בשטחים וכמובן גם להיפך. זו ההמלצה.

רה"מ הגב' ג. מאיר: מה המצב היום בנוגע לחתבורה של קווים יהודיים-ישראליים שם?

תא"ל ש. גזית: כיום אין קווים יהודיים שנוסעים אל השטחים, אלא רק עוברים את השטחים. יכול להיות אוטובוס יהודי מירושלים לצפון, שעובר את כל שטח יהודה ושומרון, אבל הוא אינו קו שאוסף נוסעים בשטחים למטרות הובלה. יש קווים מיוחדים, או אולי לא קווים מיוחדים, מוטב לקרוא לזה קווי-צ'רטר להובלה מסול-כרם לשכם, אבל זה אינגו קו-הובלה סדיר. הכוונה לקווים מסודרים שיכולים לאסוף ולהוריד נוסעים, אבל שאותה זכות תינתן גם לאוטובוסים ערביים. יש יוצא-מן-הכלל אחד, וזה קו האוטובוסים מחר-חברון לירושלים, ובקו הזה יש אוטובוס ערבי שמגיע לעיר המזרחית בקו שעובר את תלפיות, ללא רשות של איסוף והורדת נוסעים בקטע שעובר את העיר המערבית.

רה"מ הגב' ג. מאיר: אני רוצה להבין. יש תנועה גדולה בתוך הגדה שאוטובוסים יהודיים תופסים אותה?

(תא"ל ש. גזית: לא.) - מה איכפת לנו?

תא"ל ש. גזית: הבעיה היא של ההובלה בין הגדה ובין ישראל.

רה"מ הגב' ג. מאיר: זאת עושים אוטובוסים ערביים?

תא"ל ש. גזית: לא, האוטובוסים/נוסעים היום הם בידי להובלת "אגד".

רה"מ הגב' ג. מאיר: היום רק "אגד" אוספת פועלים ערביים שבאים מהגדה לעבוד בישראל?

תא"ל ש. גזית: או "אגד" או משאיות קטנות ששייכות לישראלים.

רה"מ הגב' ג. מאיר: זאת אומרת שאין אוטובוסים ערביים שמביאים את הפועלים מהגדה לעבודה כאן, והכוונה היא שהם כן יוכלו להוביל אותם.

<u>חשר מ. כרמל:</u> אני בעד זה שאנחנו נקיים קודם-כל את התחבורה בשטחים עצמם ככל האפשר על-ידי החברות הערביות עצמן, ואפילו לדאוג לפיתוחן כדי למלא את הצרכים של האוכלוסיה הערבית. אני בעד זה שאנחנו נשתף את החברות הערביות גם בהובלת הפועלים הערביים בשטחים לישראל ובחזרה, אבל אני מתנגד לכך שאנחנו נאפשר לחברות הערביות לעשות את זה באורח עצמאי, הואיל ואני סבור שיש בזה סכנות מסויימות. לפי המלצת הוועדה ראוי לעשות את הדבר באמצעות חברה משותפת ערבית-ישראלית שתוקם לצורך זה, או על-ידי שותפות בין חברות-תחבורה ישראליות ומקומיות. אני בעד החלק הראשון של המשפט הזה. כלומר, שאנחנו נאמר לחברות הערביות שאנחנו נאפשר להן להיות שותפות בהסעת העובדים אם תיכונן חברה משותפת או חברות משותפות שלהם עם יהודים. כלומר, "אגד" יחד עם החברה בשכם תוביל את הפועלים ~~מהשכונה~~ לשכם. לדעתי דבר זה יאפשר פיקוח וביקורת על הפרסונאל ועל התנועה, ובמידה מסויימת זה יהיה מפוקח על-ידינו, מה שאין כן אם אנחנו נעשה איזו חלוקה ונאמר ש-50% מובילים חברות ערביות ו-50% מובילים חברות יהודיות.

הואיל ואני רואה חשיבות בשותפות בענין זה, הרי אני חושש שאם אנחנו נעניק להם מראש אפשרות של הובלת הפועלים ללא שותפות, זה לא יהיה גורם מדרבן ומעודד.

אני מציע איפוא שאנחנו נחליט באופן זה, שאנחנו רואים בעין יפה הסעת העובדים משטחים לתחומה של ישראל על-ידי חברה או חברות משותפות ליהודים ולערבים. כאשר תקומנה חברות אלה תקבלנה זכיון זה להסעת עובדים.

<u>רה"מ הגב' ג. מאיר:</u> אני רוצה לשאול: אם הם לא יהיו מוכנים לחברה משותפת - כפי שאתה מציע - אבל יהיו מוכנים לבוא להסדר משותף של שיתוף, אני מניחה שאולי לא ימצאו ערבים שירצו לקיים חברה משותפת בין יהודים וערבים, אבל תהיה חברה - איננני יודעת איך עושים זאת כאשר יש 400 חברות - ~~תחבורה~~ הסדר משותף ?

השר מ. כרמל: אני בעד שותפות בענין זה, אבל בהבדל מחלוקת העבודה. אני נגד זה. נניח שמסיעים כל יום 1,000 פועלים מטול-כרם לנתניה. יכול להיות סידור ש-500 תוביל חברת "אגד" ו-500 יובילו הערבים, כל-אחד בנפרד. אני נגד זה שתהיינה חברות נפרדות שמסיעות. אם זו תהיה חברה משותפת, זו תהיה רמה יותר טובה מכל הבחינות, הן מבחינת הבטיחות והן מבחינת בטחונית.

אני מוכן להסכים לזה שהשותפות לא תהיה בבחינת חברה אחת לכל דבר, אלא שותפות לצורך זה, שזה ייעשה במשותף ובחלוקה משותפת, לא בהפרדה.

השר פ. ספיר: אין לי דעה קדומה, אבל מה שמוצע כאן, איננני מאמין שזה ייצא לפועל. לשאלתה של ראש-הממשלה, אני רוצה להגיד למה איננני מאמין שזה ייצא לפועל. יש שם 370 חברות-אוטובוסים ערביות שיש להן 417 אוטובוסים, איננני מאמין שאפשר להביא אותן, אחת על חשבון השניה, לשותפות עם "אגד". אני מאמין יותר בתיאום, וצריך להיות תיאום. אני חושב שהם זכאים להוביל חלק מהפועלים, ואיננני חושב שיש לזה קשר לענייני פיקוח ובטחון. ענייני הבטחון לא נוגעים להם בכלל, ובשטח עצמו זה לא ישנה.

אני בעד זה שיתנו להם להוביל חלק מהאנשים, מתוך תיאום עם "אגד", וכל מה שהם יכולים לארגן בעצמם - הם יארגנו. זה לא ענין של יום-יומיים. גם ב"אגד" היה תהליך ממושך עד שהגיעו לחברה המשותפת של "אגד" היום. זה לקח 40 שנה. נדמה לי שרק לפני 3 שנים נגמר האיחוד האחרון עם חברת "המקשר" בירושלים. איננני מאמין שאפשר דרך אגב לנסות לאחד ולמזג כל-כך הרבה חברות.

השר י. ספיר: אם אני מבין נכון את החומר שמצורף להצעת-ההחלטה, הרי למעשה זה אינו נוגע לנושא שעליו אנחנו צריכים להחליט היום.

השר י. ספיר:

לפי זה, כל הקווים האלה של ירושלים-עמולה דרך ג'נין או ירושלים-נצרת, אינם קשורים להחלטה זו. ההחלטה מדברת אך ורק על הסעת עובדים, וזה לא לאורך השכרון אלא לרוחב.

השר ח. גבתי: בסעיף 8 של הוועדה מדובר על הסעת פועלים מאזור יהודה ושומרון לישראל.

השר י. ספיר: אבל זו הצעה הנוגעת לענין זה, לא קווים ארוכים אלא קווים קצרים פחות-או-יותר, לרוחב ולא לאורך. עשיתי חשבון מהיר, ואני מבין שאמצעי-ההובלה הם 15 משאיות ו-20 אוטובוסים. זאת אומרת שהבקיה של הובלת עובדים היא לאו-דווקא הבקיה של אוטובוסים, לעת-עתה עושות זאת גם משאיות ישראליות. השאלה היא למה אנחנו מתכוונים בעצם ההצעה הזאת ליצור את הדבר המשותף הזה. חברה אחת משותפת למעשה לא תהיה חברה שבבעלותה יהיו אמצעי-התחבורה של הסעת העובדים. זה ודאי קשה מאוד לעשות, אם ל"אגד" יחד עם כל-מיני גורמים אחרים ייהפכו לשותפים לגבי הכלים עצמם.

אני רוצה להבהיר את הדבר, כדי שלא תהיה אי-הבנה. מה שמוצע הוא, שתוקם חברה משותפת לצורך זה על-ידי שותפות. למעשה, אם אני יוצא מהנחה שהם אינם יכולים להיות בעלים משותפים של האוטובוסים הישנים שלהם, ואוטובוסים של "אגד" אי-אפשר להכניס לשם, הרי למעשה זו רגולציה.

על-כן איננני יודע למה אנחנו צריכים לשים דגש על ענין האוטובוסים. הפועלים יוצאים מכפרים מסויימים. הדספינציה אינה חייבת להיות של כל פועלי הכפר הערבי למפעל אחד או לעיר אחת, בדרך-כלל הפועלים מתפזרים. למשל, בדרכי לירושלים אני רואה משאיות עם פועלות ערביות הבאות לעבוד בישראל. איננני יודע אם אותה משאית מחכה להן אחרי שעות העבודה ומחזירה אותן.

השר י. ספיר:

אחר-הצהריים רואים את הפועלות עולות למשאיות בשדה, זאת אומרת שהתחבורה איננה לפי קווים קבועים, זה בהתאם לתנאי העבודה. אם המשאיות מגיעות, הן ודאי לא נשארות באזור אחד אלא מעבירות את העובדות למקומות-העבודה השונים. הפועלים אינם מגיעים למרכז של יישוב אחד ושם יש מי שמעביר אותם אל השדות השונים או אל המפעלים. הם באים עם אותה משאית למקום-העבודה ממש.

אינני רואה בנסיבות אלה מה יכולה לעשות חברה משותפת. לדעתי הענין אינו מוכן עדיין, וצריכה להיות רשות אשר אאאא א דואגת לדברים האלה. אנחנו צריכים לקבוע שלגבי איקס אוטובוסים ואיקס משאיות צריכה להיות רגולציה. אינני רואה שום צורך למזג איזה דבר בצורה של חברה.

<u>רה"מ הגב' ג. מאיר:</u> אני הבינותי מתת-אלוף גזית שהמצב הקיים הוא, שרק כלי-רכב ישראליים מובילים את הפועלים.

<u>השר י. ספיר:</u> זה דבר אחר, אז צריך לשתף.

<u>רה"מ הגב' ג. מאיר:</u> כנראה שהמטרה העיקרית היא לשתף גם כלי-רכב משם. האם אנחנו יכולים לסכם כך?

<u>השר ח.מ. שפירא:</u> אני רוצה להציע הצעה.

<u>רה"מ הגב' ג. מאיר:</u> אני רוצה להציע הצעה מסכמת כדי שנוכל לסכם בסעיף זה ולדון היום גם בסעיפים אחרים. אני מציעה להטיל על שר-התחבורה ואנשי המימשל הצבאי...(<u>תא"ל ש. גזית:</u> ושר-העבודה.) - כל הגורמים הנוגעים בדבר למצוא דרך לשיתוף בהובלת הפועלים גם בכלי-רכב מהשטחים, ולשים דגש על הסדר משותף, כי לדעתי אם מדובר על חברה משותפת, ופירוש הדבר בעיקר בעלות משותפת על כלי-התחבורה, - זה חלום שלא יהיה במציאות.

השר י. ספיר: גם חלוקת הרווחים לא תהיה כל-כך פשוטה.

רה"מ הגב' ג. מאיר: אני מבינה את הצורך והצדק לשתף אותם בהובלת הפועלים, אבל אי-אפשר להגביל זאת רק לאוטובוסים, כי אז אנחנו נכנסים מיד לריב עם בעלי המשאיות אצלנו, שעוסקים בהובלת פועלים. אז ההצעה היא למצוא דרך לסידור מעשי לשתף כלי-רכב ישראליים וכלי-רכב מהשטחים, להובלת פועלים הלוך וחזור.

השר א. שרון: האם הכוונה כרגע רק להובלת פועלים? נדמה לי שלא זו הבעיה.

תא"ל ש. גזית: * זו הבעיה הדחופה.

השר ח. גבתי: לא, הנוסח של הצעת-ההחלטה הוא אחר לגמרי, מציעים לקיים ארבעה קווים בין ישראל ואזור יהודה ושומרון על-ידי חברה משותפת.

רה"מ הגב' ג. מאיר: תת-אלוף גזית אומר שהבעיה היא הובלת פועלים,

השר א. שרון: אם זו רק בעיה של הובלת פועלים, אז נוסח הצעת-ההחלטה אינו מדויק. לפי הצעה זו, רוצים להקים ארבעה קווים, זאת אומרת שיוכלו לנסוע גם אחרים. אם הביגותי נכון, שהבעיה היא הובלת הפועלים, ההצעה של תת-אלוף גזית במקומה; אבל אם הכוונה, כפי שנאמר בהצעת ההחלטה - אז זה דבר אחר.

רה"מ הגב' ג. מאיר: אני שמעתי את הצעת תת-אלוף גזית הבוקר.

תא"ל ש. גזית: זו היום הבעיה הבוערת.

רה"מ הגב' ג. מאיר: אני מציעה שנטפל היום *רק בבעיה הבוערת. תתעורר עוד בעיה - נטפל בבעיה ההיא.

השר א. שרון: אם זו הבעיה, אני מצטרף להצעת ראש-הממשלה, להטיל על הגורמים הנוגעים בדבר להביא הצעה.

רה"מ הגב' ג. מאיר: הם לא צריכים להביא לנו את זה, הם ימצאו סידור איך לבצע זאת.

השר ח.מ. שפירא: אני מבין שיש כאן טענה צודקת מצד הערבים, שאנחנו מסיעים את הפועלים שלהם במשאיות יהודיות והם מנותקים מכל הענין הזה. אולי בשבילם זה גם ענין של פרנסה, אין כל ספק בזה. אני מתקרב להצעת ראש-הממשלה, ואני חושב שמה שאנחנו צריכים לומר הוא, שאנו קובעים מיכסה מסויימת של פועלים שהערבים יכולו להביא אותם לישראל גם במשאיות שלהם, - (השר ח. גבתי: או באוטובוסים.) - זאת אומרת, לא שאנו נכנסים לשותפות, וגם לא לקווים משותפים, כי מבחינה בטחונית לדעתי אין הבדל רב אם אנחנו נהיה שותפים לאוטובוסים שלהם או שהם יהיו אחראים לאוטובוסים. השמירה מבחינה בטחונית תלויה אך ורק בנו. לכן צריך לקבוע מה אחוז הפועלים שהם צריכים להסיע במשאיות שלהם. לא יותר מזה. לא להיכנס לשותפות או לדבר דומה.

רה"מ הגב' ג.מאיר: לא אמרתי זאת, אבל לפי זה תצטרך לספור כל פועל ופועל.

השר י. ספיר: ייצא שאנחנו קובעים נומרוס-קלאוזוס.

השר ח.מ. שפירא: לא לזה התכוונתי, זה לא נומרוס-אקלאוזוס, אלא שאנחנו על-ידי-כך נפיג קצת את הטענות המוצדקות של הערבים. אצלנו אין היום שאלה של חוסר עבודה בקווי התחבורה שלנו.

השר ח. גבתי: יש במקרה זה הבדל גדול בין התורה שבעל-
פה לבין התורה שבכתב. (השר מ. דיין: לא
רק במקרה זה.) - מה שמוצע פה בכתב להחלטה, זה פתיחת ארבעה קווים
קבועים בין הגדה ובין ישראל.

רה"מ הגב' ג. מאיר: זה לא הובא לדיון היום.

השר ח. גבתי: אם זה יורד מהפרק ואינו עומד לדיון,
אני מקבל את הצעת ראש-הממשלה. ביחס
להצעת-החלטה זו דעתי היא שרצוי לבצע אותה, אבל אני מבין שלא מחליטים
על זה היום.

השר מ. דיין: לדעתי ישנן כאן שתי שאלות וצריך להביא
בחשבון לגבי שתיהן שני מצבים. שתי
השאלות הן: האחת, הקווים של מה שאנחנו קוראים לאורך: כלומר, באר-
שבע, חברון, אולי גם עזה, ואולי יותר רחוק, מתל-אביב דרך אשקלון
לעזה ומשם לחברון; מאשקלון לירושלים או בית-לחם, ומשם לרמאללה,
שכם, ג'נין ועפולה. השאלה הזאת קשורה בשאלה אם לראות בקווים האלה
קווי-תחבורה קיימים. אני יודע שמנהלים משא-ומתן על קווי התחבורה
לעזה. כלומר, אוטובוס של "אגד" שנוסע מתל-אביב לעזה, שיעמוד בעזה
ויאסוף עובדים או נוסעים ערביים אחרים מעזה לחברון, ואם הם יסעו
דרך באר-שבע לחברון או לא דרך באר-שבע וכו'. השאלה היא אם קווים
כאלה שבאופן טבעי, לו לא היו פה שני עמים ולולא היו דעות אחרות,
אפשר היה לקיים כאן קווי תחבורה של נוסעים מעורבים. כלומר, אוטובוס
שנוסע מחברון לירושלים, האוטובוס הראשון שעובר אוסף את הנוסעים, ואם
זה "אגד", כולם נוסעים ב"אגד".

והשאלה השניה זה סוג שני של קווים או
קווים שניים ברוחב ממקומות ערביים וממקומות יהודיים, לפעמים זה ברוחב
ולפעמים באורך. הקו מג'נין לעפולה יכול להיות המשך של אותו הקו,

השר מ. דיין:

והקו של חברון ובאר-שבע, זה לא בדיוק קו-רוחב, אבל יש מקומות שהם רק ברוחב, בעיקר מכוניות-המשא שנוסעות למקום-עבודה מסויים, מורידות את הפועלים ולוקחות אותם בחזרה. נאמר משאית שלוקחת פועלים מעזה ליד-מרדכי, זה מספר מסויים, קבוצה מסויימת שאפשר להכניס אותם לשלוש מכוניות, אולי אפילו של הממעל עצמו.

זה קודם-כל, יש כאן שני סוגים של תפקידים. מה שמדאיג אותי יותר, זה שאנחנו חייבים, כפי שאמרתי קודם, לראות למול עינינו שני מצבים. מצב אחד, שהשיקולים הם רק שיקולים מבחינת הערבים, וכאן קיימים רק שיקולים מעשיים של הכרסים הזול, ולא איכפת לשיש אם זה אוטובוס ערבי או יהודי. אבל יכול להיות מצב אחר לגמרי - כמו שאני חושש שהוא מתהווה בעזה היום - שעצם העובדה שזה אוטובוס יהודי הופכת אותו לאובייקט להתנכלות ולהתנקשות. לאותו מנהל-העבודה של מע"צ שבא לסדר את הכביש למחנה הפליטים, לא היה להם שום אינטרס אישי להרוג אותו בגלל מה שהוא עשה. זה אפילו לא כמו קו-תחבורה שכאילו לוקח את כספי הנוסעים הערביים ושם אותם לכיס יהודי. הם הרגו את האיש הזה כי הוא היה יהודי, אם כי הוא בא לשם בסכסי ערבי דווקא. ה"פתח" שעושה את הטרור הזה גם על-ידי העמדת מכוניות-תופת בשדרות קרן-קיימת בתל-אביב אומרת: אתה יהודי, אתה יכול להיות אחד האנשים שהקונסטרוקטיביים ביותר שעושה דברים חשובים בשמחים, בגלל זה צריך לרצוח אותך. יכול להיות רופא יהודי שיבוא לעבוד בעזה, יש לערבי משהו נגד מה שהוא עושה? כרופא הוא עוזר להם, אבל הוא יהודי והם אינם רוצים יהודים שם. כולנו אינגנו חדשים בארץ ואנו יודעים את המנטאליות ואת האפשרות הזאת. אפילו בנק שבו עובד פקיד ערבי, אבל אם השלט על הבנק הוא "הבנק הלאומי לישראל", גם אם יושב פקיד ערבי, המשמעות הפוליטית היא שישראל מקימה שם בנק, וצריך לפוצץ אותו. אותו הדבר לגבי לשכת העבודה. אמנם לשכת העבודה קיימת בשביל להסדיר עבודה לערבים, אבל זו לשכת עבודה של היהודים. בשכם זה היה נושא אחד שהביא לשקט יחסי.

ענין האוטובוסים צריך לראות בקומפלכס
הזה, שהם עלולים לשמש אובייקטים ולהיהפך נושאים לסרור בגלל שייכותם
ליהודים. אז נעמוד במצב שלא טוב כך ולא טוב כך. נגיד שמכונית-
משא ישראלית נוסעת עם לשכם לקחת פועלים, והטרוריסטים הורגים אותם,
אז אנחנו צריכים לבוא ולדאוג לא להסעת הפועלים הערביים אלא להגנתם.
אז נוסיף משמר, ועל-ידי עצם המשמר נדגיש עוד יותר שזה ענין ישראלי
ונחריף את הבעיה בכוח.

התהליך הזה הוא אפשרי ככל שעובר יותר
זמן. אני רוצה להדגיש נקודה זאת. הערבים אינם יכולים להיות יותר
ישראליסטים מהאמריקנים. הם לא פחות פרו-ערביים מערביים אחרים, אבל
אינם יכולים להיות פרו-ישראליס יותר מאשר כל העולם-כולו. בענין זה,
כאשר כל מדינות העולם, כולל הרוסים, מסבירים לערבים שאנחנו לא
צריכים להיות שם, ויש קונסולים צרפתים ואמריקנים שאוספים אותם
ואומרים להם זאת, והם גם קוראים עתונים ושומעים ראדיו, הרי זה
תהליך קשה מאוד בתוך המסגרת הפוליטית הכללית, וקשה לצפות שהם יהיו
יותר ישראלים מאשר כל העולם, ואפילו יותר מהאחרים. ככל שנשמור יותר
על עצמנו ונדגיש יותר את הישראליות של הדבר, זה לא יהיה גורם משכך
אלא גורם מעורר. במצב הזה, ובגלל ההשטות האלה, שאולי הם מוגזמים,
אבל אני מודה שאני מדגיש זאת, כי אני חושש להתפתחות נגטיבית כזאת.

אני בעד מיבנה כזה בכל המישורים, נגיע
גם לדוגמאות אחרות, שבהם אנחנו עוזרים להם בשטחים, אנחנו עוזרים להם
על-ידי מתן אמצעים, ואם הם רוצים בזה, אנחנו משתתפים, ואם אינם רוצים -
איננו משתתפים. ניקח למשל את משרד הסעד בעזה. בסך-הכל לוקחים כמה
ישראלים שמביאים אותם לשם. אם הם יפוצצו את לשכת הסעד הזאת, אז או
שלא יהיה להם משרד סעד בכלל, או שהם יזדקקו למשרד הסעד בבאר-שבע.
או דוגמה אחרת, עזרה רפואית. אני בהחלט בעד זה שרופאים ישראליים
ילכו לבית-החולים בעזה, אבל אם יגיע רגע שאני אחשוש שהרופא היהודי

השר מ. דיין:

בעזה עלול לקבל כדור בראש, אני אגיד לו לא ללכת לעזה. אז א יש בית-חולים בבאר-שבע, ואם ירצו עזרה רפואית יצטרכו לבוא לבאר-שבע. לא נוכל להקיף כל רופא יהודי בעזה בכמה שומרים. על רוברט קנדי הפקידו שומרים, ואפשר לשמור על הרופא ועל המכונית של הרופא, אבל אז הטרוריסטים יירו במציינסים שיבואו אל הרופא. במידה שנמגין יותר את הישראליות, העניין ייתפך לרועץ.

אני נוטה, בנושא הזה של התחבורה בשטחים, לשותפות. הנקודה איננה אם השותפות היא בבעלות על הרכב או לא בעלות על הרכב, גם לא במניות, אלא בנהגים שנוסעים במכוניות ובנושאים שהמכונית נשרפת. לגבי המכונית שלוקחת פועלים משכם למקומות העבודה, אני מעדיף שיסע בה נהג ערבי. אני חושש משליחת נהג יהודי ב-05:00 בבוקר לשכם לקחת את הפועלים. הפועלים רוצים לעבוד ולהרוויח את לחמם. אבל כאן יכולים לבוא ה"אל-פתח" ויאמרו: מה שיותר טוב לערבים יותר רע בשבילנו - ואז יירו בנהג היהודי. הייתי רוצה שנרוויח על נסיעות אלה, אבל איננני רוצה שאנשים ייהרגו.

<u>השר י. ברזילי:</u> ל"אגד" יש שם נהגים ערביים?

<u>תא"ל ש. גזית:</u> בעזה יש מכוניות של "אגד" עם נהגים ערביים.

<u>השר מ. דיין:</u> יש שני קווים ושני מצבים, הנוכחי והעתיד, ואנו צריכים לראות שלא להחריף את העניין. במידה שאני רואה את התפתחות הדברים, לו היתה מגמה כאן של הרגעה והדברים הולכים ומסתדרים והם תובעים שותפות, אפשר ללכת הלאה. יהיו יותר יהודים שיסעו לשכם. אבל אני שם כרגע את הדגש על עזה. לא הייתי מביע כרגע דעה על שכם, איננני בקיא במצב.

השר מ. דיין:

אני מעדיף שתמצא דרך בין "אגד" והחברות המקומיות, שבסופו של דבר המצב יהיה שהנהג שנוסע שם יהיה ערבי ויקח פועלים ערביים. יכול להיות שאז הנהג הערבי יקבל כדור כי הוא עובד עם היהודים, אז גם הפועלים הערביים עלולים לקבל כדור על שהם עובדים אצל היהודים, אבל לפחות צריך למנוע אפשרות של הריגה. אז יש לענין זה משקל, שבעזה למשל יכולים להטיל משקל-נגד, ולהיות במיבנה כזה גם במקומות אחרים, ובבוא העת, כשנהיה בגויים כך, שכאשר נחשוב שיש מתיחות, נוכל מבלי להפסיד פרסטיז'ה, להיות במצב כזה שלא נכנסים לשם יהודים. הדוגמה האחרונה זה מתוך השקפה ברורה.

<u>השר ח.מ. שפירא:</u> למה אתה מחשיב כל-כך את השותפות?

<u>השר מ. דיין:</u> כאשר יש שותפות עם ערבי, הערבי הזה שייך לאיזו חמולה. קרו מקרים שהרגו ערבים על שיתופם עם יהודים. אם הורגים ערבי, אז מישהו מהחמולה שלו הולך ומחפש את האחראי ומלשין עליו, ויש מי שצועק. מה קרה בשכם? מדוע לא הצליחו בשכם למנוע פועלים ערביים מלעבוד בישראל? התנועה הערבית הלאומית רוצה לפגוע ביהודים, והם פוגעים גם בערבים שמשתפים פעולה עם היהודים. כאשר הם הורגים ערבי ולא יהודי, הערבים באים ואומרים: זו הלאומניות הגדולה שלכם? אתם לא פוגעים ביהודים, אתם פוגעים בנו. גם מבחינה אינפורמטיבית יש כאן נקודה חשובה, כי אם מישהו מתנקם, אנחנו לא תמיד יודעים מי עשה זאת, אבל הם יודעים מי עושה זאת.

דוגמה אחרונה. אני רואה בעין טובה את העובדה שיהודיות נוסעות לעזה לקנות שם דגים בשוק המקומי. לגבי תושבי עזה זה מקור ההכנסה העיקרי, אי-אפשר שהם ירעבו שם. אני ישבתי אתמול עם אלוף פיקוד הדרום, ועם תת-אלוף מוסה גור והרמטכ"ל, ואמרתי להם: אנחנו אחראים לבטחון האנשים שבאים לעזה, ולא היהודיה שנוסעת לשם לקנות דגים. היא אינה יודעת להעריך אם מצב הבטחון מחמיר שם,

השר מ. דיין:

מתי-שהוא צריך להגיד שעליהם להפסיק לבוא לשוק בעזה, כי אנחנו לא יכולים להיות אחראים לבטחונם, או להגיד שהכל בסדר והם יכולים להמשיך לבוא לעזה. היה מקרה בעזה, ששמו חומר-נפץ תחת מכונית וילדה נהרגה. אמרה האשה: יש שלטונות הבטחון, המושל הצבאי במקום צריך לומר אם המצב הבטחוני בעזה הוא כזה שאפשר לקנות שם דגים או אי-אפשר לקנות דגים. אם את חושב שזה מסוכן, או שתשמור עלי או שתגיד שלא צריך לבוא לשם.

אנחנו היום מדברים על מיבנה תשתית. אני עקרונית בעד תשתית של שותפות שתאפשר לנו להיות שם. אני לא נכנס כרגע לנקודה הפורמלית. אני מניח שאפשר לעשות זאת כך או כך, אבל התוצאה תהיה שנוכל לשלוח לשכם מכונית עם נהג ערבי ולא נהיה חייבים להביא נהג יהודי, אז האובייקט לפגיעה יהיה לפחות אובייקט שגם הוא ערבי, לא יהיו אובייקטים יהודיים שימשכו אותם להתנקשויות, כי אז נעמוד בלי המכונית ובלי הפועלים.

<u>רה"מ הגב' ג. מאיר:</u> המצב כרגע הוא, בכל-אופן שבקווי התחבורה ברוחב, ש"אגד" נכנסה למקום ויש לה נהגים ערביים. (<u>השר מ. כרמל:</u> זה קיים רק בעזה.) - המדובר על השטחים. אנחנו אומרים עכשיו שבנוגע לגדה צריך לנסות להגיע לסידורים שהדבר יהיה משותף. אני חושבת שזו אילוזיה להתחיל לחשוב על שותפות של רכוש, אינני רואה ערבים שיהיו מוכנים לשותפות באיזה דבר עם יהודים, ויכול להיות שכן. כרגע עומדת לפנינו שאלת הגדה. אני מציעה שחברת "אגד" תשתדל, יחד עם משרד התחבורה והגורמים האחרים הנוגעים בדבר, להגיע לסידור של חברה או שתי חברות או שותפות כדי שהבאת הפועלים לעבודה והחזרתם תהיה גם בידי "אגד" וגם בידי אחרים.

<u>השר מ. כרמל:</u> זה יכולה להיות הפעלה משותפת.

רח"ם מצב' ב. מע"ר: מצטער אם הרגזתי כל-כך כי הפרשה אינה

שלכך הערתם.

מור ג. ר"ר: נעמד אינה. אצטר רשמה עם כל

ההחלט. מצד: מתי שיש הרב לכל, אם אינה רוצה לשתות-אך-רוצה רוצה לקרוא אותו, זה בעיה בכל מקרה. אצטר בכל הצטנע, כאן שלישי כל-אדם, שהלכתו רק אינו רוצה שיש לו לך עם אחרי אחד, הרוצה את מוכן רוצה לחזור אחר. אצטר בכל הצטנע, כאן שלישי כל-אדם, שהלכתו רק אינו רוצה שיש לו לך עם אחרי אחד, הרוצה את מוכן רוצה לחזור אחר. אצטר בכל הצטנע, כאן שלישי כל-אדם, שהלכתו רק אינו רוצה שיש לו לך עם אחרי אחד, הרוצה את מוכן רוצה לחזור אחר.

מור י. מע"ר: אל רצה לראות בעיה בהערה שנאמר מע-

דעת זה אינו; בעיה מקרוב, לחזור את מקרוב אחד.

רח"ם מצב' ב.מע"ר: זה לא ברור מי אמר בהערה, אצטר רוצה

שהלכה אינה הלכה את אחרי זה, רצי-אפשר לעשות אחד.

מור ג. ר"ר: זה לא ברור לעשות לחלוטין; בהחלטות זה

מקרוב, זה יכול אחד לעשות לחלוטין בהחלטות. הרב לחלוט אחד שהלכה לקרוב לחלוט, זה יכול אחד. רק זה ברור לעשות.

מור י. בר"ר: אל אמת לחלוט אפשר.

רח"ם מצב' ב. מע"ר: אפשר שאצטר רשמה לעשות. זה בכל מקרה

בהחלטה שיש-לעשות אחרת, אצטר לעשות לא אינה אחרת לחלוט לעשות לעשות אחד.

<u>השר י. ברזילי:</u> אני רוצה להעיר לדברים האחרונים של שר-הבטחון. יכול להיות שהמצב הוא כזה, שאנחנו יכולים להביא את האנשים בשטחים לכל הסדר שאנחנו רוצים. אני בכל-זאת סבור שהמצב הקיים, על-פי הערכות שיש לנו עכשיו, במקום להביא אותם בעל כורחם לשותפות, רצוי להפעיל כמה משאיות שלחם, ובקווים שלנו נכניס גם בעזה, כמו שזה קיים למעשה גם בשכם, אם אנחנו חושבים שזה יותר רצוי, ניקח נהגים ערביים. אם זה הסיכום - אז יש סיכום. לא הייתי רוצה שאחר-כך יתקבל שבכל-זאת הכל יהיה בידי חברות משותפות בעל כורחם, דבר שכפינו עליהם נגד רצונם. אין צורך בזה.

<u>השר י. סמילנסקי:</u> יש לי הרושם שאנחנו מתקרבים בקצב די מהיר להכרח לקיים מדיניות נגד המדיניות של "אל-פתח". ה"אל-פתח" רוצה למנוע בכל דרך כל אפשרות של שותפות והשתלבות במשק בגדה וברצועת-עזה. לדעתי כל מה שאנחנו עושים, זה חלק מהמדיניות המלחמתית נגד "אל-פתח".

מ ח ל י ט י ם :

א) לארגן את הובלת העובדים מהשטחים המוחזקים לישראל תוך שיתוף בין חברות-תובלה ישראליות לבין חברות-תובלה מקומיות, תוך התחשבות בשיקולי הבטחון.

משרד התחבורה בשיתוף עם משרד העבודה והמימשל הצבאי יבדוק את הסידורים המעשיים לשיתוף זה ולסידורי תיפעולו.

ב) לבדוק את האפשרויות להקמת קווי תחבורה אזרחיים בעורקים הראשיים בין השטחים המוחזקים לבין ישראל, בשיתוף בין חברות ישראליות וגורמים מקומיים.

בדיקה זו תיעשה על-ידי משרד התחבורה בתיאום עם המימשל הצבאי, ותוצאותיה תובאנה בהקדם לדיון בוועדת השרים.

שס/39. <u>המצב ברצועת-עזה</u>

<u>השר מ. דיין:</u> אני רוצה לעמוד על המצב הכללי בעזה, שלפי הערכתי הוא מחמיר מבחינה במחונית, ולדעתי יש לדבר הזה שלוש סיבות עיקריות: הסיבה העיקרית הבסיסית זה ענין הפליטים, ובעיקר האחוז הגבוה של פליטים שיושב בעזה.

הסיבה השניה, שהיא במידה רבה תוצאה של הסיבה הראשונה, שאין שם סמכויות מקומיות. כלומר, עובדי העיריה שם - והם בחרו בעובדי העיריה האלה - אין להם ההשפעה שיש להם במקומות אחרים. בא נציג אחד אל קצין שלנו ואומר לו: "אם אתם תתנהגו כך, יהיה עוצר מ-5.00 אחה"צ עד 09:00 בבוקר, וברחוב הראשי שבו צריכות לעבור המכוניות הישראליות יהיה עוצר מתמיד, ונגמר הענין. אתם במו ידיכם הורסים את חייכם שם, כי אנחנו לא מוכנים שאתם תזרקו אבנים על מכוניות ישראליות". בשכם היתה לזה השפעה רבה. כאן אין מה שיש בתוך שכם, שבה יש אוטוריטה של חמולות. כאשר קורה משהו, הם מתאספים יחד והם עושים שיקולים מה טוב בשבילם. בשכם בסופו של דבר הם באו לשבאב ואמרו להם להפסיק לזרוק אבנים, וזה הגיע עד כדי כך שהחמולות בשכם העמידו על השבונן הן שומרים כדי למנוע דברים כאלה. היות ובעזה יש מחנות פליטים, ויש בפנים מבנה ~~הפה~~ חברתי כזה, ברוב המקומות שבהם יש מחנות פליטים כאלה אין גורמים מרכזיים כאלה ואין סמכות שיכולה להשפיע על תושבי העיר. אין שם בעל-בית.

הסיבה העיקרית השלישית, וזה דבר יסודי בעזה ושונה לעומת מה שיש בגדה, שהם אינם קשורים ממש עם ירדן. אמנם הם יכולים לבקר בירדן והם יכולים גם להגר לשם, אבל אינם קשורים עם ירדן בדברים כלכליים ואחרים, וזה גורם שיש לו השפעה שלילית. בעזה הם בענייני חינוך רואים עצמם קשורים עם מצרים, והחלק השמאלני של הדור הצעיר מקיים קשרים הדוקים עם מצרים עד היום הזה.

השר מ. דיין:

שלושה גורמי יסוד אלה, אלה דברים אובייקטיביים שלא בידינו לשנות אותם מהיום למחר במדיניות השוטפת. דברים שיכולים לתת תוצאות בשכם אינם נותנים אותן תוצאות בעזה, כי אין שם בעל-בית שיכול אפילו ליהנות מהתנאים שיכולים להיווצר.

דברים אלה אמרתי להסברת הרקע. מה הן התוצאות למעשה בשטח? נוסף להתגברות המתיחות שש/מדי פעם בפעם עליות וירידות/בזרזיקת רימונים, אבנים וכו', המצב הזה מעמיד אותנו בפני סימן-שאלה לגבי מדיניות הפיתוח תוך כוונות קונסטרוקטיביות ביותר שאנחנו רוצים לעשות בעזה. אנחנו הקמנו שם מפעל-אריזה שהשקיעו בו סכום כסף גדול וישנה גם ערבות ממשלתית ניכרת. בעצם היותו מפעל יהודי... (רה"מ ג. מאיר: ועובדים שם ערבים.) - איננני רוצה להיות ציני, אבל היהודי מרוויח על זה...

<u>רה"מ הגב' ג. מאיר:</u> אבל לא זו הסיבה שבגללה זרקו רימון.

<u>השר מ. דיין:</u> הסיבה היא שזה מפעל יהודי. היות וזה מפעל יהודי, ה"אל-פתח" מתנכלים גם למפעלים שבהם עובדים פועלים ערביים, כי אינם רוצים שהערבים יקיימו יחסים טובים עם ישראל. ברור לי שמפעל יהודי שהוא שאינו מעסיק ערבים בוודאי xxxxx יהווה אובייקט לפגיעה. ה"אל-פתח" גם פוגעים בערבים שמקיימים יחסים עם ישראל. xx בדרך-כלל מפעל כלכלי כמו בית האריזה או דבר דומה, זה לא מחנה צבאי שאפשר לשמור שיעבוד באופן תקין וכו', בזמן שרוצים להתנקש בו. הם שמו חומר נפץ תחת חבילת-דלק, והמזל היה שהן היו ריקות ונגרם נזק רק של 20 אלף ל"י; לו היה הרבה דלק, זה עלול היה לגרום לנזק הרבה יותר גדול.

השאלה שמתעוררת ביחס לעזה זה בדבר המדיניות שלנו שם. לגבי זה ברצוני למסור כאן על מספר החלטות בשטח הבטחוני שקיבלנו, ואם הן לא תהיינה מקובלות על חברי הממשלה, אפשר יהיה לדון על זה מחדש.

השר מ. דיין:

זה קשור גם בדבר שני, ואלה המגמות בשטח האזרחי שם, כדי לחשב את דרכנו בעתיד.

היו לנו תחנות-משטרה בתוך מחנות הפליטים. בתחנות-המשטרה האלה עבדו שוטרים עזתיים, ולפעמים שוטרים ישראלים ערביים שישבו שם. במקום אחד היו גם שוטרים יהודים. המדובר בתחנות-משטרה שהיו בתוך מחנות הפליטים. בסופו של דבר התנקשויות בתחנות האלה, הן פוצצו, שרפו אותן, זרקו רימונים וכו'.

לי לא היה ספק שזה נעשה בשיתוף עם השוטרים הערביים שעבדו באותן התחנות. אני יכול להבין את השוטרים הערביים האלה, הם אינם רוצים שיהרגו אותם ואת משפחותיהם. חיות והכוונה לא היתה לאותו שוטר ערבי, והכוונה של השוטר הערבי לא היתה להיהרג, אז עשו מודוס-ויוונדי, השוטר באותו רגע יצא מהתחנה, לא שמע שום דבר וכו'.

לאחר לימוד הענין ובדיקה במקום נתתי הוראה להוציא את תחנות-המשטרה ממחנות הפליטים, ובמקום שהיו שלוש תחנות ליד מחנות הפליטים, להקים תחנה אחת מרכזית מחוץ למחנה, כי בתוך המחנה זה מוכרח היה להיות בית ליד בית, וזה היה מסוכן מבחינה בטחונית. בסופו של דבר תפקידן של תחנות-המשטרה הוא לשמור על הסדר. מי שירצה להזדקק להן, ילך ברגל ויגיש תלונה. אין קושי במקרה הצורך להקיף את המחנה ולחפש אחרי עברייניים. הבנין עצמו אינו שומר, זה יותר ענין סמלי. יושבים שם שוטרים ערביים, ובסופו של דבר זה מפגין מצב שלילי ולא מצב חיובי. כלומר, הכוונה היא לקיים את תחנת-המשטרה מחוץ למחנה הפליטים או ליד מחנה הפליטים, התחנות תהיינה יותר מרוכזות ובמקום שאפשר לשמור עליהן. מאנשי המחנות, מי שיהיה מעוניין להגיש תלונה על זה ששכן שלו גנב ממנו, ילך למשטרה במקום שהיא תהיה בתוך המחנה. זה לא צריך להיחפך לאובייקט להתנקשות.

השר מ. דיין:

אותו הדבר לגבי המשרדים הממשלתיים שלנו מבחינה בטחונית. הכוונה לרכז אותם, ואם צריך למנות או להחרים בתים, נעשה זאת, על-מנת לתת להם בסחון מכסימלי. או למשל מערכת הבנקים. הבנקים הם שלנו כל הזמן, אפילו אם האיש העובד שם הוא ערבי. יש מקום מסויים במרכז שצריך להיות שם יהודי, אז עליו צריך לשמור, לתת לו שמירה, לא לבודד את מערכת הבנקים בגלל זה שבמקום מסויים זרקו רימון, כי יושב שם יהודי. אמנם בבנקים יושבים ערבים, אבל הכתובת היא, למשל, הבנק הלאומי לישראל, ואם יצטרכו בגלל זה לסגור איזה סניף של הבנק, הם יחיו בלי הסניף הזה ויצטרכו ללכת לסניף אחר. אני יכול לתת עוד דוגמאות כאלה, אבל איננני חושב שצריך כאן לפרט.

אני רוצה להביא רק עוד דוגמה אחת של ביצוע המדיניות. כאשר אנשי שכם סגרו את החנויות אמרנו להם: אתם יכולים לסגור את החנויות כמה שאתם רוצים ונגמר הענין. בעזה הקונצפציה שלנו היתה לומר: אנחנו ממשלה ואנחנו חייבים לדאוג לסדר הטוב, ואיננו יכולים לשמור על הסדר הטוב, ואז צריך לפתוח את החנויות. אבל הם לא פתחו את החנויות מפני שהם הגיעו למסקנה שזה רע בשבילם, אלא מפני שהם חששו שהממשלה הישראלית, שאחראית לסדר הטוב, תעניש אותם על-כך שהם סגרו את החנויות. אני מביא זאת כדוגמה לשתי דרכים אפשריות, לא באופן קיצוני, איזו מדיניות לנהל, קצת כך או קצת כך. ישנה מדיניות אחת שאני ממליץ עליה בשטח הבטחוני, וכך אנחנו נוהגים כדי להקטין את שטח החיכוך בין היהודים לבין הערבים שם עד למינימום, ולומר: מה שטוב לכם, אם אתם רוצים אתם יכולים לעשות זאת, ואז הם משתפים פעולה; אינם רוצים - אינם רוצים. אנחנו רוצים להשקיע ולפתח שם, וכאן רוצים להשקיע סכום של מיליון-וחצי לירות על חשבון משלם המסים הישראלי כדי שהם יעבדו שם. לא מן הנמנע שיקימו שם מיבנה לתעשיה שישראל מעוניינת בו, והם יפוצצו אותו. לשמור על כל מיבנה תעשייתי במצב הנוכחי לא נוכל, זה לא רק ענין של כוחות, אלא מפני שזה אינטרס ישראלי, אז לגביהם זה

השר מ. דיין:

אובייקט להתנקשות. זה לא ענין שלנו לשמור על מיבנה תעשיה שלהם. הבעיה היא שאפשר יהיה לעבוד במיבנה תעשייתי כזה תוך בטחון. או למשל הרופאים שבאים לבית-החולים שם, הם יכולים לעבוד שם רק אם יוכלו לעבוד תוך בטחון. אם לא, יבואו לרופאים שלנו כאן.

נכון שכממשלה אנחנו צריכים לשמור על הסדר הטוב במחנה, שאחד לא יגנוב מהשני, שהחנויות תהיינה פתוחות, שתהיינה תחנות טיפת-חלב וכו'. במצב הזה, בלית ברירה, כדי לשמור על הרע במיעוטו, מה שאפשר לעשות על-ידי ערבים, לא צריך לעשות על-ידי יהודים; את המוסדות היהודיים לצמצם ולתת להם מכסימום בטחון. איננני מדבר על יציאת מן העיר, אבל פחות תחנות-משטרה בכל מחנה פליטים. אם שם יגנבו אחד מהשני, או שיבקשו את עזרתנו או שלא יבקשו את עזרתנו, אבל להעמיד שם שומר יהודי שיקבל כדור - זה לא צריך לעשות.

נכון שכדאי להיות לזה פרשנות שהישראלים אינם משליטים את אותו השלטון התקין כפי שהוא צריך להיות, xxx והשלטון הישראלי אינו שומר על הסדר הטוב. נכון שיכולה להיות פרשנות כזאת, אבל אפשר כך ואפשר כך.

ניסיתי בקיצור כפי שיכולתי להציג את הבעיה. אני יודע שזוהי בעיה רצינית בייחוד בעזה, שאנחנו רואים את עתידה כחלק ממדינת ישראל, אבל ביקשתי להביא את הנושא הנה, וכפי שיוחלט - יוחלט, אם ידונו בזה עכשיו או ידונו על זה xxxxx בפעם אחרת, ואולי בפורום אחר, כי זו לא רק שאלה בטחונית. בענין תחנות-המשטרה החלטתי בעצמי, אני מכן לעשות רביזיה בענין זה ולהחזיר זאת אם כך יוחלט, אבל השאלה היא של הראיה הכוללת.

רה"מ הגב' ג. מאיר: ברור שהסבר לזה עלול להיות, שהנה הישראלים נרתעים וכו', אבל אפשר גם להגיד את ההיפך. אפשר להגיד גם עכשיו שישראל היתה מוכנה להיכנס למקומות האלה, לפתח אותם, להקים מפעלים, וכל זה לטובת האוכלוסיה במקום. האוכלוסיה אינה רוצה - ישראל לא תעשה. אינני חושבת שאנו מוכרחים לעשות זאת. מה קורה? אנחנו עושים איזה דבר והם מפוצצים זאת. אם זה קורה בשכם או בעזה או בחברון, פירוש הדבר שאינם רוצים את הישראלים.

השר מ. דיין: אני מבקש להוסיף דבר ששכחתי להגיד קודם, כל ערבי שרוצה להקים מפעל בשותפות עם הישראלים בעזה, אנחנו עושים זאת, עם כל הסיכון שבדבר. כל ערבי שאומר שהוא רוצה שותפות עם הישראלים, אנחנו הולכים לקראתו, ויש רבים כאלה.

רה"מ הגב' ג. מאיר: אנחנו לא חייבים להכריח אותם לרצות שיהיה להם טוב. אנחנו רוצים ומוכנים לעשות כל מה שאפשר שיהיה להם יותר טוב, אבל אי-אפשר להכריח אותם על-ידי צבא לרצות בזה, והם צריכים להחליט. ישתפו פעולה - יהיה שיתוף עם ישראל ויקימו מפעלים משותפים. בוועידה הכלכלית האחרונה עודדנו לא-מעט יהודים שילכו לשם, ויש יהודים שמתלהבים ומתוך התעוררות הומאניטרית מוכנים ללכת להשקיע גם במקום זה, וזה טוב גם לישראל. אבל אין לנו כל רשות,לא לסכן את חייהם ולא לסכן את כספם. אין לנו רשות לעשות זאת. יהיו ערבים שירצו ללכת אתם - אדרבה. אנו קבענו בזמנו שהעדיפות הראשונה להקמת מפעלים צריכה להיות לערבים. כעדיפות שניה מפעלים משותפים של יהודים וערבים, ורק במקרה האחרון להקים מפעלים על טהרת היהדות. אנחנו צריכים להעמיד בפני הערבים את הברירה: אתם רוצים שיהיה לכם רע - יהיה לכם רע. אנחנו רוצים שיהיה לכם טוב, אבל אם התשובה תהיה על-ידי זריקת רימונים, פצצות ורצח אנשים, אנחנו לא מוכנים ללכת לזה.

רמ"מ הגב' ג. מאיר:

אני חושבת שאי-אפשר להכריח אותם. אני חושבת שהמדינות שהיתה בגדה, כפי שציין כבר שר הבטחון, היתה לסגור בתי-ספר? - יסגרו את בתי-הספר ולא ילמדו; רוצים לסגור את החנויות? - בבקשה, יסגרו כמה שהם רוצים. להכריח אותם לא צריך, בסופו של דבר זה לטובתם כאשר החנויות פתוחות.

<u>השר ז. שרף:</u> ברצוני לשאול את שר הבטחון אם הוא שקל את התוצאה הכמעט-ודאית - אני על-כל-פנים יכול לראות שזו עלולה להיות התוצאה - שלמעשה הטרוריסטים יפעילו שם שלטון-בית בכל האזורים, חוץ מאזורים בודדים שבהם יישבו יהודים ועליהם תהיה שמירה.

<u>השר מ. דיין:</u> איננני חושב שזו תהיה התוצאה.

<u>השר מ. קול:</u> גבירתי ראש-הממשלה, מאז גמר מלחמת ששת הימים טענתי לא-פעם שאי-אפשר להסדיר את העניינים ברצועת-עזה בלי לפתור את בעיית הפליטים. כיוון שאיננני רואה את השלום מתקרב, וגם לא התקווה למשא-ומתן, אנחנו צריכים לראות את העובדה שהמצב הזה יימשך הרבה זמן. אם אנחנו נמשיך לראות את מחנות הפליטים כמו שראינו אותם עד עכשיו במשך שנתיים, תוך התעלמות מוחלטת מהצורך לחפש פתרון ונטען שזה חלק מענין השלום, ועד אז לא נהיה מוכנים לעשות איזה דבר באופן קונסטרוקטיבי ונמשיך במדיניות שהיתה קיימת עד עכשיו על-ידי המימשל, אני רואה לנגד עיני השתלטות של ארגוני הטרור ברצועת-עזה כחלק מרצונם לגבש ישות פלשתינאית ולהוכיח שהם שם יהיו הממשלה הגולה בפלשתינה ולמעשה הם שולטים שם, ולמעשה במצב זה הם יכולים להישאר שם.

השר מ. קול:

השאלה שהציג שר-האוצר לשר-הבטחון לאור דבריו הבוקר על ההתפתחות האפשרית היתה במקומה. זה חודשים רבים אני תובע דיון בסעיף ז' של סדר-היום: "דילול האוכלוסיה מרצועת-עזה על-ידי שיקום חלק מהפליטים בסביבות שכם ואל-עריש". אילו ידעתי שבעתיד הקרוב יהיה משא-ומתן על הסכם-שלום, הייתי אומר נחכה. אנחנו לא יכולים להמשיך בסבל האנושי הזה שעליו בונה ה"אל-פתח" את כל בנייננו, תחת השלטון של המימשל הישראלי. אני תובע דיון בענין זה כי לדעתי הזנחנו הרבה אפשרויות בענין זה. (רח"מ ג. מאיר: אתה בטוח?) - אני בטוח בזה שחלק הזנחנו בהחלט. היו זמנים יותר טובים בהם יכולנו לפעול בענין זה ולעודד פליטים לצאת מהמחנות האלה, אפילו על-ידי פעולות קונסטרוקטיביות. אנחנו יודעים מנסיוננו שייאוש והסתה יחד מצמיחים דבר רע מאוד. אנחנו קיימנו שם שכר-עבודה של 2.60 ל"י ליום, וזה היה מכוון להשגת מדיניות מסויימת, וקיימנו את מדיניותנו שלא להזיז שום דבר במחנות הפליטים, אף-על-פי ששם הצטבר הרבה אבק-שריפה. המצרים מלכתחילה רצו שזה יהיה כך. אני הייתי במחנות האלה אחרי מיבצע סיני, ושוחחתי עם קציניס של האונר"א, וראיתי כיצד המצרים החזיקו אותם ב תלויים במחנות מבלי לתת להם להיכנס למצרים, כי הם רוצים להגדיל את הטרור שם. בינתיים גדל כאן דור עובד שאין לו שום תקווה, ומי שלומד בבית-הספר התיכון מצבו עוד יותר גרוע. אנחנו התעלמנו מהדברים האלה. בזמנו אמר לנו ראש-הממשלה המנוח: אם נצליח קצת, יגידו לנו להצליח עוד יותר. אני שללתי אז בישה זו ואני שולל אותה גם היום, כי עכשיו הרבה יותר קשה מאשר קודם, באשר הטרור שם הולך ומשתלט.

אינני מאמין שאפשר להחזיק פליטים במיכלאות כאלה, ושם יהיה שלטון של "אל-פתח" והוא יקים שם שלטון של מדינה פלשתינאית, ואנחנו נשב סגורים ומסוגרים בחלק אחר, כי אנחנו בצדק רוצים לשמור על בחורינו. אנחנו מוכרחים גם להתמודד עם הבעיה הזאת וצריכים להחליט אם אנחנו רוצים להחזיק מחנות פליטים אלה או לא.

חשר מ. קול:

אי-אפשר שתחת שלטוננו עוד יהיו מחנות פליטים כאלה. אינני אומר שבכוח נזיז את האנשים האלה, אבל יש עוד אמצעי עידוד שיכולים להשפיע בענין זה. אני מתחנן ואומר: בואו ונדון בבעיה, כיצד לשנות את מצב האוכלוסיה ברצועה. לפי המצב הנוכחי ברור שהשלום לא יבוא כל-כך מהר, ועולם נצטרך הרבה זמן לשבת בסואץ והמצב ברצועה ילך ויורע. לכן אני אומר שעלינו לדון אם אנחנו רוצים להשאיר את מחנות הפליטים ברצועה, שאנחנו רואים אותה בעתיד כחלק ממדינת ישראל, או שאנחנו רוצים לשנות את מצב האוכלוסיה ברצועה. אם המצב ברצועה ישאר כפי שהוא מבחינת האוכלוסיה, לא יועילו שום דברים. במידה שלא יהיה פיתוח כלכלי ולא נרצה לסכן אנשים, בצדק יורע עוד יותר המצב, וזה מה שהם רוצים. מה שיותר גרוע, זה יותר טוב בשביל ה"אל-פתח". ראש-הממשלה אמרת באחת הישיבות וכיוון שאני מביע פה דעה שונה...

<u>רה"מ הגב' ג. מאיר:</u> לגמרי לא, אני מחכה שאתה תגמור כדי שאשיב לך, אתה לא רוצה לשמוע.

<u>חשר מ. קול:</u> אני כן רוצה לשמוע, אבל זה שנתיים שאני טוען בענין זה. מותר לי להגיד שבמשך שנתיים שר-הבטחון אינו רוצה להקשיב לי כאשר אני מדבר על נושא זה. שר-הבטחון רצה לעודד את ההגירה משם, כי הוא חשב שזה יפתור את הבעיה. גם אני רציתי בזה, אבל אנחנו רואים שזה לא פתר את הבעיה. אני מוכן לשכוח מה שהיה, אבל נחפש אמצעים קונסטרוקטיביים בענין זה ולא נחשוב שעל-ידי משטרה ובאמצעים דרסטיים נוכל לפתור זאת.

<u>רה"מ הגב' ג. מאיר:</u> אתה שכחת שאני אמרתי שיש עוד דברים, שיש ועדה שמטפלת בדברים האלה לא על-ידי הכללות, אלא היא צריכה לדון בדברים בפרוטרוט.

<u>השר א. שטרן:</u> המצב ברצועת-עזה אינו דומה למצב בגדה, ואי-אפשר להשוות את המצב בשני המקומות האלה. לפני מלחמת-ששת-הימים רצועת-עזה היתה תחת שלטון מצרי והגדה היתה תחת שלטון ירדני. הרצועה היתה תחת שלטון מצרי, אבל למעשה היתה תחת שלטונו של שוקיירי. שם התרכזו כל הפלשתינאים, ויש כ-250-300 אלף פליטים שיושבים להם במקום אחד. מצבם של הפליטים בגדה אינו דומה למצב הפליטים בעזה, ועל-כן אי-אפשר להשוות את הדברים. בגדה רבים מהפליטים מסודרים בעבודה וגרים בבתים, לא-כן הפליטים ברצועת-עזה.

עלינו גם לראות את המצב ברצועה היום. אני חושב שכ-100 איש נהרגו על-ידי החבלנים וכ-650 נאסרו, ושם זה כאילו קמעין המתגבר. כל פעם שאנחנו מגלים מצבור-נשק ואוסרים 30-40 איש, וחושבים שהתגברנו, כעבור שניים-שלושה ימים הם מתחילים במקום אחר, שוב יש חבלנים, יריות, זריקת רימונים וכו'. כך שם המצב אחר לגמרי. הצרה היא שאנחנו מסייעים בידיהם למזימות החבלניות שלהם. במה אנחנו עוזרים להם? - ראשית, אנחנו מאפשרים להם פגיעה באוביקטים, כפי שאמר כאן שר-התחבורה; עוזרים להם בזה שבאים לשם ומנסים לעבוד שם; עוזרים להם בזה שעוברות שם מכוניות ישראליות והם יכולים לזרוק עליהן רימונים או לשים חומר נפץ וכל-מיני דברים. ביום שקודם משהו, ראדיו קאהיר מפרסם באותו ערב יומן של ארגון המאבק הלאומי עם פירוט הפעולות שנעשו.

הרושם שלי הוא, שבעולם השתררה עכשיו דעה, ובמידה מסויימת יש מיפנה שלילי בשני דברים: א) לא צריך לתת ליהודים דריסת-רגל ברצועת-עזה, כי אנחנו התחלנו לדבר על סיפוח רצועת-עזה אלינו; ב) לא לתת לנהל שם חיים נורמאליים כמו במקום אחר. שלשום נכנסו שני חבלנים לבית הקולנוע בעזה, ירו באוויר והבריחו את האנשים משם. הטרוריסטים אינם רוצים שיהיה שם קולנוע, כי פירושו של דבר שהחיים תקינים ומתנהלים כסדרם.

השר פ. דיין: הם ירו בילדים שהלכו לבית-הספר.

השר א. שרון: אינם רוצים לתת לנהל חיים נורמאליים.

אנחנו אומרים שאנחנו רוצים לעזור לאוכלוסיה, האם האוכלוסיה אינה רוצה? לא שהאוכלוסיה אינה רוצה, אבל יש שם ארגונים טרוריסטיים ובין הפליטים ישנה שארית הפליטים של אנשי שוקיירי, וכאלה שעוברים שם בדרכם מהנגב לערבה. עובדה שאספנו שם הרבה נשק שהם צברו שם והחביאו. מבחינה מסויימת זו מפלה בשבילנו.

לדעתי אנחנו צריכים למנוע מהם אפשרות לבצע מזימות אלה, וצריך למנוע מהם אובייקטים שהם יכולים לפגוע בהם. על-כן הייתי חושב שאם במשך חודש-ימים לא ניכנס לשם, אף יהודי לא יעבור שם, נביא את העובדים בבוקר ונחזיר אותם בערב, אלה שרוצים לעבוד בישראל, לא להקים שום מפעל שם, אם במשך חודש הם יראו שהיהודים לא עושים שם כלום ולא תהיה להם אפשרות לבצע פעולה כלשהי - המצב עשוי להשתנות. לפי דעתי אנחנו צריכים לנסות מדיניות כזאת במשך חודש-ימים לפי-שעה ונראה כיצד זה ישפיע.

נכון שהשר קול דורש זה שנתיים לעשות ישוב לדוגמה של פליטים, כאילו זה באפשרותנו ובכוחנו להעביר פליטים מעזה לשכם. קודם-כל איננני מאמין שהם ילכו. אבל נניח שצליח להעביר 5,000 פליטים מעזה לשכם ולהקים שם מפעל לדוגמה, האם בזה גמרנו? ישנם ברצועת 250 אלף פליטים. לא זה הפתרון.

שר-הבטחון אמר כאן שהפליטים יושבים איפה שהם יושבים ובלילה אין תנועה. עובדה היא שהערבים עצמם מתחילים בינם לבין עצמם לפגוע ולהרוג ערבים שמשתפים פעולה עם השלטון שלנו. אם כי צר לי לראות אנשים נהרגים, איננני מצטער על זה, זה לא-כל-כך רע שיתחיל דבר כזה ביניהם. גם בין הפליטים קמו עכשיו חמולות שאחת היא נגד השניה, שם אין דין ואין דיין. עושים שם מה שרוצים.

השר א. שטרן:

כפי שאמרתי, אני בעד זה שבמשך חודש-ימים ננקוט מדיניות שלא לתת להם שום סיבות ושום עילות לבצע את מזימותיהם נגד אובייקטים שלנו.

השר י. ספיר: אני רואה שאנחנו דרך אגב נכנסנו לבירור הרבה יותר מורחב מאשר התכוונו לו לגבי ההצעה הקונקרטית שר-הבטחון ביקש אישור לה.

לגבי ההצעה של שר-הבטחון, היא הזכירה לי מה שהיה כאן בימי הבריטים. הם עשו כאן בדיוק אותו הדבר, הם ראו שאינם יכולים לשלוט במדינה, אז הם הקימו לעצמם בווינגראד וסגרו את עצמם במסגרת שבה הם חשבו שהם יכולים להחזיק מעמד. זו היתה ההתחלה של סוף השלטון הבריטי בארץ-ישראל. אני חושש מאוד מזה. אני מפנה את תשומת-הלב לסכנות הברוכות בכך. לא הייתי מרכז את השלטון הישראלי בשניים-שלושה מקומות בעיר עזה ומפקיר את השאר. אילו היו בעזה 100 אלף תושבים ותיקים של עזה ולא פליטים, היה המצב יותר טוב בענין השותפות. לפני שנה-וחצי חשבתי שאפשר יהיה יותר קל להגיע לשותפות עם הערבים, וזה הפתרון, לא עם הפליטים אלא עם הערבים המקומיים. אותו הדבר בגדה. היום המצב הרבה יותר קשה. אבל אם אני שומע שבעזה בכל-זאת יש נכונות למפעלים משותפים, ויש לי הנחה, אולי אני טועה, שאם נצליח ובמקום שניים-שלושה מפעלים משותפים יהיו שלושים-ארבעים מפעלים משותפים, זה יקבל צורה לגמרי אחרת. למספר קטן קל יותר להתנכל; מספר גדול יותר של מפעלים קובע את העובדה. אני יוצא מנקודת-השקפה שבמידה שאפשר להקים שותפויות בעזה, צריך לעשות זאת, אבל זה לא יפתור, לא את בעיית ה"אל-פתח" ולא את בעיית הפליטים. המדיניות של ה"אל-פתח" היא למנוע מה שאנחנו היום מתחילים לנסות לעשות. הם מבינים שבאותו רגע שייווצר מצב של דו-קיום בשטחים האלה, הם גמרו את העסק. זו אמת ולכן הם מונעים זאת. מה שנוגע לשטחים, המדיניות שלהם היא לנקוט במעשי-חבלה, ואני מבין אותם, זו המדיניות הכי-יעילה שהם יכולים לנקוט בה.

השר י. ספיר:

אם יש אצלנו הנחה שענין עזה זה לא נושא למשא-ומתן, נדמה לי שהמצב הדמוגרפי הכי קשה הוא בעזה ולא במקום אחר. אם אנחנו מדברים על ענין הפליטים, אני מציע לא לקשור זאת, אם כי אני מסכים שהפליטים זה דבר לא-קטן. מתעוררת שאלה שלא אחת דנו בה. הבעיה איננה להוציא 3,000-2,000 איש ממחנות הפליטים בעזה ולעשות בשבילם ישוב לדוגמה כאשר במקום ישארו למעלה מ-200 אלף פליטים. זה בדיוק מה שה"אל-פתח" רוצים, שיהיה ריכוז קטן של פליטים, אפילו מול ישוב גדול של יהודים, וזה ישמש הבסיס שממנו ה"אל-פתח" ייצא לפעולה. אילו הייתי יודע שבמשך שתיים-שלוש שנים אנחנו יכולים לדלל את מחנות הפליטים ושיישארו שם 30-40 אלף בסך-הכל, אולי זה היה הדבר הטוב ביותר והיה פותר את הבעיה במידה רבה. אבל זה בלתי-אפשרי. ההנחה היא שהיה רצוי להושיב את הפליטים במקומות אחרים, (<u>השר מ. קול:</u> בשכם.) - ה"אל-פתח" לא יתן להקים להם שיכון בשכם וברגע שיתחילו לבנות שם, הם יפוצצו את הבתים. (<u>השר מ. קול:</u> לא.) - מדוע הם מפוצצים בית-חרושת בעזה? - הם עושים זאת כי אינם רוצים כל שינוי בסטאטוס-קוו של המציאות הזאת כפי שהיא. אז לא יתנו להעביר פליטים. אתה תעביר פליטים לשכם ולא תיתן להם עבודה? תקים מפעלים, אז הם יפוצצו את המפעלים.

<u>השר מ. קול:</u> עד עכשיו הם לא פוצצו מפעלים.

<u>השר י. ספיר:</u> כי לא עשית מעשה שיש בו כדי לשנות משהו, להיפך.

<u>תא"ל ש. גזית:</u> גם המפעלים שלנו בשכם, כמו לשכת העבודה והבנקים, הם מנסים יפה מאוד לחבל בהם.

השר י. ספיר: אני מציע להצטמצם בהצעות של הבטחון.
יש לי הרגשה שריכוזים כאלה של שלטון
ישראלי בעזה במקומות כאלה, זה לא בדיוק מה שהייתי עושה. אם צריך
להוציא שתיים-שלוש תחנות משטרה מתוך מחנה הפליטים ולשים אותן בקצה
של המחנה, זה כן, אבל לא להוציא כליל, כי אז אנחנו נותנים למימשל
שלנו צורה לא-רצויה.

רה"מ הגב' ג. מאיר: אני רוצה קודם-כל למסור קצת אינפורמציה
לשר קול. מי שמתאר לעצמו שאנחנו יכולים
לפתור את בעיית הפליטים - אני לא מאשימה אותו שהוא רוצה להשלות מישהו -
אבל הוא משלה את עצמו בצורה מסוכנת, ובמידה וזה שר ויש לו דעה והוא
יכול להשפיע על קבלת החלטות, עליו לדעת שזה בלתי ניתן, וזה לא מרוע-
לב. או שאנחנו רוצים לקיים את ישראל, או שאנחנו רוצים לפתור את
בעיית הפליטים; שני הדברים יחד - זה לא הולך.
יחד עם זאת, אמרתי כבר פעם ואני אומרת
גם עכשיו, הראיה היא שהוחלט על הדבר וישנה ועדה שדנה על תכנית
מפורטת, ואני לא אחליט על-כך על-דעת עצמי. כאשר תוגש לי התכנית
הזאת, והיא תוגש בימים אלה, כי כבר יש חוג של יהודים שרוצים לעסוק
בזה אולי יותר ממך - גם הם חיים באשליות - אני אביא זאת לממשלה.
קודם-כל זה לא ייעשה רק על-ידי רצון הומאניסטי, נוסף לרצון ההומאניסטי
זה דורש הרבה מיליונים. אביא זאת לממשלה ונדון. אם אתה חושב שכאשר
אביא את התכנית ואמליץ עליה אני אגיד לעצמי שבזה אנחנו פותרים את
הבעיה - אתה טועה.

השר ס. קול: מעולם לא אמרתי זאת אבל נתחיל במשהו.

רה"מ הגב' ג. מאיר: האם אתה חושב שזה כל-כך פשוט, שנבוא
לתושבי מחנות הפליטים בעזה ונגיד להם:
בואו לשכם, שם יש עבודה ויש בתים, הם מיד יתחילו לארוז את חפציהם
וייצאו בשיירה? ואם אתה חושב שאני חושבת כך - אתה טועה.

רה"מ הגב' ג. מאיר:

אני זוכרת, להבדיל, שאנחנו רצינו להוציא יהודים ממחנות הפליטים בארץ, והגענו בסופו של דבר לכך שהדרך היחידה לחסל את מחנות הפליטים היתה להרוס את המחנות לגמרי. אחרי כל זה נדמה לי שבבית-ליד נשארו יהודים, ואיננני בטוחה שאינם יושבים שם עד היום. ואלה יהודים, לא זורקי פצצות, ואנחנו זוכרים את ההפגנות שהם ערכו ~~xxxxxx~~ והמכות שנתנו, וזה לא היה בענין פוליטי. כל-אחד מהם רצה בנין באמצע רחוב דיזנגוף, ואם לא הוא ממשיך לשבת שם בלי לשלם מסים של מים וכדומה.

אבל אחרי כל זה, צריך לנסות, ואיננני רואה מקום לתרעומת. אם אשכול המנוח ושר-הבטחון, ייבדל לחיים ארוכים, חשבו שצריך לדלל את מחנות הפליטים בעזה ולהוציא קצת פליטים... (השר מ. קול: לא התנגדתי.) - אמרת ששר-הבטחון רצה הגירה מעזה.

השר מ. קול: אבל זה לבד לא פותר את ~~הבעיה~~ הבעיה.

רה"מ הגב' ג. מאיר: מה העוול שנעשה?

השר מ. קול: לא נעשה שום עוול, תמכתי בזה.

השר א. שוץ: למעשה דיללו את המחנה הזה ב-40-50 אלף.

רה"מ הגב' ג. מאיר: ועכשיו על-פי ההחלטה כולנו עושים עוד נסיון. על הנסיון הזה,להעביר מספר מסויים של פליטים לשכם, הוחלט רק לפני חודש, אנחנו מחכים לתכנית, ונקודה שאז יאשרו גם את התקציב. כל זמן שלא צריכים לגשת לביצוע הדבר, יש יהודים טובים האומרים שכסף זו לא בעיה, הלוואי וכך יהיה, נראה. ואחרי זה נראה אם הפליטים ירצו לעבור. אבל אנחנו מה צריכים לפתור את הבעיה?

אני אתמול ישבתי כאן חמש שעות עם קבוצה של 25-30 עולים מברית-המועצות. אני יודעת על הטענה שהיתה בפומבי

- מה אנחנו צריכים לעשות למען יהודי ברית-המועצות. ישבתי כאן עם ליובה אליאב, והוא הראה לי 15 פיתקאות שהוא קיבל מעולים אלה. כל-אחד שמספל בזה רוצה באמת ובתמים לדאוג ליהודי ברית-המועצות, וגם דואגים להם. אבל הנה מתברר שיהודי מברית-המועצות שיש לו דירה של שלושה וחצי חדרים בבאר-שבע, מובטחת לו עבודה בהוראה, לאשתו מובטחת עבודה בהוראה החל מספטמבר, והוא רוצה דווקא לעבור להתל-אביב, לדירה של ארבעה חדרים ולקבל עבודה כאן. יש מי שמסודר בבת-ים ורוצה לעבור למקום אחר. 15 פיתקאות קיבל ליובה, ולא מאנשים בלתי-מסודרים. כל-אחד מסודר עם עבודה ועם דירה, ובכל-זאת רוצה לעבור למקום אחר. שוב אני אומרת: להבדיל, אבל אנשים רוצים להסתדר. הם באו לישראל ורוצים להסתדר. בין אלה שכתבו את הפיתקאות היו לפחות עשרה אנשים שישבו בבתי-הסוהר ברוסיה. אחד ישב 14 שנה; אחד ישב 7 שנים, והיה שם זוג שישב 10 שנים בבית-הסוהר. ביניהם היתה גם ילדה שנתנה ססירת-לחי לאמה אחרי קונצרט של גאולה גיל. תבורה נפלאה, אבל כולם טענו: התורים שלנו לא נתנו לנו, לא דת ולא שפה. אי-אפשר להבין זאת.

אל תנאם (לשר קול) נאומים שצריך לפתור את בעיית הפליטים. אני נאמתי במשך 10 שנים נאומים לשוקיירי, שאנחנו לא יכולים לפתור בעיה זו, ולא סתם.

<u>מר ש. הלל:</u> רק שניים-שלושה משפטים.

שמעתי בתקשבה רבה את ההערות של שר-התחבורה, ויכול להיות שאין תקנה לזה. כלומר, שאין תקנה למה שהוא מתאר ואין תקנה למה שצריך לעשות. אבל אני רוצה שלא נשלה את עצמנו, אני חושב שמבחינת התהודה והתדמית בחוץ, לא ירחק הזמן ויגידו בכל מקום שהיהודים אינם יכולים לנוע בשמחים בערב. בלאו-הכי כל עתונאי ודיפלומט שמבקר בארץ וצריך לשכנע אותו עשר פעמים שזה לא-כל-כך נורא, וזה באמת לא-כל-כך רע, ושכל שאנו יכולים לשכנע זה שאנו לוקחים מישהו להראות לו את הדברים.

רה"מ הגב' ג. מאיר: הוא משובנע רק כאשר אינו מקבל כדור.

מר ש. הלל: אני יודע זאת, יכול להיות שאין מזה מוצא.

השר מ. דיין: היה מקרה של אריק רולו ואשתו שבאו לעזה ורגמו אותם באבנים, ואז כל הסיפורים שלנו לא הועילו.

מר ש. הלל: יכול להיות שלא תהיה תקנה אחרת, אבל אני חושב כי טוב שנדע שדבר זה לא יעבור באותה קלות ונצטרך לעמול הרבה מאוד כדי לנסות לשפר ענין זה.

השר מ. דיין: הייתי רוצה להבין למה אתה מתכוון. הדברים שאני הצעתי, אם זה יוצר מצב חדש? - כאילו עכשיו אפשר לבקר בערב בעזה, ואם אני אומר שנוציא את תחנות-המשטרה ממחנה הפליטים אפשר יהיה לבקר בעזה? מה השינויים שירגישו?

מר ש. הלל: אני מתכוון לשינויים שכבר מרגישים. אפשר היה לנסוע לעזה בלי ספיקות, עכשיו יש הרבה ספיקות, וב-4.00 אחר-הצהריים אנחנו אומרים לאנשים שהם צריכים לעזוב את המקום. יש בהחלט מצב כזה, שלא נוכל להסתיר אותו, ואנחנו הולכים לקראת מצב כזה שהספיקות הם גדולים מאוד, ועובדה היא שמיד עם שקיעת השמש צריך לעזוב את המקומות האלה. זה דבר שבסגנון עתונאי קראנו עליו הרבה מאוד. אני חוזר שמהמצב הזה, שהמגמה הזאת תתחזק עוד יותר ותביא לשינוי יותר מוחשי של ענין זה. אילו הייתי חושב שזה לחודש, כפי שהציע שר-המשטרה, זה דבר אחר. איננו מאמין שזה ענין לחודש או לשלושה חודשים. ראשית, כפי שציין שר-הבטחון, אין כאן אותה תשתית ואותו מכניזם שיביאו אותנו לאותה מסקנה כפי שציפינו לה ביהודה ובשומרון. זה לא יהיה. מה שיהיה, שרשות הדיבור תהיה יותר לאלמנטים בלתי-אחראים.

מר ש. הלל:

אינני רואה הקלה, גם אינני בטוח שהממרות של מיגוע פחתו, אני חושב שכל אותם המקומות צריך יהיה לסרוק אותם ולעשות כל-מיני דברים כאלה.

ודבר אחרון, אולי צריך לקחת בחשבון, אני יודע שזה קיים גם בין ערביי יהודה והשומרון וגם בין ערבים אחרים, ויכוח בינם לבין עצמם, האם אפשר להביא לידי כך שיהיו פחות ערבים בשטחים. עד עכשיו היתה הרגשה שזה לא יעזור. אינני בטוח אם כתוצאה מאיזה היגג שהיה, והשלטון יותר מחוזק, יקיימו יותר שותפויות בין ערבים לבין יהודים. אינני בטוח שזה לא ישפיע גם על שומרון.

אינני חושב שמה שאמרתי מקל על הדברים, אבל גם שיקול זה צריך לקחת בחשבון לגבי כל תכנית שלא נעשה.

<u>השר ח.מ. שפירא:</u> אני מבין שההצעות שהביא שר-הבטחון, זה לא מתוך עונג רב, אלא מפני שהמציאות שם היא קשה מאוד. אבל יחד עם זאת, צדק שר-האוצר בשאלתו, שזה עלול להתפרש, (<u>השר ז. שרף:</u> אני רק שאלתי שאלה.) - אינני בא להשיב על השאלה, אבל אני אומר שזה מתקבל על הדעת ויש מקום לשאול שאלה כזאת. אני רוצה להוסיף על שאלה זו לגבי עזה את חששותי, שזה עלול להשפיע גם על הגדה. אם הערבים בשכם, בג'נין ובמקום אחר יראו את ההצלחות של אנשי הטרור בעזה, הם יגידו לעצמם: צריך לחזק את הטרור. אני חושב שזה צריך לעמוד לנגד עינינו, שזה עלול לפעול כך. לפיכך הייתי מחפש דרך של פשרה, לפתוח באותם המקומות שיש סכנת-נפשות ליהודים, כמו בית-חולים נניח. אם יש סכנה לרופא יהודי בעזה, מוטב שהערבים יבואו לאשקלון. הם צריכים לדעת כי שום רופא יהודי אינו רוצה לבוא למקום שם הוא צפוי לגורל קשה מאוד. וגם הנשים היהודיות אינן מוכרחות לקנות דגים דווקא בשוק עזה. (<u>רה"מ הגב' ג. מאיר:</u> יקנו אותם בשוק הכרמל.) - או באשקלון. צריך להגיד להם שיסעו לאשקלון ולא לעזה כי הם מתחייבים בנפשם.

השר ח.מ. שפירא:

לענין תחנות-המשטרה במחנות הפליטים - אני חושש שהם יראו בזה השתלטות שלהם על המחנות, ומוסב שהמשטרות תהיינה במקום שהן נמצאות. אולי יש צורך לחזק אותן למען שהטרוריסטים לא יחשבו שהנה גם אנשי הבטחון הישראלים מוכרחים לעזוב את המקום. מה שנוגע לחשש היהודי בעזה או הנשים היהודיות שבאות לקנות דגים שם, זה ענין לכל אחד שצריך לשמור על נפשו, אבל המשטרה צריכה להיות במקום ועל-כן צריך לחזק אותה, כי היא חסמל לשלטון שלנו במחנות ובעיר.

השר א. שרון: המשטרה היא מאנשים מקומיים.

תא"ל ש. גזית: מראש הקמנו תחנות-משטרה מקומיות של ערבים.

השר ח.מ. שפירא: אבל עכשיו יש תחנות-משטרה יהודיות במחנות?

תא"ל ש. גזית: לא במחנות. משטרה יהודית יש בעזה, לא על זה מדובר, מדובר על תחנות-משטרה מקומיות במחנות הפליטים.

השר ח.מ. שפירא: אתה רוצה להוציא את המשטרות הערביות ממחנות הפליטים, מה איכפת לך?

השר מ. דיין: כי פוצצו אותן. אני הצעתי הצעתי זו אחרי שהם פוצצו את תחנות-המשטרה במחנות הפליטים.

השר ח.מ. שפירא: אז תיתן להם אהלים.

השר מ. דיין: אהלים אפשר לשרוף. ולא רק זה, היה שם שלט עליו כתוב: משטרת ישראל, ויש גם ענין להגן על סמל משטרת ישראל.

רה"מ הגב' ג. מאיר: יושבים ערבים במשטרות שלנו שם.

השר מ. דיין: קרה שהשוטר הערבי בדיוק באותו רגע יצא החוצה לצרכיו, ואז פוצצו את תחנת-המשטרה. ואז השאלה היא, מה יותר בזוי, או מה גורם בזיון לשלטון: משטרה מפוצצת או משטרה במקום מרוכז?

השר ח.מ. שפירא: שם אינם יכולים לפוצץ?

השר מ. דיין: לא, אם יש משטרה אחת מרוכזת עם גדר, זה דבר אחר.

השר ח.מ. שפירא: אני רוצה להבדיל בין אנשים אזרחיים שאפשר למנוע אותם מלנסוע לשם, כמו היהודיות שקונות דגים בשוק, או תפאים בבית-חולים, ובין השלטון הצבאי שלנו במקום שצריך להישאר.

השר מ. דיין: אין הצעה להוציא אותם.

השר ח.מ. שפירא: חשבתי שמדובר על המשטרות המקומיות, הייתי מושיב אותם באהלים כדי שלא יוכלו לפוצץ אותם. (תא"ל ש. גזית: אהלים יכולים לשרוף). - צ ברור שאין לאף-אחד תרופה בדוקה#, אינני מאמין גם שאם נוציא 1,000 - 2,000 פליטים מהמחנות זה ישנה את המצב. אין לתלות תקוות רבות בזה, אבל אולי כדאי גם לחזק את הצבא, שיראו שבעזה נמצא כוח יותר חזק מאשר עד עכשיו. הם רואים מקום זה כמקום מסוכן, וטוב שהערבים במקום וגם תושבי הגדה יידעו שבמצב כזה מחזקים את הצבא. אני מתאר לי שלא נוהגים בהם בכפפות משי, אבל שיידעו ושיהיה ברור לערבים שכל התנקשות מוגעת בהם ולא בשלטון הישראלי.

השר מ. דיין: אני רוצה להסתכן ולנסות להשיב לשאלתו של שר-האוצר, איך אני מתאר לי את הדבר. אינני יכול להוכיח שזו תהיה התוצאה של המדיניות הזאת שלנו. אינני

השר מ. דיין:

סבור שהיא תביא לשלטון-בית של השרור שם. יש שני חלקים לתשובה לשאלה זו, לא חלקים גיאוגרפיים, אבל גם גיאוגרפיים של חלק אחד של ערבים שמעוניין מאוד בשיתוף-פעולה אתנו, כי בדרך-כלל במאה אחוז הם אלה שנזקקים לנו ולא אנחנו להם. אנחנו לא רוצים מהם כלום. ניקח את הערבים שעובדים בישראל, זרקו עליהם ריסונים, פוצצו את לשכות-העבודה, אבל הם באים לעבוד בישראל, כי הם רוצים לחיות. שם מתנהל מאבק בין הטרוריסטים והחוראות שמגיעות מירדן: אל תלכו לעבוד בישראל, עד-כדי-כך שירדן שלחה פקידים לעיריות בגדה, כדי שיתנו כסף לפועלים, למען שאלה לא ירצו לנסוע לעבוד בישראל. אותה ההתמודדות יש להם עם הפועלים בעזה, האומרים שהם צריכים לעבוד כדי לחיות. אותה התמודדות היתה בשכם, אבל שם ההתמודדות הפנימית נגמרה בזה שגבר הכוח הזה אשר אומר שהטרור פוגע רק בערבים ולא ביהודים. מה קרה בשכם? אמרנו להם: אתם רוצים לסגור את בתי-הספר - תסגרו את בתי-הספר; רוצים לסגור חנויות - סגרו את החנויות. כאשר הטרוריסטים פוצצו שם את הגשר, ערביי שכם אמרו לשלטונות בירדן: אתם מביאים לידי כך שאנחנו צריכים להגר מהגדה לירדן, ואז היהודים יבואו במקומנו לערי הגדה. זה מה שיהיה. יש התמודדות כזאת. בעזה זה יותר מסובך בגלל בעיית הפליטים, אבל בכל-זאת ביסוד אופייני הדבר שיש שני האלמנטים האלה, שהם בחלקם גם גיאוגרפיים. יש חלקים כפריים שלמים ששם יש אוטוריטה פנימית. בחאן-יונס למשל ישנה המשטרה.

אני רוצה להביא שתי דוגמאות שאני קצת למדתי אותן ונוכחתי כי מוטב לראות את הענין עד הסוף.

היה לנו מקרה קשה מאוד בעיירה עבאסון. בעבאסון ישנו שוטר ערבי שהמשטרה העבירה אותו מיפו לשם, והוא העביר גם את משפחתו לשם, כי כל קרוביו גרים במקום הזה. הטרוריסטים הערביים ירו בו והוא נפצע, וכאשר רצו להוביל אותו במונית לבית-חולים,

השר מ. דיין:

אף נהג מונית לא רצה לקחת אותו, וזה היה שוטר ערבי מצוע. הקרובים שלו בעבאסון הלכו ממונית למונית, ואף-אחד לא רצה לקחת אותו לבית-החולים, וזה לא יהודי, שוטר ערבי שמשפחתו גרה שם. התחלנו לאתר את בעלי המוניות, לקחנו מהם את הרשיונות, ופוצצנו שם 20 בתים. עשינו זאת כדי שיהיה ברור שלא ניתן שם שלטון-בית לשרור, והרסנו את הבתים שהיו מסביב לתחנת-המשטרה. והשוטר הערבי נשאר שם. מצאנו לנכון לתת מכה קשה לעבאסן מכל-מיני סיבות, למען יידעו שזה לא יתכן. ואני חוזר ואמר, זה לא היה שוטר יהודי, אלא שוטר ערבי שכל משפחתו שם.

דוגמה שניה, ליד זה ישנה העיר דיר-אל-בלאח ועוד מקום אחד ששם בנין המימשל הוא באמצע העיר, זה שלושה בתים ליד השוק. אחרי הענין הזה בעבאסון, מאחר שהמקומות קרובים זה לזה, קרא המושל לראש-העיר ואמר לו: אנחנו לא מתכוונים לצאת ממה, אם תהיה פגיעה אחת בנו, אנחנו נפוצץ את בנין העיריה, וכך אמשר יהיה לשמור על כל האזור.

ריכוז הדברים האלה, זה לא ענין של בווינגראד, אנחנו את הבטחון שלנו נבטיח, אבל אנחנו לא רוצים להרוס להם את החיים. אם הם רוצים לחיות אתנו כבני-אדם, הם צריכים לדאוג שתהיה עיריה ויהיה שוק, כי זה המרכז העירוני. המושל דיבר עם ראש-העיריה, שהוא האומוריסטה המקומית והוא צריך לדאוג ששם לא יהיה מצב כמו בעבאסון, ובשביל להבטיח שלא יוכלו לזרוק אבנים לחלונות, אנחנו נפנה את האזור. זה מקום שיש בו אומוריסטה מקומית, אבל אינני יודע אם היא תעמוד בזה, שם לא עשינו בווינגראד ולא פוצצנו בתים, נתנו להם שאנסה.

יש הרבה ערבים בעזה שרוצים לעשות שותפות והם עושים זאת בחקלאות ובדברים דומים, ואנחנו אומרים ש-50% של ההסתכנות אנחנו ניקח על עצמנו, ניתן שמירה לאותו יהודי, והערבי שהולך לקראתנו, גם אנחנו נלך לקראתו, גם בשותפות וגם בצורה של שיחות עם ראש-העיריה שאומר שידאג שלא יהיו דברים כאלה.

השר מ. דיין:

הבאתי דוגמה של פועלים שעובדים בישראל וערבים שרוצים לעשות שותפויות. ניקח למשל את הדייגים. קודם היה רעב בעזה ובאל-עריש, והיום אין להם מספיק דגים בשביל לספק את הדרישות. אני לא מבין את הכלכלה. עסקתי בזמנו בזה כאשר היו עודף דגים. עכשיו אנשים עומדים בתור כדי לקבל דגים מאל-עריש. באל-עריש היה לפני חצי-שנה רעב, ועכשיו, לא אומר שיש שם פרוספריטי, אבל כולם עובדים ואינם יכולים לספק דגים לפי הביקוש. אם היה מקרה שהדייגים זרקו רימון, אמרנו לדייגים: אחת מן השתיים, אז יכול להיות שהסידור יהיה ששוק הדגים לא יהיה ליד הים אלא בקצה העיר, ועל-כן הברירה היא בידיהם, או שיפותו ברעב או שלא יהיו דברים כאלה. יש שם קבוצת אינטרסנטים שרוצים למכור את הדגים שלהם, כמו שהפועלים רוצים להרוויח את לחמם.

<u>השר י. ספיר:</u> אם אלה רוצים, הם יכולים להתגבר גם על ה"אל-פתח".

<u>השר מ. דיין:</u> איננני יודע, אבל הם יכולים לדעת יותר טוב מאתנו מה קורה. אם מישהו עשה מעשה שעלול לפגוע בהם, או שהם יהרגו אותו או שיגידו לו שהוא הורס אותם וימנעו מעשים כאלה. הם חיים מהדגים האלה.

דבר שני, איננו מתכוונים לבווינגראד של הסתגרות מאחורי גדר. אין כל קושי בכל מקום שאנחנו רוצים לעשות עוצר, וזאת אפשר לעשות גם במחנות פליטים כדי שלא יהיה שלטון-בית של טרור. במקרה ותתרכז שם נקודה של "אל-פתח", אנחנו יכולים ב-12:00 בלילה לעשות עוצר, נקיף את המחנה ושבוע-שבוע נעבור מבית לבית ונסרוק אותם. אחרת איננו יכולים להיכנס לשם. אנחנו לא מתכוונים להוציא משם את הצבא, אלא לעשות קונפרונטציה פנימית בציבור הזה בדברים שטובים להם ובדברים שרעים להם. אנחנו יכולים לומר לדייגים שאנחנו רוצים לקנות את הדגים מהם, אנחנו לוקחים סיכון ונותנים להם רשות לדוג שם בלילה,

משר מ. דיין:

אבל אם אחרי זה זורקים שם רימון, לא ניתן להם רשות לדוג ולא נביא קונים, יחליטו הם.

הכוונה היא: א) להביא לקונפרונטציה באינטרסנטיות של הציבור המקומי, וכאן הם צריכים להיות שותפים; ב) לא להוציא כוחות צבא. הנה שלשום זרקו רימון על חיילים, ואז החייל הוציא את האקדח והרג את זורק הרימון. זו לא יהודיה שבאה לשם לקנות דגים. לחיילים יש הזכות להרוג את המתנקש, ומותר היה לו לירות לעבר זורק הרימון, גם אם הוא רץ לתוך הקהל. יש לחיילים רשות לירות גם אם ייפגעו אזרחים, צבא זה צבא. החייל נושא אתו אקדח, אבל הרופא שבא לביה-החולים אינו נושא אתו "עוזי" מעון, אז צריך להעמיד סביבו שמירה. גם זאת נעשה במידה שזה יידרש. אם יהודי אחד צריך להיות במקום מרכזי שבו נמצאים ערבים, ניתן לו שמירה. אבל מה שאנחנו לא יכולים להבטיח בדרך זאת, זה שמירת חיים אזרחיים תקינים בכל מקום ומקום על-ידי שני שוטרים ישראליים. לכן איננו חושב שדבר זה יביא לידי כך, אבל אני מקווה שזה יביא לקונפרונטציה של אינטרסנטיות נוגדת, שבחלקה תביא או לשיתוף-פעולה או להסתייגות או לאיזון, אבל לא ליציאת הצבא מעזה. יכול להיות שיהיה מצב שיהיו רק אנשי צבא שם ויהודיות לא תבואנה לקנות דגים שם.

<u>רה"מ הגב' ג. מאיר:</u> האם אפשר לסכם שאנחנו מקבלים את הצעות שר-הבטחון, לא לנצח, ואם כעבור זמן שר-הבטחון עצמו יראה שזה לא זה וצריך לשנות משהו, או מישהו מהשרים יביא זאת מחדש לדיון - נדון בכך?

מ ח ל י ט י ם: הוועדה רושמת לפניה את הודעת שר-הבטחון בדבר הצעדים בהם הוא עומד לנקוט להגברת בטחונן של הפעולות הישראליות ברצועת-עזה.

הישיבה נגעלה

מזכירות הממשלה

סודי

העתק מס. 19

פרוטוקול

ישיבת ועדת השרים לעניין השטחים המוחזקים
ח' באב תשכ"ט - 23.7.69

נכחו השרים: ג. מאיר - יו"ר, י. אלון, מ. בגין, י. ברזילי (עד סוף סעיף שט/32), ח. גבתי, מ. דיין (בסעיף שט/30), ז. ורהפטיג, י. ספיר, פ. ספיר (עד סוף סעיף שט/32), מ. קול (עד סוף סעיף שט/31), ה.מ. שפירא, ז. שרף, א. שטון.

בעדרו השרים: א. אבן, י.ש. שפירא (חולה).

מ. ארבון	-	מזכיר הממשלה
י. ארבון	-	משרד האוצר
רס"ן א. בראון	-	לשכת שר הבטחון (בסעיף שט/30)
תא"ל ש. גזית	-	משרד הבטחון
ש. הלל	-	משרד התורן
אל"מ י. ליאור	-	מזכיר צבאי לראש הממשלה
ש. פלד	-	משרד האוצר
מ. זה-שליט	-	משרד התיירות (בסעיפים שט/30, שט/31)
מ. שטון	-	לשכת ראש הממשלה

סדר היום:

שט/30. תעסוקת תושבי השטחים בישראל
שט/31. פיתוח תיירות בסיבי
שט/32. שכר עובדי עבודה יזומה ברצועת עזה
שט/33. שעורי ריבית להלוואות בשטחים המוחזקים
שט/34. סמכויות ועדת המבכ"לים לאשר הקמת מפעלים בשטחים המוחזקים
שט/35. שטח לצרכי מטווח בסבור
שט/36. הרחבת משבצת הקרקע של בחל מחולה
שט/37. בקשות להתישבות יהודים באזור רמאללה - נבי סמואל

בפרוטוקול זה 4 דפים.

./תעסוקת

שש/30. <u>תעסוקת תושבי השטחים בישראל</u>

השר פ. ספיר מעיר על מספר המועסקים מקרב תושבי השטחים במוחזקים בישראל.

שש/31. <u>פיתוח תיירות בסיני</u>

יו"ר ועדת המבכ"לים והמנהל הכללי של משרד התיירות פותחים.

בדיון משתתפים: השרים ג. מאיר, פ. ספיר, ז. ורהפטיג, מ. קול, ז. שרף, י. אלון, ח.מ. שפירא, י. ספיר, א. ששון, ח. גבתי, י. ברזילי זתא"ל ש. גזית.

מ ח ל י ט י ם:

א. לאשר עקרונית הקמת מחנה נופש ותיירות בנועייבה ומרכז איכסון ושירותי תיירות בשארם-אל-שייך - במתקנים ארעיים.

ב. להטמיך את ועדת המבכ"לים לבדוק ולהכנס למו"מ לגבי הקמת מרכז נופש ואיכסון בטבמה-קטריגה. ועדת המבכ"לים תביא המלצותיה בנדון לועדת השרים.

ג. ההבטים הכלכליים, כולל תנאי המימון, אשראי, ריבית וכו' יסוכמו בין משרדי האוצר והתיירות, על דעת ועדת המבכ"לים והממשל הצבאי.

שש/32. <u>שכר עובדי עבודה יזומה ברצועת עזה</u>

יו"ר ועדת המבכ"לים פותח.

בדיון משתתפים: השרים פ. ספיר, י. אלון, ח.מ. שפירא, מ. קול, ח. גבתי, י. ספיר, ג. מאיר ותא"ל ש. גזית.

מ ח ל י ט י ם להטמיך את ועדת המבכ"לים:

א. לאשר העלאת שכר העובדים בעבודה יזומה ברצועת עזה בשיעור של כ-20%.

ב. לדון בנושא מחדש לאחר שלושה חודשים לאור ההתפתחויות בשטח התעסוקה והשכר.

ג. במידה והנתונים לא יצביעו על מגמה של התגברות הלחץ על עבודה יזומה, על חשבון עבודה טבעית, לדון באפשרות העלאת שכר נוספת לעובדי עבודה יזומה בשעור של כ-13% נוספים.

./ שעורי

שט/33. שערי ריבית להלוואות בשטחים המוחזקים

יו"ר ועדת המנכ"לים פותח.

בדיון משתתפים: השרים ז. שרף, פ. ספיר, ח. גבתי, י. ספיר ותא"ל ש. גזית.

מ ח ל י ט י ם שערי הריבית להלוואות פיתוח בשטחים המוחזקים, מתוך קרן הלוואות הפיתוח של תקציב השטחים, יועמדו על 6% לערבים תושבי השטחים ו-9% לישראליים וזרים.

שט/34. סמכויות ועדת המנכ"לים לאשר הקמת מפעלים בשטחים המוחזקים

יו"ר ועדת המנכ"לים פותח.

בדיון משתתפים: השרים פ. ספיר, ג. מאיר, א. ששון, ח. גבתי, ז. שרף, י. ספיר, י. אלון, ז. דהפמיג, ד"ר י. ארגון ותא"ל ש. גזית.

מ ח ל י ט י ם (קול אחד נגד) ועדת המנכ"לים תהיה מוסמכת לאשר הקמת מפעל בשטחים כולל איזור לפי חוק הלוואות, בתנאים כדלהלן:

א. כאשר משקיע הנו תושב ישראלי או חו"ל - כל מפעל או הרחבת מפעל אשר לשם הקמתו מבקש המשקיע הלוואות למימון ההשקעה - כאשר השקעת היסוד בו איבה עולה על חצי מיליון ל"י.

ב. כאשר המשקיע איבו תושב מקומי:

1) מפעל אשר לשם הקמתו אין המשקיע מבקש עזרה ממשלתית;

2) מפעל (או הרחבת מפעל) אשר לשם הקמתו מבקש המשקיע עזרה ממשלתית בהיקף השקעה עד חצי מיליון לירות, בהתאם לתנאי המימון והעידוד עליהם החליטה ועדת השרים לעניין השטחים המוחזקים.

ג) החלטות ועדת המנכ"לים בנושאים אלה תופצבה בין חברי ועדת השרים לעניין השטחים המוחזקים ותהפוכבה לסופיות תוך שבועיים מיום קבלת פרוטוקול ישיבת ועדת המנכ"לים בנדון, אלא אם כן בקש אחד השרים, תוך תקופה זאת, לדון בנושא מחדש בועדת השרים.

שט/35. שטח לצרכי משרות בסנור

תא"ל ש. גזית פותח.

בדיון משתתפים: השרים י. ספיר, י. אלון, א. ששון, ח.מ. שפירא וג. מאיר.

ההחלטה שמורה במזכירות הממשלה.

./הרחבת

שש/36. הרחבת משבצת הקרקע של נחל מחרלה

תא"ל ש. גזית פותח.

בדיון משתתפים: השרים י. ספיר, ב. מאיר וח. גבתי.

ההחלטה שמורה במזכירות הממשלה.

שש/37. בקשות להתישבות יהודים באזור רמאללה - נבי סמואל

השר מ. בגין פותח.

בדיון משתתפים: השרים ג. מאיר, ח.מ. שפירא, י. אלון, ז. שרף, י. ספיר, א. ששון ותא"ל ש. גזית.

ההחלטה שמורה במזכירות הממשלה.

ה י ש י ב ה ב ב ע ל ת

סודי

פרוטוקול

ישיבת ועדת השרים לענין השטחים

ח' באב תשכ"ט - 23.7.69

נכחו השרים: ג. מאיר - יו"ר, י. אלון, מ. בגין, י. ברזילי, י. גבתי, מ. דיין, ז. ורהפטיג, י. ספיר, פ. ספיר, מ. קול, ח.מ. שפירא, א. ששון, ז. שרף.

נעדרו השרים: [illegible]

י. ארנון - מנכ"ל משרד האוצר
ש. גזית - משרד הבטחון
ש. הלל - משרד החוץ
מ. הרשליט - משרד התיירות
מ. ששון - משרד ראש הממשלה

מ. ארנון - מזכיר הממשלה

רשמה: מ. טרלו, ל. צ'סנר.

שט/30. תעסוקת תושבי השטחים בישראל

השר פ. ספיר: לא השתתפתי בישיבה הקודמת. קראתי את הפרוטוקול ואני רוצה להתייחס לענין אחד ולקבוע עובדה. איננני נכנס עכשיו לדבר שכבר דובר עליו, על תוספת של 2500 - 3500 איש. אני לא שניתי את דעתי, והלואי והאחרים לא יצטרכו לשנות את דעתם.

אני רוצה להעיר לנקודה של 16,500. אני קובע על פי חומר סטטיסטי ועל פי שיחות עם ראשי שירות התעסוקה במשרד העבודה, שאין במשק היהודי ולא היו 16,500 ערבים, אפילו אם אצרף את אלה שבאים אל המיעוטים בארץ. למספר הזה אין יסוד. הלשכה לסטטיסטיקה הוציאה חוברת מתוקנת, המתייחסת לתקופה רטרואקטיבית של 14 שנה, העוסקת בכוח האדם . אני מסתמך על המספרים שלהם, וטוען שאין יסוד למספר 16,500 ערבים במשק הישראלי. רציתי שעובדה זו תירשם בפרוטוקול.

השר י. ברזילי: מהו המספר לדעתך?

השר פ. ספיר: 8000 - 9000.

ס ו ד י

השר מ. קול: אני מבקש שידונו בראשונה בסעיף הראשון.

השר מ. בגין: האם סעיף ה' כלול? אני מציע שנדון בישיבה זו בסעיף הקרוי: בקשות להתישבות ברמללה, שרשום בסדר היום זמן רב.

היו"ר ראש הממשלה ג. מאיר: אני בכל זאת מבקשת שהיום נתחיל לפי סדר היום. ניקח את ההצעות של המנכ"לים ונגמור את סדר היום, אחר-כך נוכל להגיע לזה יותר מהר.

שט/31. פיתוח תיירות בסיני

י. ארנון: ועדת המנכ"לים בדקה את התכניות השונות שהיו גם בדיון בועדת השרים, בקשר לפיתוח מקומות לתיירות, במסגרת תקציב משרד התיירות, לא במסגרת התקציב של השטחים. אחרי שהתכניות נבדקו, אנחנו ממליצים על שתי תכניות. אנחנו קובעים שהבצוע של התכנית לא יתן למבצעים זכויות להמשך הפעולה, חוץ מפעולה שיש במקום שהם עושים. לא נותנים להם זכויות בלעדיות בשטחים השונים. אם ועדת השרים מעונינת בפרטים, הייתי מבקש שמר דה-שליט יתן אותם. המדובר הוא בחלק המזרחי של הסיני. אין שום תכנית בקשר לסנטה-קטרינה.

אנחנו חושבים שבמסגרת התיירות הקיימת עכשיו בארץ, שני המפעלים יביאו תועלת רבה לתיירות. זה לא קשור עם האוכלוסיה של השטחים, שבזה אנחנו מטפלים בדרך כלל. בדקנו את התכניות והן רצויות לתיירות בארץ.

מר מ. דה-שליט: תיירים רבים רוצים לראות את הסיני. "ארקיע" תגדיל את מספר האוירונים שלה הטסים לסיני. האניה "הי דרומה" יכולה לקחת רק 250 איש, וגם לזה יש ביקוש. אנחנו נתקלים בצורך לאכסן אנשים במקום ולתת להם שירותים על חוף הים וגם שירותים אחרים.

תאמנו את הענין עם צה"ל ועם ועדת המנכ"לים. קבלנו תקציב להקים בשארם-אל-שייך קרבנים ל-200 איש, שזה בערך 50 קרבנים.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

סו ד י

יש שלושה גורמים פרטיים המתחרים בהשקעה הזאת, אנחנו נצטרך לתת להם מה שנותנים במסגרת מפעלים מאושרים: אישור לשטח, עזרה בסידורים של מיים וחשמל, וגם זה תואם עם צה"ל. הם ישלמו וצה"ל מוכן לעזור. שלושה הגורמים הם ישראליים, אחד קשור עם בר-נס.

היו"ר ראש הממשלה ג. מאיר: במה זה ברוך מצד הממשלה?

מר מ. דה-שליט: רק באישור.

השר פ. ספיר: כמה הם משקיעים?

מר מ. דה-שליט: הם משקיעו שליש ואנחנו ניתן הלואה של 2/3. אנחנו ניתן להם תשתית, זה סכום לא גדול של 50,000 ל"י. ההשקעה שלהם שם תהיה 650 אלף ל"י, ההשקעה הכוללת עם ההלואה.

היו"ר ראש הממשלה ג. מאיר: מה הם מציעים מהכסף שלהם?

מר מ. דה-שליט: 200,000 ל"י .

היו"ר ראש הממשלה ג. מאיר: אנחנו צריכים לתת להם הלואה בסך 400,000 ל"י ולהשקיע 50,000 ל"י ? בר-נס הופיע בוידיו, במקרה שמעתי אותו. ראיתי אותו לא פעם בלוס-אנג'לס. הוא איננו "מסכן". יש לו כסף. מדוע יהודי כזה שהיה פעם ישראלי, לא שיקיע יותר משלו? הוא משקיע 200,000 ל"י משלו, אנחנו צריכים להשקיע 50,000 ל"י ולתת הלואה של 400,000 ל"י. אני יודעת שהממשלה מוכנה לתת הלואות, אבל זאת איננה חובה. מדוע אי אפשר לבקש מיהודי כמו בר-נס שיתאמץ קצת יותר? זה 60,000 דולר והוא עושה רושם שיש לו מליונים. מדוע לא ישקיע 150 אלף דולר? מדוע הוא צריך רק להשקיע שליש?

מר מ. דה-שליט: אין זה אומר שבר-נס יקבל את זה. על הדבר תזה יהיה מכרז גם בין הגורמים האחרים. הגורמים האחרים הם "אגד" ו-בנציון פרידן. התנאים הם תנאים שאנחנו נותנים באיזור פיתוח א'. גם באילת ובים המלח אדם משקיע 1/3 ומקבל מהממשלה 2/3, התשתית שם היא יותר גדולה. איננו נותנים כאן מענקים כמו בתעשיה. אלה תנאים שווים לכולם.

ש. כהנא: כמה זה בערך אלף משפחות?

עו"ד ב. זק-נתיב: בערך.

היו"ר ש. כהן: כמה זה בשקלים?

עו"ד ב. זק-נתיב: אני לא יודע בדיוק כמה. אני יודע שהוא
עמד על 2,5. אלפי דולר לכל משפחה.
זה בערך זה אומר 600,000 ש"ח. אני לא יודע כמה זה 600
משפחות כפול זה.

ש. כהנא: אז זה לא סכום גדול מדי?

עו"ד ב. זק-נתיב: 600,000 ש"ח.

היו"ר ש. כהן: אלפי דולרים זה אלפי דולרים כפול
600,000 שזה בערך 1,200,000 ש"ח?
עו"ד ב. זק-נתיב, בא בשם "אמנה". יש לו כסף. הוא יודע איך
לארגן, הוא בעצם יודע מה לעשות. הוא יודע איך לעשות
עסקה, זה בעצם כל מה שהוא עושה הוא מביא 600,000 ש"ח בערך.
אלפי דולרים שמגיעים לו מהעסקה. אחר כך הוא מחלק את
הכסף בין כל המשפחות.

עו"ד ב. זק-נתיב: אני לא יודע בדיוק כמה.
זה בערך בין כמה-עשרות לכמה
מאות משפחות. אלפיים משפחות זה "אמנה" ו-כ-כ-ל-ל. אני
מעריך שזה בערך אלף משפחות. אני לא יודע בדיוק כמה.
אני יודע שזה בערך 2,5 אלפי דולרים למשפחה. אני לא יודע
בדיוק כמה זה בשקלים. אני מעריך שזה בערך

השר ז. שרף: אני מתנגד לזה. אשר לתעשיה, היה לנו דיון במשרד והיתה הצעה שהשקעה בשטחים תיעשה כהשקעה באיזור פיתוח א'. אני התנגדתי לזה, אני ראיתי את זה כהשקעה בלי ההנחות של איזורי פיתוח, דהיינו: הלואה ב-9% לא יותר מחצי בערבות פוליטית; זה הכל. אני מתנגד לזה שמשרד התיירות יקבע כל ששת מהשטחים כאיזור פיתוח א'.

היו"ר ראש הממשלה ג. מאיר: יש התלטות של מפעל מאושר ללא מענק, הלואות בגובה של 50%, ברבית של 9% תמריצי יצוא, ערבות פוליטית של 100%.

השר מ. קול: לגבי בר-נס, הוא קנה את המלון "קרבן" באילת ובונה בית בירושלים. נוסף לזה הוא משקיע מליון ל"י נוספות. הוא לא קיבל מאתנו שום הלואה לצורך זה. הוא לא ביקש מאתנו שום דבר.

מ. דה-שליט: היתה למלון הלואה, הוא קיבל אותה על עצמו.

השר מ. קול: אם מדובר על שארם-אל-שייך, הסכום איננו גדול. איננני רוצה לעשות מזה בעיה. אני רוצה לשאול: נניח שהיתה התלטה לתת הלואה בשביל מטעדה לתיירים או לפונדק בגוש עציון ?

השר ז. שרף: גוש עציון אושר כאיזור פיתוח א'.

השר מ. קול: גם רמת הגולן היתה צריכה להיות איזור פיתוח א', זה ניתן גם בגליל. מדוע אם נותנים את זה לעין-גב או למעגן לא נותנים את זה לרמת הגולן? נתנו למטעדה בבניאס באותם התנאים. מדוע לקפח אותם ? אפשר לדון לגופו של דבר, אבל אי אפשר לומר שבשטחים אי אפשר לדון על איזור פיתוח א'. אני אומר שדין שארם-אל-שייך צריך להיות כדין אילת. באילת גם נתנו מענקים מה שאיננני מציע לתת בשארם-אל-שייך.

מר י. ארנון: הדיון בועדת המנכ"לים היה לפני ההחלטה של 50 +, מה שקבעה ועדת השרים לענייני השטחים. הדיון היה בתחילת מאי. אילו היינו דנים

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

בועדת המנכ"לים על כך, לאחר שנתקבלה החלטת ועדת השרים, אני משוכנע שהייבו מחליטים שהתנאים צריכים להיות במפעלים אלה כמו בכל השטחים, זאת אומרת: 50% השקעה של האיש ו-50% הלוואה בריבית של 9%. לכן אני אומר שטבעי לדרוש ממפעלים אלה אותם התנאים שהחלטנו עליהם בתעשיה, 50% ו-50% הלוואה.

מר מ. דה-שליט: הריבית ב6,5% , כמו באיזור פיתוח א'.

סגן ראש הממשלה י. אלון: כאשר קבענו את מערכת התמריצים, זה היה לפני מלחמת ששת הימים, והבאנו בחשבון שני דברים לפני מתן ההלוואה:

א. חשיבותו של הפרויקט;
ב. יכולתו של מקבל ההלוואה לשלם אותה.

לא עסקנו באפשרויות המשקיע. בזה רצינו למשוך משקיעים בעלי יכולת להשקיע באיזורים שאין נוהרים אליהם בהשקעות. לכן בין מקבלי ההלוואות יש גם עשירים שקבלו את זה כמו האחרים. זה שאנחנו במקרה מכירים את בר-נס, איננו משנה את הענין.

היו"ר ראש הממשלה ג. מאיר: לו זה היה מפעל של שני מיליון ל"י והוא משקיע 3/4 מליון ל"י, אני טביעה; אבל הוא משקיע בסך הכל 60 אלף דולר!

סגן ראש הממשלה י. אלון: אני מבין שלא נותנים לו יותר מאשר למשקיע אחר באותו מקום , באותו פרויקט. לכן אני מציע שהבעיה הזאת לא תיבדק במקרה דנן, אלא אם ראש הממשלה חושבת שצריך לבדוק את כל הנושאים. אני בעד זה שנאשר את זה עקרונית פוליטית. אנחנו יושבים כועדת השרים לעניני שטחים ועד היום לא היתה החלטה לאפשר לאזרחים להקים מפעלים כאלה בתחום סיני. מה שאני מציע לועדה הזאת, זה לאשר קודם כל אישור פוליטי את הקמת המפעלים במקומות הללו. אולי זה יהיה פעם גרעין לריכוז אזרחי בשארם-אל-שייך. את הצד הכלכלי אני מציע להשאיר למשרד התיירות ולמשרד האוצר.

השר י. ספיר: אני מסכים שצריך לקבוע קודם כל אמ"י אנחנו מוכנים לעודד את זה. אני חושב שבענין זה אין ויכוח.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

דבר שני, באיזו מידה אנחנו מעוניינים בפיתוח המקום מבחינה פוליטית, לא רק לתת אישור פוליטי. באיזו מידה הדבר יכול לתרום לתיירות בכלל, לא רק לתיירות שתבוא לשם. זו אטרקציה שתמשוך עוד תיירים שיבקרו בארץ. הדבר העיקרי הוא זה: אם יש מקומות שהם בחזקת איזורי פיתוח א', האם זה חל גם על השטחים שלא היו בידינו לפני ה-4.6. אני חושב שאין סיבה לעשות זאת גם כן. היתה החלטה כללית על 50% . אם אנחנו רוצים להחיל את זה על כל השטחים החדשים, איננני יודע, אולי לא הייתי נוכח כאשר החליטו על 50%, אבל זה פחות סמה שניתן באיזורי פיתוח א' בתוך השטחים שלפני 4.6.

בערבות פוליטית אנחנו מעוניינים, אחרת אף מטורף לא ילך לשם. אם אדם צריך להשקיע כסף שלו ולקבל הלואה ברור שהערבות הפוליטית היא תנאי, בדיוק כמו שאנחנו נותנים ערבות פוליטית לאלה שהולכים להשקיע בגיברית, בקולומביה ועוד. שם התנאים הם כאלה שהם לא יכולים להיות בידיו של המשקיע ולא תלוי בכשרונו ובידיעותיו. לדעתי התנאים האלה צריכים לחול גם כאן. אם יחליטו שמעתה והלאה בשום מקום לא יתנו 2/3, ואנחנו חוזרים בנו מההחלטה הקודמת, ונותנים רק מחצית, זה צריך לחול מהיום ולהבא לגבי כל המקומות החדשים.

הצעתי היא להחליט החלטה עקרונית פוליטית. היות ושמלו בעניין זה כמה חודשים, הבטיחו להם 2/3 על יסוד הנחת מסוימת שהיתה קיימת ובוצעה במקומות אחדים, זה לא יהיה הוגן, מבחינה זו לא לאשר להם.

<u>השר פ. ספיר:</u> אני רוצה להציע שתי הצעות. אחת, קרובה להצעת סגן ראש הממשלה.

א. אם מאשרים עקרונית את העניין ואין בזה סיכון פוליטי, ישאירו את האחוזים של ההלואה לדיון בין שר התיירות ושר האוצר;

ב. אני מייעץ לתת את זה לבר-נס אם הברירה היא בינו לבין פרידן, ואפילו אם יתנו לבר-נס 66% ולפרידן רק 50%.

<u>תא"ל ש. גזית:</u> אני מטיל ספק על כך שהועדה תמליץ על אישור עקרוני לא רק לשני הפרויקטים אלא על פיתוח התיירות בסיני. אנחנו עכשיו בודקים נושא של סנטה-קטרינה עם מסלול נחיתה במקום. אם יהיה מסלול נחיתה והמראה במקום, יש סיכויים טובים למצוא מתנדבים זרים שמוכנים לממן את הדבר. אין סיבה מדוע זה לא ייכלל כאיזור תיירות. זה צריך להכלל באישור [illegible]

העקרוני. הפרטים יעובדו במשרד התיירות ובמשרד האוצר ובועדת השרים לענייני כלכלה.

צריך להבחין בין הטעות בשטחים שמיועדות לאוכלוסיה הערבית לבין מפעל פיתוח יהודי שהוא בתחל ארץ גידה כמו סיני. או שאנחנו יושבים בשארם-אל-שייך, או לא. אם יושבים, השיקול של הפיתוח הוא חשוב ואין סיבה להפלות אותו, אולי אפילו אם הוא מיועד לצרכים שלנו.

<u>השר י. ברזילי:</u> אני מבקש בענין זה לא לתת יפוי כוח פתוח. זה איננו בתחום הדברים שצריכה להיות הכרעה מהירה. יש זמן לדון בכל דבר ולהחליט לגופו של ענין. אם יש תכנית לגבי סנטה קטרינה, מדוע לא להביאה לכאן ולהחליט? היו לי ספקות בקשר לענין הזה, אבל הסבירו לי שכל הענין הוא על גלגלים ולכן איני מתנגד לזה. אם היו מציעים את זה בצורה אחרת, היו לי אולי איזה ספקות. אני מבקש שהדברים יובאו לכאן ומה שיתקבל על דעתנו, טוב; מה שלא יתקבל - לא יבוצע.

<u>היו"ר ראש הממשלה ג. מאיר:</u> יש הצעה לקבל עקרונית החלטה שמפעלי תיירות בסיני מעודדים על-ידינו. כל דבר יידון בועדת המנכ"לים אשר יבואו בקשר עם משרד התיירות ועם משרד האוצר. אם התעורר בעית ומי שהוא ירצה להביא את זה לשולחן הזה, יביא את זה.

<u>השר פ. ספיר:</u> אין תכנית ל-100 מפעלים, שמענו היום שהענין הנדון כבר מתעכב במשך 4 חודשים. איננו מנכ"ל ואני מעונין שאם יוחלט על מפעלים אחרים, הם יובאו תחילה הנה. אני עקרונית בעד התכנית, אבל אני רוצה שכל מקרה יובא לכאן ויאושר כאן.

<u>השר י. ספיר:</u> אני מקבל את ההצעה העקרונית אבל מעונין שכל הצעה שתעובד, תאושר כאן.

<u>היו"ר ראש הממשלה ג. מאיר:</u> איש לא יוכל ברצינות להתנגד למו"מ אם יש סימן שאלה על עצם הענין, אם לא יוחלט עקרונית.

תא"ל ש. גזית: המפעלים שמדובר בהם הם במקום קשה מאד. מדובר על מפעלים באיזור קשה לפיתוח. כל משקיע שצריך לעבד תכנית של בית מלון או אכסניה בשארם-אל-שייך, צריך לשלוח מהנדסים וארכיטקטים כדי להביא את ההצעה. הוא נכנס להוצאה רציונית בעצם ההצעה. אם יגידו לו ששארם-אל-שייך לא מוצא חן בעינינו, הוא לא יכנס לעניין. אבל אם יגידו לו "לא", מפני שהאף לא מוצא חן, חבל על ההוצאות שלו, כדאי להגיד לו זאת מראש.

היו"ר ראש הממשלה ג. מאיר: אין כל ספק שאי אפשר לנהל מו"מ בתנאים כאלה כאשר אין התלטה מכחינה עקרונית.

השר ז. ורהפטיג: אני מציע הצעה בת שני סעיפים:

א. מייפים את כוחה של ועדת המנכ"לים לברר הצעות על מפעלי תיירות בסיני;

ב. כל הצעה לגופה זקוקה לאישור הועדה.

היו לנו עניינים שונים. אני זוכר את העניין של זכיון לאוטובוסים. זה התגלגל אצלנו במשך שנים. היהודי הזה השקיע בזה הרבה כוחות עד שאישרנו. יהודים לא בורחים מההצעה אם זה תלוי באישור. אם אנחנו מייפים כוחה של ועדת המנכ"לים, זאת אומרת שרואים בעין יפה פיתוח מפעלי תיירות. בכל הצעה יכול להיות גם גורם בטחוני ומדיני ולא רק גורם כספי. יתכן שהיום מאשרים ובעוד חצי שנה לא מאשרים דבר זהה. לכן, אם אני מייפה כוחה של ועדת מנכ"לים, זאת אומרת שרואים בעין יפה מפעלי פיתוח, אבל אנחנו משאירים לנו את הזכות להחליט. אני אפילו מציע שהממשלה תפצה אדם שהשקיע כמה אלפי ל"י בתכנית ואנחנו לא אישרנו את ההצעה, שלא באשמתו.

סגן ראש הממשלה י. אלון: אני מציע לקיים דיון על ההצעה הקונקרטית להקמת מפעל תיירות בסנטה קטרינה.

החלטנו לאשר את ההצעות שהובאו ע"י ועדת המנכ"לים. אנו מבקשים להביא לנו הצעה ביחס לסנטה קטרינה.

השר א. ששון: אני חושב שצריך לקבל את ההצעה כפי שניסחה ראש הממשלה, שמקבלים את הענין באופן עקרוני, והדבר יובא למו"מ בין משרד התיירות והאוצר. אני מציע שאישור הועדה יהיה מראש ולא בסוף. מביאים את ההצעה, מאשרים אותה, ואחר-כך מקיימים את המו"מ הדרוש. לשם כך קיימת הועדה הזאת. היא קיימת כדי לדון על כל דבר ודבר ולהחליט. אני מציע לקבל את הצעת ראש הממשלה עם התיקון שהאישור יהיה מראש.

היו"ר ראש הממשלה ג. מאיר: הועדה הזאת קיימת כדי להחליט על מעשים. סדר היום הזה מונח לפנינו כמה זמן ואינגו מתקדמים. אני מוותרת על הצעתי הקודמת. אני מציעה שנאשר היום את המפעלים, במידה שזה תואם, לא בענין המימון. אני מציעה לאשר את שני המפעלים, והמפעל של סנטה קטרינה, אנחנו נייפה כוחה של ועדת המנכ"לים שהגורמים הנוגעים בדבר יכנסו למו"מ. אני מבינה שאי אפשר אחר-כך לומר שאנחנו מתנגדים באופן עקרוני לסנטה קטרינה.

השר י. ספיר: אני זוכר כאשר דנו על זה היתה גם שאלה במחוזית לגבי סנטה קטרינה, ואין דינה כדין שארם-אל-שייך.

תא"ל ש. גזית: אמרתי שלצורך זה אנחנו מתכננים מסלול שיאפשר תחבורה אוירית.

השר פ. ספיר: כמה זה יעלה?

תא"ל ש. גזית: בסדר גודל של מליון וחצי ל"י.

היו"ר ראש הממשלה ג. מאיר: התכנית היא שישנו שם ?

תא"ל ש. גזית: כן.

מ ח ל י ט י ם:

א. לאשר עקרונית הקמת מחנה נופש ותיירות בנועייבה ומרכז איכסון ושירותי תיירות בשארם-אל-שייך - במתקנים ארעיים.

ב. להסמיך את ועדת המנכ"לים לבדוק ולהכנס למו"מ לגבי הקמת מרכז נופש ואיכסון בסנטה-קטרינה. ועדת המנכ"לים תביא המלצותיה בנדון לועדת השרים.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ג. ההכנסים הכלכליים, כולל תנאי המיסון, אשראי, ריבית וכו' יסוכמו בין משרדי האוצר והתיירות, על דעת ועדת המנכ"לים והמשטל הצבאי.

שס/32. שכר עובדי עבודה יזומה ברצועת עזה

מר י. ארנון: בדיון שהתקיים על עזה, ביקשו בועדת המנכ"לים לבדוק את רמת שכר העבודה.
לועדת המנכ"לים יש ועדת משנה קבועה שבה יושבים נציגי האוצר, נציבות שירות המדינה ומשרד הבטחון. ועדת המשנה הכליצה פה אחד, בשלב זה, להעלות את שכר העבודה היזומה ב-20% ולבדוק את המצב בעוד שלושה חודשים כדי לראות, אם כתוצאה מהעליה אין תופעות שליליות הקשורות בעבודה הסבעית. אם יתברר שאין תוצאות שליליות, נעלה את השכר בעבודה יזומה עוד פעם ב-13% מהבסיס.

היום השכר הוא 2.60 ל"י. הממונה על קבוצה מקבל 3.80 ל"י ופועל מקצועי מקבל 4.50 ל"י. הועדה ממליצה על תוספת של 52 אגורות לפועל הפשוט; 64 אגורות לממונה; 76 אגורות לפועל המקצועי. הפועל המקצועי, יקבל 5.40 ל"י במקום 4.50 ל"י. הועדה הציעה להעלות את השכר בשלבים. אם יעשו זאת בבת אחת, יכולות להתעורר בעיות רציניות לכל אלה העובדים בעבודה הסבעית ולא בעבודה יזומה. שכר הפועל הפשוט בעבודה הסבעית הוא 3 ל"י. ההחלטה היא, שאם יתברר שאין תוצאה שלילית מההעלאה, תהיה עוד פעם אחת העלאה ב-10% .

השר פ. ספיר: בודאי שצריכה להיות לזה השלכה.

מר י. ארנון: השאלה היא: אם ההבדל בין העבודה היזומה והעבודה הסבעית מובל את התוספת של 20%, או לא?

השר פ. ספיר: סובלת, אבל הפער יהיה רק 60 אגורות.

תא"ל ש. גזית: לא יהיה הפרש.

השר פ. ספיר: אני לא מתנגד שיוסיפו. אני אומר שהחשש של ארנון מבוסס.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

מר י. ארנון: הועדה באה למסקנה, שכדי להביא את זה לרמה מתקבלת על הדעת, צריך להוסיף 33%, אבל היא לא מעיזה להציע את זה מפני חשש לקשיים רציניים מאד. יתכן שעקב זה, העובדים בעבודה שבעית ילחצו וירצו לקבל עבודת יזומה.

השר פ. ספיר: כמה זה אצלנו?

תא"ל מ. גזית: מהסוג הזה יש כמה מאות.

מר י.ארנון: אני מציע על עליה של 20% ובעוד שלושה חודשים אפשר לבדוק אם החשש שלנו מוצדק; אם לא, אז להוסיף עוד 13%.

השר פ. קול: בשעתו עוררתי את השאלה למה אנחנו משלמים כרצועת עזה מחות מאשר ביהודה והשומרון. אמרתי שאיבני רואה סיבה להשלות אותם לרעה לעומת פועלי יהודה והשומרון. ביהודה והשומרון מקבלים 4.50 ל"י וברצועת עזה מקבלים 2.60 ל"י. תובטח לפני חודשים שזה ייבוק. עכשיו מגישים הצעה שלמעשה לא משנה כהרבה אלא במקצת. נניח שהערבים מרצועת עזה יעברו ליהודה ושומרון, נניח לשכם. ברגע שהם עוברים מרצועת עזה לשכם, הם מקבלים יותר, אבל מכיון שהם ברצועת עזה הם ממשיכים לקבל את הסכום הנמוך יותר. אם זו מדיניות כדי למשוך ערבים מרצועת עזה, אולי יש בזה הגיון. אחרת איבני מבין מדוע השוני הקיים בשכר. השכר של 2.60 ל"י בא כדי לעודד הגירה. אני בעד הגירה. אולם תיזום זה לא פועל.

מדוע צריך לרשת את כל הדברים מיכי הערביה? מדוע צריך לקפח את הרופא מרצועת עזה ולתת יותר לרופא שגר בשכם, כי הוא נמשטר ערבי מלכותי, והשני בשטר ערבי "פרוגרסיבי"?

השר פ. ספיר: אני מציע להוסיף לאלה שעובדים עבודה קבועה 15% לאלה המקבלים 3 ל"י, אני מציע להוסיף 20% כדי שיישמר ההבדל בין עבודה יזומה לעבודה טבעית. לו העבודה הטבעית היתה משתלמת במחיר מופרז, היה חבל על הכסף, אבל היות ויש רק כמה מאות אנשים כאלה, זה לא יורן מה שאנחנו עושים.

השר י. נבון: אני מכין הצעה להוסיף 20% ולהכות כמה חודשים כדי לראות את ההתפתחות או שזה ישפיע על השכר הטבעי והוא יעלה, או שזה יגרום לבריחה מהעבודה הטבעית. אני חושב שהמגמה שלנו צריכה להיות, שזה ישפיע

[illegible]:

[illegible]

[illegible]:

[illegible]

[illegible]:

[illegible]

[illegible]:

[illegible]

[illegible]:

[illegible]

[illegible]:

[illegible]

על השלאת השכר גם בעבודה הסבעית. אני מקבל את ההצעה הנוספת של הש ר ספיר, שהממשלה תעלה את השכר באופן סבעי ואחרי כמה חודשים נבדוק את המצב.

תא"ל ש. גזית: אני רוצה להזכיר שהנושא של שכר ברצועת עזה, לעבודה סבעית ולעבודה יזומה, לא התחיל הטיפול בו בשולחן זה. אנחנו מטפלים בענין באופן שוטף מזה שנתיים. עד כה לא פעלנו לפי עקרון שהיה מדד מחירים ברצועה ומדד מחירים ביהודה ושומרון. כאשר נקבע שכר של עבודה יזומה, הוא היה נמוך מ-2.60 ל"י, הוא היה בערך 2.30 ל"י. התעסוקה הסבעית זולה מאד והיא הגיעה לפעמים ללירה ולירה וחצי לנפש. הצעירים ברצועה מקבלים לירה ולירה וחצי. אנחנו קבענו 4.50 ל"י ביהודה ושומרון לא משום שרצינו להפלות או לעודד הגירה, אלא משום שזה היה מתח השכר ברצועה ואי אפשר היה לעשות כאן זעזוע סוסאלי של מערכת השכר, ולתת 4.50 ל"י כאשר העבודה הסבעית נמוכה מ-2.60 ל"י.

הטפול השוטף בועדת המנכ"לים.לא היינו מציעים להעלות את השכר ברצועת עזה, אלא נאמר : האם זה נסבל בשטח שהוא תחת שלטון ישראלי, לתת שכר כזה, האם מזה אפשר להתקיים? מנקודת ראות זו בדקנו את זה,ולא אם העליה במדד מצדיקה את הענין. ההמלצה היא להשוות את זה לתעסוקה הסבעית אלא שההמלצה היא לעשות זאת בשלבים כדי שהזעזוע לא יהיה גדול ונעמוד על ההתפתחויות שתהייבה. יש לנו ענין,בגלל האופי הבלתי סבעי של הרכב האוכלוסיה, גם לדחוף ולדרבן לעליית השכר בעבודה הסבעית ברצועת עזה ולא רק בעבודה הסבעית הממשלתית. אנחנו בהחלט מתכוונים להעלות את שכרם הסבעי. לא הבאנו זאת לדיון כי זה טפול שוטף שלנו שהיינו עושים זאת במילא ברגע שעולה שכר העבודה היזומה. יש לנו היום 5000 עובדים שהם מועסקים ע"י הממשלה בתעסוקה סבעית. מרביתם לא נכללים בקטגוריה זו, כי חלק גדול מהם אלה מורים, שמונים מעל ל3000 איש ברצועה, ויש גם שוטרים שזה החלק השני הגדול, והשאר דברים קטנים. בקטגוריה של הפועלים הפשוטים, יש לנו לא יותר מכמה מאות, ואלה בהחלט יועלו. אם מדובר על הרופאים, העלינו - לפי החלטת השולחן הזה,- את שכר הרופאים ברצועת עזה והשוינו אותו לשכר הרופאים ביהודה ושומרון.

השר י. ספיר: אני מבין שהדבר הזה לא מכוון לעובדי במחנות הפליטים?

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

תא"ל ש. גזית: כן, כמובן.

השר י. ספיר: המספר של מאות אחדות אינו עונה על השאלה.

תא"ל ש. גזית: עובדי מחנות פליטים אין בממשל.

השר י. ספיר: גם התעסוקה היזומה היא על אחריות הממשל במקום. הם מדברים על שכר. צריך להביא בחשבון שזה בתוספת המזון שהם מקבלים מ"אונר"א".

תא"ל ש. גזית: לא, ברגע שיהיה לאדם סכום מסוים, הוא מפסיק לקבל את מנת המזון.

השר י. ספיר: אותם האנשים במחנות הזקוקים לעבודה, אם הם רוצים לעבוד ולא לקבל לחם חסד, יכול להיות מצבם יותר גרוע. לא כולם מוכנים לעבוד ומעדיפים לקבל מזון של "אונר"א". כל העובדים בעבודה הסבעית הם על אחריות הממשלה, והם ברמת שכר הרבה יותר גבוהה. אין לזה שום שייכות. ההשלכה לא יכולה להיות על מורים או גורמים אחרים שמקבלים במילא שכר יותר גבוה. הענין מצטמצם ביהודה ושומרון, נדמה לי שהתחלנו עם שתי רמות שכר שונות והלכנו לקראת תיקונים.

אני חושב שאפשר לקבל את ההצעה של 20% ולא לחשוש להסתבכויות מיותרות.

מר י. ארנון: אני מבקש שלא תהיה התלטה מפורשת בענין של עובדי הממשל. בלי שום ספק נדאג לזה שלא תהיה פער קטן מדי בין העובדים בשכר הנמוך לבין אלה המקבלים שכר בעבודה יזומה. אי אפשר להגיד לבעלי השכר הנמוך שניתן 15% ולאלה שמקבלים יותר לא ניתן העלאה. זו בעיה שצריך למפל בה בזהירות רבה. הרמה הכללית בממשלה היא מעל למה שאנחנו מדברים. בלי שום ספק צריך לעשות התאמה אבל זו לא בעיה של 6000 אנשים העובדים בממשלת ישראל שמקבלים בממוצע את השכר הכי גבוה ברצועת עזה. הבעיה היא עם הפועלים החקלאיים. צריך לטפל בהם בזהירות.

השר פ. ספיר: אני מציע לאלה שמקבלים 3 ל"י להוסיף 20%; אז יהיה 3.60 ל"י לעומת 3.10 ל"י שאתה נותן לאדם שידוע שהוא יכול לא לעשות כלום במשך כל היום.

מר י. ארנון: אינך יכול להוסיף רק לדרגות הנמוכות ולאחרים לא לתת שום דבר. אחד קשור בשני.

היו"ר ראש הממשלה ג. מאיר: אני מתארת לי שיש פער בין אלה שמקבלים 3 ל"י לבין המורים או השוטרים.

תא"ל פ. גזית: מורה מקבל 5 ל"י ליום.

השר פ. ספיר: אני בעד זה שנוסיף כמה שאפשר זה ישנה את מצבם ובפרט בעזה צריך לעשות זאת. עברתי שם כמה פעמים, יש שם שנאה כוערת. אינני יודע אם בזה משנים משהו. על-כל-פנים, לא יכולה הממשלה לשבת בשקט ולשלם 2.50 ל"י ליום, כאשר ביהודה ושומרון משלמים 4.50 ל"י.

אומרים לנו שאין טכנה שאלה שמקבלים עבודה קבועה יעזבו אותה וילכו לעבודה יזומה.

עכשיו מדברים על עבודה יזומה ובעלי הדרגות הנמוכות ביותר בעבודה הקבועה. ברור שצריך להוסיף לשכרם. אם מחר תאמר שצריך להעלות גם לאחרים את השכר, יתכן, אפשר להחליט אז על זה.

מ ח ל י ט י ם : להסמיך את ועדת המנכ"לים:

א. לאשר העלאת שכר העובדים בעבודה יזומה ברצועת עזה בשיעור של כ-20%.

ב. לדון בנושא מחדש לאחר שלושה חודשים לאור ההתפתחויות בשטח התעסוקה והשכר.

ג. במידה והנתונים לא יצביעו על מגמה של התגברות הלחץ על עבודה יזומה, על חשבון עבודה סבירה, לדון באפשרות העלאת שכר נוספת לעובדי עבודה יזומה בשעור של 13% נוספים.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

שש/33. שעורי ריבית להלוואות בשטחים המוחזקים

מר י. ארנון: היה ויכוח בועדת המנכ"לים אם לקבוע 9% בעד הלואה שנותנים בשטחים, כמו שעשינו באיזורי ג', או שניתן הלואה ב-6% ריבית, שהיתה מקובלת בשטחים. הדעות היו מחולקות. אני הייתי בעד 9% ואחרים היו בעד 6%. אנחנו מביאים את זה להכרעתכם.

השר ז. שרף: אנחנו נותנים הלואה למפעל ב-9%. המדובר, כנראה, בערבי או יהודי בשכם, שניתנת לו הלואה לא מהבנק אלא מקרן שיש ברשות הממשל הצבאי. מדוע איש כזה ישלם פחות ריבית?

תא"ל ש. גזית: פה מדובר על הקרן המיועדת לתושבי המקום. הנימוקים לכך הם אלה:

בעבר גובה הריבית להשקעות כאלה, שהיה מקובל אצלם, היה 4,5% מקסימום. הם אינם רגילים לקבל שעורי ריבית גבוהים. הם אינם מקבלים הלואות.

אנחנו חייבים להתחרות בהשקעות או בקרנות שבאות מעבר לנהר. הוא יכול להבריח את הכסף ושם ממשיכים לקבל את זה ב-4,5%. אינני יודע אם אנחנו צריכים לעודד מימון של מפעלים מקומיים דוקא בהון ירדני. זה חלק של התלות. זה לא מקרה שיצרן משכם לא רוצה מאתנו כלום. לי איכפת שלא יהיה קשור עם ירדן.

התוצאה היא שלא תהיה יוזמת פיתוח של המקומיים. ההחלטה שלנו היתה לעודד את היצרן המקומי ולא את היוזמה הישראלית. אנחנו יכולים להחליט על 9% ריבית, הקרן תישאר שלמה לא נעשת כזה שום דבר.

היו"ר ראש הממשלה ג. מאיר: אם ערבי הולך לקבל הלוואה מבנק, מה המצב?

תא"ל ש. גזית: מלווים לו ב-9%, אבל הוא לא מקבל את ההלוואה.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

היו"ר ראש הממשלה ג. מאיר: לפי דעתי, אם כל הבירורים שהיו לנו בעניני תעסוקה, נדמה לי שיש להגיש ששום מקורות תעסוקה לא ייווצרו בלי עזרת הממשלה. אם אנחנו יכולים - ע"י ריבית יותר נמוכה - לעודד השקעות של ערבים היושבים במקום, יש בזה הרבה טעמים לחיוב:

א. הוא לא בא לממשלה לבקש;

ב. הייתי רוצה שכל המפעלים יהיו בעיקר של הערבים. אם זה יכול לעודד, יתכן שזה לא יעזור, כי בירדן הם יכולים להשיג את זה ב-4,5% ; אבל אם זה יכול לעודד ערבים , מכספם או בהלואות שהם מבקשים ויצטרכו לשלמן, אז לי נראה שצריך לתת להם ב6% מכספי הקרן.

השר פ. ספיר: אני הייתי עושה פשרה וקובע את הריבית ל7,5%.

השר י. ספיר: השאלה היא מה אנחנו רוצים להשיג? זו לא שאלה סוציאלית. ההנחה שלי היא שכל מפעל כזה שיקום , משחרר אותנו מעוד כמה דברים שאנחנו נושאים בהם היום, ובודאי נצטרך לשאת בהם בעוד שנה או שנה וחצי. אם יש בעיה של חוסר עבודה ויש התחלה של מרירות, מוסב שנתמוך בהם, ניתן עוד מיליון ל"י לעבודות יזומות, זה הדבר הזול ביותר.

אני מסכים שבעדיפות ראשונה יהיו הערבים. אני לא בטוח שהיום זה יצליח שתהייגה שותפויות בין ערבים ויהודים. קשה לראות את האפשרות, אם כי אני בעד זה.

אם יש קרן כזאת ויכולים להיות יזמים ישראליים שיקימו שם מפעלים כדי להעסיק שם פועלים ערביים, ניתן להם אותם התנאים, אבל העדיפות תהיה ליזמים ערביים. אם יזמים ערביים לא ירצו לקבל כסף מקרן זו, יהיו ישמים ישראליים באופק.

שר י. ארנון: לא נכון שהקרן מיועדת רק לערבים, היא מיועדת לפיתוח המפעלים ולא חשוב אם היוזם ערבי או לא-ערבי. הועדה קבעה שבמפעלים כאלה אנחנו קובעים 50% הלואת ב-9% ריבית. עכשיו נתנו לערבים ב-6% ולישראלים ב-9%? אני לא חושב שזה בא בחשבון.

היות והקרן לא מיועדת רק לערבים, חשבתי שצריך לקבוע שם הלואות כתנאים שוים לכל הפועלים שם. נכון שהערבים

[illegible] :

[illegible]

[illegible]

[illegible]

לא לוקחים הלוואות ב-9%, אבל זה לא אומר שהם יקחו הלוואות ב-6%. הם מחכים משום שיש שמועות ששיעור הריבית ירד. כל אחד היה מחכה.

השר י. גבתי: אני בעד זה שניתן לערבים ב-6% ולישראלים ב-9%, מפני שליזם ישראלי נצטרך לתת גם ערבות פוליטית.

היו"ר ראש הממשלה ג. מאיר: לישראלי יש רווח גדול אם הוא מקים מפעל שם ומשלם שכר אחר מאשר בתל-אביב.

השר י. גבתי: יצרני השימורים בארץ רוצים עכשיו לבדוק מפעלים לעיבוד פלחי אשכוליות בעזה. יש בזה הרבה עבודת ידים.

היו"ר ראש הממשלה ג. מאיר: אני מבינה שאין מתנגדים לכך שלערבים הרוצים להקים מפעלים בשטחים, ניתן הלוואה מכספי הקרן בריבית של 6%. השאלה היא אם אותו הדבר צריך לחול גם על המשקיע הישראלי, או שהמשקיע הישראלי צריך לשלם 9% ריבית. אני רוצה להצביע.

ה צ ב ע ה

בעד ההבדל בשעור הריבית הניתן ליזם ערבי לבין שעור הריבית הניתן ליזם ישראלי	-	6
נגד הבדל	-	0

מ ח ל י ט י ם : שעורי הריבית להלוואות פיתוח בשטחים המוחזקים, מתוך קרן הלוואות הפיתוח של תקציב השטחים, יועמדו על 6% לערבים תושבי השטחים ו-9% לישראליים וזרים.

שט/34. סמכויות ועדת המנכ"לים לאשר הקמת מפעלים בשטחים המוחזקים.

מר י. ארנון: אנחנו חושבים שבגבולות מסוימים, רצוי לתת למנכ"לים לא רק להמליץ בפני ועדת השרים לענייני השטחים, אלא להחליט באופן סופי, במידה שאין ערעור מאף אחד מהמשתתפים להחלטה. הצענו בענין זה לקבוע כללים.

ס ו ד י

1. שהמשקיע הוא תושב ישראלי או איש מחו"ל;

2. שהמשקיע הוא תושב מקומי, אז אנחנו מציעים הגבלות יותר חמורות מאשר לתושבים הישראליים.

אנחנו מבקשים אפשרות של אישור סופי, במידה שלא מבקשים עזרה מהמשק הישראלי. במסמך מפורטים התנאים.

היו"ר ראש הממשלה ג. מאיר: הקריטריונים אינם רק של גודל ההשקעה. מה יהיה אם רוצים להקים מפעל ויש סכנה שהוא יעמוד בהתחרות עם מפעל שנמצא בישראל?

מר י. ארגון: זה אחד הדברים שועדת המנכ"לים בודקת. אם יהיה ערעור ממשרד אחד, איננו מאשרים את זה.

השר ש. ספיר: אני מלא פליאה ותמיהה. אדם בישראל הרוצה להקים מפעל עם הון של 3 מיליון ל"י, לפעמים עוסקים בעניינו 6 - 12 חודשים. איננו טוען שהמצב הזה קיים עכשיו, אולי כאשר אני שפלתי בעניינים, זה לקח עוד יותר זמן. אנחנו בודקים את הדברים לכל צדדיו בועדות השונות.

יש שרים שאין להם מנכ"לים ואולי היה להם מה להעיר, אילו ידעו על תכנית מסוימת ? אני מתנגד לזה בכל תוקף מכל הבחינות כאחד. זה ענין עדין ומסובך. אני רוצה להיות שותף לדיון ולבירור ולשקול מה עשקלו בועדת המנכ"לים.במשך שנה או שנתיים היו 20 מפעלים, עליהם דנו כאן ואושרו בועדה זו 18 מפעלים.

יש דברים שונים, מעם היה סקנדל עם מפעל לסנדלים, לא הייתי מעורב בו, אבל אני מעונין שהכל יגיע לשולחן זה .

היו"ר ראש הממשלה ג. מאיר: יש לי הרושם שהמנכ"לים העמידו תחומים שהם רחבים מאד. לו המדובר היה בסכום יותר קטן - מילא. האם אנחנו עומדים בפני מפעלים של 2 - 3 מיליון ל"י?

1. [illegible]

2. [illegible]

[illegible]

[illegible]

[

תא"ל ש. גזית: בהחלט. כל בית אריזה ובית קירור הם בסדר גודל של 2 מיליון ל"י.

היו"ר ראש הממשלה ג. מאיר: אם כך, זה דבר מכובד וכדאי לדון בזה כאן.

השר א. ששון: לפני כמה רגעים הצבענו על כך שלמשקיע ערבי ניתן הלואה ב-6% ריבית ואילו למשקיע ישראלי או תושב חוץ ניתן הלואה ב-9% ריבית. לכן כיחס לסמכות, אפשר אולי להסכים ל-6%, אבל לא ל-8%. כאשר המשקיע הנו תושב מקומי אפשר להסמיך את ועדת המנכ"לים לאשר זאת; כאשר המשקיע הוא ישראלי או מחו"ל, תבוא ההכרעה לכאן.

השר ז. שרף: שום תושב מקומי לא יוכל לתת בסחונות כאלה שיספקו, המדובר בהונו שלו. אם הוא מקים דבר מכספו שלו ואינו מבקש שום דבר, ועדת המנכ"לים יכולה לדון על כך ולהחליט.

אשר לסעיף הראשון, הסכום צריך להיות הרבה יותר קטן. כל השאר צריך לבוא הנה. אני מוסיף סייג לסובת השרים שאין להם מנכ"לים. אני מציע שכל החלטה כזאת או פרוטוקול של הועדה יישלח לועדת השרים לעניני השטחים, ואם לא יבוא ערעור, זה יאושר. אני מציע לתת להם זכות אישור עד לחצי מיליון ל"י.

השר י. ספיר: אני בעד זה שניתן לועדת המנכ"לים מרחב יותר גדול כדי לאשר במהירות. אני חושב שמעל ל-3 מיליון ל"י, זה סכום גדול.

היו"ר ראש הממשלה ג. מאיר: ההצעה היא שעד 400,000 ל"י ועדת המנכ"לים תחליט ותשלח את ההודעה לשרים. המדובר בתושב הישראלי או התושב הזר.

השר א. ששון: אם מדובר בתושב ישראלי, הייתי מציע שאפילו אם מדובר בגרוש אחד, ההחלטה תובא הנה לאישור.

השר י. ספיר: אם המשקיע אינו תושב מקומי, אין הגבלה של סכום. אם הוא רוצה הלואה ממשלתית, זה דבר אחר. יש שני דברים: עצם האישור וההלואה.

[illegible]:

[illegible]

[illegible]:

[illegible]

[illegible]:

[illegible]

[illegible]:

[illegible]

[illegible]:

[illegible]

[illegible]:

[illegible]

[illegible]:

[illegible]

תא"ל ש. גזית: אנחנו מתכוונים רק בגבולות הקרן שהיא 2,5 מיליון ל"י.

השר י. ספיר: קודם קבענו שאנחנו נותנים עדיפות ליזמים מקומיים. אני מציע שעד חצי מיליון ל"י ליזם מקומי, תוכל ועדת המנכ"לים להחליט. אם יהיו לה 20 יזמים, היא צריכה לצמצם את הסכום. אשר לישראלים, הרי אנשים שהולכים לשטחים אלה אינם אנשים שיש להם 100,000 ל"י, אלא מפעלים יותר גדולים. לכן הסכום לגבי הישראלי צריך להיות גדול יותר.

השר ז. שרף: אם בי הוא במסגרת הקרן שדנו עליה, אין לי הערה. אם בנק נותן הלוואה לערבי בשכם או בעזה, הערבות הפוליטית היא לבנק ולא למשקיע. אני מציע להגביל את הסכום.

היו"ר ראש הממשלה ג. מאיר: יש הצעה של השר ששון, שכל מפעל של משקיע ישראלי או זר, יובא לשולחן זה.

תא"ל ש. גזית: שני השרים ספיר מיוצגים באופן קבוע בוועדה, וגם משרד ראש הממשלה מיוצג. הועדה לעולם איננה מאשרת דברים אלא אם יש תמימות דעים מוחלטת אם אין, העניין בא לשולחן יותר נכוה. מבחינת המפעלים המקומיים - גם ערביים וגם ישראליים - אם לא תהיה לועדת המנכ"לים איזו שהיא סמכות, זה ישתק לגמרי את העבודה, במיוחד לאור העובדה שועדת השרים הזאת איננה הגוף המסוגל לעשות את הבחינה הכלכלית, כי צריך לשאול את משרד המסחר והתעשיה, את משרד החקלאות או משרד אחר שמביא את שיקול הדעת המקצועי לאותו מפעל ואיך הוא מתייחס למשק הישראלי. הועדה הזאת איננה מסוגלת לעשות זאת; היא צריכה לקבל החלטות עקרוניות פוליטיות ולא לקבוע אם ריבית מסוימת היא טובה או לא, את זה צריך להשאיר למשרד המסחר והתעשיה.

מבחינת גובה הסכומים לגבי משקיעים מקומיים, אני חושב שצריך להגביל את הסכום ל-½ מיליון ל"י. פתות מזה זה מתחיל לחבל בעבודה לגבי מפעלים ביוזמה ישראלית או זרה הסכום של ½ מיליון ל"י איננו עונה, כי פה מדובר על מפעלים של סדר גודל של מליון דולר. אלה אותם היזמים שהועידה הכלכלית התחילה לדבר בהם. אם נקבע ½ מליון, זה כאילו כל מפעל חייב אישור כזה.

השר י. גבתי: אני בעד סכום אחיד בגובה של ½ מיליון לירות גם למשקיעים ישראליים וגם למשקיעים מחו"ל, שועדת המנכ"לים תוכל להחליט עליה. סכום יותר גדול, יובא לועדת השרים.

השר א.ששון: כאשר ישראלי נכנס לשכם ומקים שם מפעל, צריכה להיות שמירה עליו.
יתכן שאנשי שכם יחשבו שהישראלים רוצים להשתלט על המקום.
יתכן שיהודי המשקיע ומקים מפעל במקום, תנאי השכר שלו יהיו אחרים.
אני חושב שאם ישראלי או זר רוצה להקים מפעל בשטחים, מוסב שההחלטה תהיה בידינו. יש אספקטים בטחוניים ומדיניים, לא טוב שזה יוצא מידינו.

היו"ר ראש הממשלה ג. מאיר: בועדת המנכ"לים מיוצגים המשרדים וגם הממשל. הם דואגים לכך שזה יהיה בהסכמת המשרדים.
אני הייתי מציעה החלטה על סכום של 400,000 ל"י או אל חצי מיליון ל"י, הלואי שנעמוד תחת לחץ של משקיעים שדורש החלטות מידיות.

מר י. אנרון: אשר להערת השר ששון, אני חושב שכניסת ישראלי או תושב חוץ לשכם זו בעיה פוליטית, ועדת השרים יכולה להחליט שזה לא רצוי.
אבל אם רוצים שתהיה יוזמה גם של ישראלים וגם של תושבי חוץ בשטחים - ועל זה היה דיון בועדה - אנחנו מבקשים סמכות להחליט רק על מקרים קונקרטיים. אני שייך לאלה החושבים שועדת המנכ"לים לא צריכה להחליט החלטות פוליטיות. החלטה פוליטית קיבלה הועדה הזאת בישיבה הקודמת, כאשר קבעה שרוצים את היוזמה גם של ישראלים וגם של תושבי חוץ, וקודם כל את היוזמה של ערבים מקומיים.

היו"ר ראש הממשלה ג. מאיר: אמרנו שאנחנו מעוניינים בתעסוקה יצרנית ולא רק יזומה.
קבענו אצלנו עדיפויות; עדיפות ראשונה לערבים מקומיים או שותפויות ערביות-יהודיות. אם אין כאלה, אז יכולו הישראלים ויהודים זרים. אני בוחרת שזה יהיה בשותפות עם אנשי המקום. את זה קבענו לעצמנו. אלה ההנחיות לועדת המנכ"לים.

ועדת המנכ"לים צריכה לפעול על פי ההנחיות אלה ולקבוע עדיפויות כפי שקבענו, ואין כאן ענין של סכום, זה כבר לא תלוי בסכום.

השר א. ששון: אני מציע שהיום ניתן להם את הסמכות להחליט על השקעות של ערבים מקומיים.

היו"ר ראש הממשלה ג.מאיר: זה לא כלום.

השר י. ספיר: לגבי ישראלי או משקיע חוץ יש שני קריטריונים: גובה ההשקעה וסכום ההלואה. אם אדם משקיע שלושה מליון ל"י ורוצה הלואה של 50,000 ל"י, זה בסדר. האמת היא שהוא ידרוש ערבות פוליטית על 3 מיליון ל"י. לכן אני מציע שני קריטריונים. לגבי משקיע חוץ או ישראלי, במידה שהוא לא דורש ערבות פוליטית, הסכום של ההלואה יכול להיות $\frac{1}{2}$ מיליון ל"י; במידה שהוא דורש ערבות פוליטית, זה יכול להיות על סכום כפול מההלואה שקיבל.

למשקיע מקומי יש רק קריטריון אחד. אין לו ערבות פוליטית אלא רק הלואה. זה צריך להיות בתחום ההלואה, וזה הכל, אשר להסתפק ב-200,000 ל"י.

סגן ראש הממשלה י. אלון: אני מצטרף להצעה של שר התקלאות לגבי האחדת הסכום בגובה של $\frac{1}{2}$ מיליון ל"י. אני רק מבקש להוסיף, שזה צריך להכנס להחלטה, שזה ייבחן לשרים שאינם מיוצגים בועדת המנכ"לים, והם יכולים תוך שבועיים לערער. אין זה ענין כספי בלבד, יכולות להיות סיבות שונות, כמו שאני ערערתי בקשר להחלטה על הקמת המפעל לסנדלים, כי חשבתי שזה יכול לגרום לסיבוכים כי זה מפעל מקביל למפעל שיש בשטח שלנו. עד היום לא עיכבנו דבר חוץ מהמפעל הזה.

היו"ר ראש הממשלה ג. מאיר: האם אפשר להתאחד סביב ההצעה, שעד $\frac{1}{2}$ מיליון ל"י, היקף ההשקעה, המנכ"לים מחליטים? הם שולחים את ההצעה לשרים, והיה אם במשך שבועייים אין ערעור, הדבר הזה אושר.

השר א. ששון: אני מבקש שנצביע. אני רואה את הדבר כעקרוני. אני מוכן לאשר לתושב המקומי ולשותפות, על היתר אני מבקש להצביע.

סודי

תא"ל ש. גזית: יש פה סעיף א(1). יצאנו מתוך הנחה שאולי נמצא משקיעים זרים ולא יבקשו שום עזרה מאתנו.

היו"ר ראש הממשלה ג. מאיר: אנחנו נצביע. מי בעד הצעת השר ששון, שכל מפעל יש ראלי יבוא לאישור ועדת השרים?

ה צ ב ע ה

אין תמיכה בהצעת השר ששון כי כל מפעל ישראלי שיוקם בשטחים יובא לאישור ועדת השרים לעניני שטחים.

ם ח ל י ט י ם (קול אחד נגד) ועדת המנכ"לים תהיה מוסמכת לאשר הקמת מפעל בשטחים כולל אישור למתן הלוואות, בתנאים כדלהלן:

א. כאשר משקיע הנו תושב ישראלי או חו"ל - כל מפעל או הרחבת מפעל אשר לשם ~~השקעתו~~ הקמתו מבקש המשקיע את הלוואות למימון ההשקעה - כאשר השקעת היסוד בה אינה עולה על חצי מיליון ל"י.

ב. כאשר המשקיע אינו תושב מקומי:
1. מפעל אשר לשם הקמתו אין המשקיע מבקש עזרה ממשלתית;
2. מפעל (או הרחבת מפעל) אשר לשם הקמתו מבקש המשקיע עזרה ממשלתית בהיקף השקעה עד חצי מיליון לירות, בהתאם לתנאי המימון והעידוד עליהם החליטה ועדת השרים לענין השטחים המוחזקים;

ג. ~~מחלוקת~~ ועדת המנכ"לים בנושאים אלה תופצנה בין חברי ועדת השרים לענין השטחים המוחזקים ותהפוכנה לסופיות תוך שבועיים ביום קבלת פרוטוקול ישיבת ועדת המנכ"לים בנדון, אלא אם כן בקש אחד השרים, תוך תקופה זאת, לדון בנושא מחדש בועדת השרים.

שט/35. שטח לצרכי מטווח בסנור.

תא"ל ש. גזית: אנחנו רוצים לתפוס שטח שדרוש לאימונים על יד סנור, אשר נח"ל שנמצא במקום דרוש לו שטח לצרכי אימונים ומטווח ומסלול מכשולים. צריך לתפוס שם 600 דונם אדמה. חלק מהאדמה מעובדת ויש שם משפחות. 400 - 450 דונם מתוך ה-600, הם מעובדים. עשינו דברים כאלה בעבר.

לאור רגישות לתפיסות קרקע , ביקשנו את אישור הועדה. אין שום כוונות התישבותיות שם. הם מקבלים כסף בעד האדמה שלוקחים. הם מקבלים בעד היבול ועבור השימוש בקרקע.

סגן ראש הממשלה י. אלון: זו תפיסה זמנית.

היו"ר ראש הממשלה ג. מאיר: מה יעשה הפלח מחר?

תא"ל ש. גזית: זה מקובל ועשינו דברים כאלה בעבר. אנחנו מציעים לו אלטרנטיבה.

היו"ר ראש הממשלה ג. מאיר: יש לו בריכה?

תא"ל ש. גזית: אין לו בריכה. מרצונו הטוב הוא לא יפגה את השטח.

אם לא נעשה את זה, אז מחנה האימונים הזה מסובך. אנחנו רוצים בנוכחות ישראלית באיזור שהוא רחוק מהציר.

(המשך הדברים כתבה ל.צ.)

(לפני-כן רשמה מ.ט.);
(מכאן ---- ל.צ'.)

השר י. ספיר: הם יושבים על השטח הזה?

תת-אלוף ש. גזית: לא, הם גרים במקום אחר אבל באים ומעבדים את השטח הזה.

השר ח.מ. שפירא: אין שטח אחר סמוך למחנה?

תת-אלוף ש. גזית: לא, וזה מוכרח להיות ליד המחנה.

סגן-רה"מ י. אלון: עם כל אי-הנעימות הכרוכה בתפיסת או בהפקעת קרקע מעובדת, אינני רואה אפשרות אחרת, כי המחנה הזה ממוקם בשטח בעל חשיבות ממדרגה ראשונה. אם תת-אלוף גזית אומר שנבדקו כל האפשרויות ואין אדמה בלתי-מעובדת, אין מנוס. אני מניח שיפצו את בעלי הקרקעות בעין יפה. אם מישהו ירצה קרקע במקום כסף, צריך אולי למצוא לו חלקת אדמה אחרת, אני מעדיף שיקבלו כסף ולא קרקע, ואם יקבלו קרקע אחרת, לא בבקעת-הירדן.

רה"מ הגב' ג. מאיר: אינני יכולה להגיד שאני עושה זאת בשמחה.

השר ח.מ. שפירא: אולי אפשר לדחות את ההפקעה לזמן מאוחר יותר?

רה"מ הגב' ג. מאיר: מה ההבדל?

השר ח.מ. שפירא: כדי שזה לא יהיה מיד אחרי ענין הפקעת הקרקע בגוש-עציון.

תת-אלוף ש. גזית: אם זה ענין של חודש, אז גם עד היום העניינים סודרו כך.

סגן-רה"מ י. אלון: צריך לגמור זאת לפני עונת הזריעה הבאה.

רה"מ הגב' ג. מאיר: אבל אין הכוונה לזרוע בשטח הזה.

סגן-רה"מ י. אלון: אבל הם בינתיים ישקיעו עבודה וכסף לקראת עונת-הזריעה הבאה, וזה חבל. אבל היות וזה הובא רק היום וזה צמוד למועד שהשפקענו למעלה מ-2,000 דונם בגוש-עציון...

תת-אלוף ש. גזית: ו-20 אלף דונם ברפיח.

סגן-רה"מ י. אלון: נכון, ואת זה כבר ביצענו, הייתי מציע לדון בענין שלפנינו פעם נוספת בעוד חודש, עוד לא ניכנס לעונה החקלאית, ובינתיים נבקש חוות-דעת של מינהל מקרקעי ישראל ומשרד החקלאות. אני נעזרתי בהם לא-פעם. אולי יש מקום אחר. בגוש-עציון אנשי מינהל מקרקעי ישראל עזרו מאוד בענין.

תת-אלוף ש. גזית: האיש שלהם שותף להצעה הזאת.

השר ח.מ. שפירא: אני מקבל את הצעת סגן ראש-הממשלה.

סגן-רה"מ י. אלון: אולי אפשר יהיה להשיג שטח אחר, בסך-הכל מפסידים ארבעה שבועות.

מ ח ל י ט י ם לדון בנושא מחדש בעוד חודש ימים. לדיון זה תובא המלצת מינהל מקרקעי ישראל לגבי אפשרויות הקצבת אדמות חקלאיות אלטרנטיביות במקום השטח שייתפס.

ש/36. הרחבת משבצת הקרקע של נח"ל מחולה

תת-אלוף ש. גזית: כיוון שאנחנו עוסקים בקרקעות, אני רוצה להביא עוד בקשה אחת.

יש לנו היאחזות של נח"ל מחולה, והמשבצת הקרקעית שלה היום היא 3,000 דונם. יש שטחים גדולים יותר של נפקדים באזור, אבל השטחים האלה מאוד מפוצלים. יש צורך בחלקה של כ-5,000 דונם נוספים. יש איזור שהוא פחות-או-יותר מרוכז, והוא אזור של 800 דונם, ומזה 500 דונם הם ממזרח לגדר הבטחונית. זהו שטח שאנחנו לא נוחנים לערבים מקומיים להיכנס לתוכו. אנחנו רוצים לתפוס את השטח הזה ולהוציא את המקומיים שאינם מעבדים אדמה זו ממילא, אבל הם מרצון אינם מוכנים להשתתף אתנו. הכוונה היא לתת 800 דונם אלה להגדלת משבצת הקרקע של נח"ל מחולה. אין בעיה לתת תחליף ל-5,000 דונם, אבל הם אינם מתאימים להיאחזות בגלל המיצול.

השר י. ספיר: אנשי נח"ל מחולה לא יעברו מזרחית משם?

תת-אלוף ש. גזית: כיוון שהם אנשי צבא, נעמוד על-כך שהם יעשו כך.

השר ח. גבתי: הם יחדלו בעוד שלושה חודשים להיות אנשי צבא.

השר מ. בגין: בזה אפשר לדון בישיבה הבאה.

רה"מ הגב' ג. מאיר: את 3,000 הדונם האלה מעבדים? כמה אנשים יש שם?

תת-אלוף ש. גזית: ישנם שם כ-100 איש, והם מעבדים את 3,000 הדונם האלה.

השר ח. גבתי: מבחינת גודל השטח, הם לעת-עתה עוד יכולים להתקיים שם, אבל נכון הוא שיש לנו הרבה אדמה שם, אבל איננו יכולים להשתמש בה בלי אמצעים שיש בהם כדי לרכז את החלקות השונות. דברים כאלה עושים בעצם גם בימי שלום, מצרפים את החלקות השונות לגוש אחד ומעבירים אנשים ממקום אחד לשני. זו איננה הפקעת קרקע, זה העברה ממקום למקום, וזו פעולה מקובלת גם בימים רגיליים.

רה"מ הגב' ג. מאיר: אני מציעה שנשוב ונדון בזה כאשר תובא בפנינו הצעה לחילופין.

תת-אלוף ש. גזית: זוהי הצעה לחליפין, אבל מרצונם הטוב אינם רוצים לקבל זאת. ההצעה היא לחליפין, שמתחילה באקט של צו-תפיסה, כי במשא-ומתן אתם נכשלנו. גם הם מעוניינים בזה והם אומרים שבתוקף צו של השלטון הם מוכנים לקבל את הדין, אבל אינם רוצים לתת הסכמתם מרצונם הטוב.

רה"מ הגב' ג. מאיר: אנחנו נדון בזה בישיבה הבאה.

./מחליטים

מ ח ל י ט י ם לדחות את הדיון לישיבה הבאה.

לקראת דיון זה, ימציאו משרד החקלאות והמימשל הצבאי פרטים מלאים על השטחים הנוגעים בדבר, כולל מפה.

שט/37. בקשות להתיישבות יהודים באזור רמאללה - נבי סמואל

השר מ. בגין: אני מחזיק בידי רשימה של 21 אזרחים, בתוכם 4 רווקים ו-17 נשואים, רובם ככולם אבות לילדים. אנשים אלה רוצים לשבת ברמאללה. כדי להשכיל את ראש-הממשלה וחברי הוועדה על טיבם של האנשים האלה, אקרא את רשימת מקצועותיהם: מורה, עצמאי, פקיד ממשלתי, נהג ממשלתי, עוד נהג ממשלתי, מנופאי, פקיד ממשלתי, מנהל סניף בנק, עוד שני פקידים ממשלתיים, טרקטוריסט, אינסטלטור, יהלומן, סטודנט, משפטן, עוד כמה פקידי ממשלה וטכנאי באוניברסיטה.

השר ח.מ. שפירא: הם רוצים התיישבות שם?

השר מ. בגין: כן, הם רוצים לשבת ברמאללה. בכוונה קראתי את רשימת המקצועות שלהם, כדי להוכיח עד כמה הציבור הזה מגוון, וכי הוא בא מכל השכבות. רובם ככולם, עד כמה שאני קיבלתי ידיעות עליהם, הם אנשים צעירים באופן יחסי והם רוצים לגור ברמאללה. אני מבין שברמאללה ישנם בתים רבים פנויים, ואין צורך להוציא איש אחד מביתו כלשהו כדי להכניס לשם את האנשים האלה.

אני חושב שאין למצוא שום סיבה מדוע למנוע מהיהודים האלה לגור ברמאללה. לדעתי דבר זה דרוש גם למען ירושלים. אילו מדובר היה בהפקעה, איננו מכחיש שהבעיה היתה רצינית. אבל כאשר ישנם שם בתים גמורים, מעולים, ואולי גם הולכים ונהרסים משום שאין גרים בהם, אם יש יהודים שרוצים לגור בעוד מקום בישראל, למה לא לתת להם זכות זו?

השר מ. בגין:

אני מציע לאשר את ההצעה ולאפשר להם להיכנס אחרי זה לבדיקת הסידורים, אבל באופן עקרוני נאשר הצעה זו ונפעיל את כל המוסדות כדי שהתיישבותם ברמאללה לא תידחה. הם מחכים לאישור זה חודשים רבים.

היתה אצלי משלחת מטעם האנשים האלה, ואני חייב לומר שהם עשו עלי רושם טוב. לא חסרה להם פרנסה ואינם מחפשים הכנסה מיוחדת, אבל הם רוצים לחיות ברמאללה ואני מבקש לתת להם רשות זו.

יחד עם זאת, ישנה עוד בקשה של קבוצת אנשים - אינני יודע כמה הם - והם כותבים במכתב אלי: "אנחנו החתומים מטה - ותחתומים בשם המעוניינים: אברהם-יעקב קורן מתל-אביב, אלתר כהן מירושלים וקורנפלד משה מתל-אביב - יש לנו מגרשים בסביבות נבי-סמואל, שנקרא בזמנו חברת רמתיים-צופים, וברצוננו להתיישב במגרשים האלה. אנו מקווים שראש-הממשלה תאשר לנו את הדבר.

תת-אלוף ש. גזית: ישנן שלוש חתימות של האנשים עם כתובותיהם.

סגן-רה"מ י. אלון: הם נציגים של קבוצה יותר גדולה, או שהכוונה להם-עצמם?

תת-אלוף ש. גזית: אינני יודע.

השר א. שרון: אני מבין שהחוק שנתקבל לגבי ירושלים אינו חל על נבי-סמואל.

סגן-רה"מ י. אלון: לצערנו הרב זה לא כולל, לדעתי זה היה מישגה.

רה"מ הגב' ג. מאיר: אני חושבת שאנחנו צריכים לדון על שני הדברים יחד.

השר ח.מ. שפירא: אולי נשמע את חוות-דעת הצבא?

תת-אלוף ש. גזית: אנחנו בעד הפרדה בין שני הנושאים, בין הנושא שמו: התנחלות יהודית באזור רמאללה ובין הנושא של: התיישבות יהודית בנבי-סמואל. אנחנו בהחלט מהייבים הקמת התנחלות יהודית בסביבות אלה, אבל אנחנו איננו בעד הכנסת היהודים בבתים האלה בתוך רמאללה. אנחנו חושבים שזה יהיה רע מאוד מבחינה פוליטית, זה עלול להביא לתסיסה רבה בכל האזור הזה של רמאללה ואל-בירה, והסביבה הזאת גם מסוכנת מבחינה בטחונית. איננו בנויים בכוחותינו באזורים האלה כדי לתת הגנה מספקת לווילה פה ולווילה שם, שאפשר לקבל אותן ברמאללה.

השר מ. בגין: היום מסוכן לגור גם בתל-אביב.

תת-אלוף ש. גזית: אבל עוד לא נתבקשנו לתת הגנה כזאת בתל-אביב.

רה"מ הגב' ג. מאיר: במכתב שאנשים אלה העבירו אלי, נאמר:-

"מדובר בעשר משפחות המצפות לתשובה מוסמכת וסופית זה מצי שנה, מסיבות מובנות לא נוכל עוד להמתין זמן רב ועל-כן נבקש את כב' ראש-הממשלה להשיב לנו במהרה.

בכוונתנו להעתק את מגורינו מיד עם קבלת ההיתר לקבוצה של בתים נטושים מרוכזת שברשות מינהל מקרקעי ישראל המצויים בעיר, על-פי מידע שקיבלנו משלטונות הממשל במקום בזמנו, לא ניסינו לעניין בשלב זה משפחות נוספות בתכנית, עד שבקשתנו תאושר, אולם במידה ובקשתנו תאושר נארגן משפחות נוספות.

לכולנו תעסוקה בירושלים, ומבירורים שערכנו אצל גורמים שונים קיימת אפשרות להסדיר שירותים במקום כגון: תחבורה והסעת ילדים לבתי-ספר במתכונת הנהוגה כיום לגבי המתיישבים היהודיים בשכונות הצפון-מזרחיות של ירושלים, שעפט ובית-חנינא, כך שמעבר מיידי זה לא יהיה כרוך בקשיים תקציביים

./.

רה"מ הגב' ג. מאיר:

(ממשיכה בציטוט המכתב):-

מיוחדים בשלב ראשון, בשלב מאוחר יותר אנו שואפים להקמת קריה או שכונה עברית בסביבות העיר בהתאם לצרכים ולאפשרויות ובהתאם עם השלטונות. כמו-כן יש בכוונת חלק מאתנו למצוא את פרנסתם במקום בעבודות שונות.

אנו סבורים שהתיישבות באזור הנדון תתרום בטווח ארוך יותר לאינטרסים של ירושלים ואיננו סבורים שיש צורך במסגרת זו להרחיב את הדיבור על התרומה האפשרית של התיישבות באזור הנדון לגבי מעמדה ועתידה של ירושלים השלימה.

אנו מחכים לתשובת ראש-הממשלה בהקדם".

<u>סגן-רה"מ י. אלון:</u> יש כאן כמה נושאים קרובים זה לזה, שכל-אחד מהם צריך להיות נדון בנפרד, גם בגלל מעמדו החוקי של השטח. למשל, נמסר לי שהיועץ המשפטי לממשלה או משרד המשפטים עורר ספיקות לגבי הכנסת משפחות יהודיות נוספות ב-60 הבתים הריקים xxxxxx בשעאפת, שהיא לכל הדעות חלק xxxxxx בתחוקה המשפטית הישראלית המוניציפלית. ביקשתי את משרד המשפטים ואת מינהל מקרקעי ישראל, בתור יושב-ראש ועדת ירושלים, לתת חוות-דעת, והיא תובא בקרוב לוועדת השרים העוסקת בענייני ירושלים.

לגבי רמאללה, אני תומך בעמדה שנקט תת-אלוף גזית. אני מניח שזו גם דעת שר-הבטחון. יש קושי מיוחד לאכלס יהודים בודדים בבתים מפוזרים, בעיקר בשטח מוחזק. אני מזכיר לחברי הממשלה, שגם אם רבים מאתנו תמכו בהקמת שכונה יהודית בתוך חברון, לא רצינו לפזר את היהודים בתוך חברון כולה. זו אחריות גדולה מאוד.

סגן-רה"מ י. אלון:

אין לי ספק שמניעים אידיאליסטיים דוחפים אנשים אלה לבקש זאת, בייחוד שהם רוצים לקחת ילדים למקום קשה זה. אבל אנחנו כממשלה היינו צריכים, לדעתי, לדון על מדיניות ההתנחלות שלנו במרחב שבין רמאללה לבין ירושלים לאו-דווקא תחת לחץ הפנייה הזאת.

לגבי נבי-סמואל - היתה לי שיחה עם ראש-הממשלה בנושא גם בהיותי שר-הקליטה וגם בתפקידי כיושב-ראש ועדת ירושלים, ואמרתי לה שלפי דעתי לא יהיה מנוס בבוא העת - איננני מציע זאת היום מטעמים פוליטיים - מלהרחיב את תחולת החוק, שחל כרגע רק על ירושלים, ולו רק מטעמי בנייה. לא הצעתי להרחיב את תחולת החוק, כי זה מסובך, אבל הצעתי, בלי להחיל את החוק, להקים שכונה או שתיים בהסדר עם המימשל הצבאי כשם שעושים זאת בשטח המוחזק, והוא לא יהיה כפוף לעיריית ירושלים אלא יהיה במצב כמו שזה בגוש-עציון ובמקומות אחרים. זה מתקשר אצלי עם נבי-סמואל. יכול להיות שמטעמים פוליטיים דבר כזה הוא יותר קל.

אני מציע שראש-הממשלה תטיל על הוועדה לבדוק את הנושא של הרעיון המשולב הזה, של יישוב יהודי מרוכז במשולש של עטרות-רמאללה-נבי סמואל. אז אנחנו נהיה במצב יותר טוב כדי לדון בנושא. היום זה תחת לחץ פנייה של כמה אזרחים, אבל מבלי לראות את הנושא בכללו.

<u>השר ז. שרף:</u> אני חושב שצריכה להיות החלטה פוליטית. ברור לגמרי שאי-אפשר לקבל את ההצעה שהם ישכרו שם דירות, אני אפילו לא בטוח אם בעלי הדירות הנפקדים מוכנים להשכיר אותן. אני מבין שרשות הפיתוח תשכיר את הדירות, וזוהי שוב החלטה פוליטית.

<u>תת-אלוף ש. גזית:</u> אין שם דירות שהן בידי האפוטרופוס.

השר ז. שרף: אם תיפול החלטה פוליטית, צריך ללכת באותה דרך מחשבה של אלה שהם בעד חברון. צריך ללכת בדרך של חברון, של יישוב מרוכז שעומד ברשות עצמו, ולא להתחיל בעשר משפחות שצריך יהיה להגן עליהן במיוחד ולחסיע את הילדים לבית-הספר.

לגבי נבי-סמואל, אולי ראוי הענין שמישהו יעשה סקר, כמה מגרשים יש שם, אולי יכול להיות כאן הסדר עם מינהל מקרקעי ישראל.

סגן-רה"מ י. אלון: אולי אני ותת-אלוף גזית נמנה ועדה קטנה לבדיקת ענין נבי-סמואל?

רה"מ חגב' ג. מאיר: רק אם זה ייעשה בשקט במור.

תת-אלוף ש. גזית: למימשל הצבאי אין שום נתונים על אדמות יהודיות בנבי-סמואל. בידי רישום הקרקעות אין פרטים על-כך.

השר ז. שרף: זה לא אומר שלא מכרו כאן את הקרקעות האלה.

השר י. ספיר: אם הבינותי את כל ההכנויות האלה של קריה חדשה במשולש, זה גם-כן לא מיועד לאותו שטח שממילא חל עליו חוק ירושלים. זה מעבר לשטח הזה. השאלה היא אם מבחינה פוליטית דומה הבעיה של ~~xxxxxx~~ רמאללה לבעיית נבי-סמואל או מקום חדש. אני מבין את ההבדל, ההבדל איננו מבחינה עקרונית.

דיברתי בענין זה עם שר-הבטחון, אני מבין שכיום הבעיה מתעוררת בעיקר מהצד הבטחוני. אמרתי שלגבי בתים פזורים ברמאללה, אני מסופק אם מישהו יקבל עליו את האחריות. השאלה היא האם מיקום איזשהו של שכונה חדשה באחד המקומות האלה קשור עם הפקעת קרקע?

השר י. מפיר:

בזה אין לי שום ספק. הבעיה מתעוררת בין בצורה זו או בצורה אחרת, אבל בשבילי היא הקובעת.

הבעיה הבטחונית איננה מהבעיות הקלות ביותר, אפילו אם מצד המבקשים יש שקט נפשי. אבל אם חס-ושלום יקרה שם איזה דבר, זה יהיה יותר גרוע מאשר בתל-אביב. זה אומר שיהודים ניסו לחדור לשטח זה, והאנשים במקום שחטו אותם. את זאת אינני רוצה לקבל על מצפוני, לא מבחינה אנושית ולא מבחינה פוליטית. אבל אם את הצד הבטחוני אפשר להבטיח - לא הייתי רואה בזה שום דבר. לא יקרה שום אסון, אם ממילא האפוטרופוס מחזיק בדירות האלה בינתיים. אם אדם נכנס לדירה ושוכר אותה, זה לא אומר שהוא רכש אותה. אם אדם רכש שם דירה, יכול להיות שהיה לזה המשך. אני הייתי מבכר לעשות זאת בשולי רמאללה.

<u>רה"מ הגב' ג. מאיר:</u> לפי דעתי לא צריך להיות מומחה גדול לענייני בטחון כדי לראות את הסיכון שנשקף כאן לעשר או עשרים משפחות. שמענו כאן שהגברים עובדים בירושלים, את הילדים יקחו באוטובוסים לבתי-הספר בירושלים, ואז הנשים עם התינוקות יישארו בבית. צריך להיות מומחה לבטחון כדי להבין שאז צריך לתת לכל בית שמירה קבדנית? בכוח אי-ידיעה מוחלטת אפשר גם-כן להגיע למסקנה כזאת.

<u>תת-אלוף ט. גזית:</u> גם בטחון זה קומונסנס.

<u>רה"מ הגב' ג. מאיר:</u> אני גרה ברחביה בירושלים ואני יודעת איזו שמירה יש שם. (<u>סגן-רה"מ י. אלון:</u> לא כל-אחד הוא אטרקציה כמוך...) - כל אשה עם תינוק בבית בודד ברמאללה היא אטרקציה הרבה יותר גדולה מאשר אני ברחביה. אבל כוחות הבטחון לא שאלו אותי. גם ברמת-אביב, שם אני גרה ברחוב קטן, העמידו שמירה עלי. לא

רה"מ הגב' ג. מאיר:

שאלתי על-כך, כי כאשר שאלתי למה נחוצות שתי מכוניות, ענו לי באדיבות רבה שזה נחוץ, ואני לא רוצה להתערב. אפילו אם יהיו 35 בתים, זה ליד זה, בסביבה הזאת דורשים שמירה קפדנית. אני הייתי מוכנה לקבל זאת אם גם אני אלך לגור שם. כל הכבוד לאנשים האלה, אבל להחליט ליישב יהודים ברמאללה או בסביבתה, צריכים לדעת למה הולכים ואנחנו צריכים לקבל אחריות באותה מידה שאנחנו מקבלים לגבי רמת-הגולן. ברמת-הגולן לא אמרו לאנשים: תלכו ושלום עליכם. עשו איזה דבר כדי להבטיח אותם.

<u>השר מ. בגין:</u> הועלו כאן בעיות עקרוניות ולכן גם אני אעמוד על-כך. ודאי שישנה בעיה בסחונית ואיננני מכחיש זאת, אבל אם היא באמת כזאת שאי-אפשר להתגבר עליה, כאשר מרובר ב-21 אנשים בשכונה מרוכזת, ורובם צעירים, גם הם יכולים לקבל נשק כדי להגן על עצמם, זה דבר מקובל. בשעה שהגברים יהיו בעבודה ודאי שאפשר לדאוג לכך שמישהו ישמור על המשפחות.

איננני מכחיש שקיימת בעיה בסחונית, אני רק תמה שתת-אלוף גזית ניסה לפתור בעיה זו על-ידי זה שהוא אמר כי אם יתבקשו, הם יוכלו להגן, אבל זה לא באפשרותם.

<u>תת-אלוף ש. גזית:</u> אמרתי שאנחנו בהחלט רוצים התיישבות יהודית בסביבה ההיא, אבל לא בתוך העיר רמאללה.

<u>השר מ. בגין:</u> זו בעיה בסחונית, אם העניין חשוב וחיוני בעינינו, צריך לנקוט בכל האמצעים כדי להתגבר על הבעיה הבסחונית.

אני מוכן להצטרף בכוח אי-הידיעה של ראש-הממשלה ולומר שגם אני לא יודע על בעיות אלה, אבל אני חושב שפתרנו כל-כך הרבה בעיות בסחוניות, שאפשר לעשות מאמץ לפתור גם בעיה כזאת.

השר מ. בגין:

בכל-זאת חלפו שנתיים ומעלה, הרושם שמתקבל הוא, שאנחנו מלבד מקום אחד ויחידי החלטנו אי-פעם על מדיניות שלפיה ערבי ארץ-ישראל חייבות להיות בזמן בלתי-מוגבל נקיות מיהודים. זה הרושם שאי-אפשר להימנע ממנו. מעולם לא קיבלנו החלטה כזאת. מדוע אני אומר זמן בלתי-מוגבל, כי תמיד כאשר יש תביעה חזקה כזאת, לא נעשה הסדר לאור התביעה. אם לא נראה הסדר, אז צריך לתת אופציה וצריכים ליצור רושם גם אצל ערבים מקומיים, שכף-רגלו של יהודי אסור שתדרוך על שטח ארץ-ישראל? אני חושב שזה רושם מסוכן מאוד. פירושו שאנחנו מקבלים תיאוריה שמחוץ לטקומות של מדינת ישראל למני מלחמת-ששת-הימים, אסור ליהודים לגור שם. זה דבר שצריך להזכיר לנו רגעים וימים מאוד לא-נעימים. אם אנחנו קבענו ב-1948 שהחוק הקודם יוסיף להיות קיים אבל בשינויים המחייבים על-פי עצם הקמת המדינה, ואמרנו משהו על מספר חוקים שביטלנו במפורש, עובדה כזאת, לא שיש רצון כזה, לא שיש מצב כזה, נוצרת מציאות כזאת.

דבר שלישי, יטנה קבוצה כזאת, אנחנו צריכים להתברך באנשים כאלה. הם אינם אחראים לנשותיהם ולילדיהם? איננני מכיר אף-אחד מהאנשים האלה, מעולם לא פגשתי אותם, איננני יודע מה מוצאם. הם הלכו כנראה כמעט לכל השרים. עובדה שיש קבוצת אזרחים, וכפי שאמרתי קודם, רק ארבעה מהם רווקים, שבעה-עשר נשואים ואבות לילדים, והם מבקשים להיכנס למקום הזה, אנחנו צריכים להתברך בהם. אנחנו נשלול זאת מהם? עד מתי אפשר לשלול זאת?

<u>רח"מ הגב' ג. מאיר:</u> אצלי ישנה רשימה של עשר משפחות.

השר מ. בגין: אני מודיע לך רשמית שלגבי חברון ישנן 110 משפחות עם כתובות, שרוצות לעבור לשם. הולך ונוצר רושם באילו יש כדיניות שלאורך-ימים, לתאריך שאי-אפשר לקבוע אותו, לא ניתן ליהודי לדרוך על שטח שהוא מעבר לקו-הירוק. זו אף קבוצה קולקטיבית של מספר משפחות, ניתן להם לגור שם. גם תת-אלוף בזית אומר שיש לנו מדיניות של התנחלות יהודית.

תת-אלוף ש. גזית: אין לי בעיה להת לך קרקע להתנחלות של 20 אלף איש, אם אתה רוצה. גם 20 משפחות אני מוכן ליישב, אבל לא בבתים בודדים בתוך העיר.

השר מ. בגין: אינני חושב שמדובר בבתים בודדים בעיר, תבדוק זאת. אולי מדובר בשכונה שאפשר לקבוע בה סידורי בטחון. מדוע אי-אפשר לבדוק זאת? אם אחר-כך המומחים יגידו שהחלטה כזאת פירושה הפקרת חייהם, מי יצביע בעד זה? מבחינת הסכנה, אני חייב לומר, כל חיינו בסכנה. כמובן, אני הוזר ואומר, הבעיה ישנה. אני מבקש את ראש-הממשלה שהיום לא נחליט לשלילה, אני מוכן לקבל כל הצעה שפירושה בדיקת הדבר. אבל לא לומר: לא, זה לא ניתן.

לגבי רמאללה, אני מבקש בסיכום שנחליט לבדוק את בקשתם מבחינה בטחונית.

רה"מ הגב' ג. מאיר: לא היתה כוונה להחליט היום בשלילה, אבל אני מוכרחה להגיד, אינני מקבלת שהאנשים האלה אינם חרדים לבטחון המשפחות שלהם. ודאי, אפשר להגיד אותו הדבר, איש איננו חרד לחייו כאשר הוא חוצה את הכביש במקום אסור, אבל הממשלה באה ומטילה קנסות על מי שחוצה את הכביש במקום שלא צריך לחצות. ההנחה היא שכל איש חרד לחייו, גם מי שחוצה את הכביש במקום אסור. מדוע זה אסור? ניתן לכל איש להיות אחראי לחייו? אנחנו לא בגויים

רה"מ הגב' ג. מאיר:

כך. שום חברה אינה בנויה שרק האזרח חרד לחייו. הממשל הצבאי אינו אומר שאסור להתיישב בסביבות האלה, אבל הוא אומר שבתים מבודדים בתוך העיר - לא. היות ושדינה גם בעיה של נבי-סמואל, ויכולות להיות גם הצעות אחרות, אני מציעה שהוועדה לענין גוש-עציון וחברון תבדוק את הדבר.

סגן-רה"מ י. אלון: אני חושב שוועדת ירושלים יותר מתאימה.

רה"מ הגב' ג. מאיר: איננני יודעת מדוע בהחלת חוק השיפוט של ירושלים לא הכנסנו שטחים יותר גדולים.

השר ח.מ. שפירא: בהצעה המקורית השטח היה יותר גדול, אבל קיצצו.

השר י. ספיר: הרחיבו במקום אחר.

רה"ט הגב' ג. מאיר: אני מציעה שוועדה תבדוק את הסביבה ומה אפשר לעשות בצורה מסודרת, התיישבותית והתנחלותית, ותהיה אפשרות מ של הגנה על המתיישבים. אני מציעה שהוועדה תבדוק זאת יחד עם הממשל הצבאי ואז נראה.

מ ח ל י ט י ם: להטיל על ועדה בינמשרדית לבדוק את הנושא מתוך השיקולים הבאים:-

א) מיקום אפשרי של יישוב יהודי באזור רמאללה - נבי-סמואל - שעאפת.

ב) בחינת בעיות הבטחון הכרוכות ביישוב משפחות יהודיות בודדות בתוך העיר רמאללה.

ג) אפשרויות איתור שכונה כבודדת של בתים נטושים ברמאללה.

ד) בדיקת בעלויות קרקע יהודיות בנבי-סמואל.

./הוועדה

הוועדה תהיה מורכבת ממר י. תמיר (משרד ראש-הממשלה) - יו"ר, ונציגי המימשל הצבאי, מינהל מקרקעי ישראל, משטרת ישראל והמשרד לקליטת העלייה.

ה י ש י ב ה נ ע ל ה

מזכירות הממשלה

סודי

העתק מס. 19

פ ר ו ט ו ק ו ל

ישיבת ועדת השרים לענין הסטחים המוחזקים
י"ח בתמוז תשכ"ט – 4.7.69

נכחו השרים: ג. מאיר – יו"ר, י. אלון, מ. בגין, ז. ורהפטיג, מ. קול, ח.מ. ספירא, י.ש. ספירא, ז. שרף, א. שטון.

נעדרו השרים: א. אבן (בחו"ל), י. ברזילי (בחו"ל), ח. גבתי (בחו"ל), מ. דיין, י. ספיר (חולה), פ. ספיר (בחו"ל).

י. אלמוגי	–	שר העבודה
מ. ארנון	–	מזכיר הממשלה
א. אשכול	–	משרד האוצר
י. ארנון	–	משרד האוצר
ד. גולן	–	משרד המסחר והתעשיה
א. גוראל	–	משרד העבודה
תא-אלוף ש. גזית	–	צ.ה.ל.
ש. הלל	–	משרד הפנים
ד. כוכבי	–	משרד העבודה
אל"מ י. ליאור	–	מזכיר צבאי לראש הממשלה
ח. סמיט	–	משרד העבודה
ג. רפאל	–	משרד האוצר
מ. שטון	–	לשכת ראש הממשלה

סדר היום:
סט/28. התעסוקה בשטחים המוחזקים
סט/29. השימוש במכונים המנוכים משכרם של פועלי יהודה ושומרון ועזה

. / התעסוקה

בפרוטוקול זה 3 דפים.

סט/28. **התעסוקה בשטחים המוחזקים**

ראש הממשלה וסר העבודה פותחים.

בדיון משתתפים: השרים ג. מאיר, י. אלון, י.ש. שפירא, מ. קול, ח.מ. שפירא, ז. ורהפטיג, א. שרון, מ. בגין, ז. שרף, י. אלמוגי וה"ה י. פונדק, ש. גזית, א. אגמון וי. גולן.

מ ח ל י ט י ם בהמשך להחלטת ועדת השרים לענין השטחים המוחזקים, מיום כ' בסיון תשכ"ט (6.6.69):

א. העסקת פועלי השטחים בישראל

1) עבודת הפועלים מהשטחים בישראל תוכוון בצנורות של סידורי התעסוקה בלבד. ייעשה כל מאמץ להסדיר במסגרת סידורי התעסוקה את אלה מפועלי השטחים המועסקים כיום בישראל באמצעות מתווכים.

2) תותר העסקת תושבי השטחים בישראל, לפי הזמנות מסידורי התעסוקה, בכל ענפי המשק שאינם בשחוניים. העסקת פועלים אלה תתואם עם הארגונים המקצועיים.

3) ינתנו הקיונות לעובדים הבלתי מוסדרים כיום עד לתחזית של 19,950 באפריל 1970, או עד להחלטה חדשה של הועדה.

4) עובדי השטחים יוסעו לעבודתם בישראל באמצעות חברות הובלה מוכרות בלבד; ושכרם יקולם באמצעות מדור התשלומים של סידורי התעסוקה.

5) יש לפעול לכך שעובדים מהשטחים שיועסקו בישראל יוחזרו מדי ערב לבתיהם.

6) בהתאם לעקרונות אלה תהיה תחזית המועסקים מקרב תושבי השטחים בישראל עד אפריל 1970 19,950 לעומת 17,615 אשר היו מועסקים, בהתאם לאומדן משרד העבודה, ב- 1.6.69 באמצעות סידורי התעסוקה ושלא באמצעותו.

ב. תוכניות תעסוקה בשטחים

1) להרחיב החקלאות לייצוא ברצועת עזה וביהודה ושומרון.

2) לסייע להעברת 1,000 משפחות מהרצועה ליהודה ושומרון וייטובם שם. תעסוקה תסופק באמצעות קק"ל שתתחייבה לשאת ב- 50% משכר העבודה ולשאת בסיפוץ במבני המגורים הדרושים לעובדים.

. / להרחיב

3) להרחיב הפיתוח הכפרי-עירוני ברצועת עזה - (מים לכפרים, דרכי גישה לפרדסים, סוק ומזח דייג באל-עריש, חשמל לערים).

4) להקים מרכז למלאכה ותעשיה בעזה (5 מבנים למפעלים ו- 25 יחידות לבתי מלאכה). ועדת המנכ"לים תחליט על סדרי ההכרה ומיקומם יקבע בתיאום עם הממשל הצבאי.

5) לסיים ולהרחיב את מערכת הכבישים ברצועת עזה וביהודה ושומרון. (עבודה יזומה - 9 חודשים - 25 יום לחודש לפי -.10 לירות ליום כולל חומרים).

(המספר הכולל של המועסקים בתוכניות התעסוקה הנ"ל - 4,600, בתקציב כולל של -.7,480,000 ל"י).

סט/29. <u>הזימון בסכומים המנוכים משכרם של פועלי יהודה ושומרון ועזה</u>

סדר העבודה פותח.

בדיון משתתפים: השרים ג. מאיר, ז. ורהפטיג, י. אלמוגי, מ. קול וה"ה מ. גזית ונ. אגמון.

מ ח ל י ט י ם : להמיל על נציגי משרדי האוצר, המשפטים, העבודה והממשל הצבאי, לעבד הצעה מגובשת בדבר הזימום בסכומים המנוכים משכרם של פועלי יהודה ושומרון ועזה. הצעה זו תהיה מושתתת על העקרונות הבאים:

תוחרנה רק אותן ההוראות אשר תמורתן תעמוד לרשות הפרט מחד, או תוקדש למען שיפור תנאי החיים של הכלל בשטחים המוחזקים, מאידך.

הדרכים המשפטיות ליישום הניכויים תעובדנה ע"י משרד המשפטים.

הצעות אלו תובאנה לאישורה של ועדת השרים.

ה י ס י ב ה נ נ ע ל ת

(נייר מס. 2 משק 5

ס ו ד י

עמוד 48

פ ר ו ט ו ק ו ל

ישיבת ועדת השרים לעניין השטחים המוחזקים

י"ח בתמוז תשכ"ט - 4.7.69

נכחו השרים: ג. מאיר - יו"ר, י. אלון, מ. בגין, ז. ורהפטיג, מ. קול, ח.מ. שפירא, י.ש. שפירא, ז. שרף, א. שון.

נעדרו השרים: א. אבן (בחו"ל), י. ברזילי (בחו"ל), ח. גבתי (בחו"ל), מ. דיין, י. ספיר (חולה), פ. ספיר (בחו"ל).

י. אלמוגי	- שר העבודה
מ. ארנון	- מזכיר הממשלה
א. אגמון	- משרד האוצר
י. ארנון	- משרד האוצר
ד. גולן	- משרד המסחר והתעשיה
א. גוראל	- משרד העבודה
תת-אלוף ש. גזית	- צ.ה.ל.
ש. הלל	- משרד החוץ
ד. כוכבי	- משרד העבודה
אל"מ י. ליאור	- מזכיר צבאי לראש הממשלה
ח. סמית	- משרד העבודה
ג. רפאל	- משרד החוץ
מ. שון	- לשכת ראש הממשלה

רשמה - ל. צ'סנר

סדר היום: שט/28. התעסוקה בשטחים המוחזקים - 2.

שט/29. השימוש בסכומים המגוכים משכרם של פועלי יהודה ושומרון ועזה - 37

שט/28. התעסוקה בשטחים המוחזקים

היו"ר רה"ט הגב' ג. מאיר: יש לי שאלה למר פונדק או לתת-אלוף גזית, בעניין שאני רוצה להבין אותו. אם נכונה ההנחה שערביי השטחים אינם עוברים לעבודה מעבר לקו הירוק, סתם מפני שהם רוצים, אלא נשאלה פעם שאלה גם בקשר לסדרי בטחון, האם הדבר הזה מבוקר, ואמרו לי שכן, ובלי רשיון אינם עוברים, אם זה כך; אני רוצה לדעת מדוע יש פועלים ערביים שעוברים דרך לשכת העבודה, ומדוע יש כאלה שעוברים עם רשיון של המטה הצבאי? מדוע לא כולם נשלחים על ידי הלשכה? כפי שנסתר לי זה גורם לשתי תוצאות, אינני יודעת אם זה נכון או לא: א) יש לפעמים שערבי שיש לו עבודה שם, אבל כיון ששכר עבודה בשטחים יותר נמוך הוא עובר הנה ומקבל פי שניים או פי שלשה; גם אם לא נשלח על ידי הלשכה; ב) אנחנו במו ידינו מחדשים מנהג בפסד מאוד של ראשים. ומה הוא ראש בסקרה כזה? ערבי שיש לו משאית לוקח פועלים, מביא אותם לאיזה מקום מקבל אחוז מסויים משכרם והם תלויים בו.

השר י. אלמוגי: המצב הוא כזה: חלק מהעובדים הבלתי מאורגנים התחיל לעבוד בקו הירוק בטרם הוקמו לשכת העבודה ושירות התעסוקה. מאז ועד היום עשינו נסיונות למנוע את בואם של בלתי מאורגנים לעבודה כאן. באתי בדברים עם שר הבטחון והוא הוציא הוראה למושלים הצבאיים שלא לתת רשיונות בלי אישור משירות התעסוקה. ניתקלנו לפני חודשיים בתופעה כאשר הביאו לפני דוגמה של נסיון ללכת אל הקו הירוק לעבוד בלי אישור שירות התעסוקה.

השר י. אלטוגי:

אז הגעתי למסקנה שאני חייב בתוך הקו הירוק לאחוז בכל האמצעים כדי למנוע תופעה זו.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: הם לא יכולים לעבור בלי רשיון.

השר י. אלטוגי: בהחלטות אלה שאני מציע עכשיו חסר סעיף אחד ואני רוצה להוסיף אותו. בין השאר כתוב כאן שהכוונה לתת ליגליזציה ל- 8,000 איש בערך ביניהם 4,000 בשטח הערבי. אבל מיד על להוסיף שיש לנו כבר תוכנית שעד עכשיו לא הפעלנו אותה בגלל שתי סיבות: סיבה אחת כספית וסיבה השניה, חיכיתי להחלטות של הועדה. אני רוצה למנוע בכל מחיר את התופעה הזאת, ויש לי הבטחה משרא הבטחון שגם הוא אצל המושלים הצבאיים יאחז בכל האמצעים כדי למנוע תופעה זו.

דבר שני, חסר פה סעיף אחד, כי אנחנו עם שירות התעסוקה בשטחים התחלנו להיערך מאוחר, וזה לא קל, כי שם ארגוני הטירור מתנכלים במיוחד לתעסוקה, כי הם אינם מעוניינים שהערבים יקבלו את עניין שירות התעסוקה. אנחנו דואגים להעביר אנשים בקו הירוק דרך שירות התעסוקה, אבל לא מטפלים מספיק בתוך השטחים. בתוך השטחים אין זיקה לשירות התעסוקה וכל אחד עובד איפה שהוא רוצה. זה מבלבל. על כן מה שאני רוצה להוסיף הוא, ששירות התעסוקה יטפל בדברים גם בתוך השטחים.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: אני רוצה להבין מה זו ליגליזציה, הם יעברו את הלשכה?

[illegible]

[illegible]

[illegible]

השר י. אלמוגי: בהחלט, הם עוברים את הלשכה, ואם לא עושים ליגליזציה לא גובים כספים מהם.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: כאשר הלשכה שולחת פועל לעבודה אצלנו היא בודקת אם הוא עסוק באיזה מקום שם או לא?

מר ד. כוכבי: (מנענע ראשו בשבילה).

מר י. פונדק: בשטחים אני עוסק בזה.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: אבל אם כוכבי אומר לא, אני מכירה את כוכבי והוא לא יגיד לא בלי יסוד.

מר י. פונדק: תנועת הפועלים בשטחים, במקומות שאפשר לעבור אותם ברגל אין צורך ברשיון.

היו"ר רה"מ הגב" ג. מאיר: זה מעורר בעיה עוד יותר חמורה.

מר י. פונדק: הביקורת האפשרית היא מהצד שלנו של הקו הירוק על ידי ביקורת קפדנית במקומות העבודה. חלק ממקומות העבודה הוא בקו הערבי, כך שזה קשה.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

מר י. פונדק:

אפשר לבדוק ולאתר את המעבר במקומות שיש כבישים, אבל גם אם אנחנו נבדוק את העניין הזה ביסודיות ובקפדנות אין להימנע באופן מוחלט שכמה פועלים יעברו את הקו בישראל תוך קשרים עם המעבידים, אבל זה לא יהיה 8,000.

<u>היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר:</u> אני פעם שאלתי וקיבלתי תשובה ברורה משר הבטחון, שמבחינה במחונית כל-אחד מבוקר. מה שאתה אומר עכשיו זו בעיה עוד יותר חמורה מבעיית התעסוקה. זאת אומרת שאנחנו לא יודעים בכלל מי נכנס אלינו. אתה אומר שבמשק הערבי עובדים 4000 פועלים מהשטחים, איך אנחנו יודעים אם אינם מגיימים את ערביי המקום? לא חשוב אם זה 4000 או 400; גם 400 יכולים לעשות הרבה.

<u>השר י. אלון:</u> עד כמה שאני זוכר שר הבטחון אמר אז שלא כולם מבוקרים והוא בעד זה שכולם יהיו מבוקרים.

<u>תת-אלוף ש. גזית:</u> לשאלת ראש הממשלה יש שלושה חלקים של תשובה. קודם-כל מבחינת החוק אסורה כניסה לישראל על כל תושב מהשטחים אלא אם הוא מקבל רשיון לכך מהמושל. חלק מקבל רשיונות. כל אלה שבאים דרך הלשכה מקבלים רשיונות. יש כאלה שבאים למטרות אחרות לישראל והם מקבלים רשיון, אבל חלק גדול מאד נכנס ללא רשיון. העבודה הבלתי-מאורגנת נעשית ללא רשיון יציאה.

<u>השר י. אלמוגי:</u> איך קרה שהביאו לי שני דוקומנטים - מסרתי על-כך לשר הבטחון - על שני אנשים שיש להם רשיון בלי אישור שרות התעסוקה?

<u>תת-אלוף ש. גזית:</u> איננני יכול לתת על-כך תשובה כאן מבלי לדעת פרטים, אני שומע על-כך בפעם הראשונה. יכול להיות שהרשיון הוצא לאיזו מסרה אחרת.

<u>היו"ר רה"מ גבן ג. מאיר:</u> זה שיש ערבים שבאים דרך הלשכה וחלק שלא דרך הלשכה זה מופיע כל הזמן.

<u>תת-אלוף ש. גזית:</u> כפי שאמרתי יכול להיות שהאיש קיבל רשיון למסרה אחרת וניצל את העובדה לקבלת עבודה. הפירצה הזאת מבחינת החדירה הבלתי-חוקית קשורה בשלושה דברים: א) ירושלים - בירושלים יש רשות לכל תושבי הגדה ועזה לבקר בה אם לצרכי מעבר בין שני חלקי הגדה או לצרכי תפילה. אם מישהו בא מחברון ואומר שהוא בדרכו לרמאללה אי-אפשר לבדוק אם אינו עוצר בירושלים; ב) תנועת הרכב שבה אפשר לעבור בכל מקום ביחוד בקיץ מהגדה לכבישים. הנה כאשר לפני שבועיים היתה לנו ידיעה קונקרטית על כוונתם של קבוצת אנשים להגיע להר בריזיסא, עם כל המחסומים שהצבנו, הם הצליחו להגיע. זוהי דוגמה של פיקוח מיוחד שלנו ביום מסויים. אי אפשר למנוע באופן מוחלט; ב) אפשרות חדירה ברגל. באיזורים של קלקיליה ושול כרם הם עוברים לכפרים הערביים שלנו, עובדים בכפרים הערביים שלנו, וזה לא ניתן לפיקוח, אלא אם נציב כוחות גדולים מאוד במרחקים קטנים כדי לסגור את כל החורים.

תת-אלוף ש. גזית:

נקודה שניה לגבי הבלתי מאורגנים, אנחנו יודעים שיש לחץ על הערבים בעניני העבודה מצד ארגוני המחבלים, והם מנסים לפגוע בלשכות העבודה. היו שבעה שמונה מקרים כאלה של זריקת רימונים והנחת חומר נפץ והצתה. זה אחד האלמנטים ויש לנו דוקומנטציה של כרוזים שבהם הם מדברים נגד עבודת הערבים בישראל והם מתייחסים לעבודה המאורגנת דרך הלשכות, ובכל-מיני ארגומנטים, ובין היתר ישנו הארגומנט שזה עוזר למעשה לפיתוח של ישראל; וארגומנט שני, שזו אחת הכוונות של ישראל בשביל לפגוע במשק הערבי.

השר י.ש. שפירא: ישנו הנימוק הזה שאנחנו מושכים פועלים ערביים משם בשביל להרוס את המשק שלהם?

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: ספרו לי שיש מקרים כאלה שפועל עוזב את בית המלאכה שם ועובר הנה כדי להרויח יותר כסף ובעל בית המלאכה שם נשאר בלי פועל. אחר כך נצטרך לדאוג לבעל בית המלאכה בגדה לפועלים.

תת-אלוף ש. גזית: הנימוק השלישי הוא נימוק כלכלי. היום בהרבה מאוד שטחים יותר כדאי לעבוד בעבודה בלתי מאורגנת. יש לכך שתי סיבות. בחלק מהמקרים הם מקבלים ליד יותר כסף מאשר בעבודה דרך הלשכה. בכל המקרים הם רואים את הכסף יותר מהר מאשר במקום אחר. במקומות בלתי מאורגנים מקבלים את הכסף עוד באותו ערב או באותו שבוע, ובמקום העבודה דרך הלשכה הדרך לקבלת הכסף היא מייגעת יותר, והם מעוניינים לקבל את הכסף בתום יום העבודה. אלה הסיבות לקבלת העבודה בלי רשיון.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: אני מבינה שמקנים להם זכויות לאומי, לקופת-חולים וכו', מה הם מקבלים בעד זה?

השר י. אלמוגי: זה יש לנו בסעיף ב' של סדר היום.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: אני רוצה לשאול את שר המשפטים, יש לנו חוק במדינה - הוא לא חל על השטחים אבל הוא חל על ישראל - שאסור לפועל לעבוד שלא דרך הלשכה ואסור למעביד להעסיק פועלים שלא נשלחו דרך הלשכה.

השר י.ש. שפירא: האיסור הוא על המעבידים ולא על הפועל.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: זה מסעיק, אבל נדמה לי שזה חל גם על הפועל. מדוע לא ניתן פומבי לחוק הזה ונאמר בו שזה חל גם על העסקת פועלים מהשטחים.

השר י. אלמוגי: זה פורסם, וכמה קבלנים בירושלים הוגלו קנסות על העסקת פועלים בלתי מאורגנים.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: צריך לפרסם את הדבר עוד יותר, כדי שגם יהודים וגם ערבים המעסיקים פועלים בלתי מאורגנים יידעו זאת. זאת תסבוכת יותר חמורה.

השר י.ש. שפירא: השאלה אם פרסום דבר זה יש בו איזו שהוא תועלת ממשית.

השר י. אלמוגי: התועלת הממשית תהיה כאשר אנחנו נפעיל את החוקים האלה.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: כמו שבכל חוק, שרוצים שיקיימו אותו, נקבע שאי-קיום החוק כרוך בקנס, אם זה יודגש אני חושב שבכל זאת הקבלנים שבירושלים וגם המעסיקים הערביים יחשבו על זה.

השר י.ש. שפירא: איננני חושב שזה יכול להיות יעיל בכלל.

השר י. אלמוגי: אבל אם אנחנו נערך, ויש לנו תוכנית לביקורת רצינית, יחד עם פרסום הדבר אנחנו יכולים בפירוש להתגבר על זה. מפירים מעטים יהיו תמיד, אבל לא במספרים גדולים.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר : איננני מבינה מדוע לא יכולים לעשות ביקורת במקומות עבודה.

תח-אלוף ש. גזית: לפני שבועיים נעשו בדיקות והוצא מספר גדול של פועלים מהגדה שלא נשלחו דרך הלשכה.

השר י.ש. שפירא: האם יש אינפורמציה כמה מעבידים מעסיקים פועלים כאלה?

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: זאת לא יודעים, כי אם מישהו עובר מדרך עפר ועובד בלי רשיון, איש אינו יודע אם הוא עבר ברשיון או לא, איך אפשר לדעת?

השר י.ש. שפירא: אם הם מועסקים על ידי מאה אנשים זו שאלה אחת, ואם הם מועסקים על ידי אלפיים איש, בתי המשפט תאלה אין להם הכוח לפעול נגד מספרים כאלה של עברייניים ושום דבר לא יצא מזה.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: מה שאני אומרת אין פירוש הדבר שאפשר למנוע הכל, אבל לנסות צריך. אצל הקבלנים בירושלים אפשר לעשות סריקה ולדעת את מי מעסיקים ואם יש להם רשיונות עבודה. לא כל פועל בא מעזה, באים ממקומות אחרים, והשאלה למה זה מחייב? הוא בא, עובד, מקבל את השכר באותו יום, האם הוא יכול לעשות משהו או אינו יכול לעשות? הוא אינו מפסיד. אם הוא מקבל את השכר באותו היום ואינו צריך לבוא עוד פעם בשביל לקבל את השכר, לפי דעתי זה האלמנט המסובל לכל מיני דברים. הוא מקבל את השכר מיד אחרי העבודה, אסבוקי בעיר, מי מכיר אותו?

תת-אלוף ש. גזית: לגבי ירושלים בתחום זה אין מתרון. הקבלן יכול שלא לקבל את הפועל, אבל כל ערבי יכול להכנס לירושלים גם בלי רשיון.

השר י. אלון: לפי חוק שירות התעסוקה xxxxxx האחריות להעסקת פועל בעבודה בלתי מאורגנת חלה על המעסיק.

תת-אלוף ש. גזית: בסיכום שהיה במשרד העבודה החלטנו לטפל בשני הדברים: קודם כל, בכל הקומפלכס של ירושלים; שנית, באיזור הגבול השרון, קלקיליה וטול כרם, xxx ולא להתרכז בכפרים הערביים שלנו, שם זה מאוד מסובך, אלא אם יש תביעה קונקרטית, אחרת הכוונה לא להיכנס לזה בשלב זה.

השר מ. קול: נניח שנתגבר על החלק הזה, האם הפועלים האלה שנוריד אותם מהעבודה יכולים לקבל עבודה במקומות שונים או שהם ישארו מחוסרי עבודה?

השר י. אלמוגי: בזה מטפלים.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: אני לא רוצה שלא יבואו אלא שיבואו דרך הלשכה. על זה מדובר.

השר ח.מ. שפירא: אם ידובר גם מבחינה בטחונית אני מבין אם אומרים שהערבים לא יכולים להיכנס לשטח ישראל, אז יהיה יותר בטחון שהטירוריסטים לא יעברו. אבל אם הם כן יעברו מה ההבדל בין לשכת העבודה ובין הדבר שיש כיום? האם דרך לשכת העבודה לא יכולים להיכנס טירוריסטים? יש עליהם יותר פיקוח מאשר יש לצבא בכל מקום ומקום? איננני מבין מה נתלים בדבר שאינו יכול לתת תשובה לבעיה העיקרית אם הטירוריסטים נכנסים לכאן או לא. זה עלול ליצור רושם שזה לא רק ענין של בטחון, אלא שרוצים להכניס אותם דרך לשכת העבודה. אם זה בא כדי למנוע כניסת טירוריסטים לארץ נראה איך לעשות זאת. אם זה בא רק כדי להכניס אותם דרך הלשכה, זאת אינני מבין.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: מחוץ לענין הלשכה, שלא יעבדו כאן אנשים שיש להם תעסוקה שם. ישנם מחוסרי עבודה. פה מוגשת לנו תוכנית של השקעה של מיליונים לתעסוקה ואנחנו מחוייבים לאלה שאין להם תעסוקה, אבל איננו מחוייבים לדאוג לפועל נגר שכל השנים עבד שם בשכר מסויים ועובר לכאן כדי לקבל פי שניים או פי שלושה. שימשיך לעבוד במקום עבודתו. לא קיבלתי על עצמי לספק לו עבודה ב- 13.- - 15.- ל"י ליום כאן, אלא לדאוג שתהיה לו תעסוקה ובראש ובראשונה שם. אם הוא בא לכאן בעל בית המלאכה שם נשאר בלי פועל במקצוע שלו, הוא סוגר את בית המלאכה שם ועובר לכאן כמחוסר עבודה כדי שירויח 13.- - 15.- ל"י ליום. זה אולי רצון לגיטימי, אבל על זה עוד לא החלטנו.

שנית, ערבי שצריך לבוא ללשכה ולהירשם - איננו אומרת שזה מונע באופן אבסולוטי כניסת טירוריסטים, אבל זה יותר טוב מאשר מישהו שסתם בא לקבל עבודה. שלישית, הקבלנים שלנו אינם במצב כל כך רע ואיננו מעוניינת שיהנו מההפקר שהם גם מעסיקים ערבים וגם שאינם באים דרך הלשכה. אז אפשר לשאול למה בכלל נחוצה לשכת העבודה?

השר ח.מ. שפירא: יש הבדל, כי כאן מדברים לא רק על ענייני עבודה אלא על ענייני בטחון.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: לא.

השר י. אלמוגי: לא רק, ואסביר מדוע. אם זה ימשך יגבר הלחץ של האיגוד המקצועי והוא לא יתן לאף אחד לעבור. הם הורסים את השוק.

השר ז. ורהפטיג: מוסב שהלחץ הזה ייעשה על ידי האיגוד המקצועי מאשר על ידי הממשלה.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: אבל החוק הוא של הממשלה, שאסור למעביד להעסיק עובדים שלא דרך הלשכה.

השר א. שרון: יש עוד דבר, ואני רוצה להביא זאת לתשומת לב שר העבודה, פועלים ערביים שבאים דרך הלשכה, למשל ערבים ישראליים מאום-אל-פחם קודם היו נשלחים לעבוד בתל-אביב, ברמת גן וכו'. הם באים לעבוד כאן, ובמקומם הולכים אנשי השטחים לעבוד, ושם יש השגחה ופיקוח עליהם.

השר י. אלמוגי: בהצעות שלנו אנחנו מדברים על הגברת הפיקוח.

השר א. שרון: יפו מלאה ערבים מעזה, ואנשי יפו עובדים בתל-אביב. זה המצב שנוצר, וזה מצב קשה מאוד.

ויש עוד דבר ביחס לירושלים. כפי שאמר תת-אלוף גזית בירושלים כל אחד יכול להיכנס, לכל אחד יש תעודת זהות, מה המשטרה יכולה במקרה כזה לעשות? בזמנו סוכם בועדת השטחים או בועדה אחרת, שהאיש הזה יכול להישאר בירושלים במשך כל היום עד שעה אחת אחרי חצות. לפני שעה אחת אחרי חצות המשטרה אינה יכולה לשאול אותו מה הוא עושה אם הוא מציג תעודת זהות.

השר י.ש. שפירא: אבל אסור לו לעבוד ביום. אם הוא בא מהשטחים לבקר בירושלים מותר לו לשהות כאן עד אחת אחרי חצות, אבל אין לו רשיון לעבוד.

השר א. שטרן: אבל הוא נמצא בירושלים.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: אנחנו עוסקים עכשיו בתעסוקה ואני מבקשת את שר העבודה יחד עם שירות התעסוקה ועם הממשל הצבאי שיחפשו דרך, אם לא ניתן למנוע זאת באופן אבסולוטי בכל אופן במידת היכולת האפשרית.

השר י. אלמוגי: אם הצעות ההחלטה יאושרו היום אנחנו בשבוע הבא או בעוד שבועיים נתחיל להפעיל את כל הכוח של המיקוח בהשתתפות הבטחון ושירות התעסוקה.

השר מ. בגין: על אף הכל אני חושב אאא שהכל יסכימו שהבעיה בעלת החשיבות מהדרגה הראשונה היא בעיית הבטחון. יש יסוד לחשוש מפני מספר גיכר של ערבים העוברים מהשטחים לישראל בלי רשיון, בלי ביקורת ומיקוח, שמא אחד מהם יעשה אאא מה שלא צריך לעשות. לדעתי אפשר להתגבר על בעיה זו.

אני רוצה להזכירא שגם לפני מלחמת ששת הימים היו במדינת ישראל ובחלק של ארץ ישראל אאאאאא שטחי ממשל צבאי ותקופה ממושכת היתה מגבלה על תנועת האוכלוסיה מהשטחים האלה. אדם בנצרת צריך היה לקבל רשיון כדי לבוא לתל-אביב, ולא היתה הבחנה בין חלק זה לחלק אחר של הארץ. אם בשטחי הממשל הצבאי היום צריך להקפיד על תנועה על פי רשיון בלבד, זה יהיה מוצדק ואני חושב שזה מעשי.

השר מ. בגין:

איננו יכולים לדעת, עם כל השירותים שלנו, היכן הריכוזים של הערבים בשטחי הממשל הצבאי? אנחנו יכולים לדעת. במשך שבועות ואפילו חודשים במשך תקופה מסויימת יבואו אנשי המשטרה והשירותים לכפר מסויים, הם יודעים שם עובדים אנשים משטחי הממשל הצבאי ויאמרו: אנחנו לא באים לגרש אתכם, אבל אתם לא בסדר כי אין לכם רשיון, תשובו הביתה ותפנו בקשה לקבל רשיון, אחרת אתם עלולים להיות צפויים לקבל עונש. אני חושב שזה ישפיע ואז אפשר באופן הדרגתי לפתור את הבעיה וגם להרגיע אותם. רבים מהם חושבים שכאשר ילכו לקבל אשרה לא יקבלו, או אם אומרים לערבים מסיבה או מקום אחר לקבל רשיון הם חושבים שמא זה יגזול את תעסוקתם. בכל זאת רובם הולכים אחרי הלחם ולא אחרי שכר דמיוני. יש פיקוח.

לכן אני מציע קודם-כל מבחינה בטחונית ללכת בדרך זו, ולבדוק באופן הדרגתי במקומות העבודה ולהודיע לעובדים שאין להם רשיונות, שאם לא יבקשו רשיונות עבודה הם יבואו על עונשם. עכשיו באה בעיה שניה של לשכת העבודה, אבל זה שלב שני. גם הממשל הצבאי איכול להתקשר עם לשכת העבודה באופן הדרגתי. בבת אחת הבעיה לא תיפתר. בברתי ראש הממשלה, האם זה החוק הישראלי היחידי שאנחנו רוצים להחיל על שכם, שהם צריכים לפנות דרך לשכת העבודה? שם אין חוק כזה.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: לגבינו זו התחלה.

השר מ. בגין: אם זו התחלה אני מוכן לקבל זאת. אני מציע באופן הדרגתי לקיים פ-גישות עם אנשים במקומות העבודה שלהם ולהעיר מה שצריך להעיר, אז אפשר יהיה לעשות ביקורת.

תת-אלוף ש. גזית: מבחינה בטחונית אני רוצה להעיר זה לא נושא הדיון כאן, קשה מאוד לסגור את הגבולות ולבצע זאת, בעיקר משום שאפשר לחדור בדרכי עפר של השדות; ישנה הפירצה של ירושלים, שיש בה שבעים אלף תושבים ערביים שהם חופשיים לנוע לאן שהם רוצים. לעומת זאת מהנסיון עד עכשיו אנחנו יודעים שלא היה מקרה אחד של ניצול לרעה של רשיון כניסה לצרכי עבודה. (השר י. אלמוגי: עדיין) אמרתי: לפי הנסיון עד היום.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: אני מקבלת שזה היה עד היום, אבל אני רוצה לדעת איך אתם יודעים זאת?

תת-אלוף ש. גזית: על ידי זה שתפסנו את כל אלה שתפסנו.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: ואלה שלא תפסתם?

תת-אלוף ש. גזית: מתוך הנחה שהכיסוי המודיעיני שלנו הוא לא רע, יש עדיין עשרים-שלשים איש שכל הזמן מחפשים אותם, אני לא מניח שאלה רוצים לעבוד בבית חרושת "פרידמן".

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: אלה שעובדים בבית החרושת בדרך כלל יודעים מי הם ואם יש להם רשיון. בית-החרושת לא יקבל אנשים שלא נשלחו אליו. אנחנו לא אומרים שאפשר למנוע במאה אחוזים, אבל אם נתחיל אולי נמנע זאת בשבעים אחוז.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר:

אני מבקשת עכשיו את שר העבודה להביא את הצעות הועדה.

<u>שר י. אלמוגי:</u> הצעות אלו באו אחרי בירורים רבים וממושכים עם כל הגורמים וה מבוססות פחות או יותר על סיכום דברי השרים כפי שהושמעו בישיבות הקודמות. אשר להצעות להחלטה - יש שלשה סוגים של החלטות. סוג אחד של תעסוקה בתוך הקו הירוק; סוג שני של תעסוקה בשטחים; סוג שלישי ענין השימוש בקרנות שנצטברו כתוצאה מהניכויים משכר העבודה. אני מסביר עכשיו את שני הסוגים הראשונים של ההחלטות: "1) עבודת הפועלים מהשטחים בישראל תוכוון בצינורות של שירותי התעסוקה בלבד." כלומר, שירותי התעסוקה יתנו רשיונות עבודה יחד עם הממשל. זאת תשובה לאותן ההשגות שהושמעו כאן. "ייעשה כל מאמץ לארגן את אלה מפועלי השטחים המועסקים כיום בישראל באמצעות מתווכים". זה תואם את הודעתי שתוך שבוע שבועיים נפתח בפיקוח חמור בענין זה.

"2) תותר העסקת ערביי השטחים בישראל רק לפי הזמנות משירות התעסוקה בכל ענפי המשק שאינם בטחוניים. העסקת פועלים אלה תתואם עם האיגודים המקצועיים." שירות התעסוקה אינו נותן רשות להכנים פועלים בלי אתיאום עם האיגוד המקצועי.

עובדה אחת שניתקלתי בה, בחיפה יש מחסור גדול מאוד בפועלי בנין בלתי מקצועיים. בפועלים מקצועיים יש מחסור בכל הארץ. סולל בונה עמד לפני סיום עבודה גדולה והוא דרש היתר להכנים 300-400 פועלים פשוטים מהשטחים. האיגוד המקצועי התנגד לזה והם לא נכנסו. רק אחרי משא ומתן ממושך הותרה כניסתם של 150 איש.

השר י. אלמוגי:

כלומר, גם עד עכשיו פעלנו בכיוון זה ועם הגדלת הפיקוח נמשיך וניתן דעתנו בענין זה.

"3) תינתן ליגליזציה לעובדים הבלתי מאורגנים כיום ומספרם הכללי של המועסקים מהשטחים בישראל לא יעלה למעשה על מספרם כיום." כלומר, אם ישנם שמונת אלפים בלתי מאורגנים ואנחנו לא יודעים בכמה מקומות עבודה, כאשר נתחיל במיקוח אנחנו נסכים בזה, לא נוריד אותם מהעבודה, אלא ניתן להם איזור ועל-ידי כך יהיו מבוקרים על ידינו.

"4) עובדי השטחים יוסעו לעבודתם בישראל באמצעות חברות הובלה מוכרות בלבד, ושכרם ישולם באמצעות מדור התשלומים של שירות התעסוקה". על התשלומים כפי שאמרתי יש לנו סעיף נפרד בסדר היום.

"5) עובדים מהשטחים שיועסקו בישראל יוחזרו מדי ערב לבתיהם.

תחזית תעסוקת ערביי השטחים בישראל עד ל-1 ביולי 1970 מצורפת בדף 3 בתומר שלפניכם, וסיכום מצב תעסוקת ערביי השטחים בישראל ליום 1 ביוני 1969 - בדף 4 של התומר שלפניכם.

השר ס. קול: זה משוער?

השר י. אלמוגי: הכל משוער, אבל מספרים אלה סוכמו על דעת כל הגורמים. כיום עובדים בקו הירוק כ- 16,000 א ערביים,ביניהם כ- 4,000 אצל הערבים.

השר י. אלמוגי:

התחזית מתאימה להצעת ההחלטה שהבאתי בישיבה הראשונה של ועדת השרים, ושם שמענו שגם שהשר xxx ם. ספיר ושרים אחרים הצטרפו למספרים אלה. קודם התחזית היתה על 3,000, ועכשיו על 4,000. התחזית היא xxx שיהיו 16,000, וזה למעשה 12,000, כי 4,000 עובדים אצל הערבים ויתווספו עוד 4,000 אצל מעבידים ערביים.

לסיכום אני רוצה לומר עוד נקודה אחת בהקשר לזה, אני "מנדנד" בענין זה, אבל אין לי עצה, אני חייב לומר את האמת.

רבותי, המצב של מחסור בעובדים הוא מבהיל. וזה לאחר שבשנה שחלפה, בשנת 1968 - וכאן אני יכול לבשר לכם בשורה טובה - הוספנו 15,000 נשים יהודיות לעבודה. ואם תראו במספרים שהאחוזים לא גדלו כל כך, זה נובע מכך שצירפנו את ירושלים המזרחית לסטטיסטיקה וכידוע נשים ערביות רק מעט מאוד עובדות. אני מדבר על הכנסת נשים יהודיות לעבודה, אבל צירוף האוכלוסיה מירושלים המזרחית מורידה את האחוזים.

ועוד בשורה, מ- 1 בינואר 1969 עד 1 באפריל 1969 נוספו 12,000 נשים יהודיות לעבודה.

<u>היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר:</u> איזו עבודה?

<u>השר י. אלמוגי:</u> שונה: טקסטיל, מזון, אלקטרוניקה וכו'.

אני רוצה להביא דוגמה מעניינת. השבוע סיימנו קורס של 140 הנדסאים ובתוך זה 10 א נשים. פתחנו קורס חדש של הנדסאים הפעם בתל-אביב, ומתוך 200 50 נשים. המגמה היא להכניס [illegible] לאורך כל התזית, ולמרות זאת אינני יכול לעמוד בלחץ הבלתי פוסק של כל הגורמים.

השר י. אלמוגי:

יש מחסור מבהיל בעובדים. זאת אני אומר ביחס לתחזית הזאת של עד 20,000 א"ש, ואנחנו בקפיד על תחזית זאת (<u>השר א. שטרן</u>: כולה מבוססת על מאורגנים?). כן, זה מספר שנצטרך לעשות מאמצים גדולים כדי לעמוד בזה, ונעשה זאת.

בקשר לתעסוקה בשטחים יש לכם המספרים בדף 4. כאן התכנון הוא ל- 8 מיליון ל"י השקעה והתעסוקה היא ל- 4,600, וזו תוספת למועסקים הקיימים.

אני מציע לועדה לאשר את שתי ההחלטות ואחר-כך נעבור להחלטה נוספת בקשר לתשלומים.

בקשר לתשלומים אני יכול לומר ש"ש על לחץ כבד מצד קופת-חולים, ההסתדרות והביטוח לאומי בקשר עם הניכויים שהם אצלנו, והם מבקשים להעביר את הכסף. אני לא יכול להעביר את הכסף אלא לאחר החלטה של ועדת הכספים.

<u>היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר:</u> למי צריך להעביר את הכסף?

<u>השר י. אלמוגי:</u> למשל, המוסד לביטוח לאומי אומר שקיים ביטוח לילדי שכירים. נעביר זאת לביטוח לאומי והם ישלמו זאת לילדי שכירים בשטחים בדיוק כמו ששלמים לערבים בקו הירוק. אני מתנגד לזה, אבל הלחץ ישנו. אם זה יתקבל השאלה מה ייעשה עם הכסף. יש בתוך זה גם מס ארנונה. יש התחלה טובה של ארנונה ואני חושב שמס הארנונה צריך להיגתן לשירות התעסוקה כדי שיוכל להפעיל את הכוח הארגוני שלו.

אני מציע לאשר את שתי ההחלטות.

השר מ. קול: לפני שנאשר את ההצעות האלה אני רוצה לשאול מה ההתחזית של מצב התעסוקה בשטחים באם תתקבלנה החלטות אלה? פה נאמרו דברים על ידי ראש הממשלה, וכולנו קיבלנו גישה זו - שאנחנו הממשלה - רואה את עצמה אחראית למצב התעסוקה במדינה xx ובשטחים, ואין ממשלה אחרת שנושאת באחריות. אם שר העבודה מגיש הצעה והוא רוצה שנחליט שרק 20,000, ומהם 4,000 במשק הערבי, יהיו מועסקים, האם לא יהיה מצב של חוסר תעסוקה בשטחים? צריך לראות את שני הדברים, כי מבחינת התעסוקה אנחנו אחראים למצב גם בשטחים. אני יכול להניח מה יהיה, אבל הייתי רוצה לדעת האם יש לשר העבודה פתרון לבעיית התעסוקה בשטחים, כי הצעתו אינה עוזרת לפתרון הבעיה בשטחים. אני מוכן לתמוך בהצעה זו, אבל אם שר העבודה איבוא ויגיד, xxx נניח שפועלים ערביים שעכשיו אין בשבילם עבודה מועסקים בעבודות יזומות שונות, אז יש צורך לפתח את השטחים. זו היתה הגישה, שנפתח יותר את השטחים, כי ישנם פועלים שצריך לתת להם עבודה. איננו רוצים להרעיב אותם ולהביא אותם לידי יאוש. אנחנו יכולים ליצור שם תעסוקה, אבל אני נגד זה שעל ידי כך נקבל את המספרים האלה ששר העבודה מציע, אם אין תשובה לאלה שעבודתם בשטחים נגמרה (היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: יש סעיף בענין זה בסדר היום) אני יודע שיש סעיף אבל יש קשר בין שני הדברים. אם שר העבודה ש"ץ שם יהיה חוסר עבודה אני אגיד שאין זה אסון אם יהיו 20,000 ולא 16,000. בעוד חצי שנה נוריד אותם וניתן להם שם עבודה אחרת.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: יש כאן סעיף על התוכנית לתעסוקה.

השר מ. קול: האם התוכנית הזאת לתעסוקה נותנת פתרון מידי או שזה ענין להתפתחות?

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: אם תקרא את ההצעות, אלה לא מפעלי פיתוח לשנים.

השר מ. קול: השאלה אם זה נותן תשובה לשאלה מה יהיה מצב התעסוקה בשטחים שאנחנו אחראים להם? אני מחייב הצעות אלו במידה והן נותנות תשובה לשאלה זו.

דבר שני, עוררתי פעם בישיבות הממשלה את בעיית השכר והניכויים השונים. העליתי זאת עוד בימי אשכול בלתי-מקצועיים המנוח, ואמרתי שלא ייתכן שבמדינת-ישראל ישלמו לפועלים/ברצועת-עזה 2.60 ל"י בזמן שמשלמים לאותו פועל בגדה 4.50 ל"י. שמעתי שהיתה תמיכה בעניין זה והוועדה שהיתה צריכה לטפל בזה הסיקה מסקנות. לפני שאנחנו דנים על הניכויים אני רוצה ש עת מה השכר שהפועל יקבל. בסכום של 2.60 ל"י ליום אי-אפשר להתקיים.

השר א. שרון: שאלה לשר העבודה, האם המספר של 20,000 מחייחס גם לרצועת-עזה וגם לשומרון, וכל תוספת תבוא לאישור? נניח שהוועדה תאשר הצעות אלו, זה מוגבל למספרים אלה?

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: אנחנו נחליט.

השר ז. ורהפטיג: נאמר שיש כ-40,000 עובדים בשטחים שזקוקים לעבודה, מהם כ-20,000 עבדו במשק היהודי והערבי מעבר לקו הירוק. ל-5000 יש תוספת על-ידי תעסוקה בשטחים, זאת אומרת ש-15,000 עדיין ישארו. כאן חסרת לי חוליה אחת. נדמה לי שבישיבת הקודמת מוכס על-ידי ראש הממשלה, שרצוי לחפש עבודות יזומות לפועלים בשטחים, כי עבודות יזומות

השר ז. ורהפטיג:

זו לא רבולוציה במשק ויותר קל לפקח על העובדים בעבודות יזמות מאשר עבודה אחרת. לגבי התעסוקה בשטחים צריך לדאוג לעבודות יזומות לפועלים שעבדו מעבר לקו הירוק והם יעבדו רק במשק הכללי. אם צריך לתת להם עבודה אני מבכר לתת להם עבודות יזומות. מוטב להוציא עובדים יהודים מהכביש ולהכניס אותם לבתי-החרושת.

היו"ר רה"מ חגב' ג. מאיר: בזמן חוסר בידיים עובדות נעשה עבודות יזומות? זה לא סעיף במשק. עבודות יזומות עושים כאשר אין עבודות אחרות. כאשר יש מחסור בידיים עובדות לעשות עבודות יזומות, אלה שני דברים שאינם משתלבים.

השר ז. ורהפטיג: אם אפשר לעשות כביש זה גם פיתוח.

השר י. אלמוגי: כביש זו לא עבודה יזומה.

היו"ר רה"מ חגב' ג. מאיר: ובכבישים עכשיו זו בעיקר עבודת מכונות ומעט מאד עבודת ידיים.

השר ז. ורהפטיג: הנה למשל במעלה הגלבוע אין כבישים, מדוע לא לעשות שם כביש, זה גם פיתוח.

היו"ר חגב' ג. מאיר: על זה יענה שר האוצר.

השר י. אלמוגי: זה ענין של כסף.

השר ז. ורהפטיג: הייתי מנצל את הפועלים ואת הכסף בשביל סלילת כביש כזה במעלה הגלבוע.

תת-אלוף ש. גזית: אני רוצה לייצג את שר התקלאות שאינגו כאן. סעיף ב(1) בהצעות שלפנינו מדבר על הרחבת התקלאות לייצוא ברצועת-עזה וביהודה ושומרון.

המצב כרגע בשטח זה הוא שאנחנו אחרי השעה 12.00. ההצעות הובאו לפני חודשיים והכוונה היתה להתחיל מיד לפעול בכיוון זה. היום כבר אי-אפשר לבצע את התכנית כולה לגבי עונה זו, כי כל יום שעובר מעמיד בספק את היכולת של הביצוע.

מר א. אגמון: התכנית הזאת וההוצאה התקציבית הנוספת, אני מקווה שיימצא לה מקור תקציבי במסגרת התקציב השנתי השוטף.

כאן יש 12 הצעות. אחת ההצעות xxx אני מבקש להסיל על ועדת המנכ"לים, וזה לגבי סעיף ב(4) האומר: להקים מרכז למלאכה ותעשיה בעזה (5 מבנים למפעלים ו-25 יחידות לבתי-מלאה). סעיף זה הוכנס לתכנית זו בהתאם לדברים שהושמעו בישיבה האחרונה. אני מבקש שוועדת המנכל"ים תדון באיזו צורה להקים את המבנים, אם בשכירות ובאיזה גובה של שכירות.

דבר שני לגבי ב(5): לשמר ולהרחיב את מערכת הכבישים ברצועת עזה, וביהודה ושומרון. (עבודה יזומה 9 חדשים - 25 יום לחודש לפי -.10 ל"י ליום כולל חמרים). לגבי רצועת עזה אין ויכוח. שם יש אבטלה גדולה. לגבי יהודה ושומרון, היות ואין זו כל-כך שאלה של חוסר עבודה אני מבקש לתאם זאת לפני שמוציאים כסף. (השר ז. שרף: כאן קיצת הסכום היא חשובה).

השר ז. ורהפטיג: אני מציע בסעיף ב(5) להכניס את ענין שיפור הכביש הגלבוע במעלה, זה צריך לעלות בסך-הכל 750,000 ל"י.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: תביא זאת לממשלה, ועדה זאת עוסקת רק בענייני השטחים.

השר ז. ורהפטיג: מדובר כאן על הקמת מפעלים בשטחים והעסקת פועלים שם, אפשר להעסיק אותם בסלילת כבישים.

השר י. אלמוגי: איננו דנים כאן על פרטים, זה לא עניין לממשלה.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: אתה מעלה בעייה אחרת, אתה רוצה לפתח כבישים בארץ, זה עניין למע"צ, לא לוועדה לשטחים המוחזקים, זה עניין של תקציב, זה דבר אחר לגמרי, זה לא שייך, דרוש לזה תקציב פי שלושה, וזה לא נוגע לתקציב השטחים המוחזקים, אלא תקציב נוסף למע"צ.

אינני אומרת שכביש זה איננו נחוץ, הכביש במעלה הגלבוע ודאי נחוץ, אבל זה לא שייך לעניין זה, כי אפשר לקשור זאת לעניין שבו דנה הוועדה לשטחים המוחזקים.

השר ז. שרף: איך אתה יודע שזה הכביש הכי גרוע בארץ וזה הדבר הכי נחוץ? מתוך מה אתה אומר זאת?

השר ח. מ. שפירא: לפני הבחירות לכנסת הקודמת סידרו כבישים בכפרים ערביים, למרות שבמשך אלפיים שנה הלכו בכבישים כמי שהיו.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: זה עומד על סדר היום? נתווכח על זה בממשלה.

השר ח. מ. שפירא: אני רק מבקש את שר האוצר לא להתרגש כל כך.

השר מ. בגין: אם תרשה לי להקן, זה לא אלפיים שנה אלא אלף מאתיים.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: אני מבקשת לדון בסעיף שעומד על סדר היום.

השר מ. בגין: יש לי מספר השגות וגם מספר שאלות.
אתחיל בסעיף שלא דובר עליו, אבל הוא רשום פה: "(2) להעביר 1,000 משפחות מהרצועה ליהודה והשומרון וייישובם שם". אני מתנגד לזה, אבל אני מבין שהיום לא דנים על זה. אני מביע השערה למה הכוונה, אבל אי אפשר לאשר סעיף כזה בלי לדעת במה מדובר. מדובר בערך ב-4,000 - 5,000 נפשות - אני חושב שהממוצע למשפחה ערבית הוא בין 4 ל-5 נפשות - זה מספר גיכר של אנשים. אם צריך להעביר אותם ליהודה ולשומרון אני מבקש לדעת איפה. יש לי סיבות מדוע אני מתנגד להצעה כזאת שיש לה משמעות מסויימת מדוייקת. ישנם חברים בממשלה שחושבים כי זה טוב גם לגבי מה שנקרא בלטינית אופציות, לכן לא יכולה להתקבל החלטה כזאת. אני זכאי לבקש שיובא לפנינו פירוט מלא לאן יועברו האנשים, במה יועסקו וכו'. היום אי אפשר לאשר סעיף כזה על העברת 5,000 פועלים מחבל עזה ליהודה ושומרון.
לגבי הסעיף הראשון, אדוני שר העבודה, לא ברור לי מה פירוש המילה "הקטנה - הגדולה" - "לארגן". בסעיף 1 נאמר: "...ייעשה כל מאמץ לארגן את אלה מפועלי השטחים המועסקים כיום בישראל באמצעות מתווכים".

השר י. אלמוגי: אני מציע להחליף מילה זו.

השר י. ש. שפירא: אני הצעתי זאת בכתב לשר העבודה ואני מציע בסעיף מס' 3 לשנות את המילה "ליבאליזציה"

השר מ. בגין: אני רואה שכיוונתי לדעת גדולים ומשפטנים.

השר י. ש. שפירא: צריך למצוא מילה מתאימה, הכוונה היא לא לארגון מקצועי.

השר מ. בגין: בקשר לזה אני מבקש לדעת מה הכוונה בסיפא של סעיף 2: "העסקת פועלים אלה תתואם עם האיגודים המקצועיים". אם מדובר שהעסקה תיעשה לפי הזמנות משירות התעסוקה, לשם מה התיאום הנוסף עם האיגודים המקצועיים?

אני מציע למחוק את סעיף 3. בדרך לא טוב בדברים כאלה להשתמש במילה "ליבאליזציה", אם כי הכוונה טובה, להעניק רשיונות לאלה שלא קיבלו רשיונות. דברים אלה עלולים להתפרסם, במישרין או בעקיפין, ועל כן מוטב להשתמש במילה אחרת. אני מדבר על ביטוי שיש בו סכנה מסויימת.

עוד יותר אני משיג על המילה שאני לא מבין: " מספרם הכללי של המועסקים מן השטחים בישראל לא יעלה למעשה על מספרם כיום". אחת מן השתיים, אם מדובר על אלה שעכשיו אין להם רשיון ועכשיו יקבלו ליבאליזציה, יש עובדים נוספים שקיבלו רשיון, או שהכוונה לשני הסוגים גם יחד. אם הכוונה לשני הסוגים גם יחד היתי נזהר מקביעה אבסולוטית. זה גם לא יחזיק מעמד במציאות. אני לא ממליץ על כך שנחזיק את כולם בשומרון. צריך להקים מפעלים בשותפות יהודית - ערבית בשומרון, אין דרך אחרת, אבל כל עוד לא הוקמו מפעלים אחרים, אין ברירה, אלא להעסיק אותם במשק פה. לא על כך הדיון, אלא שהממשלה צריכה להזהר מקביעות פוליטיות שביחס אליהן יש חשש שלא תעמודנה במבחן המציאות.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: אולי תסכים שנכתוב כאן: "עד להחלטה חדשה, כי אם יבואו ויגידו שמסיבות חוסר עבודה שם והצורך בפועלים כאן צריך להכניס עוד 5,000 איש נדון בזה. זה לא דבר אבסולוטי, שום החלטה איננה לנצח.

חשר מ. בגין: בכל זאת, את מסכימה שצריך לשנות בדרך זו או אחרת.

לגבי סעיף 4: "עובדי השטחים יוסעו לעבודתם בישראל באמצעות חברה הובלה מוכרת בלבד" - אם הכוונה רק לחברות הובלה יהודיות, לא אסכים לזה, כי זה עלול לעורר התמרמרות.

חשר י. אלמוגי: אין הכוונה לחברות יהודיות, אלא נגד אותו דבר שרה"מ דיברה עליו של משאיות פרטיות ערביות, בלאמר, הראיסים.

תת אלוף ש. גזית: זה מופיע בסעיף 5, אינני יודע כיצד ייעשה הדבר.

חשר מ. בגין: אני מציע להתחיל מהדוקומנט הזה להשתמש במושג של שטחי הממשל הצבאי במקום השטחים. מה זה שטחים? זה ז'רגון שאין לו כל יסוד הגיוני וגם לא כל יסוד משפטי.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: אתה מסכים שלא הוועדה הזאת צריכה להחליט על זה?

השר מ. בגין: בסדר, אני מסתפק בזה.

עוד דבר, אני מבקש לא לאמר "ערביי השטחים" אלא תושבי השטחים. אסור לנו, בדוקומנט ממלכתי לעשות הבדלה כזאת, נוסף לזה שיש שם גם יהודים. הכוונה ברורה, לא צריך להכניס הפרדה מבחינת התעסוקה.

השר מ. קול: אני חוזר לסעיף ב' 2 שהשר בגין דיבר עליו, בקשר להעברת 1,000 משפחות. בניגוד להצעת השר בגין אני מחייב את ההצעה. בשעתו העליתי דבר זה גם בממשלה וגם בוועדה, ודובר על דילול האוכלוסיה ברצועת עזה ועידוד חלק מהערבים לעבור לסביבות שכם. דובר גם על חלק מערביי אל-עריש, ותעסוקה במלאכה ותעשיה, כלומר, פרנסות שיש בהן ממשות. פה מדובר על ייעור ושיפוץ בתים. אני חושב שאם נעשה מבצע לדוגמא בשטח זה נוכל גם להשיב כספים מיוחדים למטרה זו, גם מיהודים וגם מלא יהודים או מקרנות בינלאומיות, כי יש בזה נסיון לשקם פליטים. הייתי רוצה לדעת מדוע מדובר לגבי 1,000 משפחות אלה על תעסוקה שתסופק באמצעות הקרן הקיימת, כלומר ייעור, האם אין הצעות יותר קונקרטיות וממשיות בעניין זה?

כיוון שאין פה אחיזה, אם זה לתקופת מעבר הייתי רוצה לשמוע יותר פרטים משר העבודה אם אין שום הצעות אחרות. שמעתי הערכה בעניין זה מרה"מ, ובזמנו הצגתי שאילתה לסגן רה"מ והוא אמר שהוא יביא זאת לדיון בממשלה. האם זה חלק מהדבר שמדובר עליו?

השר י. אלון: לא צריך להביא זאת לשולחן זה, זה נושא גדול.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: אי אפשר לצרף לועדה הזו כל מיני דברים, עוד לא עשינו את הצעד הראשון בעניין השטחים. אמר לי קרטר, בועידה הכלכלית שיש הכנויות מסויות לשיתוף בין יהודים וערבים לפיתוח דברים בשטחים. אבל זה לא נעשה על ידי שאלה ותשובה. עוסקים בזה.

אני לתומי חשבתי שענין דילול האוכלוסיה בעזה זה דבר מקובל ורצוי מכל-מיני בחינות. קודם-כל השטחים יותר קרובים לירדן ואיש מאתנו לא יצטער אם יעברו מהגדה המערבית לגדה המזרחית. אני יודע שאנשי הבטחון מטפלים בבעיה ויש להם הצעות מה עושים עם מחנה הפליטים שם. אם נוכל להוציא 5000-6000-7000 נפש מהמחנה האיום הזה לדעתי זה רק לטובה. 5,000 נפש פה ושם, לא זה יכריע את הבעייה הדמוגרפית. לו לכל המחות אמרו שעומדים להעביר 50,000 נפש. מדובר על 1,000 משפחות, זה יעזור ויקשין את הלחץ בעזה, כי שם יותר קשה למצוא תעסוקה. אפשר על ידי זה לדלל את מחנה הפליטים ולהעביר אותם, נדמה לי שזה רצוי מבחינה מדינית ומבחינה אנושית. כל מי שרואה את מחנה הפליטים הזה מתחלחל. אנחנו מסבירים שאנחנו לא אשמים בזה, נכון שאנחנו לא אשמים, אבל זה בכל זאת משפיע. המספר אינו גדול כדי שתהיה לזה השלכה פוליטית. בכלל, מי יודע מתי נגיע להכרעות פוליטיות.

השר י. ש. שפירא: ראשית כל, בסעיף 1, במקום המילה "לארגן" הייתי אומר "להסדיר", ואותו הדבר לגבי סעיף xx 3, המקום "בלתי מאורגנים" להגיד "בלתי מסודרים".

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: שמעת שהשר בגין דיבר נגד ליגאליזציה.

השר י. אלמוגי: אפשר להגיד "יינתנו רשיונות".

השר י. ש. שפירא: ביחס ל-1,000 המשפחות האלה, העברת 1,000 המשפחות מתיישבת עם הקונצפציה המדינית של השר בגין, לא פחות מאשר עם הקונצפציה שלי, מפני שאם גם עזה וגם הגדה צריכות להיות במדינת ישראל, לפי הקונצפציה של השר בגין, אין מניעה שיעבירו משפחות ממקום דחוס במדינת ישראל למקום פחות דחוס, וזה יידלל פה ושם את האוכלוסיה הערבית. האמת היא שהצד ההומני של הסבל שישנו ברצועה, הוא צריך להכריע. אין כל אפשרות להשוות את המצב הפנימי ברצועה למה שיש בגדה.

שמעתי מה שדובר בוועידה הכלכלית על המפעלים המשותפים, אני מבקש שעל זה יהיה דיון. אגב אורחא, אני הבעתי דעתי בעניין זה, שמה שאני מאד מפחד ממנו זה מעסיקים יהודיים של פועלים ערביים בשטחים.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: הכוונה היא לשותפות של משקיעים ערביים ויהודיים.

השר י. ש. שפירא: בעניין זה צריך לדבר. טוב שהוועידה הכלכלית תשבת על זה, אבל חשוב מאד שהממשלה תקבע כללים וסייגים בעניין זה, ולא נקבע בעלי בית נעלמים.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: אני אבקש את שר המסחר והתעשיה שיביא לישיבה הבאה תכנית של המפעלים.

השר ז. שרף: אני מבין שבוועידה הכלכלית נתקבלה החלטה.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: אני הבינותי שבוועדה זאת אמרנו מרצוני:
א. עדיפות ראשונה לכך שהערבים עצמם יקימו
מפעלים; ב. שותפות. כדבר אחרון בסדר העדיפויות שיהודים לבדם יקימו
מפעלים בשטחים.

השר ז. שרף: נתקבלה החלטה בהעדרי, אבל ישנה החלטה.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: בהחלטה מה-6 ביוני נאמר: ייזום תעשיות
ומלאכות בשטחים יהיה כפוף לסדר העדיפויות
כדלקמן: 1) יזמים ערביים או שותפויות ערביות-יהודיות. 2) מפעלים
המעסיקים גברים. 3) מפעלים עתירי עבודה ולא עתירי הון.

השר ז. שרף: מפעל שמעסיק הרבה נשים, כמו למשל קונפקציה,
אנחנו צריכים לאסור אותו?

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: לא לאסור, אבל זה לא פותר את בעיית התעסוקה
של הגברים. התכניות לתעסוקה שהובאו ע"י
ועדת המנכ"לים היו בעיקר לתעסוקת נשים וזה לא פותר את עניין התעסוקה.
אינני יודעת אם זה מפני זה שאין בכלל מפעלים להעסקת גברים.

מר ד. גולן: אני צריך להסביר, בדרך כלל מפעלים עתירי
עבודה מעסיקים בעיקר נשים. יש מפעלי מתכת
שבהם אפשר להעסיק גברים, אבל אצל הגברים בשטחים, הנשים עובדות והם
יושבים בבית קפה.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: הם לא ישבו בבית קפה, אלא יעברו לעבוד בנתניה

השר י. ש. שפירא: האם אני מבין שזה יובא לדיון?

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: כבר היה דיון.

השר י. ש. שפירא: אז אני מבקש לראות את התכניות.

המזכיר, מר מ. ארנון: זה כלול בהחלטות ובחומר שהועבר לשרים.

השר י. ש. שפירא: לא ראיתי את החומר הזה.

המזכיר, מר מ. ארנון: הוא נשלח לשרים.

השר י. אלמוגי: לגבי מצב התעסוקה בשטחים - המומחים פסקו והגיעו למסקנה שאם עד אפריל 1969 תהיה תוספת של 10,000 פועלים - כ-4,500 בשטחים וכ-4,000 כאן - זה לא יתן תעסוקה מלאה, אבל זה יפתור את בעיות התעסוקה. זאת פסקו המומחים, אנשי הממשל הצבאי* ושר העבודה.

השר י. ש. שפירא: מדוע שר העבודה מדבר על * 750,000?

השר י. אלמוגי: 50,000 זה דבר אחר, צריך להוריד 25,000 עובדים ואם תוסיף 10,000, עושים תשבון שיש עוד גורמים מקומיים ואז זה פחות או יותר עותר.

השר י. אלמוגי

בעניין העברת המשפחות מהרצועה השיבה רה"מ ברצוני להזכיר לשר בגין, הוא כנראה לא היה באותה הישיבה, תביעה זו באה מצד אנשי הבטחון, שר הבטחון ביקש שנעשה זאת, ואחד הנימוקים היה שהואיל ובירדן לא נותנים לתושבי הרצועה לעבור ברגע שיגיעו לכאן באיזה שהוא אופן, הם יעברו.

השר מ. בגין: אבל פירוש אפשר לקבל?

חת אלוף ש. גזית: אני מצטער שזה הוצג פה בצורה מאד רומנטית, כאילו מדובר על העברת 1,000 עובדים בשלב xxxxx ראשון. אנו מציעים להעביר 100 עובדים ואנחנו מקוים שהם יעבירו את המשפחות, והם יועסקו, נניח, בטלילת הכביש במעלה הגלבוע.

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: ולא יהיה עוד מחנה פליטים שם?

חת אלוף גזית: גם זה דורש בדיקה נוספת.

השר י. אלמוגי: בקשר לאיגוד המקצועי, התשובה הפורמלית היא שזאת החלטה ממשלת ישראל בטרם קמה ועדת השרים לשטחים המוחזקים, שהעסקתם של פועלים בקו הירוק צריכה להיות בתיאום עם האיגוד המקצועי. על זה הוחלט בוועדת השרים לענייני כלכלה ואושר בממשלה.

זאת התשובה הפורמלית, התשובה האמיתית היא שהאיגוד המקצועי אינו רוצה שיהיה דמפינג.

השר י. אלמוגי

לגבי ההצעות שהוצעו כאן - אני מוכן להחליף את המילה "לארגן" ולכתוב "לסדר"; אני מסכים שבמקום "ליגאליזציה" נכתוב "מתן רשיונות"; אני מסכים שבמקום "ערביי השטחים" נאמר "תושבי השטחים", ושזה יהיה עד להחלטה חדשה. העיקר שיוחלט.

בעניין שכר העבודה לא ענייתי, בזה מטפלת ועדת המנכ"לים והיא דנה גם בגובה השכר. ועדת המנכ"לים ביקשה דיון בעניין זה ואני מבין שזה סעיף נפרד.

<u>היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר:</u> לא נדון בזה היום.

אני מבקשת את ועדת המנכ"לים להביא לנו הצעה, כי אנחנו לא זזים. אני רוצה שנדון היום ב-2 דברים: א. נאשר את ההצעות שלפנינו; ב. אם אפשר, שנחליט על הניכויים, כי יש מצב שמבחינה עקרונית אין לשאת אותו. מנכים כסף מהפועלים ולא יודעים מה לעשות בזה. אני רוצה שנחליט היום אם אפשר, או לפחות נחליף דעות מה עושים עם זה. אחת מן השתיים - או שלא מנכים, ואם מנכים - מה פירוש ביטוח לאומי בשטחים או קופ"ח בשטחים? אם לא עומדים להקים מרפאות ואם לא מתכוננים לתת שירותים אז לא צריך להוריד כספים.

אני מניחה שבסעיף הראשון נמרנו ואנחנו מקבלים את ההצעות עם התיקונים שנתקבלו כאן.

<u>השר מ. בגין:</u> אבל בקשר למסקה על העברת 1,000 משפחות מרצועת עזה אני מבקש לקבל תכנית.אאאא

<u>היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר:</u> אולי נשמע עכשיו בקיצור מה התכנית.

תת אלוף ש. גזית: כרגע התכנית היא להקים מחנה דרומה לג'נין, לא למשפחות, אלא לעובדים, ולא בבת אחת, להעביר את המשפחות אלא קודם להעביר 100 עובדים.

המנכ"ל, דר' י. ארנון: בדין וחשבון כתוב שנקים ועדת משנה לענייני שכר. ועדת המשנה ישבה וקיבלה החלטה שצריך להעלות את השכר וזה עבר לוועדת המנכ"לים. האם רה"מ רוצה שיהיה אישור?

היוע"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: אני אמרתי שבישיבה הבאה נשמע מרשים בעניין זה, היום לא נדון בזה.

המנכ"ל, דר' י. ארנון: את רוצה שזה יבוא הנה גם אחרי שהוועדה תחליט?

היוע"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: תספרו לנו על זה.

מ ח ל י ט י ם: בהמשך להחלטת ועדת השרים לעניין השטחים המוחזקים, מיום כ' בסיון תשכ"ט (6.6.69):

א. העסקת פועלי השטחים בישראל

1) עבודת הפועלים מהשטחים בישראל תוכוון בצנורות של שירותי התעסוקה בלבד. ייעשה כל מאמץ להסדיר במסגרת שירות התעסוקה את אלה מפועלי השטחים המועסקים כיום בישראל באמצעות מתווכים.

2) תותר העסקת תושבי השטחים בישראל, לפי הזמנות משירות התעסוקה בכל ענפי המשק שאינם בטחוניים. העסקת פועלים אלה תתואם עם האיגודים המקצועיים.

3) ינתנו רשיונות לעובדים הבלתי מוסדרים כיום עד לתחזית של 19,950 באפריל 1970, או עד להחלטה חדשה של הועדה.

4) עובדי השטחים יוסעו לעבודתם בישראל באמצעות חברות תובלה מוכרות בלבד; ושכרם ישולם באמצעות כדור התשלומים של שירות התעסוקה.

5) יש לפעול לכך שעובדים מהשטחים שיועסקו בישראל יוחזרו מדי ערב לבתיהם.

6) בהתאם לעקרונות אלה תהיה תחזית המועסקים מקרב תושבי השטחים בישראל עד אפריל 1970 19,950 לעומת 17,615 אשר היו מועסקים, בהתאם לאומדן משרד העבודה, ב-1.6.69 באמצעות שירות התעסוקה ושלא באמצעותו.

ג. <u>תכניות תעסוקה בשטחים</u>

1) להרחיב ההקלאות לייצוא ברצועת עזה וביהודה ושומרון.

2) לסייע להעברת 1,000 משפחות מהרצועה ליהודה ושומרון וליישובם שם. תעסוקה תסופק באמצעות קק"ל שתתחייבה לשאת ב-50% משכר העבודה ולשאת בשיפוץ מבני המגורים הדרושים לעובדים.

3) להרחיב הפיתוח הכפרי-עירוני ברצועת עזה - (מים לכפרים, דרכי גישה למרדסים, שוק ומזח דייג באל-עריש, חשמל לערים).

4) להקים מרכז למלאכה ותעשיה בעזה (5 מבנים למפעלים ו-25 יחידות לבתי מלאכה). ועדת המנכ"לים תחליט על סדרי ההשכרה ומיקומם יקבע בתיאום עם הממשל הצבאי.

5) לשפץ ולהרחיב את מערכת הכבישים ברצועת עזה וביהודה ושומרון. (עבודה יזומה - 9 חודשים - 25 יום לחודש לפי -.10 לירות ליום כולל זוטרים).

(המספר הכולל של המועסקים בתוכניות התעסוקה הנ"ל - 4,600 בתקציב כולל של -.7,480,000 ל"י).

../.

שס/29. <u>השימוש בסכומים המנוכים משכרם של פועלי יהודה ושומרון ועזה</u>

<u>השר י. אלמוגי:</u> לגבי שבלת השכר - יש 2 סוגיות ראשיות בעניין זה. מצד אחד אנחנו רוצים שכר שוה לעובד מהשטחים, לזה העובד בתוך הקו הירוק. מצד שני, איננו מעוניינים שעובד יהודי יקבל פחות שכר מהעובד בשטחים. לכן העקרון שלנו הוא שכר שוה ברוטו ושכר שוה נטו. הפירוש הוא ש-2 העובדים מקבלים ברוטו שכר שוה, אבל צריכים להיות ניכויים במידה שוה כדי שגם הנטו יהיה שוה.

<u>השר מ. בגין:</u> אבל היהודים מקבלים שירותים תמורת הניכויים.

<u>השר י. אלמוגי:</u> זו סוגיה אחת.

<u>היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר:</u> זה לא יכול להיות נפרד, לצערי הרב. ההורדות של הפועל העברי אינן הורדות משכר, הוא משלם בעד שירותים שהוא מקבל; הוא מקבל ביטוח לאומי והוא מקבל למעשה ביטוח בריאות, זה לא יכול להיות כך. נניח שמהשכר שלי ברוטו מורידים לצרכנות, אז צריך להוריד לפועל הערבי בשטחים לצרכניה?

<u>השר ז. ורהפטיג:</u> המדובר על ניכויי ביטוח לאומי.

<u>היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר:</u> אנחנו מחכונגים לתת את הביטוחים האלה לערביי שכם?

<u>השר י. אלמוגי:</u> הבעייה איננה כל כך פשוטה. עובד ערבי מקבל את העזרה הרפואית בממשל חינם אין כסף. העובד היהודי משלם X אחוזים משכרו לקופת-חולים.

השר י. אלמוגי:

דבר שני, עובד יהודי בעל משפחה בלי ילדים מנכים משכרו עבור תוספת לילדי שכירים; עובד יהודי בעל משפחה עם ילד אחד, מנכים משכרו עבור תוספת לילדי שכירים; העובד היהודי משתתף בערכות הדדית, בעזרה הדדית ובקרן ההשואה. איננני מדבר על קרן ההשואה בקשר עם הבטחון.

רה"מ הגב' ג. מאיר: את זה גם כן מורידים מן השועל הערבי?

השר י. אלמוגי: כן, אבל אם רוצים, בבקשה, נחליט אחרת. לצערי, אין לי כאן את השבלה כמה מורידים. זה מעמיד מיד שלוש בעיות. הבעיה הראשונה היא בקשר עם ביטוח ילדי שכירים. אם לא ננכה את הביטוח לילדי שכירים מעובד בשטחים, הוא יקבל בערך חצי לירה יותר בשכרו מהעובד היהודי. אם אנחנו מנכים ומכניסים את המועלים האלה לתוך החשבון והם צריכים לקבל תוספת משפחה, יצא שעובדים יהודיים בשטחים יתמכו תמיכה ניכרת בילדי העובדים הערביים בתוך השטחים, באשר הממוצע של ילדים בשטחים גבוה מאד, גבוה הרבה יותר מאשר אצלנו.

השר מ. בגין: אתה מוריד מהעובד הערבי סכום מסויים בעד קופת חולים, מה עושה קופת חולים בשביל הערבי הזה תמורת הכסף שהוא מעביר לרשותה?

השר י. אלמוגי: שום דבר, רצינו לקיים דיון זה לפני כמה חודשים, ועד עכשיו לא יכולנו לעשות שום דבר. סוף סוף הגענו לזה ומקיימים את הדיון עכשיו.

השר י. אלמוגי:

לגבי ביטוח ילדי שכירים - המוסד לביטוח לאומי סוען שהכרחי גם xxx מבחינת הצדק, גם מבחינת האמנה הבינלאומית שחתמנו באי.אל. או., אנחנו חייבים, לא רק לנכות, אלא גם לשלם. עד עכשיו לא שילמנו, אם כי הכסף ישנו. יש ויכוח בעניין ויש צורך בהחלטה.

הסוגיה השלישית היא בקשר לקופת חולים. קופת חולים אומרת שהיא מתחייבת להגיש עזרה מלאה לעובדים בשטחים כפי שמקבלים עובדים בתוך הקו הירוק. אנחנו רוצים שאנחנו נעביר להם את הניכויים לקופת חולים, והניכויים של מס מקביל.

רה"מ הגב' ג. מאיר: לקופת חולים יש עודף רופאים?

השר י. אלמוגי: אני מספר מה שקיבלתי בכתב, בו הם תובעים העברת הניכויים האלה להם ואומרים שמאחריות על כך עליהם. התווכחתי אתם ואמרתי שזה מלתי אפשרי, לכן אני מביא זאת כאן להכרעה.

אם כך הדבר - ואני גם כן חושב שלא ייתכן לעשות זאת - אז השאלה היא מה נעשה עם הכסף. אם ננכה את הניכויים לאן ילך הכסף? אני בעד זה שננכה והכסף יועבר לממשל הצבאי בשביל משרד הבריאות, כי שם הם מקבלים את העזרה. מה שאנחנו מנכים בקשר לביטוח מפגיעות בעבודה, זה דבר חשוב מאד, כי הביטוח הלאומי נושא בעול של נפגעי העבודה. זו הסוגיה השניה.

והסוגיה השלישית - זה מס ארנונה. לאלה שאינם חברי הסתדרות אנחנו מנכים על פי החוק מס ארנונה, לא מס פוליטי. ההסתדרות תובעת את מס הארנונה. אני בדעה שמס הארנונה צריך להיות קודש לשירות התעסוקה עבור המעילות הארגונית.

השר י. אלמוגי:

אנחנו זקוקים לכספים, ואני חושש שמס זה לא יספיק, כי בהתאם להחלטתנו הקודמת, אנחנו חייבים להיערך באופן רציני ביותר, וזה עולה כסף. אני בעד זה שמשהמס הארנוני שניגבינו יועבר לפיקוח הארגוני, כלומר, שירות התעסוקה. אנחנו צריכים להחליט על זה כאן.

בעניין זה ישנן הצעות החלטה שהוצעו על ידי הוועדה, שחלקן אני מקבל וחלקן איננני מקבל.

יש פה גם סיבוכים תחוקתיים רציניים הקשורים עם אמנות בינלאומיות שחתמנו עם האי.אל.או., ונצטרך להתיר את הסבכים האלה.

הוועדה מציעה במסקנותיה כי סכומי הכסף שיצטברו יהוו קרן מיוחדת. באשר לאופן הניצול של הקרן, רואה הוועדה שתי אפשרויות: א. קרן מתוקצבת בתקציב הממשל בשטחים; ב. קרן נפרדת בלתי מתוקצבת עם ועדה ציבורית שתנהל אותה, ובמידת האפשר בשיתוף אישים ערביים מתושבי השטחים המוחזקים.

אנחנו יכולים להחזיק את הכסף עוד שנה שנתיים בלי שנפגע בדבר מבחינה חוקית ומבחינת דעת הקהל, אבל איננו יכולים, לדעתי, להפוך את הכסף הזה לקרן לשם מטרות אחרות, וזה עיקר הויכוח ביני ובין הוועדה הזאת.

xxxxxxxx

<u>רח"ם הגב' ג. מאיר:</u> מדוע את חושב שלא?

<u>השר י. אלמוגי:</u> אנחנו מנכים כספים עבור פנסיה, וזה עבור שירותים שאנחנו נותנים, שירותי בריאות שניתנים ע"י קופת חולים וכו'. מבחינה ארגונית, שוב אותו הדבר;

השר י. אלמוגי:

מבחינת נפגעים בתאונות עבודה, זה בסדר; מבחינת ביטוח ילדי שכירים, זה עניין של הביטוח הלאומי ואנחנו צריכים להחליט. אם המוסד לביטוח לאומי צודק בתביעתו מנחיל לשלם.

יתרי יש עוד כמה סעיפים. למשל עניין הפנסיה, אנחנו מנכים מפועלי הבניין ולביטוח פועלים אחרים ל"מבטחים". הכסף הזה נשמר על שם הארגון ואיננו כסף קולקטיבי. אם ממוסמה הוריד כך וכך, וממישהו אחר הורידו כך וכך, הכסף הזה, לדעתי, צריך להיות שמור, צריך להשתמש בו כהלואה על שמם של אלה שניכו מהם. באיזו זכות נוכל להשתמש בכספים? דברים כאלה אינם סודיים. הם יפנו ויאמרו: אם הורדתם לי עבור קופת-חולים נתתם לי תמורה; הורדתם לי מס ארגון, ארגנתם אותי; הורדתם בשביל ביטוח מפני פגיעה בעבודה, אתה הורדת את הכסף שלי ושל המעביד שלי כדי לבסס את עתידי; אתה משתמש בכסף הזה, אתה בעל הבית עליו?

זה יגיע לאי.אל.או. ולמוסדות בינלאומיים אחרים, ועל כן אני מתנגד לזה. אני בעד זה שהכסף הזה יישמר.

יש 2 אפשרויות, או לבסס את האנשים ולהעביר את הכספים לקרן הביטוח לפועלי בניין או משהו דומה. איננו מציע לעשות זאת; או להחזיר להם את הכסף, גם זאת איננו מציע לעשות, כי אז יש הרעה לגבי הפועל הערבי בטווח קצר. בינתיים הוא מקבל משכורת יותר גדולה מן הפועל היהודי.

אני מציע שהכסף הזה יהיה שמור. אפשר להשתמש בו להלוואות, כמו שמשתמשים בכספי קרנות אחרות, אבל לא להשתמש בזה ליעד אחר, על כל פנים - לא בשנתיים הקרובות. בעוד שנתיים נראה. אני מציע כך להחליט.

אלה הן הצעותי.

רח"מ הגב' ג. מאיר: אני רוצה לשאול אם אנחנו יכולים להתחיל באיזה דבר למען הילדים בשטחים. נדמה לי שזה בכלל סוציאליזם של המאה ה-21 בשביל השטחים הערביים. השאלה היא אם אנחנו לא יכולים לקחת את הכסף הזה ולעשות איזה דבר בשביל הילדים.

תת אלוף ש. גזית: כמו טיפת חלב, למשל?

רח"מ הגב' ג. מאיר: בדיוק, טיפת חלב או אולי ארוחות בבתי-הספר, אבל לא לתת סכום כסף לידי המשפחה כי יש לי ספק אם יצא מזה משהו לטובת הילדים. בכלל צריך לחנך אותם למשאליות זו של דאגה לילדים. אני זוכרת שבגלי העליה הגדולים אנחנו נמנענו מלתת את קצבת הביצים בימי הצנע למשפחות בעד כל ילד, כי למדנו לדעת שהאב מוכר את הביצים בשוק השחור במקום לתת אותן לילדים. על כן נתנו את הביצים לילדים בגן או בבית הספר. על ידי כך היינו בטוחים שהילד בעצמו יהנה מהביצה ולא שאביו ימכור אותן בשוק השחור. איננני חושבת שהערבים בשכם ובג'נין הם ברמה יותר גבוהה. אני רוצה לעשות איזה דבר למען הילדים, אבל לעשות את זה ממש למען הילדים: תחנת טיפת חלב, כוס חלב בבית הספר או ארוחה קלה בבית הספר. ואז אם האי.אל.או. יטען - מדוע לוקחים את הכספים, - אנחנו נאמר שאנחנו נותנים כוס חלב בבית הספר, טיפול בטיפת חלב וכו'. אז אפשר יהיה לעמוד בויכוח הזה.

אבל לפי דעתי אסור לנו לקבל על עצמנו להוריד מנסיה לקרן זקנה. מי יודע איך ומה יהיה.

אני הייתי רוצה לראות את המכתב הזה של קופת חולים, בו היא אומרת שהיא תתן שירותי בריאות בשטחים. אני רוצה להזמין את החבר סורוקה ולשאול אותו איך עושים זאת.

רה"מ הגב' ג. מאיר:

הנה, למשל, אני יודעת שבערביים אין רופא, ולא מתוך זה שסורוקה חושב שלא נחוץ שם רופא. אני יודעת שבדימונה נשארו בסך הכל 2 - 3 רופאים לכל האוכלוסיה הגדולה שם. מה פירוש הדבר? יש רופאים ערביים בשטחים שיעבדו בשירות קופת חולים? את זה צריך לדעת. אם הממשל הצבאי נותן שירות רפואי לכולם, האם הוא יכול לעמוד בזה? יש טעם אולי להעביר את הכספים האלה לממשל הצבאי אם הוא עושה זאת, אבל לא ליצור סיקציות שבהן לא נוכל לעמוד. איננני מדברת על האי.אל.או. אני רוצה תשובה לי עצמי באיזו רשות אני מורידה כספים כאשר אין לי תכנית לחת תמורה בעד הכספים האלה. אני לא כל כך מוכנה להסביר לפועל הערבי שתהיה לו פנסיה ויקבל תוספת לילדים. אני לא כל כך מוכנה לעשות עוול, כי הפועל הערבי, אם מסבירים לו דברים הוא מבין, אז אנחנו נשתף ערבים בכל מיני קרנות הדדיות? הוא צריך להשתתף בזה? יצרנו גולם ועכשיו לא יודעים מה לעשות אתו.

<u>מר א. אגמון:</u> הבעייה מתחלקת ל-2 חלקים. החלק הראשון זה השכר שהאיש מקבל והמעסיק משלם.

לפני שנה, ביולי 1968 החליטה ועדת השרים לענייני כלכלה כי התושבים מהשטחים אשר יועסקו במדינת ישראל באמצעות לשכת העבודה, יקבלו שכר זהה כפי שמקבל עובד במדינת ישראל. בזה נאמר שכל הניכויים מהעובד, ובעקר ניכויים כמו תוספת לשכר שהמעסיק משלם ינוכו או יצטברו כמו לגבי העובדים היהודיים.

השאלה הנשאלת היא: באיזו צורה משתמשים בכסף. בהצעות האלה זה לא כתוב. כדי למנוע סיבוכים משפטיים ובינלאומיים הצענו לוועדה שהממשל ושירות התעסוקה יחתמו על הסכם עבודה עם הפועלים מהשטחים הבאים לעבודא בישראל ובהסכם

מר א. אגמון:

העבודה הזה יוגדר השכר שלו, ויוגדר השכר שיהיה שכר נטו, כך שאנחנו לא נופיע בפניו שאנחנו מנכים ממנו סכום בשביל חוק הביטוח הלאומי של מדינת ישראל שלא חל על השטחים; בשביל קופת חולים, שלא חל על השטחים. עובדה היא שבנתניה בבניין השכר הוא 18 ל"י ביום, והפועל מקבל זאת כדי שהמעביד לא ייתנה מכך שהוא מעסיק עובד זול יותר מאשר עובד יהודי, וינוכו אותם הניכויים כמו מהפועל היהודי.

על כן אנחנו מציעים לחתום על הסכם עם הפועלים בקשר לשכר העבודה. אני מציע שיהיה הסכם בין הממשל ושירות התעסוקה לבין העובד הערבי, בין עובד בודד ובין קבוצה מאורגנת.

לגבי השימוש בכסף של המעביד ושל העובד אנחנו הצענו שהחוקים והארגונים הישראליים הנוגעים לעניין הזה לא יהיו קשורים, עד כמה שזה ניתן, בשום צורה שהיא, עם הפועל שבא מן השטחים.

כאן התעוררו 2 בעיות חוקיות, כי ברגע שחותמים אתו הסכם עבודה שהוא מקבל -.18 ל"י, ובאיזה שהוא מקום יש עוד 2 ל"י שצריך לשלם עבור ביטוח זקנה, אין ביטוח זקנה שמחייב אותי להוריד ואני לא חייב לתגיד מה עשינו בכסף.

יש שני חוקים במדינת ישראל שאותם צריך לתקן אם רוצים: חוק ביטוח לאומי וקרן ילדי השכירים. קרן ילדי השכירים שהקמנו היא קרן שבאה להשוות עובד רווק ועובד נשוי, xxxxxxxxxxxxx כי לקרן זו משלם המעסיק בלבד. המעסיק משלם לקרן זו 1,8% משכרו של העובד, ואחר כך יש קרן שמשלמת. בחוק הזה של ילדי שכירים כתוב משום מה: כל עובד במדינת ישראל

מר א. אגמון:

המעביד משלם עבורו 1,8% וכל עובד זכאי לקבל תמורת זאת 10 - 12 ל' תוספת עבור כל ילד. אני מציע לתקן זאת ושיהיה כתוב: "כל עובד תושב מדינת ישראל". מבחינה חוקית לא צריך יותר. היועץ המשפטי לממשלה פרש זאת שעובד במדינת ישראל זכאי לכך במדינת ישראל, זה לא חשוב אם יהיה כתוב: תושב מדינת ישראל - לא יחול הדבר על הערבים מהשטחים. זה שינוי חקיקתי שדרוש.

אנחנו הקימונו קרן לילדי טכירים ונחתם הסכם לגבי הקרן מבחינת היחסים בין המעביד לבין העובד. אם נצטרך לשלם מקרן זו בגלל זה שבחוק יהיה כתוב "עובד" ולא "תושב" הקרן תתרוקן תוך ½ שנה. מספר הילדים שיש להם לעומת ההערכה שעשינו עלולה להביא לכך שנגמור עם הקרן תוך ½ שנה. אין ברירה, אלא לתקן את החוק ושיהיה כתוב "תושב ישראל".

דבר שני, עניין נפגעי עבודה. גם בחוק הביטוח הלאומי לעניני נפגעי עבודה, מי שעובד במדינת ישראל ונפגע בשעת העבודה זכאי להנות מן השירותים של הביטוח הלאומי. להבדיל מן החוק הקודם, אני בעד זה שהנפגע בעבודה שבא מן השטחים יקבל את העזרה הרפואית. שם אני מתנגד שיקבל תוספת בעד ילדים, פה אני בעד זה שיקבלו עזרה רפואית אם נפגעו בשעת העבודה, אבל לא באמצעות חוק הביטוח הלאומי. איננני רוצה שחוקים ישראליים יחולו עליהם, אלא שבהסכם העבודה שייעשה בין הממשל הצבאי ושירות התעסוקה עם עובד ייאמר, כי במקרה והוא ייפגע בשעת עבודה יחולו הוצאות הריפוי על מי ששלח אותו, וזה שירות התעסוקה בשטחים, או הממשל הצבאי.

שמעתי מן היועץ המשפטי לממשלה ומהיועץ המשפטי של משרד העבודה שבעניין זה אנחנו קשורים עם אמנה בינלאומית של האי.אל.או.

השר י. אלמוגי: מה יהיה אם יסתאר נכה?

מר א. אגמון: לממשל הצבאי יהיה חוזה עם העובד מי נותן לו את העזרה הרפואית, אבל לא בתוקף הביטוח הלאומי, אלא בתוקף הסכם עבודה בין הממשלה לבין האיש. אם הולכים בתוקף הביטוח הלאומי, לא נוכל להסביר לשום גורם בינלאומי מדוע לחלק מנכים ולחלק לא. צריך לבדוק, אם לא תהיה ברירה, נצטרך למצוא הסדר, לא בין העובד והביטוח הלאומי, אלא בין הממשל הצבאי ויהיה הסכם מיוחד שעבור סכום כזה וכזה הממשל מבטח את העובדים מפני פגיעות בעבודה. אז נמנע מן הסבך הזה.

כל יתר הכספים מנוכים, לא כיוון שזה מס ארגוני, אלא מכיוון שהוא מקבל כך וכך, וזה הולך לממשל לפיתוח שירותים סוציאליים ולפיתוח עבודה.

בעמוד 2 של הצעות הוועדה נאמר:

באשר לאופן נצול הקרן ראתה הוועדה 2 אפשרויות: א. קרן מתוקצבת בתקציב הממשל בששתים (אם או בלי ועדת ציבורית לניהולה). ב. קרן נפרדת, בלתי מתוקצבת עם ועדת ציבורית לניהולה (במידת האפשר תוך שיתוף אישים ערביים מתושבי השטחים המוחזקים). אני בעד א'. מבחינת היחסים התקציביים, הכספים התקציביים מקבלים כל הכנסה או כל הורדה שעוברת אל הממשל. אני רוצה להביא לידיעת הוועדה שאפילו כספים שהרשויות מקבלות מירדן עוברות את התקציב. אני בעד זה שגם זה יתוקצב, אם תהיה ועדה או לא תהיה ועדה זו שאלה אחרת.

רה"מ הגב' ג. מאיר: ברור שהבעיה הובחרה. התרון עוד איננו, ואני מבקשת שלקראת הישיבה הבאה כל מי

xxxxxxx

רה"מ הגב' ג. מאיר:

שיש לו יד בעניין זה ישב יחד ויביא לנו הצעה מתקבלת על הדעת גם לגופו של עניין וגם מבחינה משפטית, נחפש דרך שלא נכנס לסבכים. אני חושב שפועל שבא מן השטחים, אם הוא יקבל 18 ל"ליום, זה בשבילו גן עדן. מצפוני לא יסבול מזה שהוא יקבל רק 18 ל" ליום, אבל בתנאי שבעד מה שמורידים לו הוא יקבל תמורה, תמורה אישית וחמורה כללית. אם מותר לפועל רווק להשתתף בקרן אצלנו לילדי שכירים, מותר לפועל מהשטחים במצב התעסוקה שלו להשתתף בקרן תעסוקה לחברו. זה לגמרי בסדר. אבל במה דברים אמורים? - שיהיה ברור שזה לא נועד לפיקציה שבשום אופן לא נוכל לבצע את הדבר. אנחנו מוכרחים להפסיק עכשיו, כי השרים שבאו לישיבה חבאה כבר ישנם.

השר י. אלמוגי: אני רוצה להציע הצעה לסדר שלצורך זה ועדת השטחים תטיל על שר המשפטים, שר הבטחון, שר האוצר, השר בגין ושר העבודה שנשב ונבדוק את כל ההצעות, אחרת אני צופה בזה סיבוכים חמורים מאד.

השר מ. קול: אני מציע שכל הגורמים האלה יסכמו הצעה, אם פה אחד, ואם לא יביאו לכאן את חילוקי הדיעות.

רה"מ הגב' ג. מאיר: הנוגעים בדבר זה הם: הממשל הצבאי, האוצר, משרד המשפטים, שירות התעסוקה ומשרד העבודה. אני מציעה שנציגי המשרדים האלה ייפגשו יחד ויגישו לנו הצעה אחת או שתי הצעות על פי הקוים האלה:

רה"מ הגב' ג. מאיר:

מה שמותר להוריד, ולדעתי היה כדאי לחלק מה שמורידים לטובת הפרט ומה שמורידים לטובת הכלל. זה יוגד בפירוש. למשל, נפגעי תאונות עבודה, זה הכרחי. מה שלכלל - יאבל שלפועל יהיה ברור ולנו יהיה ברור, ואל ניכנס לסבבים, וברור שמשרד המשפטים צריך למצוא דרך משפטית כדי שאפשר יהיה לעשות זאת.

מ ח ל י ט י ם: להטיל על נציגי משרדי האוצר, המשפטים, העבודה והממשל הצבאי לעבד הצעה מגובשת בדבר השימוש בסכומים המנוכים משכרם של פועלי יהודה ושומרון ועזה. הצעה זו תהיה מושתתת על העקרונות הבאים:

תוחרנה רק אותן ההורדות אשר תמורתן תעמוד לרשות הפרט מחד, או תוקדש למען שימור תנאי החיים של הכלל בשטחים המוחזקים, מאידך.

הדרכים המשפטיות ליישום הניכויים תעובדנה ע"י משרד המשפטים.

הצעות אלו תובאנה לאישורה של ועדת השרים.

ה י ש י ב ה נ נ ע ל ה

מזכירות הממשלה

סודי

19

העתק מס.

פרוטוקול

ישיבת ועדת השרים לענין השטחים המוחזקים
כ' בסיון תשכ"ט – 6.6.69

נכחו השרים: ג. מאיר – יו"ר, א. אבן, י. אלון, מ. בגין, ח. גבתי, מ. דיין, ז. ורהפטיג (מאמצע סעיף שט/25), פ. ספיר (עד אמצע סעיף שט/25), ח.מ. שפירא, י.ש. שפירא, א. שטון.

נעדרו השרים: י. ברזילי, י. ספיר (בחו"ל), מ. קול (בחו"ל), ז. שרף (בחו"ל).

י. אלמוגי	–	שר העבודה
מ. ארנון	–	מזכיר הממשלה
א. אגמון	–	משרד האוצר
י. ארנון	–	משרד האוצר
רס"ן א. בראון	–	משרד הבטחון
ר. גבע	–	משרד העבודה
ד. גולן	–	משרד המסחר והתעשיה
תא"ל ש. גזית	–	צ.ה.ל.
ש. הלל	–	משרד החוץ
ד. כוכבי	–	משרד העבודה
אל"מ י. ליאור	–	מזכיר צבאי לראש הממשלה
י. פונדק	–	משרד העבודה
מ. שטון	–	לשכת ראש הממשלה

סדר היום: שט/25. מצב התעסוקה בשטחים – המשך הדיון
שט/26. איסור הקמת מפעל הסחזה בעזה
שט/27. הרחבת מפעל האטריות בבית סחור

. / מצב

בפרוטוקול זה 4 דפים.

סס/25. מצב התעסוקה בשטחים - המשך הדיון

המנהל הכללי של משרד המסחר והתעשיה מגיש, בהתאם להחלטה מס' סס/23 של ועדת השרים לענין השטחים המוחזקים מיום י"ב בסיון תשכ"ט (29.5.69), את רשימת מפעלי התעשיה ובתי מלאכה שיזמים ישראלים מעוניינים להקים בשטחים המוחזקים המ"ב (דף 4).

בדיון משתתפים: השרים ח. גבתי, פ. ספיר, ג. מאיר, י.ש. שפירא, א. אבן, ח.מ. שפירא, א. שמון, מ. דיין, י. אלון, י. אלמוגי וה"ה י. ארנון, ד. גולן, א. אגמון וי. פונדק.

מ ח ל י ט י ם :

א. עבודה יזומה בשטחים

1) להרחיב את העבודה היזומה בשטחים המוחזקים במגמות של פיתוח כפרי, טלילת כבישי גישה ושיפור תנאי החיים של התושבים.

2) העבודה היזומה תנוצל גם להקמת מבני תעשיה ומלאכה.

3) משרד האוצר יאשר את התקציבים המלימים הדרושים לביצוע תוכניות אלה.

ב. ייזום תעשיות ומלאכות בשטחים

ייזום תעשיות ומלאכות בשטחים יהיה כפוף לסדר העדיפויות כדלקמן:

1) יזמים ערביים או שותפויות ערביות-יהודיות.

2) מפעלים המעסיקים גברים.

3) מפעלים עתירי עבודה ולא עתירי הון.

ג. השקעות ישראלים בשטחים

השקעות ישראלים בשטחים יאושרו בתנאים הבאים כפי שנקבעו על ידי הנהלת משרד המסחר והתעשיה באוקטובר 1968:

1) מפעל מאושר ללא מענק.

2) הלוואות בגובה של 50% מההשקעות הקבועות (ציוד ומבנים) בריבית של 9%.

3) תמריצי יצוא כמקובל בישראל עבור יצוא שתמורתו במטבע זר הינה בהמרה חופשית.

4) ערבות פוליסית של 100%.

. / סידורים

ד. סידורים מינהליים

יובטח נוהל מתאים לאישור מזורז של המלצות ועדת המנכ"לים לעניני השטחים המוחזקים בכל הנוגע לייזום מפעלים בשטחים המוחזקים.

ה. לאור ההערות שהושמעו בישיבות ועדת השרים לעניני השטחים המוחזקים מיום י"ב בסיון תשכ"ט (29.5.69) ו- כ' בסיון תשכ"ט (6.6.69), תכין הועדה הבינמשרדית לבדיקת מצב התעסוקה בשטחים, אשר הוקמה על יסוד החלטה מס' ש/16 של ועדת השרים לעניני השטחים המוחזקים מיום כ"ב בניסן תשכ"ט (10.4.69), המלצות מפורטות על מדיניות התעסוקה המומלצת ומימדיה בישראל ובשטחים וכן פירוט תוכניות להשקעות.

המלצות אלה תכלולנה תוכניות לדילול האוכלוסיה בעזה, מתן תעסוקה לפליטים וטיפול בבעיית הפועלים הערביים מעזה המועסקים בירושלים.

ההמלצות תוגשנה לישיבה הבאה של ועדת השרים.

ש/26. איסור הקמת מפעל חשוב בעזה

מ ח ל י ט י ם לאשר את המלצת ועדת המנכ"לים לעניני השטחים המוחזקים מיום ו' באייר תשכ"ט (24.4.69) כדלקמן:

תוכנית המפעל כפי שהועברה ע"י חברת "אבגה בע"מ", מבוטלת על ביצוע עבודות ליטוש והשחזה למפעלים ישראליים העוסקים ביצוא מוצרי מתכת.

1) מספר העובדים שיועסקו בעבודה זו ברצועה יגיע ל- 80.

2) מימון הציוד הדרוש ייעשה ע"י משקיעים, ואין הם זקוקים לכל עזרה כספית.

3) הידע הדרוש לביצוע העבודות נמצא ברשות החברה.

4) מיקום בית החרושת ואישור לשימוש במיתקני המפעל להתכת נחושת ייקבע ע"י מפקדת רצועת עזה.

ש/27. הדחיית מפעל האסריות בבית שאור

מ ח ל י ט י ם לאשר את המלצת ועדת המנכ"לים לעניין השטחים המוחזקים מיום כ"ז באייר תשכ"ט (15.5.69), בדבר חידוש הציוד הדרוש להרחבת מפעל האסריות בבית שאור בסווי של 30 אלף דולר, ללא הקצבת מטבע חוץ.

רשימת מפעלי התעשיה ובתי מלאכה קיימים וישראלים מקומיים לתעים המתחים המוחזקים

א. איזור יהודה והשומרון

שם המפעל	סיוע	מענף	התרכזה לגבי מספר העובדים המוסכמו	הבינוי (שטח מפרש המבוקר)	פרטי ההשקעות	הערות
1. מפעל לקונפקציה (גיבור)	גיבור בע"מ	טקסטיל	150–200	1500 מ"ר	-	מבקש מבנה
2. מפעל למצות ומסיות מפלסטיק	ישראל פלסטיק לייסים	פלסטיק	50	מרם הוגשה תוכנית מפורטת		מבקש מפעל מאושר עם מענק.
3. מפעל לטוויה אסבסט	חב' אסבסטוס וכימיקלים בע"מ	טקסטיל	45	3000 מ"ר	1300000	התשקעה בציוד ובמבנה דורש מפעל מאושר.
4. מפעל להרכבת תגורות כריזיות	כגם בע"מ	עור ופלסטיק	30	400 מ"ר	מרם הוגשה תוכנית	מבקש מבנה.
5. מפעל לשימורי פירות וירקות	יקב בן עזר בע"מ	מזון	200–300	מרם הוגשה תוכנית מפורטת		מרם הוחלט אם להקים את המ ביהודה והשומרון או בעזה.
6. תכרה לביצוע עבודות קבלנות בקונפקציה	מילם ושות'	טקסטיל	200			מרגון וביצוע עבודות בשמחי בקשת התכרה לערבות לגבי הת תגלם הנמסר למתכרות בשמחי

ב. רצועת עזה

1. מפעלי סריגה ראובני	ראובני	טקסטיל	100	1500 מ"ר	460 אלף ל"י	מבקש מפעל מאושר עם מענק.
2. מפעל לליטוש מוצרי מחכת	חברה בע"מ	מחכת	50–80	מבנה קיים	המפעל לא הוגש במלואם זה תנאים מיוחדים.	
3. מפעל להקפאה עמוקה	אקסטרה	מזון	10 נוסף לכך מס' גדול של דגים.	200 מ"ר	300 אלף ל"י	מבקש מפעל מאושר.
4. מפעל למצות ומסיות מפלסטיק	פלסטיק	פלסטיק	50	מרם הוגשה תוכנית מפורטת	350 אלף ל"י	מבקש מפעל מאושר עם מענק.
5. מפעל לעיבוד עודים	לוינגרם את מרגריך	עור	50	300 מ"ר	550 אלף ל"י	מבקש מפעל מאושר עם מענק.
6. מפעל ליצור מעטפות כגייר	חב' ישראלים למעטפות בע"מ	נייר	100	1000 מ"ר	500 אלף ל"י	מבקש מפעל מאושר עם מענק.
7. מחנת קפה	אורלין מרדכי	מזון	50	מרם הוגשה תוכנית מפורטת	מיליון ל"י	מרם הוגשה תוכנית מפורטת.
	סילם [illegible]	טקסטיל	300			[illegible]

סטינוגרמה

סודי ביותר

פ ר ט י - כ ל

ישיבת ועדת השרים לענין השטחים המוחזקים
יום ו', כ' בסיון תשכ"ט - 6.6.69
(בשעה 08:30, בלשכת-רה"מ - ת"א)

נכחו השרים: ג. מאיר - יו"ר,
א. אבן,
י. אלון,
מ. בגין,
ח. גבתי,
מ. דיין,
ז. ורהפטיג (מאמצע סעיף שט/25),
פ. ספיר (עד אמצע סעיף שט/25),
ח.מ. שפירא,
י.ש. שפירא,
א. ששון.

נעדרו השרים: י. ברזילי,
י. טמיר (בחו"ל),
מ. קול (בחו"ל),
ז. שרף (בחו"ל).

י. אלמוגי - שר העבודה
מ. ארנון - מזכיר הממשלה
א. אגמון - משרד האוצר
י. ארנון - משרד האוצר
רב-סרן א. בראון - לשכת שר הבטחון
ר. גבע - משרד העבודה
ד. גולן - משרד המסחר והתעשיה
תת-אלוף ש. גזית - צה"ל
ש. הלל - משרד החוץ
ד. כוכבי - משרד העבודה
אל"מ י. ליאור - מזכיר צבאי לראש-הממשלה
י. פונדק - משרד העבודה
מ. ששון - לשכת ראש-הממשלה

רשמה - ל. צ'סנר

סדר היום: שט/25. מצב התעסוקה בשטחים - המשך הדיון 2
שט/26. אישור חקמת מפעל השוזה בעזה 53
שט/27. הרחבת מפעל האיטריות בבית סחור 54

שט/25. מצב התעסוקה בשטחים - המשך הדיון

היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר: אני פותחת את הישיבה.
אבקש את המנהל הכללי של משרד המסחר והתעשיה להביא בפנינו תכניות, אם יש לו, אני מקווה שיש לו. אחרי זה נמשיך בדיון וכל החברים שנרשמו בישיבה הקודמת ולא הגיעו לרשות הדיבור, יקבלו אותה היום.

המנכ"ל ד. גולן: אין תכניות, מה שיש זו התעניינות של יזמים, בעיקר יזמים ישראליים, שהגיעו לדרגות שונות של גיבוש, וכאן לפניכם רשימה של מפעלים. זה מסתכם בתעסוקה של 1,300-1,500 איש. כפי שאפשר לראות מהרשימה, חלק מהמבקשים מתנים זאת במתן מעמד של מפעל מאושר למפעל שהם רוצים להקים. אנחנו החלטנו לא לתת מעמד של מפעל מאושר, ואני מניח שחלק מהם לא יתבצע אם לא ניתן להם מעמד כזה.
ישנם עוד שבעה-שמונה מפעלים שלא ניתן לגביהם פירוט מלא, אבל הם הביעו התעניינות, ואלה מפעלים לצמיגים, שיש, המלחת סרדינים ועוד, נוסף לאלה שמפורטים לפניכם.
כדי להזיז את התכניות האלה, צריך להחליט מה בדיוק התנאים שאנחנו נותנים להם, ורק אז נוכל לדבר אתם באופן תכליתי ולדעת מה מתבצע ומה לא מתבצע. בטרם נשמע מה התנאים שהיזמים או המשקיעים מבקשים, אנחנו צריכים לדעת שניים-שלושה דברים: א) מה יהיה גורל התוצרת של המפעלים האלה; ב) איפה יהיה השוק, האם זה שוק כאן או ייצא למקום אחר, או ישאר במקום. למשל, המפעל לקונפקציה של איבור, זה מפעל שקיים בארץ. עיקר התוצרת מבחינת המפעלים היותר גדולים, זה קשר עם המפעלים בארץ שעובדים לייצוא, ואז הסחורה נקנית על-ידי מפעלים ישראליים ותיוצא ברובה,

המנכ"ל ד. גולן:

לפחות מחציתה, לחוץ-לארץ. חלק מהמפעלים לשימורי מזון, תוצרתם מיועדת אך-ורק לייצוא מחוץ לישראל, (רה"מ הגב' ג. מאיר: על-ידינו?) - על-ידינו, על-ידי היזמים הישראליים שיהיו בעלי המפעל והם יקנו את התוצרת. אלה בדרך-כלל יזמים ישראליים שעוסקים באותו ענף בישראל.

השר מ. דיין: אלה יזמים ישראליים, וזה ייקרא עבודה עברית, אם כי הם יעשו זאת בעבודה ערבית במרחק של 50 קילומטר מכאן. כל המפעלים הישראליים במקום להרחיב את מפעליהם כאן, יעבדו שם עם פועלים ערביים ויביאו את התוצרת הנה.

המנכ"ל ד. גולן: או הנה או לחוץ-לארץ, זה ברוב המפעלים כך. לגבי התחרות עם מפעלים ישראליים, זה ישנו פה-ושם. למשל המפעל לייצור מעטפות נייר, יש בזה התחרות עם מפעלים ישראליים, אותו הדבר לגבי א מחנת-הקמח.

השר מ. בגין: יש צרכנים חדשים בשביל מחנת הקמח, או שמחנה כזאת יכולה לפגוע במחנה שהיתה קיימת?

המנכ"ל ד. גולן: מחנה כזו תייצר גם בשביל הארץ, אבל היא תתחרה במחנות שלנו.

השר ח.מ. שפירא: באיזו מידה?

המנכ"ל ד. גולן: לא במידה גדולה. אני מניח שאם מפעלים כאלה יקומו שם, ירחיבו פחות את המפעלים בארץ.

השר א. שרון: כתוב כאן שהמפעלים האלה יוקמו ביהודה ובשומרון, אבל לא נאמר אם זה בג'נין, בסול-כרם או בשכם.

רה"מ הגב' ג. מאיר: באופן עקרוני זה לא משנה.

תת-אלוף ש. גזית: הם מוכנים להתאים את עצמם אלינו.

רח"ט הגב' ג. מאיר: אלה כולם מפעלים ישראליים?

המנכ"ל ד. גולן: כולם מפעלים ישראליים שהגישו בקשות. גם המפעלים הנוספים שהזכרתי, אלה ישראלים שהביעו התעניינות אבל לא הגיעו לשלב של בקשה מפורטת.

רח"ט הגב' ג. מאיר: מה המצב של הבקשות הערביות?

המנכ"ל ד. גולן: אין בקשות ערביות רבות. שתי בקשות היו בדיון, מפעל המנדלים ומפעל האיטריות. יש עכשיו בקשה מצד ערבי ברצועה-עזה להקמת מפעל לשימורים ולבתי-אריזה. אחד שאושר ומוכן להקמה זה המפעל לשימורים ברצועה. היוזמה מצדם היא בדרך-כלל מועטת למדי.

אם מחליטים לא לתת להם מעמד של מפעל מאושר לאזור פיתוח א', נדמה לי שחלק גדול מהתכניות האלה היינו מקדמים, אילו היינו עותרים את בעיית המיבנים. היו מקימים זאת יותר מהר לו לא היו צריכים בעצמם להקים את המיבנים. אני מניח שהקמת המיבנים היתה נותנת דחיפה גדולה להקמת המפעלים בשטחים.

לגבי סדר-הגודל של התעשיות שבהן מדובר, עיין לתעשיית הטכסטיל ועיבוד העור, מה שדרוש זה 10 מטרים לעובד, ולפי הנסיון שלנו באזורי פיתוח, זה כ-200 ל"י המטר. מיבנים ל-1,000 עובדים זו השקעה של 2 מיליון ל"י. המושל הצבאי בעזה אומר כי שם ישנם קבלנים ערביים שמוכנים ללכת לזה אם נעזור להם בהלוואות לתקופה יותר ארוכה.

לגבי ההתחרות עם מפעלים בארץ, מאחר שאין גבול ואין דיווח על העברת סחורות, הגישה שאנחנו ממליצים עליה היא שאנחנו נתייחס לבקשות בשטחים כמו לבקשות בישראל. למשל מפעל האיטריות, אם היה מישהו בארץ מבקש להקים מפעל איטריות והיה מבקש מעמד של מפעל מאושר, היינו אומרים לא. אם מישהו רוצה להקים מפעל כזה לאיטריות בתל-אביב, מבלי לקבל מעמד של מפעל מאושר, הוא לא צריך לשאול אותנו בכלל. לא צריך לתת עידוד, אם לא נותנים עידוד למפעל כזה בישראל, אבל לא לאסור.

רה"מ הגב' ג. מאיר: יש הבדל, אם יהודי מקים מפעל מכספו-הוא ולא ממפעל מאושר, הוא מקבל פועלים מלשכת העבודה, משלם שכר שמקובל במפעלים אחרים באותו ענף שכבר קיימים בארץ, ואינו יכול להתחרות אתם. חברי-הממשלה הביעו כאן מישאלה לגבי דבר מאוד רציני, שלא נקים במו ידינו מפעלים שבהם יהיה שכר-העבודה נמוך יותר, עבודה לא מאורגנת ובתנאים סוציאליים שאינם דומים לתנאים הסוציאליים של הפועלים שלנו, ואחר-כך יש דמפינג. אז זה לא אותו דבר. אי-אפשר להשוות מפעל בחיפה כאשר יהודי בתל-אביב רוצה להקים אותו דבר. הוא לא יכול להתחרות בו בצורה לא-הוגנת, מפני שתנאי העבודה, התנאים הסוציאליים, המסים שהוא צריך לשלם, דומים לאלה שמשלם השני. מה שאין כן לגבי מפעל בשטחים.

המנכ"ל ד. גולן: זה נכון לגבי שכר העבודה.

רה"מ הגב' ג. מאיר: ומס-הכנסה, מס עירוני וכו'.

המנכ"ל ד. גולן: מבחינת שכר העבודה והמסוי זה נכון, אבל מכל הבחינות האחרות, למשל מפעל האיטריות, עד שהמפעל הזה יצליח עם היידע ומערכת השיווק של "אוסם", כמובן שקשה אתה להכליל פה הכללות, במרבה מקרים זה עולה על החסרון או היתרון שלו בעניין חוסר העבודה. קשה להעריך כמה ומה הצריכה אם בשטחים ואם בישראל. אי-אפשר לבנות על זה אלא אם זה מוצר שהמכס יכול לפקח עליו. לגבי האיטריות למשל, לא ניתן להקים מפעל שימכור רק בשטחים.

רה"מ הגב' ג. מאיר: מה עם מפעל הסנדלים?

המנכ"ל ד. גולן: לגבי הסנדלים, המכס סוען שהוא יכול לפקח.

רה"מ הגב' ג. מאיר: ומדוע על האיטריות לא?

המנכ"ל ד. גולן: אפשר להטביע חותמת על כל סנדל, אי-אפשר להטביע חותמת על איטריות, ואריזה אפשר להחליף.

השר מ. דיין: אתה אומר שבמידה שכל ההתעניינויות האלה ייצאו-לפועל זה מסביב ל-1,500 עובדים. נניח שנקים זאת, ולא חשוב מצד מי באה ההשקעה, אם זה איש פרטי משקיע או לא, בשביל לגמור את 1,500 מקומות העבודה האלה, כמה כסף צריך להשקיע?

המנכ"ל ד. גולן: יש פה כמה מפעלים, ודווקא לגבי הגדולים שבהם, מפעלי המזון וכו', יכולים להעסיק 200-300 איש, עוד לא הגענו תכנית מפורטת.

השר מ. דיין: אתה אומר שזו התעניינות והם רוצים מעמד של מפעל מאושר, אני רוצה להבין, היות וזה הכל כסף ישראלי, בין שזה מפעל מאושר או פרטי, כמה כסף צריך להשקיע בשטחים בשביל 1,500 מקומות העבודה האלה?

המנכ"ל ד. גולן: איננני יכול להגיד בדיוק, אני מוכן להסתכן בהערכה, זה בין 20 ל-25 מיליון ל"י בשביל השקעה כוללת לכל המפעלים האלה, כולל/מבנים, ציוד וכדומה. קרקע,

השר פ. ספיר: אני חושב שהרבה פחות.

השר ח. גבתי: אני סבור שהיה טוב לו הכנסנו בהירות-יתר בנקודה שלנו. אנחנו משתמשים במונחים שאיננני יודע אם כולם מבינים אותם באותו תוכן. משתמשים במונח שילוב, למה מתכוונים במונח שילוב? זה מושג רחב מאוד. נדמה לי שבישיבה הקודמת מישהו הגדיר ששילוב פירוש הדבר שני משקים נפרדים עם שיתוף-פעולה ביניהם; ומצד שני נשמעו הצעות שמהן אפשר היה להבין

השר ח. גבתי:

ששילוב פירוש הדבר לא רק שיתוף-פעולה, כי אם מיזוג של סקטורים של הכלכלה, כמו תעשיה, מפעלים משותפים שהם קשורים אולי גם עם מפעלים שנמצאים בארץ, שילוב בתחבורה, כבר לא לדבר על נמל, שזה דבר אחר, וזה למעשה חייב להוביל בסופו של דבר למיזוג שני המשקים. בכל-אופן, ההבדל בין שילוב ומיזוג ~~ה~~ הולך ומיטשטש.

איננני יכול לדבר על השטחים המוחזקים כמושג אחד, והיות ובפעם הקודמת חברי-הממשלה שהשתתפו בדיון, כל-אחד לפני זה ביסס את השקפתו על עתיד השטחים, איננני מתכוון לעשות זאת, ~~אבל~~ אני רוצה להגיד, בשבילי יש הבדל יסודי בין הגדה ובין רצועת-עזה, ובהתאם לכך אני רואה גם את ~~ה~~מגמות הפיתוח שלנו בכל-אחד מהשטחים האלה. אם אני מדבר על הגדה, אני יוצא מהנחה שאם אומרים שילוב, פירוש הדבר שני מפעלים נמרדים עם שיתוף-פעולה במידת הצורך, בו-בזמן שאם מדברים על הרצועה צריך לדבר על שילוב הרבה יותר הדוק של המשק עם ישראל, מתוך הנחה שאיננני יודע מה יהיה עתיד הגדה, אבל לי ברור שביחס לרצועת-עזה אנחנו צריכים לראות את הרצועה כחלק אינטגרלי של מדינת ישראל. מכאן נובעת הגישה שלי לצרכי הפיתוח.

אני סבור שבתוך התכנית שהובאה בפעם הקודמת, בעצם הדבר המעשי היחידי - הבוקר שמענו תכניות יותר מעשיות בתעשיה - היו ההצעות בקשר עם שיתוף חקלאי ברצועת-עזה, ואני חושב שהן ריאליות, אפשר לבצע אותן בלי השקעת הרבה כסף. אני חושב שיימצאו גם יהודים שיהיו מוכנים להיכנס לשם, כי בלי שותפים יהודים יהיה קשה מאוד לבצע זאת לפחות בתקופה הראשונה, ואני מניח שזה ניתן לביצוע.

אני חושב שגם בגדה צריך לעשות כל מה שאפשר כדי לפתח את החקלאות שם בכיוון מסויים, בכיוון של פיתוח גידולים לייצוא, אם כי עכשיו זה מתרכז בעיקר בבקעת-הירדן. השנה

השר ח. גבתי:

כבר עשינו צעדים ראשונים, יש אפשרות להרחיב זאת. ואז יש בזה משום יצירת תעסוקה, אין בזה משום סכנה להצפה בתוצרת חקלאית ופיתוח ירקות לייצוא. (רה"מ הגב' ג. מאיר: כמה?) - קשה להגיד, גם פה זה תלוי לא-מעט, כי כאן לדעתי, זה הרושם שלי, שיש ערבים שמעוניינים ואין צורך בשותפים. יש ערבים בעלי קרקע ובעלי מים שמוכנים לעשות זאת, אנחנו נדריך אותם, וגרסקץ תיקח מהם את התוצרת כפי שהיא לוקחת מכל יהודי, ותשלח אותה לאירופה. בחורף שולחים ירקות גם לירדן ולכרוזיה, אנחנו יכולים להגדיל זאת במידה בזאת שהם ישלחו מה שהם יכולים לשלוח מזרחה. נוסף לזה, אפשר לגדל גידולים נוספים ושזה ילך לאירופה. השאלה באיזה קצב זה ילך, זה יכול להיות במאות טונות. אינני בטוח אם הפיתוח בבקעת הירדן לא יוגבל בגלל חוסר עובדים. עובדה שבבקעת-הירדן יש חוסר בעובדים.

סגן-רה"מ י. אלון: באיזה ~~חלק~~ חלק של בקעת-הירדן מדובר?

השר ח. גבתי: אותם השטחים בבקעת-הירדן שהם היום מעבדים ומחזיקים אותם. אינני מתכוון לפיתוח של שטחים נוספים. גם בשטחים אלה אפשר לעשות הרבה יותר בהדרכתנו. גם היום עובדים שם פועלים מעזה, כי בגדה לא היו מספיק פועלים בשביל העבודה בבקעת-הירדן.

אני מאמין שאם ניצור אפשרויות עבודה לקראת החורף הבא לעוד 300, 400 או 500 איש, אני מניח שהם יפתרו בעיה זו.

רה"מ הגב' ג. מאיר: תסביר לי מדוע לא עשינו זאת עד עכשיו.

השר ח. גבתי: אנחנו השנה עשינו את הנסיונות הראשונים. הם צריכים ללמוד פיתוחים חדשים כמו שעושים בארץ. בשנה הבאה הם יכולים לפתח יותר. זה לא פותר את בעיית התעסוקה, אבל זה תורם משהו.

השר ח. גבתי:

בעזה אנחנו עכשיו משקיעים מאמצים רבים כדי להגביר את הקצב ולעשות זאת בקנה-מידה גדול. אבל מחוץ לפעולות אלה, אנחנו בעזה רוצים לעשות עוד איזה דברים, ואנחנו רוצים להעביר לשם עבודות-עזר לחברות בשביל תוצרת חקלאית לייצוא. אסביר מה זה.

אנחנו נוכחנו לדעת שלפי שיטות השיווק שהן מקובלות היום באירופה, כגראה שנצטרך לחדול לשלוח את התוצרת בארגזים ובמיכלים גדולים, אלא באריזה קמעונית. אותו גזר שאנחנו שולחים היום בשקים של 40-50 ק"ג, צריך לשלוח בשקיות של 1-2 ק"ג. התברר שאם נעשה זאת כאן אצלנו, אין לנו הרבה סיכויים לייצא זאת, כי ספק אם נעמוד, בשכר-העבודה שלנו, בהוצאה הקשורה באריזה הקמעונית הזאת. יש מחשבה להקים בעזה מכון לאריזה קמעונית, ואז את הגזר הזה נעביר בשקים לעזה, שם יעשו את האריזה הקמעונית, נעביר זאת לאשדוד ומשם נשלח לחוץ-לארץ. זו מחשבה שנבדקת עכשיו, זה יכול לחת הרבה מאוד עבודת ידיים.

אם אני עובר לשטחי פיתוח אחרים, תעשיה או מלאכה, אני בדעה שאנחנו צריכים את מרכז ההתעניינות שלנו לשים על הרצועה. ואז מבחינת התנאים הייתי רוצה לראות את הרצועה כאזור פיתוח של מדינת ישראל עם ההקלות שאנחנו נותנים באזורי פיתוח. ואם מדברים עכשיו על זה, שבשביל להניע יוזמים שייכנסו לפיתוח שם יש צורך להקים מיבנים, אני בעד הקמת מיבנים בעזה. איננני בעד זה שנקים מיבנים בשכם או במקומות אחרים בגדה. על-כל-פנים, בתור ראשון הייתי רואה את הפעולות הזאת ברצועה ולא בגדה . אין לי שום היסוס להקים מיבנים בעזה, אבל לעומת זה יש לי היסוסים אם צריך לעשות זאת בגדה.

הוא הדין בקשר להקלות. אם נותנים הקלות ליוזמים, הייתי מציע שנראה את רצועת-עזה כאזור -פיתוח א' עם כל ההקלות שאנחנו נותנים.

השר ח. גבתי:

אני חושב שההצעה הזאת יש בה הגיון, לא רק מפני שאני מבדיל בין עתיד רצועת-עזה לבין עתיד הגדה, כי אם מפני שהמצב האובייקטיבי היום של התעסוקה בעזה, מחייב נקיטת אמצעים הרבה יותר יעילים מאשר בגדה. אינני יודע אם הסטטיסטיקה מבטאה תמיד את המצב לאשורו, אבל אני יודע שמצב העבודה ברצועה, אם אני כולל בזה גם את הפליטים שיושבים ברצועה, ואי-אפשר להתעלם מזה, הוא הרבה יותר חמור מאשר מצב העבודה בגדה. * עצם העובדה שלבקעת-הירדן צריך להביא פועלים מעזה ולא מהגדה, זה מעיד על-כך שהמצב שם הרבה יותר גרוע. גם מבחינה זו יהיה מוצדק אם נפלה בין שני השטחים האלה את רצועת-עזה לטובה.

עכשיו בקשר עם ענייני העבודה. אני תמים-דעים עם הדברים שאמרה ראש-הממשלה בישיבה הקודמת. אנחנו לא סותמים הרמטית את השטחים, אבל כניסתם של עובדים מהשטחים לישראל צריכה להיות מוגבלת. וכאשר אני אומר מוגבלת, אני בזה לא קובע מספרים, ואיננני מציע שהממשלה תקבע מספרים. יתכן שצריך לקבוע זאת מדי פעם בפעם, אבל קביעה זו של מספרים לא יהיה לה כל ערך אם לא ניצור מנגנון אשר דרוש בשביל לעקוב ולבדוק תנועת העובדים מהשטחים לישראל.

<u>רה"מ הגב' ג. מאיר:</u> ועוד פעולה שתיעשה למען הגברת התעסוקה בשטחים.

<u>השר ח. גבתי:</u> זה יקבע את המספרים. אבל אחרי שמחליטים, פה יכול להיווצר מעין מצב שנעשה פעולה לפיתוח בשטחים, ואחר-כך יתברר שאין שם עובדים, כי יותר כדאי להם לעבוד בישראל. יכול להיות מצב כזה שבג'נין לא נשיג פועלים, כי יותר כדאי להם לעבוד בנתניה, כל זמן שיהיה ההפרש הזה בשכר העבודה. או שיכול להיות דבר כזה בין עזה לבין אשקלון. יכול להיות שבעזה יגידו שלא כדאי להם לעבוד שם, והם ילכו לעבוד בישראל. בלי הגבלות

השר ח. גבתי:

ובלי מעקב וביקורת על תנועות עובדים מהשטחים לישראל, לא יהיה ערך להחלטה שנחליט, ויתכן שחלק מהפעולות שנעשה שם לא תהיינה יעילות בגלל זה.

איננני חושב שזה מעל ליכולתנו להגיע לזה. היו הרבה שנים של מימשל צבאי בישראל והיתה ביקורת על תנועת עובדים מהשטחים שהיו במימשל צבאי למקומות אחרים. גם אז היתה ביקורת. אני חושב שנעשה מישגה - ולא חשוב אם ייכנסו 5,000 או 10,000 או 20,000 - אם לא תהיה ביקורת כזאת. אם לא תהיה ביקורת, לא תהיה כל ערך לפעולה, וזה עלול לטשטש כל פעולה לפיתוח שלנו בשטחים. זה יימשך כל זמן שההפרשים בשכר-העבודה יהיו גדולים. באותה מידה אני חושב שצריך למצוא דרך גם לפיקוח על תנועת סחורות, במידה ויעודדו סחורות שאין לנו ענין ואיננו חוששים שהעברתן לישראל עלולה להכביד. כמו שדיברנו על מפעל הסנדלים, יתכן שבתוך הרשימה הזאת של המפעלים יהיו דברים שהם מיועדים לייצוא, אבל יהיה חשבון ש-20%-30% מזה אפשר לשווק בארץ. מוכרחים למצוא את הדרך, ויש הרבה דרכים לכך, שיהיה פיקוח על תנועת הסחורות, במידה שיהיו מעוניינים בתנועה הזאת מהגדה לישראל. מבחינה זו אני פחות חושש מעזה, אבל בגדה יש הכרח לעשות זאת.

שני הדברים האלה, הפיקוח על תנועת עובדים והפיקוח על תנועת סחורות, לדעתי הכרחיים לתקופה הקרובה, לפחות כל עוד יישאר המצב כפי שהוא והסכנות שישנן.

בעצם אלה הדברים שנראה לי שאנחנו צריכים לעשות. אם אתחיל לסכם אותם, הייתי אומר: העדפת רצועת-עזה והעדפת הפשיטות הכלכלי של רצועת-עזה על-פני הגדה; מתן יותר תמיכות ועידוד להפנייית מפעלים, במידה שזה ניתן, לרצועה יותר מאשר לגדה. למשל, אם פה ברשימה שלפנינו נכלל מפעל לשימורי פירות וירקות, ויש ספק אם להקים זאת בגדה או בעזה, אני אומר שצריך לעשות הכל כדי להקים

השר ח. גבתי:

בעזה ולא ביהודה ובשומרון, וייתכן שיש מפעלים שמדובר עליהם ביהודה ובשומרון, צריך להפנות אותם לעזה, כדי לפתור את הבעיות החריפות שישנן בשטח התעסוקה בעזה. אני חושב שבעזה אנחנו יכולים להרשות לעצמנו להשקיע ולעשות דברים שלא הייתי מייעץ לעשותם בגדה.

השר פ. ספיר: אני מצטער שאני מוכרח ללכת, ולכן ביקשתי להקדים אותי. אני רוצה להגיד כמה דברים, ואתזור רק במשפט אחד או שניים על דברים שאמרתי בישיבה הקודמת.

אין חוסר בידיים עובדות בארץ ברבבות, זה רק לגבי מומחים מדרגה ראשונה ומהנדסים. לפי העתון הבוקר חסרים 2,000 אנשים כאלה לשנה ואולי אפילו יותר. מזה 1,000 השכניון נותן, וגם על-ידי העלייה יכולים למלא את הצרכים האלה.

אשר לדברי השר גבתי. אני מבדיל בין עזה ובין הגדה מכל הבחינות. קודם-כל מבחינת העבודה. רמת החיים בגדה היום לעומת אמא א רמת החיים שלהם לפני שנתיים, עלתה. לעומת זאת, אנחנו שומעים מתוך המספרים שמביאים לפנינו מדי פעם בפעם על הרצועה, שיש שוני בין הגדה ובין רמת החיים ברצועת-עזה. אני מצטרף לדעתו של השר אגבתי, אמא שכל המאמצים שאפשר לעשות ובאמצעים לא-גדולים לגבי הקמת מפעלים, הייתי מפנה יותר לעזה מאשר לגדה. העזה הייתי נותן יותר הנחות, ובגדה לא-כלום.

בבירור שהיה לנו על מפעל הסנדלים, ולא חשוב שזה ענין של 40 איש, בהזדמנות זו נחשפה כל התמונה של מה שיש ומה שעלול להיות. פה הם עלו על הקרקע של שתולה, ממה הם יחיו? לכן הם מחפשים מפעל תעשייתי אחד או שניים, כדי שיוכלו להתקיים. בעצם מדובר על 3,000 משפחות בהר, ובשביל זה יש צורך ב-180 מיליון ל"י.

השר ח. גבתי: לדעתי זה רק 80 מיליון ל"י, ולא 180 מיליון ל"י.

השר פ. ספיר: אתה מחשב רק את המשק. ההבדל בינך ובינינו, שאנו לוקחים בחשבון גם את המיבנים, זה 40 מיליון ל"י, והיתר זה שיכון בבתים גדולים. הם רוצים להשקיע שם ומחפשים מפעל תעשייתי. אני חושב שקודם אנחנו צריכים לחפש מפעלים בשבילנו, כי ענייי עירך קודמים.

רה"מ הגב' ג. מאיר: עכשיו אנחנו דנים על תעסוקה בשטחים.

השר פ. ספיר: ברשימה הזאת שלפנינו ישנם מפעלים שאין להם כל קשר להתחרות עם מפעלים בישראל, כי זה בשביל ייצוא, כמו למשל המפעל לקונפקציה של גיבור והמפעל לשימורי פירות וירקות. לגבי המפעל לשימורי פירות וירקות הייתי מחפש אדם יותר מקובל, כי האיש הזה כבר סידר כמה מפעלים גורמים שונים, הוא מכר את המפעל שלו למושבים, א על-כן הייתי מחפש משקיע אחר. הייתי מחפש אדם יותר סולידי.

השר ח. גבתי: אנשים סולידיים לא הולכים לשם.

השר פ. ספיר: אנחנו מעוניינים לתת למישהו כסף כדי שלא יסדר את העניינים? את המפעל לקונפקציה הייתי מקים ברצועת עזה, וגם את המפעל לשימורי ירקות ופירות הייתי מקים בעזה. גם לגבי המפעל לטוויה אסבסט, הייתי מחפש משקיע אחר.

לגבי המפעלים לטריגה, עלי לומר שאלה בדרך-כלל מלאכות שמהן חיים אנשים חלשים באזורי הפיתוח שלנו. אם נחוץ עוד מפעל סריגה, אין דבר מתאים כזה בארץ, ועוד מפעל לטכסטיל שאין דומה לו בארץ - אני יודע שמשרד המסחר וההתעשיה חושב אחרת - זו אינה השקעה גדולה; אם צריך להקים זאת גם בישראל וגם שם, אני חושב שקודם צריך לעשות זאת כאן. אני חושב שהשר גבתי לא יוכל להתחמק מזה, התושבים דורשים אפילו בתוקף לראות את ראש-הממשלה, לפני שזה יגיע להתפוצצות. אני רואה אפשרות שחלק מהמפעלים האלה יקומו

השר פ. ספיר:

בהתיישבות המושבית, וצריך לדאוג שמפעלים מסוג זה שקיימים בקיבוצים לא יקימו שם. עוד לא גמרנו את כל הפיתוח באזורי-הפיתוח שלנו. הייתי בוחן את הדברים האלה, כי כאן יש 500-600 מקומות עבודה, ואינני יודע אם הם לא רוצים לנצל אותם. המפעל של ביבור והמפעל של שימורי הירקות והפירות, זה יחד 500 איש. לגבי החברה לביצוע עבודות קבלנות בקונפקציה, זה ענין של 300-400 אלף ל"י, כי הם מבקשים ערבות שלנו לגבי חומרי-הגלם, לחקטת המיבנים. הכל יחד זה כ-1,000 איש. במקום לקחת את הסיכון, הייתי משלם את דמי-החכירה, ובעזה אם יש צורך, הייתי נותן אותם התנאים שניתנים אצלנו במה שנקרא אזור פיתוח א'.

<u>השר י.ש. שפירא:</u> אני מצטרף בכלל לקו ששירטט אותו כאן השר גבתי, ברצוני לעמוד רק על נקודה אחת.

במידה ואולכים לעשות שם פיתוח תעשייתי, עלינו להיזהר מאוד מבעל מפעל יהודי שמעסיק פועלים ערביים. זה שמן נוסף על המדורה. לא קשה יהיה לערביים לומר: אצלם הם משלמים למעלה מ-20 ל"י ליום, ולנו משלמים 3 ל"י ליום בעזה או 6 ל"י ליום בשכם. אם הממשלה צריכה ללכת בענין זה תוך סיכונים, אינני אומר שצריך לאסור, אבל לא הייתי נותן כל סיוע ממשלתי ליהודים שרוצים להקים מפעלים. ודאי שמר גולן מבין בדברים אלה יותר ממני, אבל אני בכל-זאת חושב שאם יש הפרש כזה בשכר-העבודה והפרש כזה במסוי, אז השכל הפשוט הכלכלי, ולפי מה שלמדנו בספרים, הוא שיותר קל להרוויח במקום שמשלמים שכר עבודה נמוך ומשלמים מסים נמוכים.

אם הממשלה צריכה לתת עזרה במיליונים אלה או אחרים, עלינו לחפש, לאתר ולעודד בעלי מפעלים ערביים. גם ביחס להפרש הזה שבין יהודים לערבים, יש הבדל בין רצועת-עזה לבין הגדה. הייתי מדקדק פחות ברצועת-עזה או מדקדק יותר בגדה. יש גם יתרון

השר י.ש. שפירא:

כלכלי, וכאשר מארגנים תעשיינים מתושבי המקום, אין חייבים לתת להם ביטוח פוליטי. אני ממליץ מאוד שהכיוון של העידוד במידה שהוא ניתן על-ידינו, לא יכלול ביטוח פוליטי. (מר ד. גולן: ליהודים?) - אני הולך לשיטתי, איננני משתוקק לראות שם בתי-חרושת יהודיים.

השר א. אבן: נרשמתי לרשות הדיבור עוד בשבוע שעבר, ובינתיים הוויכוח עבר ממפסים עיוניים למפסים יותר מעשיים. היה לקרושם בשבוע שעבר, כי יש לנו כשרון לאומי מיוחד להפוך בעיה ממשית מוגדרת לוויכוח עיוני סוער. ההצעות שהביא שר-העבודה היו מוגדרות וזהירות ומובהקות. אם איננני טועה, הוא הציע העסקת ערבים במשק הישראלי הקיים, רקבאין ברירה תעסוקתם כאן ובהגבלות רבות איכותיות וכמותיות, ולא כדי יצירת שפעון, מתוך העדפה ברורה של המרצת מהלכים תעסוקתיים בתוך שטחי המימשל הצבאי עצמם. אם כן, תפישה זו נראית לי ויש לי רושם שהיא נראית לרוב המשתתפים.

השר מ. דיין: אבל בהצעת שר-העבודה לא היה שום דבר כזה. ההגדרה נראית לכולם, אבל בהצעה שלו לא היה אלמנט כזה.

השר א. אבן: אני בכל-אופן החרשמתי מהגבלה, רק אם אין אפשרות העסוקתית שם, לתעסוקה ישראלית ורק בממפר מסויים. אם הוא לא הציע זאת, אני מציע קו זה כהלך-רוח. לאמור, תפישה מוגבלת, כי התפישה האחרת, האפשרות האחרת, פירושה xxxxx פתיחת המשק לרווחה לרבבות, ולדעתי כרוכות בזה סכנות בטחוניות-כלכליות, שהן בסופו של חשבון סכנות בטחוניות, כי הבטחון מותנה בכל הדברים האחרים ואין מנוס מהם.

אם יש הצעה כזאת, אז הטענה העיונית הסוערת מוצדקת, כי שעה שהחברה, התרבות והמשק שלנו יפתחו בעצמם

השר א. אבן:

סדקים גדולים מאוד, אני סבור שבעיית קיום ישראל כישראל מתערערת, יותר מימים הלכו לאיבוד על-ידי הצפה והשמעה מאשר שהלכו לאיבוד על-ידי עבודה מבחוץ.

הואיל ויש פה עונה של ימים, וזה קשור עם הזמן הזה, אני חושב שהאופי היהודי המלוכד והמהודק של חברתנו הוא שהבטיח את קיומנו וגם את צחוננו. אבל כל הדברים הגדולים הללו אינם מתעוררים במסגרת ההצעות המוגבלות שהביא שר-העבודה.

מאידך, אלה מאתנו הגורסים זהירות והגבלה לגבי תעסוקת הערבים במשק הישראלי הקיים אינם יכולים לאחוז את החבל משני קצותיו ולהסתייג מהאפשרות של תעסוקה בשטחים. להיפך, ככל שאדם יותר מסוייג לגבי א' הוא צריך להיות יותר בטוח לגבי ב', והיא המרצת התפתחות משקית מוגברת בשטחים. יש כאן סיכונים, אבל לא נוכל לדרוש כאן "פרוייקציונליזם" מופרז.

זה מוביל אותי לוויכוח חשוב שהתנהל בממשלה לפני שבוע. לא נוכל לומר שניתן אפשרויות ייצור של כל מוצר העלול להתחרות עם כל מפעל ישראלי, אבל אפשר לכוון במידה מסויימת את טיב הייצור. למעשה הכיוון נעשה ממילא על-ידי-כך שאין כאן בקשות לרשיונות להקמת מפעלים א כימיים או אלקטרוניים. אם יש דברים כאלה, אני מייעץ להיכנס לזירה זו ביד מרפנת. אבל ששום דבר במשק הישראלי לא יטבול משום דבר שם, אולי זה יותר מדי יפה. אם זו חסימה שתוכיחה את יעילותה לגבי מניעת הצפת תוצרת הקלאיה, יתכן שאפשר למתוח זאת עד הטוף, אבל מידה מסויימת של התחרות ודאי תהיה.

לדעתי, מה שצריך לקבוע, שיש מידה של נפרדות. יש יחסים בין שני סקטורים כלכליים שגורלם נפרד ואין אנו גורסים הצפה הדדית והפלת כל המחיצות. עלינו לעמ ר לסידורם של מפעלים בשטחים הקיימים במימשל, דווקא כפעולה-יוצאת של רצוננו להכניס הרבה מועסקים בתוכנו, ושם הגישה צריכה להיות חיובית, לפי

ההצלחה.

השר א. אבן:

ברור שיש סיכויי התעשרות גדולים, לפי שכר העבודה הנמוך, בעיקר ברצועה. יש סיכויי התעשרות על-ידי מספרים יותר גדולים, ואולי ההתבלטות של מקרים אלה תהיה גדולה. על-כן אין לפנק יותר מדי את המשקיע היהודי שכבר מפונק על-ידי עצם שכר העבודה הנמוך.

שאלה מדינית או פוליטית אחת שמתעוררת היא לגבי המצב באזורי יהודה ושומרון. כאן אולי יש סתירה בין שתי תפישות. אנחנו התלטנו על דילול האוכלוסיה ברצועה, אולי יש סתירה מסויימת בין המגמה הזאת ובין עידוד מפעלים תעשייתיים יהודיים שם. (<u>השר ח.מ. שפירא:</u> זה עד לדילול.) - יש יצר-יציאה כאשר יש מצוקה כלכלית. הואיל ואינני סבור כי יצר-היציאה מהרצועה גדל, להיפך, הוא פחת ואין הגירה כמו שהיתה קודם, אני מניח שברור כי מאות אלפים יישארו. על-כן מוטב שיהיו במצב של רווחה מסויימת מאשר במצב של מצוקה כלכלית. ועל רקע זה יש לפתוח כמה מפעלים גם שם.

אינני תחת הרושם שהשר גבתי מציע שהעדפה לרצועת-עזה תהיה מוחלטת. אינו מציע להקים את כל המפעלים שם.

<u>השר ח. גבתי:</u> לא הכל, אבל עדיפות ראשונה לרצועה.

<u>השר א. אבן:</u> אני מסתפק בהערות הכלליות האלה, אבל לאור הדברים שנאמרו כאן, אני רוצה להדגיש שני דברים: יחס מאוד מקפיד לגבי תעסוקה כאן. אי-אפשר למדוד כאן מהי נקודת-הרוויה. הכמות הופכת לערך עצמי. איש אינו אומר ש-15 אלף מועסקים, מהם קבועים, מהם עונתיים, במשק הישראלי משנים את סדרי בראשית. אבל זריקת רבבות, לדעתי זו מהפכה שצריך למנוע אותה, ודווקא משום כך צריך להקים מפעלים שם. כאן יש

השר א. אבן:

חוליה אחת שקושרת זאת לענין הפליטים. אני מציע שהסיסמה והתכנית שלנו לא תהיה שאנחנו עושים דברים למען הפליטים, אלא שאנחנו תוך כדי עידוד והגברת הפעילות הכלכלית בשטחי המימשל, משיגים גם הוצאת לוואי. לאמור, ריבוי אפשרויות תעסוקה של פליטים...

(השר י.ש. שפירא: למה?) - כי ** הדיונים שקיימנו הוכיחו שזו המציאות וקשה לבנות מפעלים כלכליים שהם מרותקים לפליטים. אי-אפשר לפתוח מפעל ולהגיד שרק פליטים יכולים למנות לקבל בו עבודה. אם יוצרים 500 מקומות עבודה, אפשר להעדיף פליטים במידה שזה ניתן, או שאפשר להחליט החלטה פנימית, ש-300 מאלה יהיו פליטים. זה לא אפשרי, לא מעשי ולא כלכלי, לבנות כלכלה שתהיה כולה מעוגנת בפליטים.

אני חושב שהסיסמה שלנו צריכה להיות שישראל ממריצה את הרווחה הכלכלית בשטחים ובמהלך זה בין השאר באה על פתרונו חלק מוגדר ומדויק של בעיית הפליטים היושבים פה בתחום הזה.

השר ח.מ. שפירא: אני סבור שאין לערבב כאן את הפרשיות של תעסוקה בשביל הערבים עם העניינים הפוליטיים שלנו. עד שנגיע לידי חבנה בינינו, אם זה סיפוח או לא סיפוח, אם זה שילוב או רק שיתוף-פעולה, א הם עלולים לגווע ברעב. פה ישנה שאלה של אנשים שהם היום ברשותנו. אנו היום שולטים בשטחים, וישנם שם אנשים שצריך בכל-זאת לתת להם אידושהי אפשרות של קיום. בזה אנו דנים עכשיו. אם נדון בדברים אחרים, איננני יודע אם נגיע לאותו דבר שאנו רוצים להגיע.

וכאן אני רוצה לומר, שלדעתי אנו צריכים עד כמה שאפשר להקים שם מקורות פרנסה בהשקעות מצומצמות ביותר. איננני יודע מה יהיה גורל ההשקעות הללו, אבל אנו חייבים לעשות

השר ח.מ. שפירא:

איזה דבר ולעשות בצמצום ובהשקעות מועילות. לכן, אם אפשר להשיג ערבים במקום שמוכנים להשקיע כספים, אנו צריכים לעשות זאת, כי אז הם יהיו אחראים לכסף שלהם ולתוצאות של כל-מיני דברים. איננו יודע אם זה לפי יכולתנו להשקיע שם יותר מדי כסף, אבל ברור שגם אנו חייבים להשקיע שם כספים. יחד עם זאת צריך לחפש גם ערבים שישתתפו בדבר הזה. לפי דעתי אפשר למצוא כאלה. דיברנו על הענין של המפעל לסנדלים, יכול להיות שבמקום סנדלים יהיה מי שירצה להקים בית-חרושת לנעליים, אז צריך לעשות איזה דבר. נכון שזה יתחרה קצת בתעשיה שלנו, אבל אם ההתחרות תגיע לאחוז אחד, אין לראות בזה אסון. אם התעשיה שלנו לא תוכל להתקיים ולא תוכל להתפתח, ובג'נין או בשכם יהיה איזה בית-חרושת, ונגמר הענין, ספק רב אם מבחינה כלכלית הענין שלנו כל-כך מובטח, אם לא נוכל לעמוד בהתחרות כזאת.

לכן אני אומר, מה שמובא כאן זה בעיקר מפעלים שתוצרתם תהיה לייצוא. זאת אומרת שהסכנה הגדולה הזאת גם-כן לא קיימת. נכון שהמעביד יהיה במצב יותר טוב מבחינת השיווק, ההוצאות לא תהיינה יותר מדי גדולות והוא יוכל לעמוד בהתחרות בחוץ-לארץ. אין בזה אסון אם זה מתחרה במפעלים שלנו, בשביל הערבים זה טוב שיהיה להם מה לאכול, וגם לנו זה לא-כל-כך רע.

משום-כך אני אומר כי כל כמה שנמעט להתפלסף, אם מבחינה פוליטית זה כדאי או לא, לדעתי הוויכוח הזה איננו לעובת העניינים. כל אלה שמתחילים לדרוש לשלוח לכאן ועדות לבדיקת המצב בשטחים, מתבססים על הרקע הזה, שהערבים טוענים כי אין להם ממה להתקיים. על-כן נעשה מה שאנו יכולים לעשות, אבל שזה לא יקח עוד שנתיים ואחר-כך נצטרך שוב לשבת ולדון על העניינים.

השר ח.מ. שפירא: ביחס לעבודה ערבית אצלנו. אינני חושב שאנו מעסיקים כאן ערבים רק לטובתם. כל אלה שבאו לעבוד כאן, זה למעשה ממלא מחסור בידיים עובדות, אנו לא יכולים להשלות את עצמנו שכל זה נעשה רק כדי שהערבים יוכלו לקבל 25 ל"י בער יום-עבודה. הם באו לעבוד כאן כי אנו צריכים אותם. בירושלים לולא פועלי הבנין הערביים, משק הבנייה היה בכי-רע. אם נוציא 3,000 או 4,000 פועלים ערביים - אינני יודע אם יש לנו סטטיסטיקה מדוייקת, אני חושב שהמספר הוא עוד יותר גדול - אם הקבלנים מיו צריכים להסתדר בלי פועלי-הבנין הערביים, אני חושש שמצבנו היה רע מאוד בשטח זה.

השר פנחס ספיר אומר שאין מחסור בידיים עובדות. אני שומע שיהודים אומרים כי כאשר הם זקוקים לפועל, הם עומדים ימים בתור בלשכת העבודה, ולבסוף מציעים להם פועלים שאינם מתאימים לצרכים. למה להגיד שאיננו צריכים את הפועלים הערביים לעבודה, כי העולים היהודים כבר נכנסו לעבודה? אנו זקוקים להם.

משום כך אני רוצה לשאול את ראש-הממשלה, קראתי בעתון שראש-הממשלה הודיעה שנמנע מערביי השטחים להיכנס לעבוד במדינת ישראל.

<u>רה"מ הגב' ג. מאיר:</u> איפה זה היה, באיזה עתון?

<u>השר ח.מ. שפירא:</u> אינני זוכר, ראיתי זאת בעתון שלשום.

<u>רה"מ הגב' ג. מאיר:</u> שאני אמרתי שנמנע מהם, או שלא ניתן להם לעבוד כאן? בכל-זאת יש הבדל.

<u>השר ח.מ. שפירא:</u> לדעתי אין הבדל אם אומרים שלא ניתן להם לעבוד כאן, או מכל-מקום, שאנחנו צריכים לדאוג לכך שהם יעבדו שם ולא כאן.

<u>רה"מ הגב' ג. מאיר:</u> זה כבר דבר אחר.

השר ח.מ. שפירא: יתכן שקראתי את הכותרת והיא לא שיקפה בדיוק מה שאת אמרת, ובכתבה היה מה שאת אמרת. אבל בכל-זאת בעולם זה מתקבל בסיפוק, שהנה ערביי השטחים מוצאים להם עבודה בישראל. על זה צריכים לדבר בעיקר אלה שהם בעד סיפוח, כי הנה ישנה הכרה כזאת בעולם שעוזרים להם להקלט אצלנו בעבודה. זה מקרב לבבות ומקרב את הערבים ליהודים, אז בשביל מה צריך להגיד כאילו זה דבר שפוגע בנו.

אני מבין שצריך לדאוג לעניניי הבטחון, אבל שהערבים רוצים לעבוד כאן וחסרים לנו עובדים, וחזקה על יהודי שהוא לא יעסיק ערבים כאשר אינו זקוק להם, אז למה צריך בצורה כזאת להגדיר עמדה כזאת?

רה"מ הגב' ג. מאיר: האם את זאת אמרת?

השר ח.מ. שפירא: לא אמרת, אבל כך יפרשו זאת.

רה"מ הגב' ג. מאיר: אי-אפשר לפרש אם אני אומרת דברים מפורשים, שאנו אחראים בראש-וראשונה לקיומם ולהעסוקתם, אבל אני מציעה שהדאגה תתבטא בהעסקתם שם ולא פה. אמרתי זאת בצורה מודגשת. איננני יודעת אם זה היה בכותרת, אבל צריך לקרוא מה שיש מתחת לכותרת.

השר ח.מ. שפירא: אבל הכותרת בעתון היא שמשפיעה בעולם, ועל-כן אל נדגיש יותר מדי דברים אלה.

אם גם הממשלה תחליט שלא, ויש צורך בערבים לעבודה, לא תהיה לנו ברירה כי אם לאשר להם להיכנס לארץ ולעבוד, באופן אחר איננני יודע איך נוכל אנו לתת להם להסתדר.

בכל-אופן, אנו צריכים פעם להחליט ולגשת ולעשות מעשה שגם הם יתרגלו לכך, ולא שייצא שאנו מדברים ומתעסקים בדברים אבל שום דבר לא יוצא לפועל. יש לנו כאן רשימה של מפעלים, נגיד שאלה-ואלה צריכים לגשת לעשייה. אז תתחיל השאלה אם לעשות

השר ח.מ. שפירא:

זאת בעזה או בגדה. אבל עד שנגיע להכרעה זו, זה גם-כן יקח הרבה זמן. לדעתי באותו מקום שאפשר למצוא אנשים מתאימים לכך ויהיה הכסף הדרוש מחות-או-יותר, צריך לעשות זאת, גם בגדה וגם בעזה.

ד"ר י. ארנון: הייתי רוצה בעצם לבקש דבר אחד ולהעיר דבר אחד. לפי מה שנאמר פה, אני חושב שמקבלים בצדק את העקרון שאנו אחראים למה שקורה בשטחים. אני חושב שלאור העקרונות שכל-אחד דיבר עליהם, הכי-עדיף שתהיה יוזמה ערבית להקמת המפעלים בשטחים המוחזקים.

ברצוני להגיד כי במידה שדנו בענין זה בוועדת המנכ"לים, גם אנחנו קיבלנו כעקרון שזה הדבר הכי-עדיף. אנחנו יודעים שאין הרבה יוזמה ערבית, גם אין הרבה יוזמה יהודית, אבל בכל-זאת יש איזה דבר. אבל באותם המקרים המעטים שהיתה יוזמה ערבית להקמת מפעלים בשטחים, התוצאה המעשית היתה, כמעט הייתי אומר אפס, ובאופן מיוחד בלט הדבר במחצית השנה האחרונה. אנחנו דנו על שני מפעלים, שלגבי אחד מהם ועדת המנכ"לים החליטה לאשר, וזה מפעל הסנדלים. אני אולי הפקיד הראשון שמדבר בעניינים אלה בוועדה השרים לענין השטחים המוחזקים. היה ערעור על החלטת ועדת המנכ"לים, אבל בשום מקום לא אאאאאא א הכריעו שההחלטה של ועדת המנכ"לים היתה בלתי-נכונה. אנחנו נמצאים עכשיו במחצית יוני, אין מפעל והענין הזה מוקפא. עובדה היא שיוזמה כזאת היתה פעם וזה לקח אצלנו חצי-שנה כדי לא לבצע.

השר ז. ורהפטיג: אנחנו החלטנו בענין זה.

רה"מ הגב' ג. מאיר: לפני שבוע נתקבלה החלטה בממשלה.

ד"ר י. ארנון: זה כשלעצמו לא עודד במיוחד יוזמה נוספת מצד הערבים.

המקרה השני שהיה לנו, היה בענין המפעל לאיסריות, ואולי בזה צריך עוד לדון. במפעל הזה היתה בקשה לרשיון לחידוש הציוד ולהבאתו. בעל המפעל רצה לעשות זאת עוד לפני שנתיים-וחצי, כאשר הוא עוד לא ידע שהוא יוכל למכור את התוצרת שלו בגבולות אחרים. הוא הפטיק לטפל בזה כאשר קרה מה שקרה לפני שנתיים. לפני מספר חודשים הוא הגיע למסקנה שהוא בכל-זאת יכול לחדש את הציוד, וביקש אישור לכך. הוא בעצמו משקיע בזה, נותן בעצמו את כל מטבע-החוץ הנחוץ, ועדיין אין אישור.

רה"מ הגב' ג. מאיר: יש החלטה על-כך בוועדת המנכ"לים?

ד"ר י. ארנון: הוועדה החליטה להמליץ.

תא"ל ש. גזית: אחרי הערעור הקודם שהיה, ועדת המנכ"לים אינה מוסמכת לאשר סופית.

סגן-רה"מ י. אלון: רק עכשיו הענין הובא לוועדה.

ד"ר י. ארנון: היה ערעור על החלטת ועדת המנכ"לים, וכתוצאה מזה היא אינה יכולה לאשר סופית.

הייתי מציע שתימצא דרך לביצוע מהיר יותר, כי זה משפיע בחלקו הגדול גם על האווירה הכללית בשטחים וגם על הנכונות מצד הערבים להשקיע.

לי ברור שכל מפעל ששאנו מאשרים בשטחים, תהיה בו התחרות מסויימת במשק הישראלי. אין דבר, בכלכלה זה אחד הדברים הטובים, אבל אין דברים רק טובים בכלכלה, תמיד יש דברים שיש בהם או השפעה אינפלציונית או התחרות ~~ב~~ בין מפעל למפעל. אני משוכנע שבכל רשימת המפעלים שמר גולן הביא כאן אפשר למצוא חסרונות,

ד"ר י. ארנון:

אם בשטח התברתי או בשטח הכלכלי, אם המפעלים יוקמו דווקא בשטחים. אבל אם אנחנו על כל חסרון נגיד שאז לא נקים את המפעל, התוצאה תהיה שלא תהיה שום התפתחות בשטחים.

אני הייתי מבקש שוועדת השרים תיתן אפשרות לאיזה תורום - אני חושב שאולי ועדת המנכ"לים זהו תורום המתאים, אבל זה יכול להיות בכל פורום אחר, - לבדוק ולאשר את הדברים, כי ברור שבמסגרת כל-כך רחבה קשה לבדוק את הפרטים. במידה והיוזמה היא ערבית והם אינם מבקשים שום עזרה מהמשק הישראלי, צריכה להיות אפשרות לאשר זאת ללא שהיות.

ועכשיו באה הנקודה השניה, אני חושב שבעדיפות ראשונה צריכה להיות יוזמה ערבית בשטחים, גם מבחינה חברתית וגם מבחינה כלכלית. העדיפות השניה היא שהם יעבדו כאן. יש בעיה בין שתי העדיפויות האלה. אני חושב שכמעט לא יכול להיות ויכוח שמנקודת-ראות כלכלית, אבל רק מנקודת-ראות כלכלית, העדיפות השניה הזאת שהערבים יעבדו במדינת ישראל, זה הכי-זול, זה דורש הרבה פחות השקעות. אבל אני חושב שפה החסרון החברתי הוא עד-כדי-כך רציני, שאני חושב שבאמת צריך לקבוע היום, לא שזה אסור בכלל, מפני שאני חושב שהבעיה היא כל-כך גדולה שצריך לעשות גם זה וגם זה, אלא צריך לראות כעדיפות שניה את היוזמה הערבית בשטחים. ופה עדיפים אלה שמוכנים לעשות שותפות עם מפעלים ערביים, ועדיפים כל אלה שאינם מבקשים באופן מיוחד עזרה מהתקציב ומהממשלה, ובלי שום ספק עדיפים אלה שלא יעבדו בשביל השוק המקומי אלא בשביל הייצוא. אם תיקבענה העדיפויות האלה, אני רוצה להגיד שכל הרשימה שהביא כאן לפנינו מר בולן, במשך השנתיים הבאות יכולה לתת רק פתרונות טובים.

ד"ר י. ארנון:

אני חייב להזהיר מפני מחשבה אחת, שגם אם נלך בדרך הזאת, כאילו אנחנו פותרים את הבעיה של ההעסוקה בששחים. גם בששחים יש תוספת של כוח-אדם כל שנה, ולזה גם-כן צריך לדאוג כאן. ישנה התפתחות טבעית של כוח-האדם, אמנם לא גבוהה, גם ביהודה וגם בשומרון, ובחודשים האחרונים גם בעזה. כדי לפתור את הבעיה של המספר הגדול של מחוסרי העבודה שיהיו לנו, אני לא רואה באמצעים שיהיו לנו - זה לוקח זמן להקים מפעלים ולבצע את הדברים האלה - פתרון לכל דורשי העבודה, ואם יהיה מספר דורשי-העבודה יותר גדול, הייתי אומר שלא צריך לסגור את האפשרות השלישית, וזה תעסוקה בישראל. אבל לגבי האפשרות השלישית הזאת הייתי אומר, שזה יכול להיות רק בצורה מאורגנת. אני מקבל את הדעה שאם אנחנו נסגור את האפשרות הזאת בצורה הרשמית ובאופן אדמיניסטרטיבי, המספר של הפועלים הבלתי-מאורגנים יעלה.

<u>רה"מ הגב' ג. מאיר</u> אין הצעה כזאת. אתה מתווכח עם דבר שלגביו נאמר התיפך. איש לא הציע לסגור הרשמית, זה נאמר שלא.

<u>סגן-רה"מ י. אלון:</u> נאמר שלא תהיה תנועת כוח עבודה בלי פיקוח של המשטרה והצבא.

<u>ד"ר י. ארנון:</u> אני חושב שצריך לתת הנחיות ברורות, מה עדיף על מה. אני חוזר על זה אם כי זה נראה רק כדבר אדמיניסטרטיבי, אבל אני חושב שהחיה זה טוב, אם במסגרת של הגבלות מסויימות היו ממנים פורום שיכול או להרחיב או לצמצם בעת הצורך. ברור שכל חבר-ממשלה יכול לערער על כל החלטה של פורום אחר של שרים, אבל רצוי ש להגביל את הזמן שיעבור בין ההחלטה, הערעור וההחלטה הסופית. אני בעצמי טיפלתי בענין המפעל הזה לסנדלים, ואני יודע בדיוק איפה זה כואב. לא אגיד שזה ענין כל-כך

ד"ר י. ארנון:

פשוט, אבל אם אנחנו רוצים לעשות מה שאנחנו אומרים ומה ששר-החוץ אומר, שזה עקרון מקובל וכל-אחד מקבל זאת, אבל אם אחר-כך הביצוע xxxx xxxx הוא לא-כלום, התוצאה היא בדיוק הפוכה ממה שאנחנו רוצים להשיג.

רה"מ הגב' ג. מאיר: ביום ראשון האחרון היתה החלטה של הממשלה בענין מפעל הסנדלים. אולי אתה יכול לספר לנו, מה היה במשך השבוע כדי לקדם זאת?

ד"ר י. ארנון: אני מוכרח להודות שאני עכשיו שומע בפעם הראשונה שהממשלה החליטה על-כך.

המזכיר מ. ארנון: העתק המכתב נשלח אליך.

תא"ל ש. גזית: אנחנו קיבלנו את ההעתק ממזכירות הממשלה רק ביום רביעי. אני ידעתי על ההחלטה והודעתי לאנשים שלנו ביהודה ובשומרון להודיע על-כך לערבי בשכם, קיבלתי אתמול תשובה, שאחרי שעבר כל-כך הרבה זמן יכול להיות שהוא מוותר על כל העסק, אבל זה לעוד לא ברור סופית.

רה"מ הגב' ג. מאיר: לא ברור לי מדוע החלטה שנתקבלה ביום ראשון עד היום ד"ר ארנון לא קיבל הודעה על-כך.

המזכיר מ. ארנון: המכתב הזה יצא.

מר ד. גולן: מיץ אמר לי על ההחלטה בטלפון, אבל את הנייר עצמו גם אני עוד לא קיבלתי.

השר מ. דיין: איננני רוצה להתפאר, אבל המשרד שלנו הוא יעיל, וברגע שמתקבלת החלטה אני מעביר זאת תוך שעה לטיפול. ההחלטה הזאת היתה מורכבת מכמה סעיפים ומספר

השר מ. דיין:

תגאים, וצריך היה לקבל זאת בכתב. ברגע שקיבלנו החלטה זאת, מדוע זה לוקח מיום ראשון בצהריים כדי שזה יגיע ביום ד' בצהריים? ברגע שזה הגיע ביום רביעי, זה היה ב-12:15, אמרתי לתת-אלוף גזית לטפל בזה, והוא כבר בשעה 13:00 טילפן לתת-אלוף ורדי ואמר לו לגלגל זאת. הלוואי וזו היתה רק הבעיה של הסנדלים.

<u>ד"ר י. ארנון:</u> אני מבקש סליחה, לו ידעתי שנתקבלה החלטה, לא הייתי מדבר על זה.

<u>השר מ. דיין:</u> אני שמח שסוף-סוף הבענו לדיון יסודי בענין זה, והייתי ממליץ לממשלת-ישראל לא לנהוג כאן בהיפוקריזיות, כי אם צריכים לומר דבר אחד ולמעשה לעשות דבר המוך, ועל-ידי זה לקבוע מדיניות, אני מעדיף את הדרך השניה. אני הייתי רוצה שתהיה לנו מדיניות שאנחנו נחליט עליה ונסביר שאין מדיניות יותר טובה עם כל המוטיבים/ההומאניים, במקום שנטען למדיניות אחת ונגשים למעשה מדיניות אחרת.

אני רוצה לומר מה הבעיה. המספרים שיש לי הם מספרים שאני מקבל מהלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. לפי הערכתי, יש כעת בארץ 50-60 אלף דוברי-עבודה נוסף לאלה שמועסקים במשק הערבי. לפי הערכתי, אם נמצא העטוקה ל-40 אלף מתוך 50 האלף האלה, יהיה טוב מאוד. לא נגיע ל-100% אלא ל-80%. אני חושב שצריך להיזהר מהעטוקה של 100%, אז הבעיה הקונקרטית היא של מתן תעסוקה ל-40 אלף איש. מזה, לפי החומר שקיבלנו בשבוע שעבר, עובדים בישראל 14,500 אלה המספרים של משרד העבודה. אני לא עושה מחקר בעניינים אלה.

ברצוני לומר לשר-החוץ, ההצעה שהוגשה כאן בשבוע שעבר ואתה סמכת עליה, אינה פותרת את הכל. בשביל להגיע

השר מ. דיין:

ל-40 אלף מקומות-עבודה יש צורך בעוד 20 אלף מקומות עבודה. התכנית למעשה מצביעה על 1,500 מקומות עבודה, נוסף ל-14,500 שעובדים היום. אנחנו צריכים למצוא תעסוקה לעוד 25 אלף איש בשנה זו.

ההצעה שהוגשה כאן בשבוע שעבר נותנת תשובה ל-15 אלף ומשאירה עוד 10 אלפים בלתי-פתורים, וזה גם-כן לא נורא. אבל מ-15 אלף מקומות העבודה שמוצעים כאן בפועל, בצורה זו או אחרת, זו עבודה בישראל או כמו עבודה בישראל של 11,500, כי יש שם 10,500 תוספת עובדים בישראל; יש שם הכשרה לקראת עבודתם בישראל של 1,500 איש; ויש שם עבודה יזומה של 4,500 איש. אפשר לקחת כסף ולעשות עבודה יזומה בשביל כולם. זו לא אלטרנטיבה. גם יצירת מקומות עבודה בשטחים, זה הכל כספים שלנו. בתכנית הזאת יש תשובה לחלק שיעבדו בעבודה יזומה, חלק בהכשרה של פועלי בנין, ועוד 2,000 שכתוב שהם יעבדו בתעשיה, אבל אין תכניות, ומשרד המסחר-והתעשיה אומר שאפשר למצוא תכניות.

<u>המנכ"ל ד. גולן:</u> זה יכול להתבצע תוך שנה.

<u>השר מ. דיין:</u> אבל לא רק שזה יכול להתבצע תוך שנה, אלא שגידול כוח-העבודה הוא יותר גדול מאשר זה. פה יש 11 אלף ו-500 כאלה ו-2000 זו רק נוספה, וזה לא לשנה זו כפי שקצב הגידול יצטרך אותם. וזה נוסף ל-7,500 של עבודה יזומה שעובדים היום בשטחים.

<u>רה"מ חגב' ג. מאיר:</u> מה עושים עכשיו במסגרת עבודה יזומה?

<u>חת-אלוף ש. גזית:</u> בעיקר סלילת כבישים וקצת ייעור.

<u>השר מ. דיין:</u> נניח שאותם 11,500 ומזה 5,500 מוצע על-ידי עריך בישראל, זאת אומרת ש-7,000 אלה נוסיף ל-14,500, יוצא שגם לפי התכנית שהוגשה בשבוע שעבר, המבוססת

השר מ. דיין:

על עבודה בישראל והכשרה לקראת מקצוע, זה למעלה מ-21 אלף.

אני רוצה להיות חבר בממשלה, שכאשר אני עורך מישאל ומופיע בפומבי ואומר שרבבות ערבים שעובדים בישראל, זה אסון, האם זו רק ציונות או שנאמר שזה מה שבתנאים הנוכחיים יכולים לעשות. אני לא רוצה להיות במצב שקודם נעשה זאת, אחר-כך נחליט ואחר-כך נסביר. אם יש הצעה יותר טובה - נחליט עליה, ואם לא נעשה אחרת. האם זה מה שאנחנו עושים? אולי יש פה שוני, אבל השאלה על מה רוצים לדבר, על נוסחה מעורפלת? אני אומר שאני מעדיף כי הם יעבדו בשטחים, אבל השאלה היא מה אנחנו עושים למעשה כדי לבצע עקרון זה.

דבר שני, אני רוצה לומר, אני לא טוען נגד אחרים, אני לא רוצה להיות בענין זה היפוקריטי ולבוא ולבקש דבר אחד ולדבר דבר אחר. בעזה השכר היומי הוא 2.60 עד 4 ל"י; בשומרון - 6 ל"י ובישראל - 23 ל"י ליום. ההכנסה השנתית לנפש בעזה היא 300 ל"י; ביהודה ובשומרון - 700ל"י ובישראל - קרוב ל-5,000 ל"י לשנה. כאשר אומרים שהמפעלים שקיימים היום בשטחים לא מרשים להם לעבור לכאן, אבל לעומת זה הם עובדים כאן וחוזרים לשם - זה העתק מדויק של הנוהג הדרום-אפריקני, אבל לכל-הפחות מביאים הביתה 15-20 ל"י ליום. כאשר השתגבתי אומר שהוא תומך בקו שהם לא יעבדו בישראל, אבל אנחנו נגדל גזר בייטובים שלנו, נשלח אותו לאריזה בעזה, כי אם נארוז אותו בארץ לא נוכל לייצא, כי המחיר כאן יקר, אבל זה יהיה יותר זול אם יארזו שם, אם אני צריך לבחור אם להעסיק אותם שם בפחות שכר, ויארזו את הגזר שלנו ב-10-15 ל"י ליום, כאשר לנו כאן זה יעלה 23 ל"י ליום, פחות מאשר אצלנו ושם זה יעלה 4-5 ל"י ליום, - אינני יודע אם זה לא -- segregation, אבל אינני רואה את היתרון הגדול שניקח את הגזר שלנו לשם, שיארזו

השר מ. דיין:

זאת שם, ואנחנו נשלח אותם מפה לשם ונאמר שאין לנו מדיניות דרום-אפריקנית. אבל זהו דבר מהותי. אצלנו הוא מקבל 10-15 ל"י ליום, וכאשר שולחים את הגזר לשם, אנחנו מקבלים כאן 23 ל"י ליום, והוא את חלקו מקבל בעזה על-ידי 3-4 ל"י ליום. מי שרוצה להתפאר בזה במתן תעסוקה, אני לא מוכן. יש שאלה של הפרדת רמת החיים. אם פה מקבלים 23 ל"י ליום ושם 4 ל"י ליום, וזה ייקרא שאין לנו עבודה ערבית כאן, אבל הוא יארוז את הגזר שם, זה לא יותר מפואר מזה שמקבלים עבודה שם.

סגן-רה"מ י. אלון: עד כמה שאני יודע, יישובי הנגב בכלל מתנגדים לזה.

השר ת.גבתי: ההסקנה תהיה שלא יגדלו גזר בנגב ולא תהיה עבודה בעזה.

רה"מ הגב' ג. מאיר: אתה מדבר על שכר של 23 ל"י כאן?

השר מ. דיין: לא, זה הממוצע בישראל, הערבי מקבל 12-15 ל"י ליום.

השר י.ש. שפירא: מדוע?

רה"מ הגב' ג. מאיר: הפועלים מהשטחים שלא נשלחים על-ידי הלשכה, כמה הם מקבלים בארץ?

תא"ל ש. גזית: בדרך-כלל יותר מאשר הם מקבלים כאשר נשלחים על-ידי הלשכה.

המנכ"ל ד. גולן: 16-17 ל"י ליום.

מר א. אגמון: הם פטורים מההפרשות שאנחנו מנכים מהם.

רה"מ הגב' ג. מאיר: פועל שעובד ואינו זקוק ללשכת העבודה ואין עליו פיקוח, כמה הוא מקבל? מה משלם יהודי לפועל בלתי מאורגן שלא נשלח על-ידי הלשכה לעבודה כאן?

תת-אלוף ש. גזית: פועל כזה מקבל קצת יותר מאשר פועל שנשלח דרך הלשכה.

השר מ. דיין: זה בין 12 ל-16 ל"י ליום.

ד"ר י. ארנון: הסכום של 23 ל"י ליום, זה ממוצע כללי, לא ממוצע של פועל לא-מקצועי. זה פועל מקצועי מקבל כאן ביד, בלי התוספות. אבל המעביד משלם בערך 14-15 ל"י ליום לפועל שבא באופן מאורגן, אבל מוריד לו כל אותם הסכומים שמורידים גם לפועלים יהודים, ואז הפועל המאורגן מקבל ביד בערך 10-11 ל"י ליום, אם הוא עובד בשטח ישראל. אם הוא עובד אותה עבודה ברצועת-עזה...

תת-אלוף ש. גזית: השאלה היתה לגבי פועל בלתי-מאורגן.

ד"ר י. ארנון: ההבדל הוא בין 11½-15 ל"י ליום. אני חושב שהמעביד הערבי מחלקים ביניהם את ההפרש. המעביד ~~אאאאאא~~ ודאי אינו משלם יותר מ-15 ל"י והפועלים הערבים אינם מקבלים פחות מ-11 ל"י ליום.

רה"מ הגב' ג. מאיר: חבר-הכנסת זועבי סיפר בסיעה בכנסת, שערבי שגר באיזה מקום אצלנו הולך לעבוד בחיפה או בעפולה, והוא מעסיק שלושה-ארבעה ערבים מהשטחים, והוא משלם להם 11 עד 15 ל"י ליום, והוא עושה זאת ברצון.

תת-אלוף ש. גזית: לא מדובר על ערבי מישראל, אלא על המעסיקים מישראל.

השר מ. דיין: את שואלת שאלה של ויכוח, אני לא מתווכחת אתי. אני בעד זה שיהיה פיקוח מלא. זה דרוש לנו לצרכי בטחון וזה דרוש כדי שלא ינצלו אותם. מהיום הראשון אמרתי א) שזה צריך להיות מבוקר; ב) אם יאמרו שצריכה להיות ביקורת של לשכת העבודה, נעשה זאת, והוא יקבל 10-15 ל"י ליום.

השר מ. דיין:

המציאות היא שגם בהצעה הקודמת של השר אלמוגי וגם בהצעות שהובאו היום אין בהן שום הצעה קונקרטית לעשות מפעל ממש. אנחנו מדברים על תעסוקה ללמעלה מ-20 אלף איש, איש אינו מציע להחליט שנגביל זאת. זה מה שהחלטנו ונעשה זאת. אם אנחנו עושים זאת, אני מאוד לא הייתי רוצה שנשתמש בזה, אם אני צריך לבחור בין זה שיקבלו פה את השכר המקובל - ו-90% מההצעות האלה שמשרד המסחר-והתעשיה הביא כאן, בנויים על זה שהמשק שלנו ישים מכיסו מיליונים כבדים כדי ששם יעבדו ב-6 ל"י. יפה מה שאמר ד"ר ארנון, שהיינו רוצים שיזמים ערביים ישקיעו, אבל על זה צריך להחליט לא פה אלא בשכם. האמת היא, שבמידה ומישהו מהם עושה כסף, המגמה שלהם להשקיע אותו בארץ ערבית אחרת או לשים אותו בבנק בארץ אחרת. הוא אינו יודע מה יהיה פה, וכאן יש גם ענין של מסים. את הדינר שלו ישים הערבי הירדני בבנק בעמאן או בשוויצריה. כל ההתלהבות שלו מגדית אינה מביאה אותו להפקיד בידיו את הכספים או לעשות פיתות.

לכן השאלה שעומדת בפנינו היא לא רק בחירה בין שתי אלטרנטיבות, בין עבודה בישראל או השקעות שלנו בשטחים, אלא למעשה בין שלוש אפשרויות, בין שתי האפשרויות האלה או יצירת מצב שיהיה לנו קשה מאוד להחזיק בשטחים. אם לא נעשה לא זה ולא זה, זה אחד הדברים הנוראים, שיהיו 45 אלף מחוסרי עבודה בשכר כזה. אנחנו סגרנו את המפעל לנחושת ולקיקיון בגדה.

<u>סגן-רה"מ י. אלון:</u> למה?

<u>תת-אלוף ש. גזית:</u> התברר לנו שזה לא היה רנטבילי.

<u>השר מ. דיין:</u> השאלה שעומדת בפנינו כממשלה היא לא מה אנחנו אוהבים או רוצים או איננו רוצים, אלא מה אנחנו עושים כדי שנוכל להתמיד שם במשך זמן רב עם עניני העבודה. אם אנחנו רוצים להחזיק שם הרבה זמן, צריך לטפל בדבר; אם לא 40 אלף, אז 35 אלף דורשי עבודה.

השר מ. דיין:

יש כמה נקודות שצריך לשקול אותן בראיה לזמן ארוך. נדמה לי, לגבי ענין הפליטים, שכאשר אנחנו מספקים עבודה לפליטים, זה לא פתרון של "ריסטלמנט". אנחנו עושים חצי דרך לפתרון בעיית הפליטים. בשום מקום לא כתוב שהוא מוכרח להיות חקלאי. אם הוא פועל קבוע באיזה מקום, הוא מסודר. כולם אומרים שהבעיה לא תיפתר בחקלאות אלא בתעשיה. זאת אומרת שיהיו בעלי בתי-חרושת והם יעבדו בהם. אנחנו לא יכולים להשתחרר מהדאגה להעסוקה שלהם. יכול להיות שתוך כדי דאגה להעסוקה, חלק מבעיית הפליטים תוקל והם יהיו מועסקים. אבל אנחנו מעוניינים מבין שתי האפשרויות שקיימות לפנינו, מעוניינים באפשרות שלישית שהם יישבו בכלל בירדן ובעיראק. אבל בין שתי האפשרויות, שהם יהיו או בגדה או בעזה, היום אני מעדיף שהם יהיו בגדה. ראשית, משום שזה פחות צפוף; שנית, מעשית היום קשה מאוד לעבור מעזה לירדן, כי הירדנים שוב לא נותנים להם לעבור. במשך הזמן, כאשר הוא נעשה לנתין בדתי, הוא בצורה זו או אחרת נכנס לסטאטוס של פלשתינאי, ואז אפשר גם את התוצרת להעביר לירדן, בו-בזמן שמעזה לא, וגם הוא כפרט מתקרב לקראת יציאה. אם צריך להוציא כסף כדי להגביר את לחץ היציאה מעזה לגדה, אני בעד זה. אם אנחנו נעשה את הפיתוח בעזה, יישארו שם. עובדה היא שבירושלים עובדים כעת פועלים רבים מעזה. אני יודע שבשיכונים בגבעת-המבתר ובגבעה הצרפתית שמוקמים על-ידי אנשי משרד השיכון בירושלים יש 1,000 עובדים מעזה.

השר מ. בגין: לגים בירושלים?

השר מ. דיין: כן, אינם יכולים לעבור ~~בשטחים~~ מרחק זה כל יום. הייתי מעדיף שלא יקימו שם "סלאמס", אם זה מקום העבודה שלהם, הרי אם באיזה מקום מחוץ לירושלים, במרחק של כמה קילומטרים, יהיו שכונות שם יוכלו לגור, זה יכול לשמש מעין מעבר מעזה לגדה. אין מעבר אלא מעקבות העבודה.

השר ז. ורהפטיג: זה יהיה מעבר לירושלים.

השר מ. דיין: אני אומר להקים להם שיכונים 4-5 ק"מ מחוץ לירושלים. מהמרחק הזה הם יכולים להגיע לעבודה באוטובוס, אבל מעזה לא. אבל אם אנחנו מדברים באופן מעשי, שאנחנו רוצים להוציא אותם מעזה, על-ידי זה שנאמר להם: תצאו - הם לא ייצאו. אבל אם יש להם מקום עבודה, יבואו אתם את משפחותיהם. אונר"א מוכנה לתת לפליטים את מנת-המזון שלהם, אם הם עוברים לגדה. זה דבר חשוב מאוד, כי פירושו שאחד מבני המשפחה יכול לבוא והאחרים יקבלו את מנות המזון מאונר"א. זו אולי דרך לדלל אותם בעזה ולהעביר אותם לגדה. אם אנחנו את המעשיה והפיתוח נעשה בעזה, ויכול להיות שיש בכוחנו ליצור 20 אלף מקומות עבודה בעזה, אנחנו על-ידי זה בהחלט מכבידים על היציאה מעזה לגדה ועל הוצאת התוצרת.

דבר שלישי, ישנה שאלה חשובה מאוד לדעתי, והיא יכולת המסחר שלנו מזרחית לעבר-הירדן. השאלה מה עושים לקראת יצירת אותם תנאים שהיינו רוצים שיהיו בימי שלום. קשה מאוד לירדן להטיל עליהם אמברגו ולא לקנות את התוצרת שלהם, לא מפני שאלה ערבים ולירדן יש פרטנזיות לקבל את שכם בחזרה, אלא מפני שזו אותה המשפחה. אם פה אין לו את הדינר שהוא צריך, יכולים לנצל אותו במציאת מקומות עבודה. אני יודע שהירדנים מסכימים עכשיו לקנות דגים מחגדה, וכבר הוקמה איזו שותפות בין מישהו מחברון ומישהו מעזה. יכולות להיות שותפויות שונות בענין זה.

אני שואל, מה אנחנו עושים במגמה זו? דבר זה לא ניתן לעשות מעזה. מה אנחנו עושים במגמה לקשור קשרי מסחר עם עבר-הירדן מזרחה? זה תלוי כמובן בסוג התוצרת, בהרבה סיפולים בענין וכו'.

דרך אגב, אני רוצה שנדע שזה יכול ללכת לאורך-ימים בצורה חד-צדדית, אבל איננני מאמין שאנחנו נוכל לאורך-ימים למכור להם והם לא יוכלו למכור לנו חזרה שום דבר.

השר מ. דיין:

אנחנו רוצים עולם ורוד, אבל יכול להיות שאנחנו בגלל זה מפסידים את העולם המציאותי. אחר-כך נשאל את עצמנו מה עשינו כאשר הירדנים רצו לקבל זאת. ולא רק שם, אלא זה עובר גם לכווייט, וזה לא ניתן להיעשות מעזה אלא ניתן להיעשות מהגדה. וזה קשור גם בשאלת הפליטים. אם רוצים לתת מקומות עבודה ואם רוצים לנסות לדחוף את התוצרת מזרחה, זה קשור בשאלה של עזה או הגדה. איגני רוצה שנשלה את עצמנו לגבי סוגי העבודה. לבית-האריזה בעזה נתנו הלוואות, וזה דבר חשוב, אבל זה לא נותן יום-עבודה נוסף, כי כאשר ארזו בידיים זה נתן יותר ימי-עבודה. אלה השקעות לפיתוח, אבל לא השקעות שנותנות ימי-עבודה. איגני מצטער על זה, אבל אי-אפשר לרשום זאת ברשימות של מתן העסוקה.

אני מבין את השר אלון, שיש שאלה של איזה אזורים אותם רוצים לפתח. בקעת-הירדן זה אחד האזורים שיכול לייצר תוצרת חקלאית שיהיה לה שוק לייצוא או לאירופה או לארצות האלה. אם אפשר יהיה להוסיף שם מים, יכול להיות שנעשה שם אינטנסיפיקציה לעיבוד השטחים. אבל אני מבין שהשר אלון שואל אם רוצים ליישב בבקעת-הירדן יהודים או ערבים. אז אנחנו צריכים לדעת מה אנחנו רוצים. אם רוצים לפתח את בקעת-הירדן - ואני לא ניגש כרגע לצד הבטחוני, כי יכול להיות שלא ייצא מזה שום דבר - אני מניח שיש תנאים שאפשר לעשות זאת. כמו שיש שאלה, מה לעשות בעזה או בגדה, יש שאלה אם בבקעת-הירדן רוצים להוציא את התושבים או שרוצים ליישב יהודים. אם כן, נצטרך להוסיף מים. אז אנחנו צריכים לדעת מה אנו רוצים לעשות שם.

לזה אני רוצה לתוסיף נקודה אחרונה שקשורה בזה, שברצועת-עזה יש כיום דפיצים של 50 מיליון קוב-מים בערך. אחת מן השתיים, או שאומרים שיוצאים מתוך הנחיה שנוסיף שם 100 מיליון קוב-מים ומפתחים את רצועת-עזה, כי השר גבתי אמר כאן

השר מ. דיין:

שנראה את עזה כאזור פיתוח. חוץ מזה שעל-ידי זה קושרים את החופים לשם, אנחנו בזה גם אומרים שנצטרך להכניס לשם 100 מיליון קוב-מים. אם אנחנו לא הולכים לקראת זה, אנחנו נימצא בעוד שנים אחדות במצב שהחקלאות הקיימת תצטרך לקטון.

כל זה אני אומר מפני שהשאלה היא, וזה מה שאני הצעתי כל הזמן ומציע גם עכשיו, שאנחנו מוכרחים ללכת בכל הדרכים גם-יחד. בשבילי המטרה העיקרית בטווח קצר היא יכולת העמידה שלנו בששחים. אם לתת תעסוקה ל-40 אלף איש, והיום עובדים בישראל 15 אלף, ויש להוסיף 25 אלף, גם אם נלך לפי התכנית שהובאה בשבוע שעבר, שסביב לה אפשר למצוא 20 אלף מקומות עבודה, אני בעד יצירת מקומות תעסוקה במקומות, אבל גם אם ניתן אפשרויות שם, מקומות התעסוקה והמשק המקומי הם לא יותר מכמה אלפים, וכל שנה נוספים עוד.

לכן אני מניח שאנחנו מבחינת השוק בארץ נעשה הגבלות. כל עבודה שתהיה מבוקרת, אבל אני בעד זה שלא נגביל לשיקולי זאת פרט לאמצעים בטחון במקצועות מסויימים, ונלך בקצב המלא להגברת תעסוקה במקומות, אם כי זה יהיה מספר קטן מאוד. ביצירת מקורות תעסוקה בששחים ההם אני מציע להדגיש את הנקודה גם במגמה של ייצוא לארצות הערביות. דבר שצריך לנצל לא רק למגמות תכליתיות, אלא זה חשוב גם לטווח ארוך. כאשר נעשה כל זה יחד, אז זה בערך 50-60 אלף דורשי עבודה, הלוואי ונוכל להגיע בתקופה הקרובה ל-35-40 אלף ימי-עבודה.

<u>רה"מ הגב' ג. מאיר:</u> כמה יעבדו בישראל?

<u>השר מ. דיין:</u> אם עכשיו עובדים 15 אלף, יעבדו בשנה הקרובה עד 25 אלף, אם לא יורע מצב העבודה. אבל נניח שיעבדו 5,000. אני לא מציע להגביל את המספרים, אלא לומר שבאותם המקומות שיש חוסר-עבודה, לתת להם לעבוד בישראל, במסגרת מפוקחת לחלוטין.

סגן-רה"מ י. אלון: גם אני איננני רוצה להיכנס לוויכוח נוסף על הגישה הפילוסופית לנושא. אומר כמה הערות מעשיות, מה אני מחייב ומה אני שולל, בהתאם לגישה העקרונית. אני מציע לשר-הפנים לדבוק בגישה עקרונית, ולא תמיד לחיות בהרגשה מה יגידו בעולם. צריכות להיות לנו תכניות מרחיקות-לכת, מה אנחנו רוצים בששת הימים אלה.

יש לפעמים סתירות באותו שולחן בין מה שמחליטים היום או מחר. לפני שבוע אישרנו תכנית די יקרה לגבי עיבוד חקלאי ברצועת-עזה. אם נקבל את הקונצפציה של שיפור ניכר במצב ברצועת-עזה, יש החלטה שתסתור החלטה קודמת.

השר ח.מ. שפירא: עד-כדי-כך לא ישתפר המצב.

סגן-רה"מ י. אלון: אז יכול להיות שאנחנו מדברים ולא נעשה כלום. אני מקבל את הגישה של השר דיין, לא להיות צבועים, אלא לעשות דברים שנוכל להגן עליהם כלפי בנינו וגם כלפי העולם. אילו החלטנו לאחד את כל ארץ-ישראל, העולם היה חושב שזה רע מאוד. לקבל על עצמנו מה שמשתמע משלימות הארץ בלי שלימות הארץ, זאת איננני תופס. אם מחליטים על שלימות הארץ, אז על כל מה שמשתמע מזה. תעסוקה שווה עם אותו שכר. אבל הממשלה החליטה לא להחליט, אז אנחנו צריכים למצוא את דרכנו באותם הסייגים שהחלטנו עליהם.

אני מצטער ששר-האוצר איננו כאן, אבל ישנו כאן ממלא-מקומו. בכמה שיחות עם שר-האוצר ניסיתי לקדם כמה דברים בהקמת ההיאחזויות שעליהן החלטנו, או להקים שיכון בהתיישבות חדשה שקמה על-דעת השולחן הזה. בישיבה של הוועדה לענין חברון וגוש-עציון, שר-האוצר התנגד לענין חברון מטעמים של מחסור בכסף. הוא עשה חשבון כמה עולה הקמת שכונה כזאת, ואפילו אם החשבון מדוייק ואפילו אם זה פחות ממה שהוא אמר - זה גם-כן סכום גדול.

סגן-רה"מ י. אלון:

מצד אחד אין תקציב להקים את מרום-הגולן, עד רגע זה בקושי יש תקציב לתכנון מרום-הגולן. מצד שני אנו עלולים ללכת, מתוך שיקול אחר, להשקעות גדולות כדי לפתור את בעיית התעסוקה בשטחים תוך התנגשות עם החלטה אחרת לגבי היאחזויות במקומות אחרים. לדוגמה, אילו החלטנו על הקמת שכונה בחברון, היא גם תעלה כסף וגם תביא תעסוקה עצומה להר-חברון. יש בזה איזשהו מיפגש של שתי יוזמות שאינן עומדות בסתירה. מצד אחד להקים עיר. אם אנחנו מתנגדים להקמת העיר מטעמים פוליטיים, זה דבר אחר, אבל אם זה מטעם של חוסר כסף, צריך לזכור, בקשר לנושא שאנו דנים בו, שיבנו אותה פועלים ערביים; על-ידי זה מצד אחד אנחנו פלוחמים באבטלה בהר-חברון ומצד שני מקימים שם עיר יהודית.

לכן הייתי רוצה שנראה את המדיניות הכוללת, וזה ייתכן לעשות סביב השולחן הזה עם ראש הממשלה שעומדת בראשה. זו תשובה גם לשאלתו של ד"ר ארנון. לא שיש אי-אמון לוועדת המנכ"לים, אלא שאנחנו צריכים לראות את הבעיה גם מבחינה כלכלית, גם מבחינה פוליטית וגם מבחינת פיזור האוכלוסיה בארץ.

ועכשיו להצעות שהונחו פה. אני מציע שלא נשקיע כספים מכספי המדינה לתיעוש שומרון ויהודה. אני בהחלט מציע לחפש אפשרויות שיעשו זאת ערבים בין אם הם יושבים בגדה, בין אם הם יושבים בכוויית והם מוכנים להשקיע. אומרים שישנם כאלה, צריך לבדוק.

שנית, אני לא נגד זה שיהודים, בין אם אלה גורמים פרטיים או גורמים ציבוריים, ישקיעו מכספם בשטחים המוחזקים. להם אני מוכן לתת ערבות מדינית אבל לא הלוואות ומענקים. מה יקרה למפעל אם נצטרך לזוז משם, איננני יודע, אני לא מצפה להצפה גדולה של השקעות.

אני בהחלט בעד המגמה שעמד עליה כאן השר דיין, להעביר תושבים מעזה לגדה, ומאותם הנימוקים. כאשר התחלנו לסלול את הכביש קליה - עין-גדי בתיאום עם המימשל הצבאי, העברנו את הכביש בכוונה במקומות כאלה, כדי שהם יוכלו לעבור לירדן מזרחה. אנחנו לא מונעים

./.

סגן-רה"מ י. אלון:

הגירת יהודים, למה נמנע הגירת ערבים? במשך 19 שנות חוסיין בגדה המערבית לא הגדיל הגידול הטבעי את האוכלוסיה באופן אבסולוטי כי חלק ניכר היגר. קרוב ל-300 אלף איש עזבו לפני המלחמה את הגדה המערבית ועברו למדינות-ערב. אז בהיותנו שם במצב של מחזיקים, אנחנו חייבים לדאוג שלא תהיה יותר הגירה משם? אני זוכר כמה שמחנו כל פעם ששר-הבטחון היה מדווח על מספרי ההגירה מרצועת-עזה, ועשינו הכל למנוע ~~~~ שובם, כי לא רצינו בשובם.

רה"מ הגב' ג. מאיר: מדוע אינם מהגרים עכשיו, לא נותנים להם?

סגן-רה"מ י. אלון: נתנו קודם למי שרצה, אבל אם יהיה כאן גן-עדן כזה, לא רק שלא יהגרו אלא גם יחזרו.

מר ש. הלל: לעזתים הירדנים לא נותנים לעבור עכשיו.

סגן-רה"מ י. אלון: ברור שאין פתרונות קלים. אני רוצה להזכיר לכם שבתקופת המיתון ~~~~ובתקופת שיא האבטלה הגענו לשיא של העסקת 50 אלף ישראלים בעבודה יזומה. כאשר פקד המיתון את מדינת ישראל, פועלי דימונה, גם אם זה הגיע ל-500 איש, הלכו לעבוד בהר יתיר למרגלות הר חברון. היום חברון מובטלת ואנשיה הולכים לעבוד שם. איננני מבין מדוע במשך שנתיים זה היה פתרון ראוי לפועלי באר-שבע ודימונה, ולפועלי עזה והגדה זה אכצעי שאי-אפשר להרחיב אותו. אפשר בהחלט להרחיב אותו.

רה"מ הגב' ג. מאיר: יש אומרים שביהודה ובשומרון אין עבודה יזומה כלל. אנחנו רואים כאן שבמסגרת התקציב יש 2,000 פועלים שעוסקים בכבישים ובעבודות חיוניות.

תת-אלוף ש. גזית: אבל זה בשכר של עבודה יזומה, של 4.5 ל"י ליום; ועבודה לא-יזומה - 6 - 6.5 ל"י ליום.

סגן-רה"מ י. אלון: השאלה היא אם היית עושה עבודה זו אילו לא היתה אבטלה. אנחנו הנהגנו אמצעי זה של עבודה יזומה בארץ בקרב יהודים וערבים, ולא תמיד קיבלו חודש שלם. העבודה התחלקה לפי מספר הנפשות במשפחה, פרט לאזורי פיתוח ששם הנהגנו גם חודש שלם של עבודה יזומה. בסופו של דבר הפועלים קיבלו זאת.

אני מאוד בעד הרעיון של הכשרה מקצועית, ראשית, כדי לקדם אותם מבחינת יכולת התפוקה שלהם; שנית, כל מי שיש לו מקצוע, יש יותר סיכויים שיהגר מהארץ מאשר איש חסר-מקצוע. אתמול נפגשתי עם יהודי עשיר שיש לו עסקים באירופה ובאסיה, והוא חושב שאפשר להגיע להגירה של פועלים לגרמניה ולמדינות אחרות באירופה.

יחד עם זאת, אני בעד הבחנה בין עזה ושומרון, אבל משום-מה הבחנה קצת אחרת מזו שהציע חשר גבתי, משום שאני רואה את עזה בעיני רוחי כחלק מישראל, ושם הייתי רוצה לעשות פעולות שתעודדנה הגירה אפילו יותר מאשר משכם. יש פה בעיה רצינית. נכון שעל-ידי יצירת תעסוקה לפליטים אנחנו פותרים במידה ניכרת - כמובן לא חסר הרבה שזה יהיה פתרון ממש - בעיית חלק מהפליטים. אבל בהיסח-הדעת אנחנו גימצא קולטים 200 אלף פליטים. הוולטנו על זה? קודם-כל נחליט. כלומר, ברגע שאנחנו פותרים את בעיית התעסוקה הממשית לפליטים ברצועת-עזה, בעצם קלטנו פליטים. אולי זה הישג, אבל נעשה זאת ביודעין ולא בהיסח-הדעת. לכן נחוצה החלטה ~~[illegible]~~ לפני ההחלטה הכלכלית.

לגבי אלה שרוצים להשקיע ברצועת-עזה, הייתי חושב שעדיף שישקיעו באל-עריש, בתנאי שהפועלים שיעבדו שם יהיו פועלים מרצועת-עזה, שבמשך הזמן יעברו לאל-עריש.

סגן-רה"מ י. אלון:

אני תומך בהצעת שר-הבטחון, אם אפשר, להעביר אוכלוסיה מרצועת-עזה לשכם, גם פליטים וגם לא-פליטים. אני בעד זה. אני מוכן לנקוט באמצעים כלכליים כדי שתנועה כזאת תיווצר. אבל לא כולם יגיעו לשכם. אני חושב על מקום מפלט שני לפליטים, וזו אל-עריש. אבל כאן זה פתרון אורבני ולא פתרון חקלאי. בזה אני חולק על גישת השר אבן לגבי בעיית הפליטים. כמובן, לא צריך לחסום דרך שגם תושבים אחרים ייהנו מפרי מאמצינו, אבל הם ייהנו מכך בלי ליטול את מלוא האחריות על שכמם.

ועתה כמה הערות מעשיות. ראשית, אני בהחלט נגד פיתוח התקלאות הערבית בבקעת-הירדן. הנחתי על שולחן ועדת השרים לענייני בטחון הצעה מחודשת, שהיתה מונחת כבר שנתיים, שנייחד את בקעת-הירדן, בעיקר מבחינת מבט על עתיד הגבולות. אם נביא להם מים מהכנרת, תהיה הגירה לבקעת-הירדן, וזו תהיה לדעתי שגיאה מבחינה מדינית.

<u>השר ח. גבתי:</u> איש לא הציע להביא להם מים מהכנרת. אינני מעלה על הדעת שנוסיף מים לערבים בבקעת-הירדן. אבל המים שישנם, הם משתמשים בהם.

<u>סגן-רה"מ י. אלון:</u> אני בעד נקיטת אמצעים בשטוגיים כדי להוציא את הערבים שיושבים בבקעת-הירדן. כל ביטוי של מעשה מלחמתי נגדנו מהצד השני של הירדן, אני חושב זאת כפעולת-תגמול קונסטרוקטיבית יוצאת מהכלל. זה יזיז כמה אלפי ערבים, ולא איכפת לי להזיז גם את אנשי טובאס והמחנה שהם בנו, שלמרות שנתנו להם לעבד את הקרקע הם ניצלו את העבודה כדי להעביר נשק. אני מציע להוציא משם כל ערבי, ברוחב של 15 ק"מ, ואם נחוץ - לפצותם בעד אדמתם; ואם צריך להפקיע אדמה - נפקיע. בקעת-הירדן צריכה להיות יהודית, ואני נגד יוזמה בבקעת-הירדן לעידוד הערבים להתיישב שם.

סגן-רה"מ י. אלון:

לגבי המפעל של גיבור בהצעה שהביא לפנינו מר גולן. זה מפעל שיספק עבודה, אבל אני רוצה שיבדקו אם זה על-חשבון מפעל אחר שרוצים להקים בתעשיה. אנחנו השקענו בחברת גיבור הרבה מאוד כסף בקרית-שמונה, ואני מקווה שבגלל ההצלחות לא ימצאו שהשקעות אלה מצדיקות את עצמן. עוד כשאני הייתי שר-העבודה סיכמנו בתיאום עם שר-האוצר שנקים מפעל יותר קטן של גיבור בטבריה, וזה היה מספק בעיקר תעסוקת נשים. בטבריה אין אף מפעל עכשיו. אם זה בא נוסף לטבריה - אני מוכן לתמוך. אם זה במקום טבריה - אני בעד טבריה.

אני תומך בענין כוח-האדם.

<u>המנכ"ל ד. גולן:</u> בענין פיתוח התעשיה והמלאכה בשטחים - היום מועסקים בשטחים וגם בעזה 12 אלף עובדים. שני-שליש ביהודה ובשומרון ושליש בעזה. במאמצים הכי-גדולים לא נוכל להביא לתוספת עובדים של יותר מאשר 10% בשנה הראשונה, ובשנים שאחרי זה 15% לשנה. להגיע ל-20%, זה יהיה מאמץ עצום. אם רוצים לעשות זאת, צריך להחליט קודם-כל על המדיניות, מה נותנים להם. אם רוצים לעשות זאת מבחינה מדינית, אני מציע שקודם-כל נחליט שאנחנו נותנים להם מיבנים והלוואות, או עוזרים להם להקים מיבנים. ודאי שאם יש יוזמה מקומית, זה עדיף.

דבר שני שהוא חשוב, החלטה על כל מפעל, והתנאים יסוכמו בטכניקה כזאת שאפשר לגמור את הכל תוך שניים-שלושה שבועות ולא חצי-שנה, כי אם הענין נמשך כל-כך הרבה זמן עד שמקבלים את האישור, גם לגבי הישראלים זה בכלל לא ניתשן. איננו יודע אם זו צריכה להיות ועדת המנכ"לים או ועדת שרים, אבל בתנאי שייעשה בקצב שאפשר לעמוד בו.

מר א. אגמון: אני רוצה להתייחס בכמה מש־פטים לענין הזה שעליו עמד מר גולן בתשובתו.

קודם־כל לגבי התנאים. שר־האוצר אמר בישיבה הקודמת שהתנאים כפי שנקבעו בעמוד 8 סעיף א', הם התנאים שהאוצר ממליץ עליהם. הייתי רוצה להגיד עוד הפעם לשר־החקלאות, אנחנו מתנגדים לחת מעמד של מפעל מאושר עם מענק למפעל שיוקם בעזה או ביהודה ובשומרון בגלל ההבדלים העצומים בשכר העבודה. אינני־ מדבר על שכר־העבודה בעבודה יזומה, אלא על שכר־העבודה בעבודה טבעית. אביא רק לדוגמה, בתעשיה הסכום המוצע ברצועת־עזה הוא 2.70 ל"י ליום, ובבנייה - 2.90 ל"י ליום וכך הלאה. הממוצע הוא 4 ל"י ליום בכל הענפים ברצועת־עזה. אם תשוו זאת עם הממוצע של שכר־העבודה של 23 ל"י במדינת ישראל, ההפרש כל־כך גדול שלא מתקבל על הדעת לחת כאן מענק.

דבר שני, אנחנו בעד זה שמפעל שיוקם לפי התנאים והאישור כפי שזה התגבש כאן, יקבל מכסימום הלוואה עד 50% בריבית של 9%, כלומר לא ריבית מועדפת, אבל זוהי כבר ריבית מועדפת, כי ההצמדה היא על־חשבון האוצר.

לגבי תמריצי הייצוא, אנו מציעים זאת לפי המקובל.

פה מדובר על ערבות פוליטית וערבות מסחרית. שר־האוצר בדעה שאפילו ערבות מסחרית במקרים מסויימים, אין צורך להציע, והמכסימום שיינתן למפעל כזה זו ערבות מדינית; בגלל אותו נימוק של הבדלי השכר כל־כך גדולים, אין טעם לתת ערבות מסחרית.

בתוקף תפקידי אינני מסוגל מלומר משהו על התכניות. אמנם התכנית "הצנועה" שהובאה כאן על־ידי שר־העבודה דורשת תוספת תקציב, - בלי לקחת בחשבון הלוואות שהבנקים יתנו - זה דורש תוספת תקציב של 14 מיליון ל"י על התקציב הקיים, במידה וזה יתחיל להתבצע במשך השנה. כלומר, פירושו הגדלה של תקציב הפיתוח לשטחים ב־50%.

מר א. אגמון:

אני גם רוצה לומר שמספרים אלה מבוססים על שכר-עבודה לעבודה יזומה הקיימת ביהודה, שומרון ועזה. אני יודע שממליצו להעלות את שכר-העבודה בעבודה יזומה בשנה זו, וגם זה יעלה כסף.

ברשימת עדיפויות אלה איננני רואה מנין ניקח 14 מיליון ל"י. הייתי אומר באופן יחסי, לא דומה אזור יהודה ושומרון מבחינת התעסוקה לרצועת-עזה. באופן כללי אפשר לומר - ושמענו זאת עכשיו עוד הפעם - שמצב התעסוקה ביהודה ובשומרון מניח את הדעת, מה שאין כן בעזה, ואני מתייחס להצעות ברצועת-עזה. פלוס העברת תושבים מרצועת-עזה לשומרון כאילו עשינו זאת בעזה.

אני רוצה להציע בהמשך לדברי השר אלון - בתכנית שהובאה כאן יש כמה דברים שהם עתירי-הון ולא עתירי-עבודה. אין לנו ענין להשקיע בהעסקת פועל נוסף בעזה או ביהודה ובשומרון 20 אלף - 30 אלף ל"י. צריך למצוא פרוייקטים עתירי עבודה ולא עתירי השקעות. כך הלכנו בזמן המיתון. העדפנו השקעות עתירי עבודה ולא עתירי הון.

אם מותר לי להעיר עוד הערה, הייתי רוצה לומר שאם יש כאן שניים-שלושה פרוייקטים עתירי-הון, הייתי עושה אותם בארץ, כי זה חשוב לנו ליישוב ההר שלנו, כי 50 עובדים נוספים שם לא ישנו שום דבר.

אני בעד זה שנבנה מיבנים בתעסוקה יזומה גם ביהודה ובשומרון וגם בעזה, כדי שמחירם יהיה זול והמשקיע יוכל לקבל אותם בעד 10 אלפים ל"י המטר. יש צורך שמיבנים כאלה בשכירות, השכירות תהיה נמוכה כי שכר העבודה נמוך, מאחר ששכר עבודה של 3 ל"י ליום שם אינו דומה לשכר עבודה של 23 ל"י ליום בישראל. כן הייתי מגדיל את מספר עובדי עבודה יזומה אפילו אם צריך לחכות לזה תקציב.

השר י. אלמוגי: אתה מציע להפוך עבודה שבעית לעבודה יזומה?

מר א. אגמון: לא, אבל לנצל את העבודה היזומה להקמת מיבנים, ועל-ידי כך תינתן עזרה מסויימת ~~לעסקים~~ לאנשים שרוצים להקים מפעלים בעזה או בשומרון.

אני חייב לחזור על עוד הערה. אנחנו היום ב-6 ביוני 1969, והוצאנו במשך החודשיים הראשונים האלה של שנת-התקציב קרוב ל-100 מיליון ל"י מעל לתקציב. הסכום הזה הוצע למטרות של תקציב הבטחון ובטחון עקיף, אבל הכל קשור עם המצב הבטחוני. המצב התקציבי, אינני רוצה להשתמש במלים קשות, אבל אני מוכרח לומר שאין לנו יותר תקציב וכל תוספת חדשה של הוצאה נוספת, כפי שמדובר פה על תכנית של 14 מיליון ל"י, תחייב שינוי בתקציב הקיים כולל התקציב המיועד לשטחים. יכול להיות שגם שם אפשר לעשות "שיפטינג" או ללכת לכנסת ולבקש תקציב נוסף, לכן אני חוזר ואומר, לא נוכל להתעלם מעבודה יזומה, כי בכל התכניות הטובות ביותר קיימת שאלה של זמן, ועד שזה יבוצע אנחנו מוכרחים להעסיק אותם.

חשר י. אלמוגי: רבותי, אני ניגש לבעיה זו מתוך עקרון אחד ויחידי, והוא: דאגה לתעסוקה, אולי לא מלאה, בשביל האזרחים ביהודה, בשומרון וברצועה, ולדעתי זה בגלל שלושה אלמנטים, גם מדיני, גם בטחוני וגם נורמלי, ולדעתי אין סתירה בין השלושה.

ההצעות שהביאה הוועדה, ואני מאמץ אותן, ותומך בהן, הן יותר מצד מדיניות/מאשר מתכנית. המספרים בהצעות אלו פחות חשובים ופחות מכריעים מאשר המדיניות והאינדיקציה של המדיניות. תכנית זו או הצעה זו אינה מדברת על שילוב כלכלי, אלא מדברת על אמצעים משולבים כדי לפתור את בעיית התעסוקה. זו הפעם הראשונה שאנחנו בעצם קובעים מסביב לשולחן הזה מדיניות ברורה. תחילה היתה הצעה בממשלה, ואז עוד לא היתה הצעה שנלך בכיוון הזה, גם תעסוקה

השר י. אלמוגי:

במקום וגם תעשיה. אחר-כך בוטלה הצעה זו, עכשיו הכריע הענין התעשייתי. עד עכשיו לא היתה תכנית ברורה. הצעה זו מביאה בפעם הראשונה מדיניות ברורה של פעילות משולבת של תעסוקה, גם בשטחים וגם בעבודה. (סגן-רה"מ י. אלון: זה היה גם בעבר.) - לא. יש פה עידוד מפורש של יצירת תעסוקה בשטחים.

אני רוצה לתת עצה לראש-הממשלה, באשר היא דובלת בשימת הדגש על התעסוקה בשטחים, אם כי גם היא בעד שילוב, היא אף-פעם לא אמרה שצריך לסגור את הגבול הרמטית, אבל ראש-הממשלה סועדת כל הזמן שהדגש צריך להיות על העסקתם במקום. אני מכיר את הבעיות וגם שר המסחר-והתעשיה מכיר את הבעיות של ההשקעות, ואני יודע שאנחנו מתלבטים קשה במציאת אמצעים להשקעות בתוך הקו-הירוק.

דבר שני, אני חולק על מה שמסבירים פה, ששכר-עבודה נמוך איננו פיתוי מספיק. (המנכ"ל ד. גולן: זה בדיוק מה שאמרתי.) - המרכיב בשכר-העבודה בתעשיה והשכר עצמו אינו מכריע ברירוחיות. כאשר ההון האמריקני הלך ליפאן, זה היה גם בגלל השכר, היידע המקצועי, השוק והמסים. העבודה מסייעת קצת, אבל אין להם לא היידע ולא שוק. לכן אני יודע כמה קשה יהיה, ויהיה לחץ כבד על אנשי האוצר והמסחר-והתעשיה, ואם אנחנו רוצים להיות כנים וגלוי-לב, בתכנית הזאת שהביאו בפנינו לא זה המכריע, אלא יכריע הלחץ-הבלתי-פוסק על אנשי המסחר-והתעשיה ואנשי האוצר, וזו תהיה הדאגה, אחרת זה לא יהיה.

באשר לתעסוקה בשטחים, אני מציע לאמץ את המדיניות שלנו: א) אנחנו נתחיל בקרוב בפיקוח חריף יותר מבחינה ארגונית. ניתן לאלה שעובדים עכשיו לגליזציה ונארגן אותם, ומנקודת-מבט זו אנחנו נפעיל כוחות רציניים, כי זה קשור עם הוצאות רציניות כדי לפקח. ב) המדיניות שלנו מתבססת על עדיפות מוחלטת לא רק של

השר י. אלמוגי:

יהודים וארמים ישראליים בקו-הירוק שעובדים וצחכים תעסוקה, אלא נוסף לזה, המדיניות שלנו צריכה להיות על-ידי דחף רציני להעלות כוחות רדומים של המשק, לא רק הקיים, אלא להכניס יותר אנשים לעבודה.

מכאן, לאחר שאנחנו ממלאים זאת ותוך כדי מילוי התפקיד הזה, אנחנו צריכים לאשר במספרים מוגבלים עד כמה שאפשר העסקת ערבים במקום זה. גם זאת אני רוצה להגיד בגילוי-לב. איננני מסכים עם השר פנחס ספיר. יש מחסור בידיים עובדות, ולא רק מקצועיות. התעשיה כרגע - ואיננני מדבר על בנין - משועת ל-10,000 איש. אני יודע כיצד מועצת-פועלי-אשדוד, שאינה מעוניינת להכניס ערבים לעבודה באשדוד מסיבות שונות, היתה נאלצת לאשר ל"ליילנד" להכניס פועלים ערביים מעזה, כי בית-חחרושת "ליילנד" לא יכול היה למלא את התזמנות ~~שלו~~ ולעמוד בהתחייבויות שלו. זה ישנו, זה ישמש דחף עצום, כי חסרים לא רק אנשי מקצוע.

לכן נצטרך לעמוד בתוקף על ביצוע ההמלצות האלה כפי שהן.

אני תומך במר אגמון, כי לא נוכל להקים שם תעשיה עתירת ידע. אני לא בטוח ביחס לגיבור, כי גיבור יעסיק נשים. אני לא מאשים את שר-האוצר, המסחר-והתעשיה, אבל עד התקופה האחרונה היה מוסכם לעודד פחות תעשיה שט, אבל כרגע אנחנו קובעים מדיניות, אז צריך להתחיל לפעול בכיוון זה.

לכן הצעות אלו, כפי שאמרתי, מסמלות יותר מדיניות מאשר תכנית בלבד.

<u>היו"ר רה"מ הגב' ג. מאיר:</u> בקשר להערה האחרונה של השר אלמוגי, אומר מר פונדק שבתכנית הזאת שהובאה לפנינו יש רק 25% תעסוקה לגברים, והיתר לנשים. באופן עקרוני איננני נגד תעסוקת נשים, אבל אני מתנגדת שנעשה דבר שאינו פותר שום דבר. זו תהיה הכנסה יותר גדולה למשפחה, אבל הנשים העבודנה במפעלים שנקים שם, והגברים יעברו לעבוד כאן.

אני מתארת לי שכאשר השר דיין דיבר על הפיפוקרטיות, הוא דיבר על זה באופן אובייקטיבי. אין מה כוונה להיפוקרטיות, יש יותר ענין של הבדלי הערכה.

אני רוצה להגיד מה שאני מאמינה שאנחנו רוצים, ואיננני רוצה להציע דברים שלא הצעתי. לא הצעתי ואיננני מתכוונת להציע לא לתת לערבים להיכנס לעבודה כאן. אני עלולה להגיע לידי ייאוש ולהגיד, למה יהיו רק 20 אלף, למה לא 40 אלף או 60 אלף. אם אנחנו לא יכולים עד כדי כך לפתור את הבעיה, לא אהיה בעד זה שהם ירעבו ללחם. זה יהיה אסון למדינת ישראל. מותר לי לחשוב כך, מותר לאחרים לחשוב כך, שזה פותר לנו בעיות, אני חושבת שזה אולי פותר בעיות באופן זמני ומאידך יוצר לנו בעיות אימות, לפי דעתי. דווקא הכנסת ערביי עזה לעבודה באשדוד, אותי מזעזעת, אבל יכול להיות שזה טוב וזה פותר את בעיית העבודה בחברת "ליילנד". אנחנו עלולים להפוך את העיר הזאת לדבר "נפלא". אני נגד זה ש"לאור הנצחון" הגדול ניצור פרוספריטי למספר יהודים על-ידי ניצול העובדה שהשטחים הם בידינו. אני בהחלט נגד זה.

אגיד מה אני חושבת שצריך לעשות, וברור שזה מוכרח להתבטא בתקציב.

אני בעד הרחבת העבודה היזומה, אבל שעל-ידי העבודה היזומה נעשה דברים חשובים. כבר עשינו זאת בארץ, ובזה בכל-אופן יש לנו נסיון. אם אנחנו יכולים על-ידי עבודה יזומה

רה"מ ה גב' ג. מאיר:

להקל על הכפרים על-ידי סלילת כבישי-גישה, או דבר אחר, אינני יודעת בדיוק מה כי אני לא מכירה את המצב. אני מתארת לי שיש עוד מקום לפיתוח במקומות האלה, ואז אני בעד זה. אז בכל מקרה יישאר כביש, זה יכאב להם שזה נעשה על-ידי עבודה יזומה? הם יעבדו בסלילת כבישים לעצמם.

אני בעד הקמת מיבנים, ואפילו לא הייתי קוראה לזה לתעשיה אלא למלאכה. יכול להיות שעצם הקמת המיבנים יש בזה א) תעסוקה; ב) יעודד את ערביי המקום לעשות איזה דבר במיבנים.

אני מאוד תומכת בשר-המשכטים. אני כללתי את הצעתו בכותרת שלא יהיה גיבול. אין איני צרה בכך שיהודי מהעשר, אבל אינני רוצה שנעשה דבר שיעזור אולי לתעסוקה, אבל מה שיוגד, ובצדק, שהיהודים ניצלו את המצב הזה שיש להם עבודה זולה. הייתי עושה הכל כדי שהמלאכות תיעשנה על-ידי הערבים במקום, ולו אפשר היה לכל-הפחות בשותפות של יהודים וערבים, אבל שיהודי יכנס ויפתח מפעל ושכר-העבודה שם יהיה יותר נמוך, אמנם לא יותר נמוך מאשר מקבלים במקום, אבל כל-אחד יכול לעשות חשבון שלו הוא עשה זאת בארץ, היה צריך לשלם 23 ל"י ליום עבודה.

לסיכום, אני בעד עבודה יזומה, אני בעד הקמת מיבנים; אני בעד עידוד לערבים, הייתי אומרת אפילו על-ידי מתן עזרה, שיקימו מפעלים בעצמם, הכל במידה וחוך בדיקה.

השר י.ש. שפירא: זה יותר זול מאשר הביטוח הפוליטי.

מר ג. אלון: ממפעלים עתירי עבודה זה 60%-70% העסקת נשים.

רה"מ הגב' ג. מאיר: אינני יודעת, וכבר אמרתי מעם שבאי-ידיעה אפשר לעשות הכל. אני התרשמתי - ואני מבקשת סליחה מראש - שעדיין לא עשינו בדיקה וסקר רציני, מה אפשר לעשות לא בדברים גדולים אלא דווקא בדברים קטנים. אני חושבת שלו אפשר היה למשל לפתח איזו מלאכה בנגרות לצרכיה, נשים לא הולכות לזה. מר גולן אמר שרוצים לעשות מפעל לאלקטרוניקה (מר ד. גולן: גם זה יעסיק נשים.) - אני אומרת שיש לתת עדיפות לעבודה לגברים, כי תעסוקה לנשים אינה פותרת לנו את הבעיה.

עלי להודות שהכנסת פועלי הבנין מעזה לירושלים והעסקתם כאן מטילה עלי אימה. שאנשי עזה יעבדו בשכם - אדרבה.

השר מ. דיין: אבל בשכם לא בונים.

רה"מ הגב' ג. מאיר: אבל אם אתה רוצה שיקימו לפועלי הבנין מעזה מקומות מגורים במרחק של 4-5 ק"מ מירושלים, אז מוטב נקים זאת ליד שכם.

השר י.ש. שפירא: זה רחוק. המדובר שיגורו במרחק כזה שיוכלו באוטובוס להגיע לעבודה בירושלים.

רה"מ הגב' ג. מאיר: שיעבדו בשכם ויעברו לשם עם משפחותיהם ויקימו לעצמם איזה מקומות מגורים.

אני בטוחה שזה יהיה מתוכנן יותר טוב מאשר מחנה-הפליטים בעזה, אבל לא ליד ירושלים.

השר מ. דיין: אבל מה שקורה עכשיו, שהם עובדים בבנין בירושלים, ואם לא נדאג להם לשיכון בסביבות ירושלים - הם יקימו להם שכונות פחים ליד ירושלים.

תת-אלוף ש. גזית: עובדה היא שעכשיו עובדים כ-4,000 פועלים ערביים בירושלים.

השר מ. דיין: השאלה מה מבהיל אותנו, הימצאותם בירושלים או בסביבותיה, או עבודתם בתוך ירושלים.

השר י. אלמוגי: צריך לתת להם ליגליזציה ולארגן אותם.

רה"מ הגב' ג. מאיר: צריך למצוא טכניקה של אישור או אי-אישור במשך תקופה יותר קצרה. נחליט יותר מהר ולא נהפוך כל דיון לדיון כללי על הכל. אפשר להביא לדיון דברים שיש בהם חילוקי-דעות, אם נקבע כללים. מוכרחים לתת מרחב מחיה גם לוועדת המנכ"לים, ובהנחה שפעם תהיה טעות, אז אין לנו פוליסת ביטוח שגם ליד השולחן הזה לא עלולים לעשות שגיאות. דברים שהם מחוץ למסגרת אפשר להביא לשולחן הזה, אבל אז צריך לקבוע שבכל ישיבה כזאת יהיו נושאים קונקרטיים, ודנים אם כן מאשרים או לא מאשרים.

נדמה לי שאין ברירה, אחרי שהקדשנו שתי ישיבות לוויכוח הכללי, אלא לבקש את אלה שטיפלו בדבר ובהכנת התכנית הזאת, שיכינו תכנית פלוס ההערות שנשמעו כאן ויביאו לישיבה הבאה תכנית יותר קונקרטית עם פירוט תקציבי.

אני הייתי מציעה שאנחנו נחליט היום לבקש מהאוצר תוספת תקציב מיד לעבודה יזומה במידה שיש תכנית לפעולה.

מר ד. גולן: זה בסדר.

מ ח ל י ט י ם :-

א) עבודה יזומה בשטחים

1) להרחיב את העבודה היזומה בשטחים המוחזקים במגמות של פיתוח כפרי, סלילת כבשי-גישה ושיפור תנאי החיים של התושבים.

2) העבודה היזומה תנוצל גם להקמת מיבני תעשיה ומלאכה.

3) משרד האוצר יאשר את התקציבים המשלימים הדרושים לביצוע תוכניות אלה.

./.יזום

ב) <u>ייזום תעשיות ומלאכות בשטחים</u>

ייזום תעשיות ומלאכות בשטחים יהיה כפוף לסדר העדיפויות כדלקמן:-

1) יזמים ערביים או שותפויות ערביות-יהודיות.

2) מפעלים המעסיקים גברים.

3) מפעלים עתירי עבודה ולא עתירי הון.

ג) <u>השקעות ישראלים בשטחים</u>

השקעות ישראלים בשטחים יאושרו בתנאים הבאים כפי שנקבעו על-ידי הנהלת משרד המסחר-והתעשיה באוקטובר 1968:-

1) מפעל מאושר ללא מענק.

2) הלוואות בגובה של 50% מהשקעות הקבועות (ציוד ומבנים) בריבית של 9%.

3) תמריצי ייצוא כמקובל בישראל עבור ייצוא שתמורתו במטבע זר הינה בהמרה חופשית.

4) ערבות פוליטית של 100%.

ד) <u>סידורים מינהליים</u>

יובטח נוהל מתאים לאישור מדורג של המלצות ועדת המנכ"לים לענייני השטחים המוחזקים בכל הנוגע לייזום מפעלים בשטחים המוחזקים.

ה) לאור ההערות שהושמעו בישיבות ועדת השרים לענייני השטחים המוחזקים מיום י"ב בסיון תשכ"ט (29.5.69) ו-כ' בסיון תשכ"ט (6.6.69), תכין הוועדה הבינמשרדית לבדיקת מצב התעסוקה בשטחים, אשר הוקמה על יסוד החלטה מס. שפ/16 של ועדת השרים לענייני השטחים המוחזקים מיום כ"ב בניסן תשכ"ט (10.4.69), המלצות ממורטות על מדיניות התעסוקה המומלצת ומימדיה בישראל ובשטחים, וכן פירוט תכניות להשקעות.

המלצות אלה תכלולנה תכניות לדילול האוכלוסיה בעזה, מתן תעסוקה לפליטים וסיפול בבעיית הפועלים הערביים מעזה המועסקים בירושלים.

ההמלצות תוגשנה לישיבה הבאה של ועדת השרים.

שט/26. אישור הקמת מפעל השחזה בעזה

תת-אלוף ש. גזית: אני מבקש מאוד, אם אפשר לקחת את סעיפים ג' ו-ד' בסדר-היום. הדבר תואם עם כל הגורמים, אין שום הסתייגויות, אבל אי-אפשר להפעיל זאת כיוון שועדת המנכ"לים אין סמכות להחליט סופית, וזה צריך לקבל אישור הוועדה הזאת.

ד"ר י. ארנון: זה מומלץ על-ידי ועדת המנכ"לים.

רה"מ הגב' ג. מאיר: האם יש כאן מתנגדים לאישור להקמת מפעל השחזה בעזה?

סגן-רה"מ י. אלון: אין.

מ ח ל י ט י ם לאשר את המלצת ועדת המנכ"לים לעניני השטחים המוחזקים מיום ו' באייר תשכ"ט (24.4.69) כדלקמן:-

תכנית המפעל כפי שהועברה על-ידי חברת "אבגה בע"מ", מבוססת על ביצוע עבודות ליטוש והשחזה למפעלים ישראליים העוסקים בייצוא מוצרי מתכת.

1) מספר העובדים שיועסקו בעבודה זו ברצועה יגיע ל-80.

2) מימון הציוד הדרוש ייעשה על-ידי משקיעים, ואין הם זקוקים לכל עזרה כספית.

3) היידע הדרוש לביצוע העבודות נמצא ברשות החברה.

4) מיקום בית החרושת ואישור לשימוש במיתקני המפעל להתכת נחושת ייקבע על-ידי מפקדת רצועת-עזה.

./.

שט/27. הרחבת מפעל האיטריות בבית סחור

ד"ר י. ארנון: האם יש התנגדות להרחבת המפעל הזה?

רה"מ הגב' ג. מאיר: לדעתי אין.

מ ח ל י ט י ם

לאשר את המלצת ועדת המנכ"לים לענין השטחים המוחזקים, מיום כ"ז באייר תשכ"ט (15.5.69), בדבר חידוש הציוד הדרוש להרחבת מפעל האיטריות בבית סחור בשווי של 30 אלף דולר, ללא הקצבת מטבע חוץ.

ה י ש י ב ה נ נ ע ל ה